

**סיפורים
נוראים ונפלאים
בעיני כשרות**

סיפורים נפלאים מן יצורי קדמונים, ראשונים כמלאכים, גאונים וקדושי עליונים, ותועלת היוצא מקריאת סיפורי קדושי עליון הלא היא כתובה בספרן של צדיקים, שמאיר לבות בני אדם ברשפי אש שלהבת י"ה, להתחזק ולבטוח ביוצרנו ובוראנו ולכסוף ולהשתוקק ולהתגעגע עד כלות הנפש להתדבק באדון כל יצורים, מלך מלכי המלכים הקב"ה.

ואעתיק דברי רבן ומאורן של ישראל הגאון מהרש"ם זי"ע, שכי בהסכמתו על סיפורי צדיקים המכונה עשר קדושות, ובה"ל, ואם להעיד על התועלת לעורר הלבבות, דבר שפתים אך למחסור, וכל מי שיש בלבו נקודת דת האמת, צמאה נפשו וחמדה רוחו לראות ולשמוע דברי אלוקים חיים, וגם שיחות ת"ח כמוהם צריכים לימוד, ובל אפונה כי כל אשר בשם ישראל יכונה, יחד וילפת להיות לו לעזר ולסעד ולהיות חבר לכל חפץ להגדיל תורה, ולהפיץ יראת ד' ואמונתו בעולם, וישמעו העם ויראו" עכ"ה"ק. וזכות כל הצדיקים הנזכרים בחיבור הלז יחד עם שאר צדיקים וקדושים, יעמוד לנו שלא ימוש ספר התורה ולא תפוג יראת ד' ונזכה לעבוד את בוראנו בכל לבבנו אנו וזרענו וזרע זרענו עד ביאת גואלנו בב"א.

הו"ל בחמלת ה' עלי בזכות אבותי ורבותי הק' זי"ע

הק' שלום יודא גראס

רב דקהל, מגן שאול" ד, האלמין" ור"מ בישיבה וכולל, בית ישע"י
מכון להוראה בשחיטות ובדיקות"

בעהמח"ס: אפיית המצות השלם (וי חלקים): גידולי יהודה (על הלכות ציצית); שו"ת זבחו זבחי צדק (על הלכות שו"ב); חינוך ישראל סבא (מדריך לחינוך הבנים והבנות); מדריך לצניעות; מזוות שלום (על הלי מזוזה); מנוחת שלום (הדרכה לכשרות); מנחת יהודה, (על חומר איסור יחלב עכו"ם וייסימילאקי"); נפש ישע"י (על מאכלות אסורות, הי"ח); קדושת ישראל (על הלכות יחוד); וש"ס

הרובה להשיג הספר הזה יפנה אל המוציא לאור:

כתובת המחבר :

Rabbi Sholom Y. Gross
4711 — 12th Ave. Apt. a-5
Brooklyn, N. Y. 11219
436-8086

כל הזכויות שמורות

Printed in the United States of America

הקדמה

מאת המאסף והמעמד בשפה ברורה ממלל והגד אישים יטיף אמרתו

יתענגו הישרים וישמחו התמימים אשר דברי נאמנים יחפזון אף המה יברכו השם בראותם את תעלומות חכמה נסתרת ונשגבה מאוד, שאף שיחתם הקדושים צריכים לימוד. ובדורותינו האלו אנחנו רואים שהתורה הקדושה מונחת בקרן זוית אין דורש ואין מבקש, וזה בא לנו כי יוצר עמ"ל עלי חו"ק הוא עול הפרנסה, והטירדה שמונחת על שכמינו לכלכל את ב"ב המוטלים עלינו. לכן אין המוח צלולה וזכה בכל יום תדירה, אי לזאת רחש לבי דבר טוב ואספתי עובדות וסיפורי מעשיות מצדיקים הקדושים איך שזוהרו בעניני כשרות המאכלים, ואיך ששמרו אותם מן השמים ע"ז, שיסוד קדושת ישראל וטהרתן תלוי בשמירה והזהירות והרחקה ממאכלות האסורות והטמאות, כמפורש בתורתנו (פ' שמיני) כי אני ד' אלקיכם והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני ולא תטמאו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ על הארץ, הרי מבואר בפירוש בפסוק שמיסודי הקדושה שצונו יוצרינו ית"ש לקדש נפשותינו, הוא להפריש ולהתרחק ממאכלות האסורות, ולהיפך ח"ו המתגאל באכילתם מטמא את נפשו ר"ל, כאמרו ולא תטמאו את נפשותיכם וגו'.

וכידוע שהרמב"ם ז"ל כותב שמדינה שלימה על ידי שאכלו מאכלות אסורות נמשך דעתם ודמם לשורש אכילתם להטומאה, והכחישו בתחיית המתים עד שנשתמדו ובא עליהם מלך רשע והרגם רח"ל.

ונעתיק לפניך דברי הרמב"ם ז"ל, הובאו בספה"ק צפנת פענח ובספה"ק דגל מחנה אפרים (פ' עקב) וזלה"ק ששמע מהבעש"ט זי"ע, שפעם א' שאלו אנשי מדינה אחת במכתב להרמב"ם ז"ל על תחיית המתים לומר להם מן התורה, ומה שדרשו חז"ל בגמרא מן הפסוקים אמרו שיש לדורשם באופן אחר, ולא רצה להשיבם הוא בעצמו דבר, אך אמר לתלמידו ר' שמואל אבן תבון שהוא ישיבם, וזה תוכן דבריו בקיצור עפ"י חכמת הטבע, כי מכל מיני מאכל ומשקה נעשה דם, ומהם יורד אל הכבד ומהכבד עולה הברירות אל הלב, ומהלב יורד המובחר והדק אל המוח, ושם שורה השכל וחיות של האדם, ומי ששומר עצמו ממאכלות המותרות והאסור והטמא, נעשו דמיו צלולין וטהורין, ויש לו לב טהור, והמוח והחיות שלו נעשה חיות טהורות להשיג אמיתית החיות שהיא אלקות של כל העולמות

המחי' את כולם, ומי ששומר עצמו יותר ומקדש את אכילתו עפ"י דרכי ד' ותורתו, נעשה מזה אב והוא השכל לכל רמ"ח איבריו ומתקדשים ומתטהרים, וכן להיפוך ח"ו נעשה בנין אב שכל עקור ומעופש בדעות זרות וחיות שלו נעשה בחי' מת והיא אבי אבות הטומאה וכו', ורמ"ח איבריו נטמאים וטמא טמא יקרא לכל דבר, ונעלם ממנו אמיתת החיות שהיא אלקות של כל העולמות, ונטמא ונופל לדיעות זרות ואלהים אחרים, הם אלילים אלמים מתים וזבחי מתים יקראו להם.

לכן התנאים ואמוראים ובעלי המוח וחכמי המשנה הם שמסרו נפשו שלא יתגאלו בפת בג הזקן וביין משתיו, ולכן האירו אור שכלם והי' שורה עליהם רוה"ק, לפרש כל מאמר סתום בדת התורה הקדושה, כי שרתה עליהם כח אלקי, אשר הוא ואורייתא כולא חד ואור נשמתם ג"כ הוא חוט המשולש אשר לא ינתק לעולם ולעולמי עולמים, אבל אנשים הללו בודאי טמאים ונטמאו דמם, ומשם לבם ומוח שלהם נטמטם במאכלות האסורות והטמאות, ולכך החיות שלהם נוטה למינות אפיקורסות, ולא יכלו לקבל מתיקות נופת צוף דברי מאמרינו הבנוים ע"פ שכל אלקי עולם ומלך עליון, והואיל והעזו פניהם ויצאו לחוץ, פתאום יבוא עליהם הכורת, וכרות יכרתו אותם וכל אשר להם, וכך עלתה להם כי לא היו ימים מועטים עד אשר בא עליהם מלך גדול והרג אותם וביזז כל אשר להם, ע"כ תוכן דבריו (הועתק ככתבו וכלשונו מספה"ק דגל מ"א אות באות עיי"ש).

מי לא יחרד וילפת ויתבונן ממעשה הנוראה הזאת, עד היכן הדברים מגיעים, שהנפרץ ר"ל לטמא את נפשו במאכלות האסורות, סופו להתגלגל ולירד עד התהום, לנטות למינות ואפיקורסות ולכפור בתחיית המתים ובעקרי האמונה, כעדותו הנאמנה של הרמב"ם ז"ל והבעש"ט הק' ותלמידיו הק' אשר מפיהם אנו חיים, ובעוה"ר בימינו אלה, עלה הפורץ ונפרצו פרצות בקדושת המאכלים, ולא כימים הראשונים הימים האלה, מלפנים זאת בישראל מדור דור, כל איש ישראל ואפי' ההמונים וע"ה, השגיחו על טרף ביתם בפיקוח עצמי ובשבע עינים, כעבור כי הוכנו המאכלים כולם מהחל ועד כלה לכל איש בביתו, ולא עלה על לב אדם לקנות מאכלים מן השוק מכל אשר יביאו, ולסמוך על הכשרים והתיריים רעועים מכל המינים, שאל אביך ויגדך וקניך ויאמרו לך, שעוד בדורנו לפני החוב"בן האיום והנורא, עד כמה היו נוהרים ונשמרים בקדושת המאכלים בקהלות הקדושות באירופה שנחרבו בעוה"ר, ולא איתרמי אפי' בין ההמונים וע"ה מי שיאכל או יאכיל לבני ביתו מאכלים מן השוק, שהוכנו ונאפו ונתבשלו מחוץ לגבולי ביתו,

ובלא השגחה ופיקוחו עליהם מתחלתו ועד סופו, ובעוה"ר עכשיו רבו המקילים והמתירים ואפי' בכתי היראים והחרדים, לקנות מכל מיני המאכלים הנעשים בכתי חרושת ואפי' של עכו"ם, ולמרגוע נפשם יספיק להם בהמצאם עליהם איזה חותמת, נרשם עליו בכתב אשורית כשר, ואף שלא ידעו למי החותמת ולמי הפחילים, ורבה המכשלה בהסכמם על משענת קנה רצוץ, כאשר יתבאר בפנים הספר בפרטיות, שהרבה מן ההכשרים והמכשירים אלו, משתמשים רק לכסות עינים ולהטות דעת הקהל, אבל בפרטי הכנת המאכלים וסמכות כשרותן לא ידעו בין ימינם לשמאלם וכדי בזיון וקצף, ואם עיני שכל לך בין תבין את אשר לפניך ושמת סכין בלועיך אם בעל נפש אתה.

א. כתב רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל בפירוש לאבות (סו"פ א') בענין הדיבור שנתחלק לחמשה חלקים וכו' להעיר הנפש למעלות בסיפורים ישירות ולמנעה מן הפחיתות בעיני כ"א וילכו בדרכיהם וכו' כדי שיתננו פעולתם וזכרם בעיני ב"א ויתרחקו מהם וכו', ע"כ לשונו הטהור.

ב. בספר צדה לדרך (דף רי"ב) הובא ביוסף לחק תולדות יום ג' וז"ל ודע כי בזכרון מאמרי החסידות ומעשיהם תשכיל ותשיב ליוצריך.

ג. בספר דברת שלמה מהגה"ק ר' שלמה לוצקער ז"ל (במגילת אסתר) וז"ל כי על ידי הדיבור וזכירה שמספרים הנס ג"כ נתעורר ונמשך בחי' הנס ההוא ולכן מצוה לספר ביציאת מצרים ולהזכיר בכל יום וכו', וכן אפילו הנס הפרטי הנעשה לאדם שהשי"ת עוזרו מאיזה צרה או אפילו לאדם אחר וכשיזדמן לאדם ח"ו כמו הצרה הזאת שיזכיר ישועת השי"ת הנעשה לאדם והצילו מצרה כזאת גם היום יוכל להמשיך ישועת ה' להנצל גם כעת מצרה הזאת רק שיהי' בבטחון גדול ובאמונה שלימה ובדביקות בהשי"ת כמו שקבלתי מאדמו"ר זללה"ה הוא המגיד הגדול ממעזריטש ז"ל עכ"ל.

ד. בספר אגרא דכלה (פרשת עקב) וז"ל קבלה הוא מבעלי רוה"ק כאשר יצטרך אדם לאיזה ישועה כגון לרפואה ולהצלחה ולעבור במצולת ים מבלי מכשול אזי יזכור כמו פיו מעין אותם הניסים בכיוצא בזה שנעשו לצדיקי דורות לרבים או ליחיד וכו' שם סיפורי הניסים בכיוצא בענין יושעו לעין כל אפילו בזולת זכירת, עכ"ד.

ה. בס' ליקוטי עצות מהקדוש בעל ליקוטי מהר"ן באות אל"ף ערך ארץ ישראל סעיף י"ז מי שהוא בא"י זוכה לספר סיפורי מעשיות מצדיקי אמת וזוכין לטהר המחשבה ע"י סיפורי מעשיות של צדיקים.

ו. עוד כתב שם באות צדי"ק סעיף צ"ח ע"י סיפורי מעשיות מצדיקים נתעורר ונתלהב הלב בהתעוררות גדולה להשי"ת בחשק נמרץ מאוד וכמה

צדיקים גדולים ונוראים מאוד סיפרו שעיקר התעוררות שלהם להשי"ת היה ע"י סיפורי מעשיות מצדיקים עיי"ש.

ז. ועוד איתא בווה"ק פרשת בהעלותך דף קמ"ט ע"ב. מאן דאמר דהוא ספרא דאורייתא לאחזא"ה ע"ל ההו"א ספ"ר בלב"ד קאת". תיפח רוחיה, דאי הכי לאו איהי אורייתא עלאה, אורייתא דקשוט. אלא ודאי אורייתא קדישא עלאה איהי, אורייתא דקשוט. ואיהו כניש כל מלין דהדיוטין כגון מלין דעשו. מלין דהגר. מלין דלכן ביעקב, מלין דאתון, מלין דבלעם, מלין דבלק, מלין דזמרי, וכל שאר ספורין דכתיבין ועביד מינייהו אורייתא והם נקראים תורת אמת, עכ"ל הקדוש.

ח. הצדיק הקדוש ר' ישראל מרוזין אמר: "מקבילות הלולאות" — בפסוק אחד כתבו מקודם "הללו את שם ד'" ואחר כך "הללו עבדי ד'" (תהלים, קל"ה א'), ובפסוק אחר: "הללו עבדי ד'" ואחר כך "הללו את שם ד'" (שם, קי"ג א'), להודיעך ששני ההילולים מקבילים.

ט. וכעין זה כתב הרבי מרדומסק: ... סיפור ממעשה הצדיקים זהו תורה, ולכן אמרו: יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים, כי נעשה מזה — משיחתן — תורתן של בנים, וזהו גם כן: הללו עבדי ד' הללו את שם ד', ר"ל דההילול של השי"ת הוא להלל ולשבח את הצדיקים" (תפארת שלמה, חנוכה).

י. והצדיק הק' ר' נחמן מברסלב אמר: "על ידי סיפורי מעשיות של צדיקים ממשכים אורו של משיח בעולם ודוחה הרבה חושך וצרות מן העולם". (ס' המידות אות משיח).

יא. הצדיק הקדוש ר' שלום מבעלז אמר: "אז נדברו יראי ד' איש אל רעהו וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ד' ולחושבי שמו". נדברו — אמר הצדיק — ולא דיברו, כלומר: יראי ד' אלה כבר הלכו לעולמם, והם "נדברים" על ידי איש אל רעהו מהחיים, שמספרים על אודותם, ואז ויקשב ד' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו גם לאותם יראי ד', ששפתותיהם תהיינה דובבות, וגם לחושבי שמו, לאלה שמספרים עליהם.

יב. ואחרון אחרון חביב מאמר הבעש"ט הק' זי"ע וז"ל: כל מי שמספר בשבחי צדיקים, כאילו עוסק במעשה מרכבה" (שבחי הבעש"ט, וראה פירוש על הדמיון למעשה מרכבה בס' נפלאות התפארת שלמה, מאמר "יפה שיחתן").

לכן אחי הקורא אחר שהצעתי לפניך את המאמרים האלו תוכל לחזות בעינים פקוחות כי המעשיות נרמזים בהם סודות עליונות.

עשירה למדי היא הספרות הסיפורית של החסידים. ספרים למאות נתחברו וסיפורים לאלפים ולרבבות נמסרו. אף מסורת סיפורית בעל פה, רבי מפי רבי וחסיד מפי חסיד, קיימת. כותב הטורים בחר מפיהם ומפי כתבם הק' סיפורים וקבע להם מקום. לא "עידד" את הסיפורים לפי רוחו וטעמו, לא שינה את העובדות המסופרות, לא בתוכנן העיקרי ולא בפרטיהן, וסדרתי אותם בלשון צח ונקי כדי שיהי' יד הכל ממשמשי' בו וקטן וגדול שוים בו כאשר עיניכם תחזינה מישרים.

ד

לפי שרוב הסיפורים לא נכתבו בזמן אחד, ונתפרסמו על ידי כותב הטורים בהרבה ספרים ובזמנים שונים, לכן באו תוארים שונים בהסיפורים על הצדיקים (הרב הקדוש, הרב הצדיק, הרבי וכיוצא), ואין כאן לא משום קביעת יחס ולא משום כוונה תחילה, מטעם זה בא בכמה סיפורים "ז"ל" אחר שם הצדיק, ובכמה מהם אין תוספת זו ומשנה לא וזה ממקומה.

*

ומחזיקנא טיבותא לידידי הרב שמואל רובין שליט"א שטרח והוציא כמה מספרי, ועכשיו נשאו לבו להוציא ספר זה, וטרח הרבה להוציאו בצורה נאה ונאותה.

חודש אדר תשמ"ח לפ"ק,

הק' שלו' יודא גראס
אבדק"ק האלמין יצ"ו

חברה מזכי הרבים העולמי

בנשיאות הרה"ג מוה"ר

רבי שלום יהודה גראס שליט"א

רב דקל "מגן שאול" ד"האלמין"

ה"מ בשיבה וכולל "בית ישעיהו"

"מכון להוראה בשחוטות ובדיקות"

c/o RABBI S.Y. GROSS, 4711 12th Ave., Suite A-5

Brooklyn N.Y. 12119

מכון להוצאת

ספרי יהודה וישראל

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
נשיא

"יועזר הכשרות והתאחדות הקהילות"

"קובץ כל ספרי ניקוי המובהקים" ד' חלקים (ק"ח חיבורים).
"ספרי שמירת המצות והכשרות" ד' חלקים (כ"ח חיבורים).
"מדריך לכשרות ולחזוק הדת" (מ"ב חלקים).

בעל "קובץ ספרים בעניני כשרות" ו' חלקים (מ"ב חיבורים).
"שירת עונת ש"י" על ארץ וי"ד (ג' חלקים ועוד).
"גוש ישעיהו" על מאכלות אסורות (י"א חלקים).

חדשות שלא היה לעולמים

ראה זה חדש אשר לא הי' לעולמים סעט שלם בפארמאט
ממנע וממחרד החולל כל עניני כשרות השייכים בזמן הזה
בכל העולם כולו

"קובץ ספרים בעניני כשרות"

ששה חלקים

הסעט כולל הרבה חיבורים אשר

תוכנן רב גווני שלא נראה עדיין

כבושם הזה

9000

הן הענינים הנידונין כסעט הנ"ל ומהם:

אטליז (בוטשער) - דינים - הכשרים - חלב

עכ"ם - שחיטה - בדיקה - ניקור -

מליחה - משגיחים - קצבים - רכנים -

תולעים - ועוד ועוד

נחץ כאויר לנשימה לכל בר ישראל לידע המכשולות
השכיחים והיאך להיגצל מהם כי זהו הכטחון היחידי שתשאר
ביתו בית נאמן בישראל וימשיכו דורותיו האמונה בדי ובחורתו
הקדושה עד ביאת הגואל (כמבואר בפר"ח סי' פ"א ושר"ת
ד"ח ח"א יור"ד סי' ז')

הסעט כולל 2500 עמודים ומחירו \$36.00

להשיג אצל המחבר:

RABBI SHLOM Y. GROSS

4711 / 12th Ave

BROOKLYN N Y 11219

חדשות בעולם התורני

הופיע ויצא לאור ספרי

"שמירת המצוות כהלכתן"

ארבעה כרכים מהודרים

מכיל קרוב ל-2000 עמודים

מאת הגאון הנודע בשערים מוהר"ר

רבי שלום יודא גראס שליט"א

הסעט הוא יחיד במינו בכל העולם

כולו נסדר במומחיות גדולה חלק

ההלכה משולב למעשה לפי סדרי

החיים שבזמננו בכל מכמני התורה

הנהוגים יום ויום ומהם: ה' ציצית,

ס"ת, תפילין, ומזוזות, שבת, וצניעות -

דיני ביהכ"ג דיני תפלה - קרה"ת - גיטין

- צורת יהודי - יחוד - צדקה - ועוד.

כבר נדפסו הרבה פעמים

פעם אחר פעם וממש נחטפו מן השוק

לגודל יקר חביבותם.

כעת אפשר להשיגם במספר מצומצם

של עותקים וכל הקודם זכה

מחיר הספרים \$28.00

נ.ב. אויב עס ווייטיגט אייך אַ פירצה אדער

נאבלעטיגקייט אין אַ געוויסע מצוה און

איר ווילט אויפקלערן די דינים פאר די

מאסען לעילוי נשמת אייערע נאנטע

ולזכות הרבים. ביטע דרפן: 718-436-8086

מפתח

- א** מעשה נורא באחד שנכשל בין נסך – ועונשו. ועוסר השכל עד כמה חייב האדם לשמור נפשו אפילו אם כוונתו לשם שמים.
- ב** מעשה באיש בליעל שאכל שיריים מהקיגעל של הרה"ק בעל דברי חיים ולא הי' יכול לאכול אח"כ טריפות מפני שנתקדשו מעיו ע"י השיריים, ונעשה בעל תשובה גמור.
- ג** הגה"ק מגור בעל חידושי הרי"מ היתה לו הרגשה נפלאה להבחין בכל דבר אוכל אם יש בו חשש נדנוד של איסור. פ"א אמר שאין בזה שום מדריגה כלל וכ"א יכול להגיע לזה אם מקבל על עצמו שעדיף לו להחנק מלהכשל בחשש איסור.
- ד** הרה"ק בעל אור המאיר העביר פעם שוחט בקהלתו, וכשכלתה הפרוטה והטפלים צעקו ללחם, הלך לשחוט חוץ לגבולו, בדרכו תפשו אותו הגזלנים ובמשך הזמן נעשה להם ראש וגזל נפשות ותפס גם את בעל אור המאיר, והחזירו בתשובה.
- ה** הגה"צ ר' מרדכי בינעט היה שולח שאלות להחתם סופר, משום גודל צדקתו שהיה בטוח שלא יאונה לצדיק כל און.

- ו פ"א שלחו להרה"ק ר' מרדכי ז"ל צוקער עם הכשר וקרע ההכשר.
- ז ב' ענינים נפלאים שהיו אצל הרה"ק מראפשיץ.
- ח מעשה נורא מהגאון רע"א שהוגד לו בחלום שלא יאכל מחר ממה שיוצג לפניו.
- ט בעל עגלה במסוה שוחט עם "קבלה" גנובה מהמגיד ממעזריטש האכיל נו"ט והק' ר' ייבא מאוסטרי החזירו בתשובה.
- י ר' אהרן הגדול מקארלין התאכסן שבת אחד בכפר זשורוויץ אצל הנסתר ר' יצחק אייזיק שו"ב, הגם שלא ראה אצלו משהו מיוחד אבל הרגיש קדושה רבה.
- יא שוחט וקצב שהיה להם דין תורה אצל המגיד מקאזניץ.
- יב הטו"ז קבל עליו גלות שנה שלמה ונעשה מנקר מומחה והעמידו אותו בצינוק ואח"כ נתקבל לאב"ד וראש ישיבה בלבוב.
- יג ענין נורא מבעל דרכי תשובה אודות הקאקוס-פוטער שלא מצא המשגיח בבית המכונות ושכח המפתח בחדר המכונה.
- יד הרה"ק ר' חיים מקאסוב סיפר מאחד שהיה צריך להתגלגל שוב בעוה"ז משום שינק מנכרית.
- טו אשת אחד הגאונים מירושלים קנתה בשר מקצב ידוע למוסמך אבל ראתה איזה שינוי בבשר, לבסוף נתגלה שהי' בשר גמל.
- טז הגה"צ העצי חיים היה פעם העיר בוקארעשט, רומני' ולא רצה לאכול בשר שמה.

יא

- יז** מעשה שהי' אצל השר שלום מבעלזא, שאחד לקח סם רפואה בפסח שהי' בו חשש חמץ ודנו אותו בעולם האמת על זה.
- יח** הרה"ק ר' זושא מאניפאליע נדד במדינות אשכנז והחזיר בתשובה רוב הילדים דשם.
- יט** אכילה בטהרה
- כ** מעשה נפלא מהה"ק ר' אברהם בן הרה"ק מסטרעטין שהרגיש בבשר שיש בו צד איסור וקרא להשו"ב והודה ששחט בלי טבילה.
- כא** מין אחד הי' רגיל להתווכח עם הגה"ק ר' יצחק שור אודות הפסוק לא יאונה לצדיק כל און, ופיטם שלשה תרנגולים בבשר חזיר ומכרם להרבנית.
- כב** עובדא מזעזעת באחד שרצה לנסות את הגאון ר' ארי' לייב.
- כג** מעשה מבעל התניא שהיה לו חוש הריח כמוריה ודאין.
- כד** הרה"ק בעל ייטב לב הרגיש שיש בהרוטב שומן של בשר בהמה ולא אכלו.
- כה** לא רצה לאכול בכלי שלא נטבלה
- כו** הגה"ק מוה"ר אברהם יהושע פריינד אבדק"ק נאסאד היה מחמיר על עצמו אפילו בדברים שמותרים על פי ההלכה.
- כז** מעשה נפלא שסיפר אבדק"ק נאסאד.
- כח** מעשה נורא מהרה"ק ר' שמואל אבא מזיכלין, איך שאחד רצה להכשילו ביין נסך ונענש תיכף בעונש גדול.
- כט** מעשה נפלא מהה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא.

יב

- ל מעשה מרבינו יחיאל מפרישי שניצל משונאיו
סג שרצו להכשילו ביי"נ.
- לא מעשה נפלא מהה"ק בעל תולדות יעקב יוסף.
סד
- לב מעשה באחד שאכל טרפות במשך זמן עבודתו
סד במלחמה.
- לג בענין לייסד בית מזון כשר לבעלי המלחמה.
סד
- לד מעשה מהה"ק מהרש"ז מסטרעטין שהיה לו
סה הרגשה דקה בעניני מאכלות אסורות.
- לה גודל צדקתו ותמימותו של הגה"ק מקאלאמיי
סו וגודל ענות צדיק וקדושתו של הדברי חיים
מצאנז.
- לו לא רצה לשתות כי חלבו עכו"ם
סז
- לז מעשה שאירע אצל בעל דברי חיים זצ"ל אודות
סז החלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו
- לח הגה"ק ר' חיים מטשערנאוויץ ראה אצל הגה"ק
סח מזלאטשוב שנער הביא לפניו שאלה על דקין, והי'
נראה שאין עליהן שום חשש איסור ובכ"ז לא רצה
לומר כשר ואח"כ נודע שהעוף היה טרף מצד
איסור אחר.
- לט יודע צדיק נפש בהמה
ע מעשה בר' יחיאל מיכל, שו"ב דק"ק קישלעטע,
במדינת הונגריה
- מ רוח קדשו של הצדיק רבי מאיר מפרימישלאן
עג זצ"ל, כשהיה בן עשר שנים
- מא מעשה נורא איך שחמשה אנשים נכשלו בשתיית
עו חלב גמל ואחד ניצל.
- מב ב' קצבים האכילו נו"ט לאחינו בני ישראל בעיר
עז קראקא ימים רבים.

יג

- מג** הבעש"ט הק' זי"ע שלח לקרוא רב אחד ואמר לו שהשו"ב שבעירו הוא מכת הש"צ והוא מאכיל נו"ט.
- מד** מעשה נורא מהבעש"ט איך שהחזיר שו"ב אחד למוטב.
- מה** שו"ב אחד בקש ברכת הצלחה מהרה"ק ר' מרדכי מנדבורנא זצ"ל, אמר לו הרה"ק בתימה שותפו של עמלק אתה רוצה להיות.
- מו** הרה"ק ר' מרדכי מנדבורנא זצ"ל בהיותו בבערגסאס בעת הסעודה אמר אַ אַ מחי' לאכול בשר שיוצא מתחת שו"ב כזה.
- מז** מעשה נורא ממנקר שלא כהלכה.
- מח** מעשה שהי' בר' אבא וכו'.
- מט** הרה"ק ר' מרדכי מנדבורנא זצ"ל אמר שאסור לאכול השאלטאן במדינתו כי א"א לבדוק אותן מתולעים, ואם רוצים לאכלן אז צריכים לעשות שני ברכות: אחת על השאלטאן והשנית על התולעים.
- נ** מעשה נפלא מהרה"ק ר' אהרן מבעלזא מאיסור חמץ בפסח.
- נא** הרה"ק השר שלום מבעלזא ניצל מאיסור חמץ ומחלה ותולעים בפ"א.
- נב** מעשה בחסיד אחד וכו'.
- נג** האר"י הק' ראה במצחו של הק' ר' אברהם גאלאנטי שמץ של גזל.
- נד** הסבא משפאלי הזהיר חוכר אחד שלא ישיג גבול רעהו ולא שמע בקולו והשיג והעונש שנענש הוא וב"ב.

- יד
- נה הרה"ק ר' אהרן מצ'רנאביל אמר: מי שמשיג גבול קו רעהו מתגלגל בזבוב או בצרעה.
- נו למה נקרא שמו של מרדכי "היהודי" ששמר עצמו קז מטריפות, ושמר גם על אסתר ונערותי'.
- נז מעשה נורא מהגאון הגדול רבי יוסף שאול נטענזאהן אבדק"ק לבוב והגליל זצ"ל שהרגיש בעופות שהם נבילות וטריפות ולא נשחטו כדת, על ידי שפרחו שם עופות טמאים ולא יכלו להבריחם משם.
- נח רבי זעירא אכל מפירות שלא הי' מעושר כי אפילו אצל האמוראים שייך שיאכלו מאכל שאינו מתוקן.
- נט מעשה בחמורו של רבי פנחס בן יאיר שלא רצה קח לאכול מתבואה של דמאי אע"פ שמותר ליתן דמאי לאכול לבהמה.
- ס רבי פנחס בן יאיר גילה לאנשים שהעכברים אכלו כל תבואתם בשביל שלא נתנו מעשר מהתבואה. קט
- סא הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זצ"ל לא רצה קט לאכול אפילו בשר עופות בשום פעם רק כשראה ברוח קדשו שיש איזה גלגול בהעוף שצריך תיקון.
- סב השותה יין נסך עונשו להתגלגל בחמור, וצריך קי ליזהר גם ביין שרף.
- סג אנשי מעשה מחמירים אפילו בהסתכלות עכו"ם קי על היין.
- סד חכמי ישראל עברו על עבירות נוראות ע"י קי שנכשלו פעם אחת בטריפות הגם שהי' באונס גמור, ונענשו אח"כ במיתה משונה רח"ל.
- סה הבעל שם טוב זי"ע לא רצה לאכול לפת ע"י קיא שנתגדל בכנסיות נכרים.

- סו** מעשה מגדול אחד איך שצריכים לזהר לנוער **קיא** ולבדוק התיק של טלית ותפילין בערב פסח מפרורי חמץ שנופלים שם כל השנה מהתיקון כו'.
- סז** מעשה מצדיק שבדק השטריימעל מחמץ, וזכה **קיא** לאור גדול.
- סח** הנזהר מלהניח כל השנה ספרים על שלחן **קיב** שאוכלים עליו מקיים מצות עשה.
- סט** הצדיק מהר"ם בנעט זצ"ל כמעט לא הלך כל השנה **קיב** חוץ לביתו ואעפ"כ דקדק לילך לאפות מצות אפילו לבני ביתו, אף שהי' שם משגיח נאמן.
- ע** איך צריך לדקדק בכשרות ובמצות גם בשביל **קיג** האורחים.
- עא** מעשה נורא מאיש שנכשל בחמץ בפסח. (ב) על ידי **קיג** אכילת חמץ הלכו הכלל ישראל בגלות.
- עב** מעשה מאמורא שמסר נפשו למיתה שלא רצה **קיד** לאכול דבר איסור – וע"י מסירת נפשו ניצול לבסוף ממיתה.
- עג** אדם פשוט זכה לעולם הבא, על ידי שהי' נזהר **קיד** מספק מאכל איסור.
- עד** מעשה פלא מתלמיד הבשטה"ק זי"ע שהרגיש **קטו** במאכל איסור, על ידי שראה גודל התאוה לזה, והציל כל חבריו הצדיקים והחסידים מאיסור נורא של אכילת טריפות.
- עה** עובדא מחרידה ומזעזעת, איך בכל הפארמעס **קטז** הגדולים מערבים חלב חזיר בתוך חלב הפרות רח"ל, והרבה מאחבנ"י שותים חלב עכו"ם בלי שישראל עומד ע"ג בהיתר קלוש של איזה רבנים, שכאן לא שייך הטעם של חז"ל לערב דבר טמא.

- עו** בבתי החרושת הגדולים כמעט אי אפשר קיז להמשיג לראות כל הסדר. מערבים דברים אסורים, והמשיג אינו יכול להרגיש כלום מזה.
- עז** סיפור נפלא איך שהגה"צ ר' מיכאל דוב קיח ווייסמאנדעל זצ"ל, תפס חמץ בעת ייצור יין שרף כשר לפסח.
- עח** מעשה שהי', מנהלי בתי החרושת אינם מקבלים קיט את מרות המכשירים.
- עט** עדותו של הגה"צ משפראן זצ"ל, שכאן בארצות קיט הברית אי אפשר לסמוך על הכשרים.
- פ** מעשה נורא שאירע בניו יורק לפני 50 שנה (בערך קכ בשנת תרצ"ה) כשיהודי בעל צדקה גדול האכיל טריפות את כל העיר במשך הרבה שנים, וכל זאת תחת מטה של צדקה וחסד.
- פא** פוחזים וריקים לוחצים להגאון הרהחיד"א זצ"ל, קכא ומאנסים אותו לתת הכשר.
- פב** טבח מאכיל נבילות וטריפות מת במיתה משונה קכב וכלבים מלקקין דמו.
- פג** שוחט מאכיל טריפות, והרבנים אינם יכולים קכג לבדוק אחריו, ושאר השוחטים שותקים מפני המחלוקת.
- פד** הבעל שם טוב הקדוש גילה שבא להעולם לתקן קכג הקלקולים מהשוחטים.
- פה** מעשה מהגאון החתם סופר זי"ע. קכד
- פו** רבה של צאנז זי"ע מעיד על שוחטים שהתקלקלו קכד בגלל השחיטה

ק

- פז** מעשה מכהן גדול שנעשה צדוקי בשביל שאכל **קכה** טריפות.
- פח** מעשה נורא שאירע בסלאוואקיי מקצב שהי' **קכה** מאכיל טריפות ח"ו, ונענש שעכברים אכלו בשרו.
- פט** מעשה מעשרת השבטים. **קכו**
- צ** עדות ת"ח שראה שמערבבים חלב טמא בתוך חלב **קכז** טהור כדי שלא יתקלקל החלב
- צא** יהודים הודו שמערבבים חלב חמור עם חלב **קכח** ישראל בכדי שלא יקפיא והי' ראוי לבישול רח"ל
- צב** החפץ חיים מזהיר מפני מקוה שאינה כשרה **קכח**
- צג** קדושת הצדיק אינה מאפשרת שיכשל בטריפות, **קכח** אפילו כשנראה ברור ככשר
- צד** רוח קדשו של ר' סנדר מרגליות זצוק"ל הצילתו **קכט** משתיית יין שרף חמץ בפסח
- צה** עצה טובה מהצה"ק ר' אהרן ראטה זצ"ל בעל **קל** שומר אמונים, טהרת הקודש ועוד
- צו** סומכים על השוחטים בעינים עוורות, בעוד שאם **קל** אותו שוחט יבקש ללוות מעות מאותו איש לא יסמוך עליו
- צז** קצב ביקש מהרה"ק מברדיטשוב שלא הכירו **קלא** לשחוט עבורו, וכשביקש ממנו הלואה לזמן קצר חשש הקצב מפניו
- צה** אדמו"ר הזקן בעל ה"תניא" והשו"ע מוסר נפשו **קלא** בבית האסורים על כשרות המאכלות
- צט** מאכילים את העם בשר סוסים וחמורים **קלג**
- ק** האוכל נבלות וטרפות ומתרגל בזה, לבו מתטמטם **קלד** ואינו מרגיש כלל בסרחון הנבילה

קא הגה"צ כ"ק אדמו"ר מקאשוי שליט"א בהקדמה **קלה** לספרו טל השמים עה"ת צועק על כשרות המאכלים והמקוואות בארצות הברית

קב הגה"צ הנ"ל בהקדמה על ספרו ברכות שמים ע"מ **קלו** מכות פוסק שעל מאכלות אסורות אסור לברך

קג עוד מהגה"צ הנ"ל בענין הזיופים שבקו' "פרי **קלז** תמרים" והמכשולות העצומות שיצא לכל העולם ע"י בירורם, וע"י פס"ד של הקלים בהוראה להקל באיסורים חמורים.

קד מחאה על מכירת הבשר ע"י קצבים קלים **קלח**

קה איש כשר ויר"ש בעל מאפיית מצות תובע מהרב **קלט** להשגיח על הכשרות, כי הוא (הבעל הבית) ידאג רק לרווחים ולא על הכשרות

קו אטליזים בבארא פארק אינם מנקרים את הבשר **קיח**

קז מאורע סוער שהתרחש בתקופת הגאון הצדיק ר' **קנה** נתן נטע שפירא זצ"ל בעל "מגלה עמוקות".

סיפורים נוראים ופלאים בעניני כשרות

— א —

מעשה נורא באחד שנכשל ביין נסך — ועונשו. ומוסר
השכל עד כמה חייב האדם לשמור נפשו אפילו אם כוונתו
לשם שמים.

הרב הצדיק ר' חיים מקוסוב הי' גבאי צדקה של ארץ ישראל, והיו לו כמה משולחים, שהיו חוזרים על הערים והכפרים לגבות את המעות. בין המשולחים הי' גם החסיד ר' שרגא מסניאטין, שהי' נוסע ממקום למקום להריק את הקופות של רבי מאיר בעל הנס. פעם אחת הלך ר' שרגא למסעיו; ויבוא לעיר סעריט, וילין שם. וישכם בבוקר, ויתפלל ותיקין כדרכו, ואחר כך התחיל ללכת מבית לבית, לעשות את מלאכתו באמונה. משגמר את עבודתו בצהרים, אמר לצאת מן העיר, ולהגיע אל הכפר הסמוך לפנות ערב; ויגבה שם את הכסף באותו יום, וילין הלילה, ובבוקר יקום וימשיך את דרכו הלאה. וכן עשה. אך כאשר יצא את העיר, נטה בעל העגלה מן הדרך, והתחיל לתעות. הלילה הגיע, והחשך הולך ומתגבר, והם לא ידעו באיזה מקום הם נמצאים. זה כשש שעות הם נוסעים בלי הרף, ובעל העגלה אינו יודע להיכן הוא נוסע; ויפחדו מאד לנפשם.

וירי' בנסוע העגלה, וישאו את עיניהם ויראו, והנה נר מאיר מרחוק. וילכו לאור הנר, ויבואו אל בית אחד גדול ורם, שלא ראו כמותו מימיהם. ויבט בעל העגלה סביבו ויאמר: "אכן יש בית במקום הזה, ואנכי לא ידעתי; כל ימי נסעתי במקומות האלה ובקי אני בכל הדרכים והשבילין, בכל הבתים והאכסניות הנמצאים בסביבה זו, ואת הבית הזה לא ראיתי עד היום הזה". וירדו מן העגלה, ויבואו אל הבית פנימה, וימצאו שם את משרתי הבית, והם מלובשים בגדי אשכנז, שלא כמנהג המקום. והיה כאשר דרכו כף רגלם על סף הבית, ויגש אליהם משרת אחד וישאל אותם: "האם רוצים אתם ללון פה?" ויענו שניהם ויאמרו: "כן", כי רוח גדולה וגשם חזק בחוץ, ואי אפשר הי' להם ללכת בדרכם הלאה.

כשמוע המשרת את מענה פיהם, הראה להם חדר מן הצד, ואמר להם להכנס לתוכו. ונכנסו לתוך החדר, וראו לפניהם תנור חם, שלחן, ונר דולק עליו. וישבו אצל השלחן לנוח מעמל הדרך, ולבם מלא פחד ורעדה. והיה בשבתם בחדר, והנה נפתחה הדלת לפתע פתאום, ושתי "פריצות" ויהודי אחד, חבוש ספודיק על ראשו, באים החדרה, ויושבים על יד השלחן. ותאמרנה הפריצות: "משרת! הבא שלש כוסות יין". וילך המשרת ויבא את היין, ותשתינה הפריצות והיהודי ישב על ידן ולא שתה. ותאמרנה אליו: "מפני מה אין אתה שותה?" ויען ויאמר: "אסור לשתות יין נסך". ותאמרנה אליו: "ומדוע שתית אז?" וידום היהודי. כאשר ראו הפריצות, שאין בפיו מענה, ויכו אותו על הלחיים מפה ומפה, ויקומו ממקומם, ויצאו שלשתם החוצה. כשיצאו מן החדר, חיל ורעדה אחוזם, ולא ידעו מה לעשות, אם לצאת מן החדר או להשאר בפנים. אחרי ישוב הדעת אמר ר' שרגא אל בעל העגלה: "לא נזוז מן המקום, אך נשב יחד ונחזיק איש ביד רעהו עד יעבור זעם". כעבור חצי שעה, באו עוד הפעם הפריצות עם היהודי ההוא, ישבו על יד השלחן, וצוו למשרת להביא יין כבראשונה. המשרת העמיד לפניהם שלש כוסות יין, הן שפכו את היין לתוך גרונן, והיהודי לא נגע בו. וכששאלו אותו, ולמה שתה אז, ולא ענה להן מאומה, הכוהו שוב על לחייו, ויצאו אותו יחד. ר' שרגא ישב על מקומו והחזיק בידי בעל העגלה, ראה את הכל, אך מרוב פחד הדבור אין אתו: הוא רצה לקרוא "שמע ישראל", אולם לא הי' יכול להוציא הגה מפיו. כאשר נכנסו בפעם השלישית והתחילו להכות את היהודי, על אשר לא רצה לשתות עמהן יחד, פנה היהודי אל ר' שרגא ואמר לו: "ר' שרגא! למה אדוני מחשה? האם כבודו אינו יודע מי אני? הלא אני

פלוני בן פלוני. ככה הן נוהגות בי יום יום, ואני מבקש מכבודו, שיזכיר את שמי לפני הרב הצדיק ר' חיים מקוסוב". בצאתם מן החדר בפעם השלישית, נשמע קול קריאת הגבר, והכל נעלם; אין בית ואין תנור ואין נר, והם עומדים על פני השדה. עם עלות השחר, נתנו שבח והודי' לאלקים, על אשר עמד לימינם והצילם מן המזיקין.

באותו יום שב ר' שרגא מדרכו ונסע לקוסוב, ובבואו העירה נכנס תיכף אל הצדיק ר' חיים, וספר לו את כל המקרה, אשר קרה לו בדרך הלילה, והזכיר לפניו את שם הנפטר, שהי' יהודי תמים וכשר. הרב האזין לדבריו ואחרי כן אמר: "נכון הדבר, היהודי ההוא הי' איש כשר, אך נכשל פעם אחת בימי חייו באיסור יין נסך, ומעשה שהי' כך הי'. היהודי הזה הי' יהודי תמים, שומר מצות ה' ומדקדק לקיימן בכל פרטיהן ודקדוקיהן, ופרנסתו היתה מן הסרסרות, הי' יוצא ונכנס בבתי הפריצים, והביא להם סוחרים לקנות את תבואותיהם ואת יערותיהם, ומדי פעם בפעם שלמו לו דמי טרחה. פעם אחת היו חייבים לו סכום גדול שכר סרסרות, ובא לביתם לקחת מהם את כספו, כי הי' נחוץ לו מאד לנשואי בתו. התעקשו הפריצים ולא רצו לתת לו את הממון, עד אשר ישתה עמהם צנצנת יין. אולם היהודי סירב ולא רצה לשתות בחשבו כי רק לצון חמדו להם האנשים האלה, כדרכם תמיד. אולם בראותו שהם עושים זאת בכוונה, ולא יתנו לו את הכסף עד אשר ימלא את משאלת לבם זו, השיאו יצרו, שאין זאת עבירה חמורה, והוא נפתה לו ושתה עמהם כוס יין. ואף שעשה את הדבר הזה לא מתוך רוע לב אלא כדי להוציא מהם את כספו לשם הכנסת כלה, מכל מקום הוציאו עליו בית דין של מעלה פסק דין זה, שראית בחצות הלילה בהיותך בדרך. אך כדי לנחמך אומר לך, שזה הי' היום האחרון לסבלותיו, וכבר בא אל תקונו, ומאותו הלילה ואילך גשמתו צרורה בצרור החיים".

אחרי הדברים האלה נאנח הרב הצדיק ואמר: "ומכל זה יוצא לנו מוסר השכל, עד כמה חייב האדם לשמור נפשו, שלא יכשל חס ושלום בשום דבר שאסרה תורתנו הקדושה, גם אם כונתו לטובה ולשם שמים, והשם יצילנו מכל רעות אמן כן יהי רצון".

(מס' אבן שתי' דף נ"ג)

— ב —

מעשה באיש בליעל שאכל שיריים מהקיגעל של הרה"ק בעל דברי חיים ולא הי' יכול לאכול אח"כ טריפות מפני שנתקדשו מעיו ע"י השיריים, ונעשה בעל תשובה גמור.

בעת הי' הרה"ק בעל ד"ח בצאנו במרחץ באדן, ויהי בעת סעודת שחרית של ש"ק באו הביתה שני אנשים בני בליעל לראות מעשה הרב, ויעמדו אצל השלחן נוכח פני הרה"ק. והי' כאשר חלק הרה"ק שיריים מהקיגעל להעולם, ויתן גם לשני אנשים האלה, ויקח האחד הקיגעל בפיו ויאכל, ובעיני השני הי' לשחוק וילעג על האוכל, ויאמר לו הגם אתה תהי' חסיד? והי' בבואם באכסניא ויושם לפניהם לאכול, והנה זה שאכל השיריים אינו יכול להביא המאכל לפיו. וכן יום אחר יום ואינו יכול לאכול. וידרשו ברופאים ולא ידעו מה לעשות. ויספר לאשתו כי מעת שאכל הקיגעל שיריים מיד הרבי מאז נהייתה לו זאת המחלה. ותסע עמו אשתו לצאנו ויבאו אל הרה"ק ז"ל, ותירב עמו על מה שנתן לבעלה מאכל כזה אשר נעשה בו חולי. ויאמר הרה"ק ז"ל כי הוא אינו חולה, ולראי' צוה להכניס בעבורו קערה עם מרק ואח"כ בשר ופרפראות וכמעט לקק הקערות מרוב תאות אכילה שלא אכל כמה ימים. ויאמר להם הרה"ק ז"ל, מה שאינו יכול לאכול הוא מפני שנתקדשו מעיו מהשיריים שאכל ואינם מקבלים בשר נבלה וטרפה. על כן יכשירו הכלים ויקחו להם מבשלת ישראלית ואז יוכל לאכול באין מפריע. וכן הי', ולבסוף נעשה בעל תשובה גמור, זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

(שיחות יקרים, מספר דברי ישכר דוב)

— ג —

הגה"ק מגור בעל חידושי הרי"מ היתה לו הרגשה נפלאה להבחין בכל דבר אוכל אם יש בו חשש נדנוד של איסור. פ"א אמר שאין בזה שום מדריגה כלל וכ"א יכול להגיע לזה אם מקבל על עצמו שעדיף לו להחנק מלהכשל בחשש איסור.

הגאון הצדיק מגור, בעל "חידושי הרי"מ", היתה לו הרגשה נפלאה להבחין בכל דבר אוכל אם יש בו נדנוד של חשש איסור, אפילו אם מצד הדין הוא כשר. פעם אחת היתה איוו שאלה על עוף שנתבשל בביתו. הלכה

המשרתת לשאול את פי הרב המו"צ והורה שהעוף כשר. הרבנית לא היתה אז בבית, כי היא ידעה מנהגו של הצדיק שלא לאכול משום דבר שהורה בו חכם, והמשרתת היתה חדשה, ולא ידעה מזה, ולכן לא סיפרה כלל לאנשי הבית שהיתה איזו שאלה על העוף. כשהמשמש של הצדיק הביא את הקערה עם התבשיל לפניו, נתן הצדיק את עיניו בהקערה, הסתכל קצת, וציוה להסירה מן השולחן ולא רצה לטעום. הלך המשמש אצל הרבנית להיודע מה קרה כאן, ושניהם הלכו אצל המשרתת, וסיפרה להם את המאורע. מעשים כאלה קרו לרוב, והצדיק אמר פעם:

— ודאי אתם חושבים כי זהו ענין השייך לרבי. אין הדבר כך, וכל איש ישראל אם ירצה יוכל להרגיש אם לבו נותן לו לאכול דבר זה, אם לא. והוא שאמר הכתוב: "ובין החי' הנאכלת — כלומר, הניתנת להיאכל (וואס עס לאָזט זיך עסן)" — ובין החי' אשר לא תאכל" (וואס עס לאָזט זיך ניט עסן).

פעם אחרת אמר:

— תדעו שאין בזה שום מדרגה כלל וכל אחד מכם יכול בנקל להשיג הרגשה זו, וכך לימדנו בפשיטת הצדיק ר' בונם ז"ל, והוא בדוק ומנוסה. והעצה "קלה" מאוד: קודם שהאדם נותן לתוך פיו שום דבר מאכל או משקה יקבל על עצמו בהחלטה גמורה ובלב שלם, שאם יש ח"ו איזה דבר איסור בהמאכל או בהמשקה, מטוב לו שייחנק בבליעה זו. ואז, אם יש בו איזה איסור מודיעים לו מן השמים על ידי הרגשה ברורה שימנע מלבלוע אותו דבר.

— ד —

הרה"ק בעל אור המאיר העביר פעם שוחט בקהלתו, וכשכלתה הפרוטה והטפלים צעקו ללחם, הלך לשחוט חוץ לגבולו, בדרכו תפשו אותו הגזלנים ובמשך הזמן נעשה להם ראש וגזל נפשות ותפס גם את בעל אור המאיר, והחזירו בתשובה.

הרב הקדוש ר' זאב וואלף מוויטומיר, בעל אור המאיר, זכר צדיק לברכה ולחיי עולם הבא, העביר פעם שוחט בקהלתו. מצא בו רעותא, והכריז עליו ברבים, שנהג שלא כשורה ושחיתו אסורה. קבל עליו השוחט, שהיה בעל משפחה גדולה, את הדין, ונשאר בלי מזון ומחיה. ישב בטל שבועות מספר, וביתו נתרוקן; כלתה הפרוטה מן הכיס לאט לאט, וכלו השעורים

מן הכד. משרבתה המצוקה בבית השוחט, והטפלים התלויים בו צועקים ללחם ואין, התיישב בדעתו ואמר: "אמת נכון הדבר, שהרב העביר אותי מן השחיטה בקהלתו, ואת גזירתו קבלתי עלי, ואני מקיימה בגלוי ובסתרי. אך לא אמר מפורש שאסור לי לשחוט חוץ לגבולו, אם כן יש לי רשות לילך למקומות שאין מצודתו פרושה שם. אלך איפוא אל הכפרים הרחוקים, ישובים שהם חוץ לגליל שלו, ואשחט שם בהמות דקות ועופות, וארויח כדי פרנסת בני ביתי". וכאשר אמר כן עשה.

למחרת קם בבוקר, התפלל תפלת שחרית, נטל את תיק החלפים ושם אותו בתוך כיס הטלית והתפילין, לקח את המקל בידו והלך לדרך. הלך יום ולילה, והגיע לכפר אחד שהיה מחוץ לגלילו של הרב מויטומיר. נכנס למוגז היהודי, התפלל שם, ואחר כך שאל את בעלת הבית אם יש לה עופות לשחוט. השיבה ואמרה, כי בבוקר השכם עבר בכפר שוחט הקהלה, והוא הקדימו ושחט את העופות ואת העגל. נאנח אנחה גדולה, אמר שלום, יצא והמשיך את דרכו הלאה; ילך ויבוא לכפר אחר, והקדוש ברוך הוא יזמין לו שם את פרנסתו. בלכתו בא אל יער אחד, ישב בצל האילנות לנוח קצת, כי היה עיף מאד מחום היום ומעמל מדרך. כאשר ישב נפלה עליו תרדמה, וכשהקיץ משנתו, ראה את החמה בשקיעתה. נטל ידים, נזדרז והתפלל מנחה, ואחרי התפלה אמר לעבור את היער, לבוא אל הכפר הסמוך, וללון שם הלילה. הלך ביער לתומו, ובלבו אין פחד, והנה שמע קול קורא מתוך סבכי היער: "עמודו! ונבהל מאד. ובעמדו, יצאו מן היער גולנים, תפשו אותו, קשרו את ידיו, הביאוהו אל היער פנימה, ואמרו להרגו. ראה שהוא בסכנה גדולה, עלה על דעתו לומר להם שהוא חברם, וינהגו בו במנהג חבר. לא האמינו לו, ובקש מהם שיתירו את ידיו ולאסור את רגליו, למען לא יוכל להלחם בם. התירו את ידיו, והוא הוציא את סכיני השחיטה שלו, הראה להם את הכלים ואמר: "גם אני שופך דמים, ואלה הם כלי המשחית שלי". הסתכלו בסכינים החדים והנוצצים, ומצאו חן בעיניהם, כי לא ראו כלים כאלה מימיהם. לקחו אותו ואת כליו, והביאום אל מקום סתרם, ואחרי שיחות ונסיגות רבים, קבלו אותו כחבר ושותף.

בימים הראשונים ישב ביניהם, כאדם היושב ברשות שאינה שלו; היה דומה לו שעיני כל העולם פונות אליו. קשה היה לו לקבל על עצמו עול חיהם; היה נזהר מאד בדבריו ובמעשיו, והשתדל להתרחק מן הגזל והרציחה, אך ברבות הימים, כאשר ראה שאי אפשר לו להמלט, התרגל לאט

כה

לאט לחייהם. התערב בהם ולמד ממעשיהם. ואחרי עבור שנים מספר, היה כאחד מהם; ולבסוף עלה על כל החבורה, הצליח בכל דרכיו, ועשוהו לראש. אז הלך ובחר לו כברת ארץ ביער, הרחק מדרך המלך, מאדם ועיר, ובנה שם בית גדול. ולבית חצר רחבת ידים, מוקפת חומה גבוהה, ובתוך החצר מרתף גדול ועמוק, שאיש לא ידע את מקום בוואו וציאתו. כל היום ישב במסתרים, בבית או במרתף, ובלילה היה יוצא ועומד על פרשת דרכים ללסטם את הבריות. על ידו נשתבש כל הגליל בחמסנות, וכל הדרכים היו בחזקת סכנה; אדם יוצא לעסקיו, אינו יודע אם ישוב לביתו. פחד גדול נפל על כל הולכי דרכים, והיו נמנעים מלעבור ממקום למקום בלילות, והתרחקו מדרך היער, שהוא מוכן לפורעניות. ראתה הממשלה שהחמסנות גדלה והלכה, שלחה למקום ההוא שוטרים ואנשי צבא לשמור על הדרכים, לחפש אחרי הגזלנים, לתפשם ולבער את הרע. אך כל עבודתם היתה לשוא; החיילים חפשו, השוטרים שמרו, והגזל והרצח גברו. ימים ושנים טרחו שליחי הממשלה, והעלו בידם חרס. עד אשר קרה מעשה והשוד חדל.

ומעשה שהיה כך היה.

פעם אחת נסע הרב הקדוש בעל אור המאיר למעזריטש, להקביל פני רבו המגיד הקדוש בחג השבועות, זמן מתן תורתנו. וכאשר הגיע בליל ערב החג לפרשת דרכים, שדרך אחת מוליכה למעזריטש, פגע בו אדם מזויף, לקח אותו והביאו ליער. הוליך אותו בין האילנות שעה מרובה, ולפני עלות השחר באו לבית אחד גדול מוקף חומה גבוהה. הכניסו לתוך החומה, והוריד אותו למרתף דרך מדרגות, וכשהיו בפנים, דרש ממנו את כספו, וכשאמר שאין לו רק זהובים אחדים, הוציא חרב מתערה ואמר להרגו. ראה הרב שהוא בצרה גדולה, וגם אם יצעק אין מושיע לו, הרים עיניו כלפי מעלה, ומסר דינו לשמים. אחר כך פנה אל הרוצח ואמר לו: „הרי אני בידך, ותוכל לעשות בי מה שלבך רוצה, רק דבר אחד אני מבקש ממך, שתתן לי רשות ליטול ידיים, ולברך ברכת התורה, ולקרוא קריאת שמע ולהתוודות, טרם תיטול את נשמתני.“ לא ענה לו דבר, רק הלך והביא כד מים, והעמידו לפניו. נטל הרב את ידיו והתחיל לומר: „אלקי; נשמה שנתת בי טהורה היא וכו‘.“ בטעם וברגש, מלווים באנחות ובתנועות, ומלאו את חלל המרתף הגדול והריק, שמע הרוצח את הקול ואת האנחות, וראה את התנועות, נפל עליו פחד, וקור וחום עברו בו חליפות, ולא עברו רגעים מספר, והוא נפל לארץ והתעלף. מיד פסק הרב את תפלתו, מהר ונטל את כד המים, שהביא לו הגזלן ליטול ידיים, נגש אליו וזרק מן המים על פניו; לחץ ברקותיו ודחק באבריו, ולא זו ממנו עד

שנתעורר. ישב המתעלף חוזר וחלש, נשם בכבודות, וקשה היה לו לדבר. והרב עמד על ידו וטפל בו, ולא חזר לתפלתו עד אשר רווח לו. **משוהוֹטב** לו, והתחיל נושם ברווחה, והרב גמר את התפלה, פנה אליו לסעודו, אז גלה לו האיש, שהוא הוא השוחט שהעבירו מן השחיטה לפני שנים הרבה, וספר לו את כל הקורות אותו מן היום אשר עזב העיר זיטומיר עד היום הזה, איך נתגלגלו הדברים, והיה לגזלן, שודד ורוצח, ובכל הימים ההם לא זכר את הרב וישכחהו. וכאשר תפס אותו הלילה, ולא ידע מי הוא, וחשבו לסוחר יהודי הנוסע לרגלי עסקיו, ורק בשמעו את תפלתו ובראותו את תנועותיו לאור היום, הכיר אותו, ופחד אחזו, ונפל לארץ באין אונים, ובדברו נפל לרגליו, בכה והתחנן אליו שיסדר לו דרך תשובה; יבקש עליו רחמים, ויצילהו מרדת שחת. נחם אותו הרב הקדוש ואמר: „אל תירא ואל תחת! יש תשובה בעולם, וגדול כחה של תשובה, שכיון שאדם מהרהר בלבו לעשותה בלב שלם, מיד היא עולה ועומדת לפני כסא הכבוד, ומקרעה את גזר דינו“. אולם כאשר התחיל השוחט להתוודות לפניו, וכמה דמים בידו, ומי יודע אם יספיקו בידו לעשות תשובה? הסתכל בו וראהו רובץ לרגליו, שבור ורצוצן, גנוחי גנה מתחרט בו. נתמלא לבו רחמים, ואמר לו לקום, ויעשה כל אשר יצוה עליו. ראשית כל יעזוב מערת פריצים זו, שהיא אם כל חטא, ומחבא לכל עושי תועבות. אחר כך ילך אתו אל המגיד הקדוש ממעזריטש, ושם יבקשו דרך תשובה, לתקן את המקולקל, כי אין דבר העומד בפני בעלי תשובה. מיד נאות לו, לעזוב את הבית ואת כל העושר הרב הצפון בו. עלו מן המרתף, הלכו ובאו אל העגלה של בעל אור המאיר, ונסעו למעזריטש.

כ"ו היום נסעו, ובערב שבועות עם חשכה נכנסו לעיר, ובאו לבית מדרשו של המגיד הקדוש, בשעה שהתחילו להתפלל מנחה. בית המדרש הי' מלא; נתכנסו ובאו בני העיר, האורחים רבים מרחוק ומקרוב, והדוחק הי' גדול. דחקו ונכנסו, נצטרפו למתפללים, שהיו שקועים בתפלתם, ולא ראו אותם בכניסתם. השוחט עמד על יד הדלת, ופניו אל הקיר, ודעתו היתה טרופה; מתנחם הוא על מעשיו הרעים, לבו מלא צער ומכאובים והדבר אין בו שומע הוא את קול המתפללים העולה מעלה, ונפשו אותה לתפלה המרחפת לנגד עיניו, ואין מלה בלשונו, ובעמדו כאלם לא יפתח פיו, נפתח מקור דמעתו, ולבו נשפך כמים. בין כך ובין כך גמרו את התפלה, והוא עודנו עומד ופניו אל הקיר ועיניו זולגות דמעות בלי הרף, משנתפור הקהל, ניגש אליו בעל אור המאיר, ברכו בשמחת החג, אחזו בידו והביאו אל השלחן הערוך.

ואמר לו לישב בין האורחים, ולהסב עמם יחד אל שלחן המגיד הקדוש. בשעת הסעודה אמר המגיד תורה, והי' דומה לו שכל דבור ודבור היוצא מפיו הקדוש מכוון אליו, ובשרו נעשה חדודין חדודין. אחר הסעודה נשאר בבית המדרש, הי' ער כל הלילה, קרא את התיקון לליל שבועות, ולבו נתקרע בקרבו, בראותו שלא הניח עבירה אחת חמורה שלא עבר עלי'.

לפני שהאיר השחר הלך לטבול, בלב קרוע ומורתח התפלל תפלת שחרית, ובאימה ובריאה עמד לפני הארון הפתוח, כאשר הוציאו את ספרי התורה לפני הקריאה. בשעת הקריאה הקשיב רב קשב, וכשהתחילו לקרוא את עשרת הדברות, חרד חרדה גדולה, בכה בכי רב ואמר: "רבנו של עולם! מה אומר ומה אדבר? גדלו עוונותי מנשוא ואין להם כפרה". ובאמרו את הדברים האלה, צעק צעקה גדולה ומרה, נפל לארץ ושכב כאבן שאין לה הופכין. לשמע הצעקה והנפילה, קמה בהלה בבית המדרש, הקריאה נפסקה מחמת הרעש; איש את רעהו ישאל מה קול הצעקה, ורובם נדחקים ורצים אל מקום המעשה. בתוך כך הוציאוהו מבית המדרש לפרוודור, וכשראו האנשים המטפלים בו שאין בידם להעירו, הביאו רופא. מיד גרש את כל האנשים, ולא נשאר שם רק הוא ובעל אור המאיר שהביאו ואחרי יגיעה רבה התחיל נושם ופקח את עיניו. אחר כך העבירוהו לאחד מחדרי המגיד, שכב כל החג, ובעל אור המאיר עמד עליו לסעדו ולסמכו, ודאג לו מאד, בראותו אותו שכב על משכב ונאנח.

במוצאי החג נכנס בעל אור המאיר אל המגיד הקדוש, והגיש לו פתקה, ובה כתוב לאמר: "פלוגי בן פלונית לרפואה שלמה". הסתכל בפתקה ושאל: "מי הוא החולה ומה מעשהו?". הרהר קצת ואמר: "זה הוא האיש שהתעלף בשעת הקריאה ביום ראשון לחג". חזר ושאל: "ומה הם מעשיו?". ספר לו את כל הקורות אותו, ובקש לקרבו ולרחם עליו, כי לבו מלא חרטה. נאנח המגיד ואמר: "כל כך הפליג מהקדוש ברוך הוא ונשתקע בעוונות! אך אין לך אדם שאי אפשר לו בתשובה; שערי תשובה פתוחים לעולם. הי' א"ל רחום וחנון, הוא נותן יד לפושעים, וימינו פשוטה לקבל שבים, גם אם חטאם גדוש ומגודש, וסימן טוב לו, שהוריד דמעות בשעת קריאת עשרת הדברות, ביום שבו נתנו, ובכה עד דכדוכה של נפש. הי' ירחם עליו וישלח לו רפואה שלמה, רפואת הגוף ורפואת הנפש. ואתה תשב אצלו, ולא תצא מכאן, עד אשר יהי' בריא ושלם". נשאר בעל אור המאיר אצל החולה, השתדל בעדו לרפאותו ולהפיק לו צרכיו, שלא יחסר לו שום דבר, וכשהבריא וחזר לאיתנו, דרש מאת מטיבו להביאו אל המגיד הקדוש, והוא הכניסו לפני ולפנים.

כשנכנס מצא את הרב יושב על כסאו, נתן לו שלום והוא החזיר לו שלום. הראה לו פנים מסבירות, ושאל אותו, מה הוא שואל ממנו. ספר לו את כל אשר אירע לו, לא החסיר דבר, ושאל ממנו להורותו דרך תשובה. נענה לו המגיד הקדוש, אמר לו דברי כבושין, והבטיחו למלאות את בקשתו. ואחרי שסידר לו דרך תשובה, והוא קבל על עצמו לקיימה בכל חומר הדין, חזר בעל אור המאיר אל ביתו, והשוחט נשאר במעזריטש. ישב בבית המדרש על התורה ועל העבודה, קיים את סדרי התשובה החמורה בצניעה בכל לבבו ובכל נפשו, ואיש לא ידע מה הי' אתו עד יום מותו. כל ימיו סבל מכאובים. קבל את יסוריו באהבה ובהכנעה, כדי למרק עוונותיו, שרבו למעלה ראש. יום ולילה פשפש במעשיו, ובקש מחילה וסליחה מאת קונו, ועם כל ענויי גוף ונפש לבו הי' נוקפו, שמא לא יצא ידי חובתו, והוא מאלה שאין מספיקים בידם לעשות תשובה. כך הרהר תמיד בתשובה, ולא פסק מלעסוק בה, עד אשר חלה ונפל למשכבו, נפטר והלך לעולמו כבעל תשובה גמור. אחר פטירתו הספידו בעל אור המאיר, וסיפר את כל הדברים האלה ברבים.

(מס' זכותא דאברהם)

הגה"צ ר' מרדכי בינעט היה שולח שאלות להחתם סופר, משום גודל צדקתו שהיה בטוח שלא יאונה לצדיק כל און.

ר'אית'י בס' בית יוסף חדש שהגאון הצדיק ר' מרדכי בנעט ז"ל הי' שולח שאלות לבעל הח"ס זלה"ה, ושאלו לו למה צריך זה, וכי אינו יכול לפתור שאלותיו בעצמו לפי גדולת גאונו ועוצם חכמתו, והשיב שאינו שולח אליו משום רוב חכמתו רק משום גודל צדקתו, שהוא בטוח בו שלא יאונה לצדיק כל און, וכל מה שיוציא מפיו להורות ודאי אמת ואין להסתפק בו, וכן נמצא בתשובה מהגרע"א ז"ל בנידון היתר א', אשר הי' בזה שקלא וטריא בין הגאונים, וכאשר שלחה לפני בעל החת"ס ז"ל השיב שמצד השאלה היא מותרת, אך סיים במה שלא נשאל והוא לחקור העדים אם אינם קרובים, וכתב מהגרע"א ז"ל ע"ז שחתנו בעל החת"ס כיוון דבר זה ברוח הקודש, וז"ל השלטי-גבורים שעל המרדכי ריש פ' במה מדליקין, ע"פ כי אתה תאיר נרי וה' יג'י' חשכי, כשאדם עוסק בתורה לשמה הקב"ה מגי' חשכו, שאינו בא לידי עון ואינו מורה בתורה שלא כהלכה, ולכך אמר הכ' והגית בו לשון נוגה, כשהקב"ה רואה שלבו של אדם לש"ש, אפילו שאין בלבו לדעת עומקה של

כט

הלכה, הקב"ה מגי' דבריו שלא יצא מפיו הוראה שלא כהלכה. ובס' ארץ החיים מהגה"ק ר' חיים מטשערנאָוויץ ז"ל (ברכות דף כ"ח) כתב מעשה נפלא בענין זה אשר חזה בעצמו וז"ל: אזכיר בכאן דבר נפלא אחד שראיתי בהרב הגאון האמיתי חסיד האמת הרב דק"ק זלאַטשוב ר' ישכר דוב בעריש זצ"ל בעהמח"ס מבשר צדק ובת עיני, מ"כ באה"ק זי"ע ועכ"י, שבא לפניו גער א' לשאול ומעט דקין מן עוף בידו, והשומן שבין הדקין הי' קשה במקצת, והי' נראה שא"צ לפניו לשאול עליו, ונטל הוא בידיו השאלה והתחיל לצדד בה צד איסור ואמר כמה צדדים, ואני השבתי לו על הכל שאין כאן שום צד ונדנדו איסור. ואחר ששהה שעה א' ואין אתנו בבית כ"א אנחנו יחד, אמרתי לו רבי אין אני יודע מה עניניכם שרצונכם לאסור הפשוט כזה, אמר לי: מוכרח אני לגלות לכם האמת, אין פי רוצה לומר על התרנגולת זו כשרה, ולבי נוטה בה לומר טריפה, אמרתי לו: א"כ הדברים, התרנגולת אפשר טריפה היא מצד אחר אבל לא מזאת השאלה, ושאלתי את הנער: היש אתך התרנגולת? והשיב: ישנה בבית האחר, ואמרתי לו להביא אותה, והי' מונח בתרנגולת בצד אחד מכה אשר כתובה בתורה ונטרפה בה התרנגולת, ותמהתי על המראה מאד מאד, וראיתי אשר אין הקב"ה מביא תקלה ע"י צדיקים. ואמר לי: עתה אני רואה איך שאדם צריך להתפלל תפילת רנב"ה שלא אומר על טמא טהור, שאין פירושו שלא יטעה בדין, שזה כבר נכלל במה שאמר שלא יארע תקלה על ידי, אלא שאם תובא לפני שאלה ונעלם האיסור שבו, וכיון שיצא מפי טהור ויאכל נמצא שתהי' התקלה על ידי, אלא שלא יוכל הפה לומר על טמא טהור, אף שלא אראה הדבר טמא לעיני לא אומר עליו טהור, עכדה"ק.

וְהִנֵּה לִימֹד גְּדוֹל יוֹצֵא לָנוּ מִזֶּה לַעֲנִין בַּחֲרִית רַב אוֹ שֵׁאִילַת שֵׁאלָה שֵׁאִין לַפְּנוֹת לָמִי שֶׁהוּא גְּדוֹל בַּחֲכָמָה יוֹתֵר, רַק לָמִי שֶׁהוּא גְּדוֹל בִּירְאָה יוֹתֵר לַבִּטֵּל רְצוֹנוֹ מִפְּנֵי רְצוֹן אֲבִינוֹ שְׁבַשְׁמִים.

(מס' דרך צדיקים)

— 1 —

פ"א שלחו להרה"ק ר' מרדכי ז"ל צוקער עם הכשר וקרע ההכשר.

זְקִינֵי זְצִלְהֵ"ה נִסַּע פ"א מִרְדָּאמְסֵק עַל חֲתוּנַת אֶחָד מִנְכֵדָיו וְכֹאשֶׁר נִתְּנוּ הַמֶּרֶק וְהַבֶּשֶׂר עַל הַשְּׁלַחַן, זְקִינֵי זְצ"ל לֹא נִגַּע בּוֹ וְלֹא רָצָה לֵאכְלוֹ, וְהַאֲנָשִׁים הַמְּסוּבִים הַפְּצִירוּ בּוֹ שִׂיאֲכַל אֲבָל הוּא בֹּאחַת כִּי לֹא יֵאֲכַל בֶּשֶׂר.

ולמחרתו מצאו איזה שאלה בחלק מן העוף הנשאר, ושאלו לרב העיר והורה שהוא טריפה אזי הבינו למפרע כי לא יאונה לצדיק כל און וד' רגלי חסידיו ישמור [ועיין בס' כרם הצבי מידי"נ הרב הגאון ר' צבי פערבער נ"י הרב בעיר לונדון בפ' משפטים שכתב בזה"ל ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טריפה לא תאכלו, ואמר הגר"ח סופר בעל מחנה חיים זצ"ל כי נרמו בזה גם הבטחה שאם תהיו אנשי קדש אזי רגלי חסידיו ישמור ממכשול ותקלה שלא לבא לאכילת טריפה וכמו"ש בחולין (דף ה:) השתא בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידם צדיקים עצמם לא כ"ש, ובתוס' שם כתבו שהוא במידי דאכילה אין הקב"ה מביא תקלה לצדיק דגנאי הוא שיבא לתוך פיו של צדיק דבר אסור, וז"ש ואנשי קדש תהיון לי ואז תזכו כי בשר בשדה טריפה לא תאכלו, וכן שמעתי ע"ד רשע אחד שאסר יין ע"י נכרי ושפכוים בצלוחיות וחתמם כראוי, ושלחם משלוח מנות להגה"ק בעל שו"ת עמודי אש ז"ל שהי' אבד"ק אישישאק, הרבנית שכחה והעמידה תחת המטה, ולמחר גילתה זאת לבעלה כי פלוני בעל מסחר היין שלח יין למשלוח מנות, ובשגגה העמידה תחת המטה, והרשע בא לחקור אם היין הי' טוב, וגלה לו הגה"ק זצ"ל הנ"ל כי נתנם לנכרי ולא שתה, ואז הודה ולא בוש מה שעשה וכי רואה בחוש כי מן השמים רגלי חסידיו ישמור. והגה"ק ר' מרדכי ז"ל אבד"ק פינסק נשלח לו פ"א על פסח ציקער עם הכשר, וקרא ההכשר ואמר כי הציקער הוא חמץ גמור, ולמחר בא מכתב מבית חרושת הציקער כי טעו ונתחלף להם על ציקער חמץ וכהנה רבות עכ"ל]. ובס' תפארת מרדכי בהגהות פרשת מרדכי אות מ"ו כ' בענין זה בזה"ל עיין בס' חסידים (סי' תס"ח) שיש חכמה שאדם רואה בבשר ויודע מעשה השו"ב באותו הלילה וכו' ועיין בס' דברי דוד (דף ל"א) בשם הה"ק מטשארטקוב ז"ל פי' הפסוק ומבשרי אחזה אלקי (איוב י"ט כ"ו), שצריך האדם לראות שיהי' לו בשר כזה שיוכל לחזות אלקים מבשרו, ועיין בס' מקו"ח אות תל"ד שכתב בשם הה"ק מסאנו ז"ל במס' חולין (דף צ"א א') ואר"י בר"ח מא"ד וטבות טבח והכן (פ' מקץ) פרע להם בית השחיטה והכן טול גיהנ"ש בפניהם וכו' כמ"ד גיהנ"ש נאסר לבני נח, והתוס' שם הקשו דלמא לא נאסר ואפ"ה היו מקיימין כמו שחיטה דקאמר פרע להם בית השחיטה (ועוד יש לדייק למה בשחיטה אך פרע להם ובגיהנ"ש טול בפניהם דוקא), ותי' הה"ק מסאנו זצ"ל והוא דלכאורה קשה צדיק מה פעל להראות להם בית השחיטה דלמא נפסל בשהי' או דרסה ולא אדעתם שאינו ניכר, אך דלכאורה לא הי' צריך יוסף לכל זה להראות להם שהבשר שאוכלים כשר בשחיטה ונשמר מגיהנ"ש, דהא צדיקים כמו שבטי ישורון בודאי היו

בעלי רוה"ק ובעיניהם הכל צפּו, וא"כ בראי' בעלמא היו יכולים לראות אם רוח קדושה שורה על הבשר והיו יכולים לידע ע"ז, אם אין בו משום פיסול, אולם הדבר נכון דבדני תורה אין סומכין על רוה"ק ותורה לא בשמים הוא (עיין ברכיו או"ח סי' ל"ב סעיף י"ב וח"ס או"ח סי' ר"ח), רק דכ"ז אינו אלא דוקא בדבר שחיובו הוא מצד עיקר הדין, אבל בדבר שאינו אלא מטעם חומרא וחסידות ע"ז יכולים לסמוך גם על רוה"ק, וא"כ א"ש דבמ"ע דזבחת דלא נצטוו עוד במצות התורה, אלא שהאבות השיגו התורה ברוח קדשם, וא"א ע"ה כליותיו יועצות לו (מדרש שוח"ט תילים ט"ז אדר"ג פל"ג), ע"ז שפיר יש לסמוך על רוה"ק, ולזה ה' די פרע להם ביהשח"ט, עין בעין יראו הבשר וידעו אם נזבח כהלכה, אבל על גיהנ"ש שנצטוו כבר בני יעקב (וישלח ל"ב) ע"כ הוצרך ליטול גיהנ"ש, בפניהם" דוקא שבזה אין סומכין על רוה"ק, ושפיר מיושב קושיית התוס', ועיין בספר פאו"כ ח"א דף ט"ז שהנודע ביהודא ז"ל ה' פ"א בצוותא חדא עם הבעש"ט הק' זצ"ל, והביאו איזה שאלה על עוף לפניהם, ובדקו הנוב"י ז"ל והכשירו, ואמר אח"כ הבעש"ט ז"ל באמת הוא כשר גם אנו רואים שהוא כשר, א"ל הנוב"י ז"ל בשלמא אנכי בדקתי העוף וראיתי, ואדע שפיר כי כשר הנהו, אבל מע"כ איך יודע כי כשר הוא אחרי שלא בדקו, והשיב לו הבעש"ט אנו רואים סטרא דטהרה שורה על הבשר ונדע ע"ז כי כשר הנהו, אמר הנוב"י ז"ל עתה נתיישב לי מאמר הש"ס שבת (דף קל"ח ב') שאמרו שם עתידה אשה שתטול ככר של תרומה ותחזור בבתי כנסיות ובבתי מדרשות לידע אם טמאה היא ואם טהורה היא, ולא נטמא בנפילת שרץ לאויר תנור כלי חרס, וקשה למה לה להביא את הככר לביהמ"ד הלא תוכל לשאול את השאלה כן בפשיטות בלא הבאת הככר, אלא שאמרו שם בתחילה שעתידיה תורה שתשתכח מישראל ח"ו ולכן תצטרך להביא את הככר לביהמ"ד למען יראו אם רוח טהורה שורה עליו לידע ע"ז את הדין, ועיין במק"ח הנ"ל אות שנ"ד בשם הה"ק מהר"א מסטרעטין ז"ל שהי' לו ענין פלא באכילת הבשר שהכיר את מעשי השו"ב ששחט את הבע"ח הזאת וכו' עיי"ש עכ"ל. (מס' אהל שלמה מהרה"צ מרדאמסק אות ה').

— ז —

ב' ענינים נפלאים שהיו אצל הרה"ק מראפשיץ.

בספר אהל נפתלי אות נ"ה. הרה"ק מראפשיץ כשבא למקום הרבנות והיתה שאלה ראשונה טריפה, לא רצה להתחיל בדיבור טריפה. ואמר להשואל: אילו הי' כך הי' כשר, ועתה שאינו כך, אמור אתה.

ובאות פ"ח, פ"א בא לפני הרה"ק מהר"ן מראפשיץ שאלה על עוף ופסק כשר, והתחילו התלמידים לפלפל עמו שהעוף טריפה, אך הוא התווכח עמהם בסברות חדשות להחזיק דבריו ואמר להם: אני פוסק שכשר ואחר דברי לא ישנו. אחר כך בא לפניו איש אחד בפתקא כתוב עלי' שתהי' לו רפואה על חולי פלוני. ענה ואמר לו: כעת באה לפני שאלה על עוף שהי' בו כזה והכשרתי, הרי שיכולין לחיות בחולי זה, וא"כ בודאי תהי' לכם רפואה.

— ח —

מעשה נורא מהגאון רע"א שהוגד לו בחלום שלא יאכל מחר ממה שיוצג לפניו.

בקונטרס בית אבות כתב וז"ל: מימי נעוריו של הרה"ג ר' עקיבא איגר זצ"ל, לא בא פת לחם לבן לפיו כל ימות החול, גם לא בא בשר בהמה לפיו מימי נעוריו ב"א בשר עוף וגם זה מעט מזעיר, והי' צריך השגחה מב"ב שיטעום מאומה ע"י הפצרות. פ"א הוצג לפניו בצהרים מרק בשר עוף ולא אכל. בבא המשרת ולקח המרק מעל השלחן, גילה מזה לאשתו הרבנית, ונכנסה לחדרו והפצירה בו שיטעום ולא רצה והמתינה שתי שעות בכך להתעקש למלאות רצונה ומבוקשה, עד שגילה לה שהוגד לו בחלום בליל העבר, שיוצג לפניו היום מאכל לאכול לא יאכל ממנו. ויצאה וקראה את המבשלת לאמר הביאי את כל אשר אתך מהעוף שבישלת היום, לראות אולי תמצא בו איזה ריעותא. בדקה ולא מצאה. ושאלה: אי' הקרבים? ענתה המבשלת: השלכתים על הגג שמאחורי הבית. צותה להביא הסולם ולהביאם מהגג בדקה ומצאה איזה ריעותא, ושלחה לבעלה הקדוש והורה שזה טריפה, או ידעה כי דבר אלקים הוא לשמרנו לבל יכשל במאכל איסור, עכ"ל.

— ט —

בעל עגלה במסוה שוחט עם "קבלה" גנובה מהמגיד
ממעזריטש האכיל נו"ט והק' ר' ייבא מאוסטרי החזירו
בתשובה.

בעיר אחת הי' שוחט, ולו כל המעלות שמנו חכמים בשוחט מומחה, וגם
היתה לו "קבלה" מאת המגיד הגדול ממעזריטש עליו השלום.
לימים אמר השוחט לנסוע לאיזו עיר, שכר לו עגלה, והלך למקום שרצה
לילך שמה. בדרך חלה וטרם הגיעו למקומו, נפטר והלך לעולמו. מה עשה
בעל העגלה? בדק את כל החפצים של השוחט, ומצא ביניהם החלפים ואת
ה"קבלה". וכשהביא את הנפטר העירה, הביאוהו לקבר ישראל, ואיש לא
שאל אותו דבר.

והנה בעל העגלה לא הי' בור, כרוב בעלי העגלות, כי בימי נעוריו למד
תורה בבית המדרש, והי' בו ריח תורה, ורק מסיבות הזמן הביאוהו לפרנסה
זו וכאשר הגיעה לידו ה"קבלה" של אותו שוחט, שקבל אותה מאת המגיד
הגדול ממעזריטש, אמר בלבו: "אלך למקום שאין מכירין אותי, אראה להם
את ה"קבלה" החשובה הזאת, ואהי' שם שוחט". וכך עשה. הלך ובא אל אחת
העיירות הקטנות, הרחק מעיר מולדתו, ואמר שהוא שוחט, ויש לו "קבלה"
מאת המגיד הקדוש ממעזריטש. ומכיון שבעיר ההיא היו צריכים לשוחט,
קבלו אותו מיד. ומשנתקבל לשוחט, ובא לבית המטבחים לעסוק במלאכתו,
קבלוהו חבריו בסבר פנים יפות, ורק אחרי עבור ימים מספר, כאשר ראו
אותו בעבודתו, הי' דומה להם שהוא מקלקל בשחיטה. התחילו לדקדק בו,
שמו עיניהם במעשיו, ונתברר להם שאין ידיו אמונות, וכל מה שהוא עושה
אינו אלא נבלה, ונבהלו מאד. העירו אותו על מעשיו, והוא דחה אותם
בדברים ואמר להם, שכדאי להם לסמוך על המגיד הגדול, המעיד עליו שהוא
שו"ב מומחה. וכאשר עברו ימים מספר, וראוהו בקלקלתו, וחזרו והעירו אותו
עוד פעם, ענה להם בעזות, שאין הוא צריך להם ולתורתם. וכדי לחזק את
דבריו, שגדולים וטובים מהם מעידים עליו, הוציא את ה"קבלה" וקרא אותה
לפניהם, והראה להם את חתימת ידו של המגיד הגדול ממעזריטש. בראותם
ה"קבלה" נשתתקו, אך כאשר ראו את מעשי ידיו רעדה אחזתם; וכאשר מעירים
אותו, יענה להם עזות. נסו לדבר עמו דיני שחיטת ובידיקת הריאה, אולם
הוא התחכם עליהם, וידע תמיד לגלגל בשיחה באופן כזה, שלא יודע להם

מאומה.

כך נמשכו הדברים ימים ושבועות, עד שהי' ברור להם כשמש, שהוא מאכיל נבלות וטרפות. אז הרעישו את העיר והודיעו ברבים שהוא מקלקל בשחיטה; אינו יודע את השחיטה לא להלכה ולא למעשה, והוא פסול ושחיטתו נבלה. ואם תאמרו, הרי יש לו ה"קבלה" מאת המגיד הגדול ממעזריטש, ואין לנו ראי' יותר טובה ממנה? מעשיו יוכיחו שהוא בור ריק, ואינו יודע בעניני שחיטה ובדיקה לא כלום. ומגין לו ה"קבלה"? יוכל היות, שנאבדה מאת בעלי, והוא מצאה בדרך; לא קיים בה מצות השבת אבדה, ומשתמש בה להנאתו. כך טענו השוחטים הותיקים, הריב הלך וגבר, והעדה נתפלגה; אלה אומרים כך ואלה אומרים כך, ואין מי שיכריע בדבר. עד שלבסוף באו והציעו, שהשו"ב עם מתנגדיו ילכו ויבואו אל הרב הצדיק ר' יעקב יוסף, מגיד מישרים דק"ק אוסטרהא, הלא הוא בעל הספר הקדוש רב ייבא. יציעו לפניו את טענותיהם, והוא יתהה על קנקנו של השוחט, וכאשר יאמר כן יהי', ומכיון שהקהלה היתה סמוכה לאוסטרהא וכפופה לה, הסכימו שני הצדדים, וקבעו יום לילך ולבוא אל המגיד הקדוש רב ייבא.

ביום הקבוע נסעו לאוסטרהא, באו אל המגיד רב ייבא, והציעו לפניו את טענותיהם. שמע הרב הקדוש את דבריהם, וכאשר כלו לדבר, אמר אל השו"ב החדש, שיראה לו את הקבלה, ויראה אם הכתב הוא באמת כתב ידו של המגיד הגדול, כי הוא יודע ומכיר את כתב ידו הקדושה. מיד נודרו השוחט, הוציא את ה"קבלה", והניחה על השלחן, באשר ידע בברור, שה"קבלה" אינה מזויפת. פשט המגיד הקדוש רב ייבא את ידיו, נטל את הקבלה והקריבה אל עיניו, וקרא אותה פעם, פעמים ושלוש. ומדי פעם בפעם, בקראו את הקבלה, הדגיש את שם השו"ב, שלו נתנה הקבלה, ובהגיעו לחתימת ידו של המגיד הגדול, נשק אותה באהבה רבה. ואחרי שקרא את הכתב בפעם השלישית, והדגיש בקול את שם השוחט המקבל, נשק את החתימה. ואחר כך עמד על רגליו, החזיק את הקבלה בידיו וקרא: "מה שמך?" נתבלבל השוחט, שתק ולא ידע להוציא הגה מפיו. או צעק המגיד ואמר: "רשע! פתח* פיך והגד בפני קהל ועדה, איך נתגלגלה הקבלה הקדושה הזאת לידך". כשמוע בעל העגלה את דברי המגיד הקדוש, נפל עליו כוון גדול, והוא כרע נפל לארץ, וכל גופו רעדה וחלחלה, ומתוך בלבול וחרדה גמגם וספר את האמת, את המעשה כולו, איך הגיעה לידו ה"קבלה" הקדושה, והיא אינה שלו. ספר את הכל, מראשית עד אחרית, וכל הנאספים עומדים, שומעים, חרדים ותמהים.

לה

אחר הדברים האלה חזרו השוחטים וראשי העדה לעירם, והשוחט, בעל העגלה, נשאר באוסטרהא, ישב בבית מדרשו של המגיד ר' יעקב יוסף, והוא סדר לו תשובה חמורה, ועל פי' נהג בכל דרכי חייו, לכפר בה על כל עוונותיו, ומאותו היום ואילך ישב באוסטרהא, ולא יצא ממנו, והי' סמוך על שולחנו של המגיד, והבריות קראו אותו בשם "השוחט — בעל העגלה". וכאשר הגיעה שעתו של המגיד רב ייבא, ונפטר והלך לעולמו, המשיכו בניו הקדושים לפרנסו, והוא ישב בבית מדרשם, ונהג בתשובה, עד אשר יצאה נשמתו, והיא נקי' וטהורה בלי שום לכלוך. זכותם וזכות כל הקדושים והטהורים, תגן עלינו ועל כל ישראל, שלא נכשל ולא נכלם לעולם ועד, אמן כן יהי רצון, אמן ואמן.

(מס' אמונת צדיקים)

— י —

ר' אהרן הגדול מקארלין התאכסן שבת אחד בכפר זשורוויץ אצל הנסתר ר' יצחק אייזיק שו"ב, הגם שלא ראה אצלו משהו מיוחד אבל הרגיש קדושה רבה.

בכפר זשורוויץ הסמוך לעיר פרעמיסלא אשר בגאליציה, הי' שם שוחט ושמו ר' יצחק אייזיק, אדם גדול ועובד ה' מנעוריו, אולם הוא הסתיר את מעשיו וכל ימיו התנהג בהצנע לכת, ולא נודע ברבים צדקתו. פעם אחת עבר הצה"ק רבי אהרן הגדול מקרלין זל"ה דרך אותו הכפר, וערב שבת היה, ופנאי לא היה לו להגיע לאיזו עיר, והתאכסן בבית הקטן של אותו שו"ב. והבעל הבית לא היה בביתו באותה שעה, רק בעלת הבית לבדה, ויצו לשאול אותה: "איה בעלה?" השיבה, שהוא איננו כעת בבית, אך ישוב לעת ערב עם הדלקת הנרות. הרב הקדוש הביט בבית אל כל אשר סביבו, וירא והנה בשר מונח על השלחן, והרגיש שקדושת השבת עליו, וישאל את בעלת הבית, אם אפשר לו ולמשמשו לשבות בביתם, והשיבה להם: "אפשר". לפנות ערב, בשעת הדלקת הנרות, בא האיש מדרכו, ונכנס הביתה, ובראותו את הצה"ק אורח בביתו, הוסיף עוד להסתיר את עצמו מפניו. הצה"ק מקרלין קבל את השבת בהתלהבות גדולה בשעת התפלה, כדרכו בקדש, והשוחט התפלל כאחד האנשים הפשוטים. הרגיש הצה"ק מקרלין קדושה יתרה בבית, בדק בכל פנה ופנה והסתכל בעין פקוחה בבעל הבית, אך לא ראה בו מאומה. אחרי התפלה

קדש הצה"ק מקרלין על היין בהתלהבות, והבעה"ב קדש במהירות ובחפזון, כדרך האנשים הפשוטים, כדי להסתיר את עצמו הסתר גמור. ויאכלו יחד, והצה"ק מקרלין הרגיש, בטעימתו את המאכלים, קדושה רבה. וכשהביט עליו, לא ראה בו מאומה, ויהי הדבר לפלא בעיניו. כן היה בכל יום השבת. במוצאי יום שבת קדש, רצה הצה"ק לשלם את מחיר הסעודות ולנסוע לדרכו, — והש"ב זוגתו אינם; שניהם נמלטו מהבית תיכף אחרי ההבדלה. חכה להם הצה"ק ומשמשו עד חצות הלילה, ולא שבו עוד, ויסעו לדרכם בלי ברכת הפרידה.

עוד מספרים עליו, שפעם בא אליו אברך אחד, ויבקש ממנו שילמד אותו מלאכת השחיטה. «אינני רוצה ללמדך אומנות זו», ענה ואמר אליו שוחט הכפר. «ומדוע?» — שאל האברך — «הן רוצה אני לעבוד עבודת קדש זו בכל כחי ונפשי». לא ענה השוחט כלום, אך אחז את האברך השואל בידו ויוציאהו החוצה, ונענע בכף ידו לעיני האברך ויאמר אליו: «שא עיניך וראה!». האברך נשא את עיניו וירא, והנה על ראש הגג מלמעלה עומד איש אחד וסכין בידו, ובה הוא חותך את ורידי צוארו, והדם הולך ושותת, והולך ושותת. כשנתמצה כל דמו, נזדקר האיש במלוא קומתו, ונפל ארצה ואחרי רגעים מספר, הוא עומד שוב על ראש הגג, ושוחט את עצמו עוד הפעם, וכן הדבר חוזר חלילה. «רואה אתה מה שלפניך?» שאל את האברך, והוסיף לדבר אליו: «להוי ידוע לך, שהאיש הזה חיה ש"ב בחייו; ומאחר שנפטר זה הוא ענשו, מפני שקבל עליו עבודת הקדש שלא היה ראוי לה». האברך הקשיב לדבריו, ושניו דא לדא נקשן; הבין את כוונתו וילך לו.

ככה חי השוחט מזורביץ את חייו, חיי נסתר; ויהי לפלא בעיני כל יודעיו ומכיריו.

ימים מספר אחרי התארחותו של הצה"ק מקרלין בבית השוחט, שלח השוחט את זוגתו הכשרה העירה, להודיע לחברה קדושה כי בעלה נוטה למות, וכי ישלחו אליו תיכף את השמשים מחבורתם, לעמוד על ממתו בשעת יציאת הנשמה, גם יעשו לו את כל צרכיו להביאו העירה לקבורה. הלכה האשה ועשתה כדברי בעלה, ומיד חזרה אל ביתה. ויבואו השמשים הכפרה, ויסורו אל בית השוחט, ולא מצאו אותו בבית, וישאלו את אשתו: «היכן בעלך? הלא אמרת שגוסס הוא. שכ"ב מרע לפני יציאת נשמה». השיבה להם האשה: «בעלי הלך, ומן הסתם ישוב תיכף, ואותי שלח להודיע לחברה קדושה כי קצו בא». התחילו השמשים לחרף אותה וישכנו עליה בוז וקלון; אמרת שבעלך שלחך להביא את השמשים, כי הוא נוטה למות, לבסוף נראה הדבר

שהוא בריא ושלם, ולמה הטרחת אותנו חנם?". והי בדברם כה, והנה בא בעלה והוא מחזיק בשתי ידיו מעט תבן, ופניו כלפידי אש, ויבהלו השמשים מפניו מאד. ויאמר אליהם: "רבותי! שמעו נא מה שפי מדבר אליכם: "הנה קרבו ימי למות, כל ימי חייתי חיי נסתר והסתרתני את מנהגי מעיני הבריות. כעת כאשר הגיע קצני, רצוני שתודיעו בעיר תיכף ומיד, אחר יציאת נשמתני, שנפטרתני, ויבואו אנשים ובידיהם ניר ודין ויעתיקו את כתבי המונחים בתיבה הזאת, וידפיסום אחרי כן. והעתקה זו תעשה בפני, על כן יעבדו האנשים ההם את העבודה הזאת כל זמן שאהיה מוטל על הארץ טרם ילבישוני תכריכים".

אחרי הדברים האלה, לא דבר עוד מאומה, רק הגיח את מעט התבן אשר בידיו על הקרקע, וישטחהו היטב. אחר כך השכיב את כל גופו עליו, פשט את ידיו ורגליו, פניו בערו כלפידי אש ורחושי מרחשין שפתותיו, וכך נסתלק אותו צדיק מן העולם, ונשמתו יצאה בקדושה וטהרה. מיד הודיעו שמש החברה קדישא את דבר מותו ליושבי העיר, גם את צוותאו האחרונה, שצוה לפני יציאת נשמתו, הודיעו לראשי החברה, ותיכף נסעו כל אנשי העיר, אנשים נשים וטף, אל הכפר, וביניהם כמאה תלמידי חכמים ובידיהם ניר ודין. וישבו התלמידי חכמים ויעתיקו לפני המת, בשעה שהיה מוטל עוד על הארץ, את הכתבים הקדושים הנמצאים בתיבה אשר לפניהם. בשעת העתקתם את הכתבים, נראתה פתאום השתנות בפני המת, והתיבה אשר בה היו הכתבים נסגרה מאליה, טרם גמרו להעתיק את כולם. אז טהרו את גופו והלבישו אותו תכריכים, ויעשו לו את הכבוד האחרון כראוי לו, והספידוהו כהלכה.

אחר הסתלקותו של השוחט נסע הרב הקדוש רבי אהרן מקרלין דרך העיר פרמיסלא, ויספרו לו אנשי העיר על הסתלקותו של אותו הצדיק, ואת הדברים שצוה לפני מותו. ויתאונן הרב מאד על שלא זכה להכירו היטב ולהתבשם מקדושתו, אף על פי ששכן בארבע אמותיו שבת אחת, ויתמרמר מאד מאד על הדבר הזה. ויגמר בלבו לנסוע דרך הכפר ההוא, כדי לדבר עם זוגתו הקדושה, ולהיות על כל פנים בתוך כתלי בית הצדיק אחרי מותו. ויסע לכפר וזשורוויץ, ויבוא לבית הצדיק, וידבר עליו עם זוגתו, ויחפץ לדעת את דרכי חייו הנסתרים, אך היא לא גלתה לו מאומה, באמרה שבעלה הקדוש לא נתן לה רשות לגלות את דרכי קדושתו. "אך דבר אחד אגלה לכבודו", אמרה אליו, והוליכה אותו אל החלון, ושם עמדו שתי מנורות קטנות, ובתוכן שתי חתיכות נר, והראתה בידה עליהן ואמרה: "בעת שנשאתי לאישי הקדוש,

היו לו המנורות הקטנות האלה, ובתוכן שתי חתיכות נר אלו, והם היו דולקים כל ימי חייו, ועכשיו שנסתלק, ונר נשמתו כבה, כבו גם הנרות..."
(אין ליכט פון תורה חלק כ"ג)

— יא —

שוחט וקצב שהיה להם דין תורה אצל המגיד מקאזניץ.

בימי המגיד הקדוש מקונוניץ, הי' בעירו קצב אחד, ושמו אייזיק. הוא הי' איש פשוט, ישר ונאמן, עבד עבודה קשה, יום וליילה לא ידע מנוחה, ישן מעט ושתה הרבה, ובימי עלומיו יצא עליו רנון שאינו מתנהג כשורה. לימים חלה האיש ונפל למשכב, טפלו בו רופאים ולא העלו ארוכה למחלתו, שכב חדשים מספר, והרופאים אמרו נושא לחייו. מחלתו הלכה והתגברה, ולבסוף נפטר והלך לעולמו, טרם הגיע לימי זקנה, רחמנא ליצלן, הוא השאיר אשה וילדים חמשה, ומשעברו ימי השבעה, נודע לה לאלמנה, שבעלה הניח אותה בלי מזון ומחי'. יתר על כן, לא די שאין בביתה מזון סעודה אחת, אלא יום-יום באים אלי' בעלי חובות שונים. זה בא ושטר בידו ודורש פרעונו, וזה בא וטענה בפיו, שהלוה לבעלה מלוה לפי שעה, על אמונתו הלוהו, והוא תובע את כספו; וכי מפני שעשה טובה לאיש יפסיד? כל היום אין לה מנוחה, זה יוצא וזה נכנס, ועלי' להשיב תשובה לכל אחד ואחד, ואין לדבר סוף. בשבועות הראשונים דחתה אותם באמתלאות שונות, והאנשים היו נוחים, קבלו את דברי' והלכו להם, אך הדחיות הללו לא הועילה לה רק לשעה, סוף-סוף התחילו התובעים דוחקים, והאלמנה היתה בכל רע; אין לה מכיר ואבד מנוס ממנה. אין מי שידע את צערה; היא טורחת, עושה מלאכות שלא עסקה בהן מימיה, ואין בידה לפרנס את ילדי', והנושים האלה, אין רחמים בלבם; רואים הם את עני', היא מאכילה את יתומי' לחם צר ומים לחץ, והם באים בלי הרף בטענות ובתביעות עלי'. בראותה שאין לה מוצא, והמים באו עד נפש, יצאה לבית מועד לכל חי, באה אל קבר בעלה, ושפכה לפניו את שיחה, היא עמדה על יד גל עפר, שאין עליו רק ציון עץ, ואמרה לתנות את צרותי', ואת כל סבלה הרב. שעה ארוכה עמדה וספרה לאישה את כל הקורות אותה מן היום שנפטר, וכשגמרה את דברי' בקשה ממנו, שיבוא לפני כסא הכבוד, ויעיר רחמים עלי' ועל ילדי', ומן השמים יוציאו אותם מן המיצר. אחר כך עזבה את בית הקברות, ולבה לא הי' כבד עלי' כל כך.

הי' דומה לה, שבעלה האזין לשיחתה והשתתף בצערה; יש לה אח לצרה, והוא יחוש לעזרתה.

עברו ימים וחלפו שבועות, ועולם כמנהגו נוהג, מי שיש לו אוכל ושותה, ומי שאין לו מסתפק במועט, די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת. אך מה תעשה אלמנה עני' עם חמשה ילדים שגם קב חרובין אין לה? חיי' אינם חיים, ובכל שעה שעוללי' ישאלו לחם ואין פורש להם, היא מקללת את יומה. ועכשיו נוספה לה צרה חדשה, באו וקראו אותה אל הרב המגיד, אין זאת כי אם בעלי החובות מזמינים אותה לדין. באה אל בית המגיד הקדוש, נכנסה אצלו ברתת ובויע, עמדה לפניו ולא דברה דבר. שאל אותה: "האם את אלמנתו של הקצב ר' אייזיק עליו השלום?". אמרה: "כן". חזר ושאל אותה: "ומי הם בעלי החובות של בעלך?". התחיל לבה נוקפה, לשמע בעלי החובות, ודמעות נושרות מעיניה, ולא יכלה להוציא הגה מפיה. ראה אותה המגיד הקדוש כשהיא מתחלחלת אמר לה: "אל תפחדי! הגידי לי את האמת, כי טובתך אני דורש". התחזקה ואמרה מתוך כבי' את סכום החובות וקראה בשמות בעלי החובות. רשם המגיד את הסכום ואת שמות האנשים ואמר: "אם יבואו אליך האנשים האלה בתביעות תשלחי אותם אלי". ולבסוף פתח את תיבת שלחנו, הוציא סכף כסף ונתן לה. ובצאתה מן החדר ברח אותה ואת ילדי' ואמר: "סכום כסף זה תקבלי לפרנסת ביתך מדי שבוע בשבוע". יצאה מבית המגיד ולא ידעה מה אתה, ריקם נכנסה אליו ומלאה היא יוצאת, ולא האמינה למראה עיניה ולמשמע אזני'. אך בבואה אל ביתה, ומנתה את סכום הכסף אשר בידה, נתנה שבח והודי' לאלקים, על אשר ראה בעני' ושלח לה גואל, ומהיום והלאה תוכל לתת פרוסת לחם לילדי'. בהיותה אצל המגיד היתה נבהלה מאד, ולא שאלה אותו דבר, רק אחרי עבור ימים מספר, ודעתה נתישבה עלי', רצתה לדעת, מה הביא את המגיד הקדוש לעשות את כל הדברים האלה. שאלה בבית המגיד, חקרה את המביא לה את הכסף, ואיש לא ידע לענות לה דבר. זמן רב השתדלה לגלות את הסוד הזה ולא עלה בידה, עד שהגיעה שעתו של השוחט הזקן, וכשנפטר והלך לעולמו נתפרסם הדבר ברבים.

ומעשה שהי' כך הי'

שבועות אחדים אחרי פטירתו של הקצב, בא אל שוחט הקהלה בחלום לילה, והזמין אותו לדין תורה. ויהי בבקר, ותפעם רוחו, אולם לא שת לבו לחלום ואמר: "אך מקרה הוא זה". לימים ראה את הקצב עוד הפעם, עומד על יד מטתו, ואומר לו: "דין ודברים יש לי עמך, בוא ונלך לבית

דין של מעלה". אבל גם הפעם אמר השוחט בלבנו: "אך חלום הוא, והחלומות שוא ידברו". כעבור שלשה ימים בא אליו הקצב, ובראות השוחט שהוא הולך ומתקרב אליו, ופניו זועפות, נפל עליו פחד גדול והקיץ משנתו. אז ידע כי לא דבר ריק הוא, ויירא לנפשו מאד. מאותה שעה לא באה שינה לעיניו, ומשהאיר השחר ירד ממתתו, נטל ידיו, לבש את בגדיו, והלך לבית המדרש. ישב ואמר תהלים בבכי ובתחנונים, התפלל בכוונה גדולה, ואחרי התפלה נכנס אל המגיד הקדוש באימה וביראה, ספר לו את החלום אשר חלם זה שלש פעמים, בכה לפניו ובקש עצה. ראה המגיד את פני השוחט הבהולים, ושמע את קולו הרועד. הרגיע אותו ואמר: "אל תירא ואל תפחד, התורה לא בשמים היא, ויש דין בישראל. ואם יבוא אליך עוד הפעם ויזמין לדין, תאמר לו בשפה ברורה, שאין אתה מסרב, אך על פי הדין התובע הולך אחר הנתבע. ואם יש לו תביעה עליך, יזמין לבית דין של מטה, לבית דינו של המגיד מקווניק". יצא השוחט מאת פני המגיד בלב שקט, ואמר לעשות כדבריו. בלילה בא אליו הקצב כתמול שלשום, והזמין לבית דין של מעלה, ענה לו כדברי המגיד הקדוש. כשמוע הקצב את דברי השוחט, מיד נתרצה לבוא לפני בית דינו של המגיד הקדוש, ושאל: "מתי יהי האות הזה?" אמר לו: "אין הדבר בידינו כי אם בידי המגיד ובית דינו, והם יקבעו את היום והשעה". אמר: נכון אני לבוא בכל עת ובכל שעה". ובאמרו את הדברים האלה הסתלק, והשוחט הקיץ משנתו וראה שהאיר המזרח. מיד נטל ידיו, ירד מן המטה, לבש את בגדיו והלך אל המגיד הקדוש. כאשר שמע המגיד את דבריו, צוה להביא את דף הטהרה, ולהעמידו באחת מפינות הבית, אשר שם ישבו לדין, כדי לעשות מחיצה בין החיים ובין המתים, והוא עמד להתפלל תפילת שחרית.

כאשר גמר המגיד את תפלתו, והכל הי' מסודר כהלכה, אמר לשמשו: "תלך לבית החיים, ותבוא לקברו של הקצב ר' אייזיק, תדפוק על קברו שלש פעמים ותבקש ממנו מחילה בשמי. אחר-כך תגיד כדברים האלה: "באתי כשליח בית דין של מטה, ואני מודיע לך בפקודת הרב המגיד מקווניק, שבעל דינך עומד לפני הדיינים ומחכה לך". הלך השליח אל בית הקברות, והמגיד הקדוש ושני דיינים מומחים באו אל החדר, אשר העמידו שם את הדף. בחדר עמד שלחן ושלשה כסאות, ישב הרב המגיד בראש, ועל ידו שני הדיינים. ועוד לא חזר השליח אל שולחו, וכבר הי' הקצב מאחורי הדף. הכניסו את השוחט ואמרו לו לסגור את הדלת אחריו. וכשקרב השוחט ועמד לפני בית דין, נשמע קול נהי ובכי, שהי' ידוע לכולם, מתהלך בחלל החדר. חברי בית דין שמעו דברים, ותמונה לא ראו, והדברים ברורים כאילו הם יוצאים מפי אדם חי.

מז

וכך טען הנפטר: «רבתי! דין ודברים יש לי עם השוחט ובודק לפניכם. קצב הייתי בקהלת קוונץ, וכל בהמה ובהמה שהבאתי לשחיטה, עלתה לי בדמים מרובים. כסף לא הי' לי מעולם, על פי רוב לקחתי את הבהמות בהקפה, ואם לפרקים שלמתי מחירן ממון בעין, הי' זה ממון של אחרים, כסף של גמילות חסד, או מלוה שעלתה לי ברבית קצוצה, והשוחט הזה, שהוא למדן גדול וירא שמים באמת, הטריף לי את רוב הבהמות, וגרם לי הפסד מרובה. כשראיתי את זאת, לא ידעתי אם הוא חושש לטריפה, וכאשר יעלה ספק בלבו, הוא מכריע מדעת עצמו לחומר, או שמא יש בלבו טינה עלי. בין כך ובין כך באתי לידי עניות, חובותי גדלו ורבו, ולא הי' בידי לשלם לעולם. בעלי החובות תבעו את מונגם, ובידי אין פרוטה, הקיפוני ודחקוני מכל עברים, ומגודל הלחץ, זה הדחק, נמס לבי בקרבי, חליתי ונפלתי למשכב, עליתי על המטה ולא ירדתי ממנה, עד שיצאה נשמת. במותי השארתי אשה וילדים קטנים בערום ובחוסר כל, ונוסף על זה צובאים בעלי החובות על פתחה ודורשים ממנה לשלם להם את חובותי, ועכשיו נודע לי בעולם האמת, שרוב הבהמות היו כשרות, והשוחט הטריפן שלא כדת, ומכיון שאין לי מנוחה בעולם העליון, הן מחמת החובות והן מגודל הצער של אשתי ובני העטופים ברעב, וכל זה בא עלי בגלל מעשיו של האיש הזה, החס על נפשו ואינו חס על ממונו של ישראל, אני דורש שיחזיר לאשתי את כל ההפסד שבא לי על ידו». שמע השוחט את דברי המת ונתכרכמו פניו, עמד באימה וביראה וארכובותיו זו לזו נקשו. הודה ולא בוש, ובקש מאת המגיד הקדוש לפסוק על פי דעתו, ויקבל עליו את הדין. יצא פסק דין מבית דינו של המגיד הקדוש, שהשוחט ישלם את החובות של הקצב לשעורין, וגם יתן לאלמנה סכום כסף מדי שבוע בשבוע, כדי להחיות את נפשה ואת נפש בני ביתה. קבלו עליהם שניהם את הדין, נתרצו זה לזה, והמגיד הקדוש פטרם והלכו לדרכם.

משיצא השוחט, ראה המגיד הקדוש גם את הקצב הנפטר בצאתו, מהר ורמו לו באצבעו ואמר: «בוא נא הנה, עוד שאלה אחת בפי אליך, ואחרי התשובה תלך ותשוב למקום מנוחתך. תספר נא, איך קבלו את פניך בעולם האמת, ומה מעשיך שם. ומתפלא אני מאד, שבשנה הראשונה לפטירתך דעתך פנוי' לעסקי ממון, וכי נשלם כבר דינך למעלה שאתה פונה למטה? הלא הי' עליך רנון בימי נעוריך, שאתה עושה מעשים אשר לא יעשו, אולי תאמר לי מה ענית שם כאשר באת לפני בית דין של מעלה». השיב הנפטר ואמר: «כן המגיד הקדוש דובר, אשיב על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון.

ישמע כבודו את דברי זיבין, מדוע פניתי מכל עסקי בעולם העליון ואיני עוסק רק בעסקי ממון. אספר לו כל מה שעבר עלי, ולא אעלים דבר, ואז ידע כי בנפשי הוא כל הענין הזה". ובדברו התחיל מדבר בקול בוכים, כאדם המתודה על עונותיו ואמר: "אמנם חטאתי, עויתי ופשעתי, ואלמלא מעשה אחד שעשיתי בימי נעורי, טרם היותי קצב, בודאי הייתי מיורדי גיהנום. אין אדם יודע את ערך מעשיו, ודוקא מעשה שלא הי' חשוב בעיני, וברוב הימים שכחתי, הציל אותי ביום הדין. יש קונה עולמו בשעה אחת והוא לא ידע כלל. ומאורע כעין זה ארע לי.. בימי נעורי הייתי משרת אצל בעל עגלה, והייתי מסייע בני אדם ומשאות מעיר לעיר בשכר. פעם אחת נסעתי בדרך, ועל העגלה ישבו חבורה של יהודים, ולא ידעתי מי הם ומה מעשיהם. אני ישבתי על הדוכן, אחזתי במושכות וכונתי את הסוסים, שלא יכשלו בדרך המשובשת ומלאה התחתים על כל צעד ושעל, והם ישבו ועסקו בדברי תורה, כאלו הם יושבים בבית המדרש. הם דברו איש עם רעהו בקול, התוכחו, ולא הרגישו כלל בעליות ובירידות, ובכל טלטולי הדרך, שנסיעה כזאת גוררת אחרי'. בהיותנו באם הדרך, הרחק מאדם ועיר, ראיתי כת שודדים, ליסטים מזויינים, באים לקראתנו. האנשים ישבו איש איש על מקומו, והיו עסוקים בשיחותיהם, ולא ראו כלל בצרה המתרגשת לבוא עליהם. וכאשר התקרבו הלסטים, ואמרו להתנפל על העגלה ולפגוע באנשים, שמתי נפשי בכפי והתחלתי להלחם בהם. ומכיון שלא הי' לי כלי זין, הוצאתי את מוט העגלה, אחזתיו בשתי ידי, ובכל כחתי הכיתי בהם, ולא נתתי להם לגשת אל העגלה, המלחמה היתה קשה, אך ה' הי' בעוזרי ויצאתי כמנצח; במוט העגלה הרגתי ופצעתי אחדים מהם, ובראות הנשארם את עוז רוחי וגבורתי נשאו את רגליהם וברחו. וכך הצלתי את נפשי ואת נפשות האנשים בדרך נס, והבאתי אותם אל העיר שלמים בגופם ושלמים בממונם. ברוב הימים שכחתי את המעשה הזה, יצאתי מן העיר ההיא ובאתי לעיר אחרת, החלפתי את מלאכתי, והייתי שולי' אצל קצב. ימים אחרים באו, גדלתי והייתי לאיש, נשאתי אשה והולדתי בנים, ונהגתי ככל חברי הקצבים. הייתי יהודי פשוט, ולא שניתי את דרכי משאר כל עמי; מה שקבלתי מאבותי שמרתי וקיימתי, אך לפרקים התגרה בי היצר, כאשר יקרה לכל בשר ודם, כי יצר לב האדם רע מנעוריו, ויצא עלי רגון. כך עברו עלי ימי מעטים ורעים היו ימי ושני חיי, חליתי ונפטרתי מן העולם. וכשבאתי לעולם האמת, באו מלאכי חבלה, אחזו בי ואמרו להורידני לשאול תחתית. בכיתי וצעקתי, התחננתי להם והפצרתי בהם, אך ללא הועיל. ובעודני מבקש רחמים ואין

מג

שומע לי, והנה קול קורא מרחוק: „אל תעשו לו מאומה! האיש הזה הציל אותנו מן החרב בהיותנו בחיים, וכל המקיים נפש אחת מישראל כאלו קיים עולם מלא. הוא שם נפשו בכפו והציל הרבה נפשות מישראל, בשעה שהתנפלו עליהם לסטים, ועכשו ירד שאולה, וכי יש שכר לפעולתו של אדם זה? הלא על ידי מסירות נפשו נשארנו בחיים, והי' ספק בדינינו לעסוק עוד בתורה ובמצוות, ולעבוד את ה' ימים רבים“. כשמוע מלאכי חבלה את הדברים האלה אמרו: „שליחי בית דין אנחנו, ואין לנו רשות לשחררו, אך דבר זה נוכל לעשות, מכיון שיש לכם טענה, נבוא כולנו לפני בית דין של מעלה, וכאשר יאמרו לנו שם כן נעשה“. הלכנו כלנו לבית דין של מעלה, ואמרו שעבירותי מרובות וחמורות ומצוותי מעטות. עמדו הצדיקים לימיני, ודרשו לשקול את העבירות ואת המצוות שעשיתי בימי חיי, והנה יצאו מלאכי חבלה, והביאו עבירות חמרים חמרים, והניחו אותן על כף אחת, והיא ירדה למטה עד לשאול תחתית. עמדתי וראיתי את כל זאת, ונפשי נבהלה מאד. כאשר כלו מלאכי חבלה את מלאכתם, יצאו מלאכי עליון להביא את המצוות, והם חזרו והביאו חבילות חבילות, ושמו אותן על הכף השני, והכף הראשונה לא זזה ממקומה. והנה הביאו חבילה אחת והניחו אותה על הכף, והיא הכריעה את כל העבירות. או נסתלקו מלאכי חבלה, ופסק דין יצא ליתן את חלקי בגן עדן. אך דבר אחד מעכב עוד את כניסתי לגן עדן פנימה, אני יצאתי מן העולם ולא פרעתי את חובותי, ועבירות שבין אדם לחברו אין המקום מכפר, לכן עלי להשאר בחוץ עד שארצה את חברי, שהללו לי את ממונם על אמונתי. יצאתי מבין דין של מעלה ולבי עלי דוי, מה אעשה כעת? הלא בעלי החובות שלי רחוקים ממני, ואיך אוכל לרצותם. ראו הצדיקים את צערי, ושאלו אותי על מה באתי לידי חובות אלה. ספרתי להם שהייתי קצב בעיר קווניק, וכל חובותי אינם אלא מה שהפסדתי בבהמות, שנשחטו על ידי השוחט בעיר מגורי, ונטרפו ברובן, התחילו לחקור ולדרוש ונדע, שהוא החמיר בספק טרפות על דעת עצמו, מבלי לשאול את הרב או את השוחט השני, והי' הגורם בנוקין שלי, והזמנתיו לדין. ועכשיו, שיצא כאור משפטי, והשוחט קבל עליו לשלם את חובותי, אשוב אל מקומי בשלום לאור באור החיים“. הקול נשתתק, והמגיד הקדוש ישב על מקומו שקוע במחשבותיו, ומשנתעורר אמר להוציא את הדף ולהחזירו למקומו.

למהרת שלח המגיד הקדוש לקרוא את אלמנתו של הנפטר, וסדר את פסק הדין למעשה, כאשר יצא מבית דין, וכל המעשה הנפלא הזה נשאר סוד כמוס, משום כבודו של השוחט, שהי' באמת ירא שמים, ודחילה

יתרה היתה בו שלא להאכיל טרפות לישראל, ולא נודע הדבר ברבים, עד אשר יצא מן העולם ומוצא מנוחה נכונה תחת כנפי השכינה, תהא נפשו צרורה בצרור החיים, אמן סלה ועד.

(מס' שמע שלמה)

— יב —

הטו"ז קבל עליו גלות שנה שלמה ונעשה מנקר מומחה והעמידו אותו בצינוק ואח"כ נתקבל לאב"ד וראש ישיבה בלבוב.

הרב הגאון ר' דוד בן שמואל הלוי, בעל טורי זהב, הי' רב ואב בית דין בקהלה הקדושה אוסטרעהא, ושמו יצא לתהלה בכל הארץ. כשמן תורק שמו, וכולם יאמרו ה' עמו, בכל מקום הלכה כמותו, ואין מורה הוראה בישראל, שלא יהגה בתורתו יומם וליל. דבריו דברי אלקים חיים, כאלו נתנו מן השמים, מלאים חכמה, בינה ודעת, ונעימים לכל אוזן שומעת.

בימים ההם, בהיות כסאו נכון לפני ה', אמר לעוזב את בית מדרשו, ולהיות גולה שנה שלמה, כמנהג גדולי ישראל משנים קדמוניות. ומפני שהי' מפורסם בעולם, "טורי זהב" מספרים כבודו, התחפש כעני המחזר על הפתחים. לבש בגדים קרועים ובלויים, שם ילקוט של קבצנים על שכמו, נטל מקל בידו, ויצא את העיר במסתרים. הלך מעיר לעיר, מכפר לכפר, ולא לן בשום מקום יותר מלילה אחד. ביום השני וביום החמישי ישב בתענית, ובשאר ימות השבוע לא אכל רק לחם יבש, ולא טעם טעם תבשיל רק משבת לשבת, לכבודו של יום.

כך נדד ששה חדשים, ענה בדרך כחו, והגיע לעיר לבוב עיף ויגע, שבור ורצוץ, ואי אפשר הי' לו להמשיך את דרכו הלאה. אמר לישוב שם ימים מספר; ינוח ויחליף כה, ואחר כך ימשיך את דרכו הלאה. אך לשוא חכה; עברו ימים, חלפו שבועות, וכחו אין אתו. כאשר נסה להעמיס את צרורו על שכמו, חש עיפות גדולה; הידים רפות והרגלים כושלות. ראה שאין הדבר בידו, אמר בלבו: "כבר אמרו: הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים (ברכות ל"ג ע"ב), אם כן, אפשר שעכבוני כאן מן השמים, אבל קבלתי עלי עול גלות, ומוצא שפתי אשמור; אשאר בלבוב, ואקיים פה את ענויי הגלות עם כל יסורי". ישב בעיר על התורה ועל העבודה, ואיש לא ידע

מה

מי הוא; העיר גדולה, ובתי כנסיות ובתי מדרשות בה רבים, ומדי פעם בפעם שנה את מקומו. הלך מחיל אל חיל, מבית מדרש לבית מדרש, ובכל מקום הי' בעיני האנשים כאורח חדש שבא לעיר.

כאשר ישב בעיר שבועות אחדים, לא רצה להתפרנס מן הצדקה; אמר לגלגל עצמו בצער ולא יצטרך לבריות. התחיל לחפש לו איזו עבודה,

גם אם שכרה מועט, ויוכל להתפרנס בדוחק. חפש ולא מצא. פעם אחת נכנס לבית הכנסת הגדול שבתוך העיר, וראה שם מודעה, שיש בקהלה מקום פנוי לקצב מנקר, וכל הראוי וקודם יזכה. חשב בלבו: "מלאכה זו שאינה נקי' וקלה, גם אינה מכובדת, שכן אמרו על בעלי אומנות אלה: הכשר שבטבחים שותפו של עמלק (קדושין פרק ד', דף פ"ב). הבריות מלעיוזין עליהם, שספק טרפות מגיע לידם, והם חסים על ממונם, ומאכילים אותו לישראל. ומכיון שכן, בודאי אין קופצין על עבודה זו, אנסה ואלך שמא אוכה בה". הלך ובא שמה, בחנו אותו להלכה ולמעשה, ונמצא ראוי להיות קצב מנקר.

עבר בבית המטבחים ובמקולין, על פי הרוב עסק בניקור הבשר, כי יצא לו שם כמנקר מומחה. בקי הי' בחוטיני הדקים, וידע גם מקום הגידין

הקטנים, הנסתרים מעין כל, שרק עין של מומחה ויד אמונה תוציא אותן, יחד עם החתיכות הקטנות של חלב ממחבואם מבלי לחבל בבשר. לפרקים עסק גם במלאכת הקצבות עמד על יד הסדן וסכין או קופיץ הקצבים בידו, וחתך הבשר להבאים לקנות. וכדי שלא יהא בטל מדברי תורה בשעת עבודתו, הי' לו בשר כל בהמה שחוטה שהגיע לידו בזמן הניקור והמכירה ענין לענות בו. עמד על משתיתה של הבהמה, למד לדעת כל אבר ואבר, והרבה שאלות שנתקשה בהן, בלמדו הלכות שחיטה וטרפות, נתחווירו לו בשעה שעמד ופרק את הבהמה אברים אברים. אין דומה למוד בספר לראי' בעינים ובדיקה בידיים; רק עכשיו הוא יודע את פרקי הבהמה, כאשר יצאו מידי היוצר, ולומדם הלכה למעשה, ויש שהוא פוסק מעבודתו, מהרהר באיזו סוגיא חמורה ב"אלו טרפות", בדברי הרמב"ם או בשאר הראשונים, שהם שגורים בפיו, מתעמק בהם ויורד לתוך כוונתם, ומסית דעתו לגמרי מן הלקוחות העומדין במקולין לקבל את הבשר. וכמה פעמים הי' ללעג ולקלס, וחרפוהו וגדפוהו כאחד הריקים. והוא שמע ולא ענה, הי' מן הנעלבים ואינם עולבין, קבל עליו את הדין, דין יסורי הגולה. והיו בעיניו כיסורי אהבה, הבאים מתוך אהבת התורה, שאינו רוצה ואינו יכול להבטל ממנה אף רגע.

ואם שסבל מן הלקוחות, הנה הי' הסבל ההוא כקליפת השום לגבי הצער, שגרמו לו חבריו המנקרים. הוא שהי' בקי בדיני הניקור לכל פרטי

פרטיהן, וידע את שיעור ארכן של הגידין, ממקום שהן מתחילין להיות צומחין עד שמתפשטין בבושר, בבהמה גסה ובבהמה דקה, וכל האסור והמותר בהן, בא על פי הרוב בריב עם המנקרין הותיקין. יש שהוא אוסר מה שהם מתירין ולהיפך, וטענות ומענות ביניהם תמיד, ואין לדבר סוף. והי' מעשה בבית המטבחים, שחטו בהמה גסה והטריפה, וכששמע את השאלה אמר שטעו והכשיר אותה. התחילו להתוכח ולא יכלו להכריע, והלכו והביאו את השאלה לפני הרב הגאון ר' מאיר ז"ק, שהי' אז מרא דאתרא. שמע את דעותיהם, אמר שהבהמה טריפה, אולם בעל טורי זהב עמד על דעתו, והביא חבילות ראיות מן הש"ס והראשונים שהדין אתו ואין להטריף את הבהמה. ובשעת הויכוח, כשהתורה היתה מרתחת לו, נזרקו מפיו מילין, שראה הרב הגאון בהן עלבון לעצמו, ובא לידי כעס. ואז גמר ואמר, לתת אותו בצינוק הנקרא "קיהנע", אשר בבית הכנסת הגדול, כמנהג המקום, להעמיד כל חוטא ופושע, ושלשלאות של ברזל על ידיו, לאות לבני מרי, למען ישמעו וייראו.

קבל בעל טורי זהב עליו את הדין, עמד בצינוק, ידיו קשורות בשלשלת ברזל, ופיו לא פסק מתורה. אין הוא יכול לקבל את דעת הרב הגאון; כאשר יצא מכאן יביא לו עוד ראיות נוספות שהדין עמו, והבהמה כשרה. ובעמדו על מקומו, ראה נער אחד עובר, ובידו חבילה עטופה בנייר. שאל את הנער: "מה בידך?" ענה ואמר: "תרנגולת שחוטא בתוך הנייר, ושאלת חכם שאלתי". חזר ושאל: "ומה היא השאלה?" אמר הנער: "איני יודע השאלה, מצות האם קיימתי; היא שלחה אותי אל הרב לשאול שאלה, הראיתי את התרנגולת לרב, והוא הטריף אותה". בקש את הנער להראות לו את העוף, נאות לו, והניח אותו לפניו. ומכיון שידיו היו כבולות, ואי אפשר הי' לו לפתוח את התרנגולת, אמר לו לפתחה כראוי, למען יוכל לראתה ולבדקה כהלכה. עשה הנער כאשר הורהו, ובדק את העוף היטב. משמש באצבעותיו פה ושם, ואחר כך אמר: "לך והגד לרב, שיעיין ביורה דעה, הלכות טרפות, סימן פלוני בטורי זהב סעיף קטן אלמוני". חזר הנער לבית דין, נגש אל הרב ואמר, כך וכך אמר לי האיש העומד בצינוק. נטל הרב את העוף מיד הנער, הניחו על השלחן לפניו, וראה שנעלם ממנו טורי זהב מפורש. ומכיון שהי' איש אמת, הודה שטעה, ולבו הכה אותו, על אשר נהג בחומרא יתרה כלפי תלמיד חכם גדול, והטילו לבית הצינוק כחוטא ופושע. ומיד שלח את השמש להתיר את האסיר, ואמר לו להביאו אליו. עשה השמש כפקודת הרב, הלך והתיר את האיש ממאסרו, וכשרצה לילך לביתו, אמר לו, שעליו לבוא בראשונה לפני הרב הגאון. הלך ובא לפני הרב, וכאשר דרכו רגליו על סף החדר, הראה

לו הרב פנים שוחקות, ואמר לו לישב. ישבו שניהם וגלגלו בשיחה, כשני תלמידי חכמים המנצחים זה את זה בהלכה, בלי שום קנטורין, וראה הרב שהוא צנא מלא ספרא, רוח אלקים בו, וכל דבריו דברי אמת. ולבסוף בקש ממנו סליחה ומחילה על העלבון הרב שהעליבו, ושאלו מדוע הסתיר את עצמו, ולא הודיע במקום שאין מכירין אותו, שתלמיד חכם הוא, כדי שלא להכשיל בני אדם. שהרי רוב בני אדם רואים לפנייהם קצב מנקר, ודנים אותו כרוב בעלי אומנות שלו, שהכשרים שבהם יודעים את אומנותם, ואינם גדולי תורה. השיב ואמר: «כלום חובה היא זאת? והלא אמרו: כל המשתמש בכתרה של תורה נעקר מן העולם, ורק לפי דעת רבא» שרי לי' לאינש לאודיע נפשי' באתרא דלא ידעי לי' דכתיב ועבדך ירא את ה' מנעוריו» (נדרים ס"ב ע"א). וכך היא דעתו של הרמ"א ביורה דעה הלכות תלמוד תורה סימן רמ"ו סעיף כ"א: «ומותר לצורבא מרבנן, לאודוע נפשי' באתרא דלא ידעי לי', אם צריך לכך, ואני לא ראיתי צורך בכך».

אחר הדברים האלה, אסף הרב הגאון את פרנסי העיר ואמר להם: «רבותי! דעו לכם כי האיש הזה הוא רם ונשא, בעל נכסים הראוי לישב על הכסא, טורי זהב בידו ושמן זית זך בכדו. על כן עצתי אמונה, שתושיבוהו בראש במקומי, נאה לו להיות רב בעיר ואם בישראל, איש חי רב פעלים מקבציאל». עמדו טובי העיר בחיל ורעדה, לשמע דברי מורם ורבים הגאון הזקן; פחד גדול נפל עליהם, והדבר לא הי' בפיהם. גם בעל טורי זהב עמד נבהל ומשתומם, בשמעו את הדברים היוצאים מפי ראש גולת אריאל, המופלג בחכמה וחסידות כדניאל, הרואה חובה לעצמו, להיות מצוה להושיבו במקומו, בעודנו בחיים חיותו. עמד בפיק ברכים, פתח פיו ואמר ברעד שפתים: «מורי ורבי! עפר אני תחת כפות רגלי אדוני, גדול מרבן שמו ועניו הוא כהלל, כסאו מרום מראשון, ומה אני ומי אני שאשב עליו בחייו?» אך הזקן עמד על דעתו ואמר: «זקן אני, נס לחי ועיני כהות, ומחמת תשישותי אין בכחי לנהל את עדת ה' על מי מנוחות. והנה הקרה ה' לפניכם איש מלא רוח ה', שיצא ויבא לפניכם; יעלה איפוא ויבוא ויגיע למקום המוכן לו». ראו אנשי הקהלה, שדברי רבם נאמרו בלב שלם, בלי שום פניות, השאירו אותו על כסא הרבנות, ואת בעל טורי זהב מינו לראש בית דין. וכאשר נפטר הרב הגאון ר' מאיר ז"ק והלך לעולמו, הושיבו את בעל טורי זהב בראש, והי' לאב בית דין וראש ישיבה דק"ק לבוב המעטירה.

— יג —

ענין נורא מבעל דרכי תשובה אודות הקאקוס-פוטער שלא מצא המשגיח בבית המכונות ושכח המפתח בחדר המכונה.

שם במרחץ ישבנו יחד אני ... עם כ"ק אדמו"ר בעל דרכי תשובה זצ"ל על ספסל בתוך היער. ושאלנו את כ"ק אודות ה"קאקוס-פוטער" שמסתפקים ממנו למאכלי בשר ולמה לא גיחוש כמו בחלב שקדים שצריכים להניח שקדים כשמבשלים אותו עם בשר דלא ליתי לאחלופי. והשיב לנו: מה לכם לשאול אותי שאלה זו? הלא אי איישר חילי אבטליני' לגמרי. כי אני שלחתי את בני (בהמ"ח מנחת אלעזר) לעיר אוסט, מקום הפאבריק הגדול צערעס, ובבואו בבית המכונה וישאל: היכן הוא המשגיח? ויענו אותו: עתה הלך לביתו. הלך אחריו ויאמר לו: היכן המפתח מחדר הכשר? ויאמר שכחתי אותו בבית המכונה. ודי בזה. ועוד לו יהי שעומד שם משגיח בתדירות, האיך אפשר להיות משגיח בפאבריק גדול אשר יוצאים ממנו 24 וואגאן סחורות הנעשים מחלב, בורית ונרות ועוד ועוד וקנים (ריירען) שופכים מזה ומזה מתהום ארצה ועד רום רקיע. ובעיני בשר אי אפשר להיות משגיח על זה. ועוד הסכמנו זה זמן לא כביר באסיפה כללית שלא ליתן שום הכשר רק לאנשים שיש להם בעצמם נאמנות בעניני כשרות, להם יתנו הכשר לכשיבואו במקום שאין מכירים אותם ויתנו עידיהן בכתב הכשר. ומה אוכל לעשות שאין לי כח לבטלו. ועוד אספר לכם זה זמן לא כביר רצה האדון... לעשות בית חרושת (פאבריק) בעיר טשאפ ורצו ליתן לי שני אלפים לשנה שאניח הבד"צ שלי ליתן לו הכשר ומשגיח, ולא נתתי מטעם הנ"ל. ועוד האיך אתן הכשר על דבר שאדמו"ר הקדוש משינאווע אסרו.

(מס' שיחות יקרים אות פ')

— יד —

הרה"ק ר' חיים מקאסוב סיפר מאחד שהיה צריך להתגלגל שוב בעוה"ז משום שינק מנכרית.

מובא בספר ספורי חסידים, שהרב הקדוש ר' חיים מקאסוב זצ"ל סיפר מעשה נורא: פעם אחת באה אשה אחת לפני הבעש"ט זי"ע ובכתה לפניו היות שהיא ל"ע חשוכת בנים, שיברך אותה שתלד בן זכר. והבטיח

מט

לה הבעש"ט זי"ע שבזו השנה תפקד בבן זכר. וכן הי', לתשעה חדשים ילדה בן זכר, ילד נחמד למראה וטוב תואר שאין דוגמתו. לסוף שנתים נסעה אתו אל הבעש"ט זי"ע שיברך אותו, וכשבאה להבעש"ט לקח את הילד בידי וחיבקו ונשקו ואח"כ נסעה לביתה. וכשבאתה לבית נפטר הילד ל"ע. האשה צעקה מרה ובכתה מאין הפוגות על פטירת הילד, ונסעה להבעש"ט וזעקה על פטירת הילד. ויען לה הבעש"ט: על תצטערי על פטירת הילד, והמעשה כך הי': מעשה במלך שלא היו לו בנים, ויתיעץ עם יועציו בענין זה. ויאמרו לו רק היהודים יכולים לעזור לך בזה לפעול עבורך ישועה. ויתן צו ליהודים שיתפללו לה' שיהי' לו בן, ואם לא יולד לו בן בשנה זו, בל יראו ובל ימצאו במדינתו ויגרש אותם מארצו אנשים נשים וטף. ויתאספו כל היהודים בחרדה גדולה בבית הכנסת ויבכו ויצעקו במר נפש. והנה נשמה גדולה בשמים ששמעה צעקת בני ישראל, השטתחה לפני הקב"ה שהיא רוצה להיות בן המלך למען הציל את היהודים מן הגזירה. בקשת הנשמה נתקבלה ובהאזנה שנה נפקדה המלכה בבן זכר נפלא. בהגמל הילד התחילו לחנכו בלימודים, כי הי' מוחו נפלא וחריף. ויגדל הילד בלימוד ובכל מיני חכמות. ויקרא המלך כומר אחד מהכומרים ויורהו לקחת את הילד ולחנכו בלימודים. ויען הכומר שהוא מסכים להוראת המלך כמובן, אבל תנאי התנה: מכיון שבכל יום הוא עולה לשמים, הנה או לא יכנס הילד אליו. ויסכים המלך על דבריו, ויקח הכומר את הילד וילמדהו כל מיני חכמות. פעם אחת נכנס אליו הילד בעת שהי' הכומר מתבודד, וירא והנה הוא לבוש טלית ותפילין ומתפלל. וישאל הילד: מה זאת? ויען הכומר ויאמר: מכיון שגילית סודי אגלה לך את האמת. דע לך כי יהודי אני ורוב שנותי עברו עלי כך. לומד אני גמרא ומתפלל, והלימוד הוא מתוק מדבש. רק אבקשך על נפשי שלא תגלה חלילה דבר זה לשום ילוד אשה, כי באם ח"ו יודע למלך בטח ידונו אותי למיתה. ויבטיח הכומר לבן המלך שילמוד אתו בכל יום גמרא וספרי קודש של היהודים. ושמח מאוד לב הילד ללימודים אלה ואמר להכומר שהוא רוצה להתגייר, ויבקש ממנו עצה איך להביא הדבר לפועל. ויאמר לו הכומר שיבקש מאביו, היות שהוא רוצה ללמוד דרכי המדינה, לכן יתן לו רשות לנסוע לכל מקומות המדינה להתוודע עם השרים והמושלים, ואביו המלך נתן לו רשות על זה. ויברח בן המלך למדינה אחרת ובא אל היהודים. ושם הלך אל הרב ונתגייר ונעשה אחד מהצדיקים. כאשר נפטר בן המלך ובא לפני הבית דין של מעלה, לא מצאו בו שום נדוד חטא. כי היתה נשמתו קדושה, ודגו אותו לגן עדן. ויבא מקטרג אחד ויאמר שיש לו ללמד חובה אחת עליו במה שינק מנכרית שנתים הראשונות מחייו. ואף

שהי' זה מאונס, אבל גם זה דורש תיקון. ויצא פסק הדין שצריך להתגלגל שוב בעולם הזה ולהולד אצל בת ישראל ולינק ממנה שתי שנים ובוזה יתקן הפגם הנ"ל. וסיים הבעש"ט להאשה: ועכשיו מה איכפת לך שילדת נשמה גדולה וקדושה זו, את צריכה לשמוח שנפל בחלקך דבר גדול כזה.

פ"א כשישב אצל השלחן ביו"ט וכפי המנהג אצל צדיקים שהחסידיים מציגים משקה יין ומכריזין שם האיש המציג היין, ופתאם צוה להמשימש שיקח היין בחזרה, ואמר כי מבואר במשנה מכשירין פ"א דמשקה שתחלתו ברצון וסופו שלא לרצון הר"ז מכשיר לקבל טומאה, וה"נ משקה הזאת תחלתו ברצון כשמצוה ליתן הוא נותן ברצון, אבל סופו שלא לרצון כי בשעת התשלומין הוא אבק גזל כי אינו נותן ברצון ואגלאי מלתא למפרע שאינו נותן בלב שלם לכן אין רצוני בוזה, והרגיש תיכף בהרגשת קדשו כי האיש המצוה ליתן את היין בשמו אינו נותן ברצון, לכן צוה לסלק את היין מהשלחן.

(מס' אהל שלמה מהרה"צ מרדאמסק אות נח)

— טו —

**אשת אחד הגאונים מירושלים קנתה בשר מקצב ידוע
למוסמך אבל ראתה איזה שינוי בבשר, לבסוף נתגלה שהי'
בשר גמל.**

שוב מעשה שהי', פעם אחת קנתה אשת אחד הגאונים מירושלים בשר מקצב ידוע למוסמך, והואיל ומובטח להם לצדיקים שאין הקב"ה מביא תקלה על ידיהם, ומונען מלהלכד באכילת איסור המטמא טומאת הנפש, עשה עמה הקב"ה נס ופתח את עיני' וראתה איזה שינוי מיוחד בבשר זה, ונתעורר לבה לעשות בירור על הבשר, והוברר לה כי הבשר שהקצב מכר לה הי' ממש בשר גמל. ואיך הגיע ליד הקצב הכשר הזה בשר גמל? הוא החליף בשר עם קצב אחר, וגם הקצב ההוא הי' ירא אלקים, וגם הוא לא ידע שמחליף עם בשר גמל, אלא שקיבל את הבשר ממישהו ולא חשד בכלום.

שוב אספר לך מעשה שהי' בירושלים, חברי ועד העיר האשכנזי התלוננו קשות על כשרות הבשר והפקוח של השחיטה הכללית בעיה"ק ירושלים, ויסדו להם בשנת תרפ"ז שחיטה נפרדת עם השגחה חמורה ומדוקדקת ביותר. לשם כך לקחו להם משגיח ת"ח גדול וירא שמים מאוד, בן ישיבה, העמידו

נא

אותו משגיח באטליו ומסרו את מפתחות האטליו בידו של המשגיח. והוא הי' יושב שם מבוקר עד ערב ופתיחת החנות וסגירתה על ידו. הם לפי תומם חשבו שהבשר שהם אוכלים הוא כשר בלי פקפוק אף למהדריין. ובאמת, היש לך פקוח גדול מזה? ומה יכולים לעשות יותר מאשר להעמיד משגיח שיהי' באטליו כל זמן שהאטליו פתוח. ועל סמך הפקוח המדוקדק הזה העדיפו כל היראים והשלמים שבירושלים לקנות מחנות זו. אך לדאבון לבכם הרב הוברר להם אחרי זמן רב כי הם נכשלו קשות, שהיו קונים בחנות זו גם נבלות וטריפות, כי הקצב התאים לעצמו מפתח לחנותו, ובלילה, בשעה שהמשגיח הי' נח מעמל יומו בסיפוק רב כי על ידו זוכים כל היראים החרדים לדבר ד' המדקדקים בכשרות לחתיכת בשר. כשר, הי' הקצב פותח את החנות ומכניס לתוכה חתיכות נבלות וטריפות, והי' מוכרן למחרת ביום לעיני המשגיח, שלא עלה על דעתו לחשוב שהקצב יעזו לעשות ככה.

(מספר גבול ראשונים פרק ג')

— טז —

הגה"צ העצי חיים היה פעם בעיר בוקארעשט, רומני' ולא רצה לאכול בשר שמה.

מֶרֶן הַעֲצֵי חַיִּים ז"ל הי' פעם בעיר בוקארעשט ברומני', והכינו עבורו בשר מבושל שהובא מביתו, והעצי חיים ז"ל לא רצה לאכול. ושאלוהו משום מה לא ירצה לאכול, הרי הכל כמו בביתו? וענה ע"ז: אחרים אינם יודעים מזה, ויחשבו אם אאכול בשר בעיר הפשית כבוקארעשט, ודאי שאפשר לאכול שם, לכן הנני נמנע מלאכול בשר כל זמן שהותי בעיר זו.

(מספר האזו"ב אות ס"א)

— יז —

מעשה שהי' אצל השר שלום מבעלזא, שאחד לקח סם רפואה בפסח שהי' בו חשש חמץ ודנו אותו בעולם האמת על זה.

מִזְבֵּא בַסֵּפֶר דְּבָרֵי אֲמוּנָה, בְּשֵׁם הַרְה"ח ר' יואל אשכנזי (שליט"א) זלה"ה, הנה איש אחד מיאס בא אל כבוד הגה"ק שר שלום מבעלזא זי"ע, ואמר למשמשיו שצריך ליכנס פנימה בדבר נחוץ מאוד. כשנכנס לקודש פנימה,

אמר לו הרה"ק: זי"ע: פתח פיך ותעיד. פתח פיו ואמר: אני מעיד שחברי ירא ליקח הרפואה מחמת שהי' בה חשש חמץ, אלא מכיון שהי' פיקוח נפש הכרחתי ליקח הרפואה, אמר לו הרב ז"ל: תוכל לילך לשלום.

כשיצא מהרב ז"ל, שאלו אותו מה שהי' המעשה, וסיפר שאברך חברו וידידו הי' חולה, והוצרך ליקח סם רפואה, אלא כיון שהי' בו חשש חמץ, לא רצה לקחתו, ואני הכרחתי ליקח אותו, וכשמת ועלתה נשמתו לפני בי"ד של מעלה רצו לדון אותו על מה שלקח הרפואה שהי' בה חשש חמץ, השיב שהוא לא רצה ליקח רק חבירו הכריחו, אמרו שם שחבירו יבוא לעולם האמת להעיד שלקחת הסם שלא ברצונך רק מחמת הכרחו, ובא בלילה בחלומו אליו וביקש ממנו היות ואנשים אחרים אנחנו, לכך במטותא מינך שתבוא להעיד עלי, ובבוקר וירא והנה חלום, והסיתו מדעתו באמרו חלומות שוא ידברון, ובלילה השני והנה עוד הפעם בא כדאמתול, וכך הי' כמה לילות, והלך אל ר' משה טויבש ז"ל בעל קרני ראם, וסיפר שכבר כמה לילות הוא בא וחוזר ובא וטענתו בפיו שאבוא להעיד בעולם העליון, ע"כ תנה לי עצה נכונה, והשיב לו, שבאם יבוא עוד הפעם תאמר לו שע"פ דין תורה התובע הולך אחר הנתבע, לכן יבוא הוא אל בעל קרני ראם, ובכאן יעיד עליו, וכך הוה. כשבא אליו אמר לו כמו שצוהו, בא לו הנפטר עוד הפעם בחזרה ואמר היות שאדמו"ר מבעלזא זי"ע הוא חד מבי דינא של מעלה, לכן תוכל לילך אצלו ושם תעיד, ולכן בא לכאן אל הרב מבעלזא, זי"ע ועכ"י.

— יח —

הרה"ק ר' זושא מאניפאליע נדר במדינות אשכנז והחזיר בתשובה רוב הילדים דשם.

דבר זה שמעתי בילדותי מפי החסידים אנשי השם שבעיר קוטנא, כי הוי עובדא שפעם אחת נדר הרב ר' זושא במדינות אשכנז, ובא לאיוו עיר, ואנשי העיר ההיא בראותם מעשיו ודרכיו, זלזלו בו הרבה ולא פנו לדבריו כלל, והוא הלך בבוקר לבית הכנסת להתפלל, וגם שם בבית הכנסת עשו ממנו קצת אנשים חוכא ואיטלולא וגם התינוקות התחילו לשחק בו, כדרך תינוקות שמשחקין מאיש זר ומשוגע הבא אל בית המדרש ובית הכנסת, או פנה אל הילדים ואמר להם: אהוביי הילדים, התאספו נא והתקבצו ובואו כולכם אלי בקבוצה אחת, ויתאספו יחד כל הילדים שבבית הכנסת ויבואו אליו ויעמדו

מסביב לו, והוא עמד ביניהם. וישם פניו אליהם ויאמר להם: אהוביי הילדים, הסתכלו נא היטב. והילדים חשבו כי יעשה להם איזה שחוק או איזה מעשה להטים, אבל הוא לא עשה כלום רק הביט בפני כל ילד וילד והסתכל בו היטב, ואח"כ שלחם מעל פניו ואמר: לכו לביתכם. והנה בבוא הילדים לביתם לעת האוכל והגישו לפניהם לאכול, לא רצו לאכול; זה אמר: איך אפשר לאכול והחלב הוא חלב עכו"ם. וזה אמר: איך אפשר לאכול והחמאה היא של גויים, וזה אמר: איך אפשר לאכול והבשר לא נמלח כהוגן. הכלל, רוב הילדים או כולם מאנו לאכול כל אחד בבית אביו, באמרם שהמאכלים הם טרפה והכלים הם גם כן טריפה. ואשה אחת סיפרה לשכנתה: הראית מה עשה לי בני, שבשום אופן אינו רוצה לאכול באמרו שהמאכל אסור. וחברתה גם היא השיבה כנגדה: הנה גם בני צועק שצריכים לשבור את כל כלי הבית, ולא ידעו מה לעשות, עד שנעשה מזה רעש בכל העיר, ואמרו אין זה כ"א שהאיש הור שהסתכל בהם בבית הכנסת פעל עליהם כל זאת, ובוודאי הוא איש קדוש ונורא וצריכים לפייסו ולבקש ממנו שיורנו לתקן כל אשר שחתנו. וכן עשו ובאו לפניו אנשי העיר בקידה והשתחויו, ובקשו אותו שימחול להם על עלבוננו ויורה להם דרך תשובה. והוא נעתר לדבריהם והעמידם על דרך התורה והיראה ונפרד מהם בכבוד גדול.

— יט —

אכילה בטהרה

פעם אחת בהיות הה"ק מהר"מ ז"ל (מנדבורנא) בבייסטרא אשר במארמאראש על איזה שב"ק, ונתאכסן אצל בעה"ב אחד, וכאשר עשתה בעלת הבית את הדגים אשר היו מיועדים להה"ק ז"ל, הריחה בהם ותחפוץ בהם, ולפי שהיתה במצב כזה שסכנה לה שלא לטעום מהם, לכן לקחה מהן מעט בשעת עשייתם ותאכל, ותשבע ותותר. אולם הה"ק ז"ל לגודל פרישותו הי' מקפיד שלא לאכול מדבר שאכלה ממנו אשה. ויהי כאשר נתנו הדגים אל השלחן בליל שב"ק להה"ק ז"ל, הרגיש תומ"י ולקחם בידו ויבט בהם קצת והניחם בצד אחר, ויאמר: דרכי הוא מעולם ליתן שיריים, ואשת הבעה"ב חשבה שאנכי אאכול את השיריים שלה; לא, איננו צריך לי. ויתנם בחזרה ולא אכלם. ויהי לפלא.

(מספר תפארת מרדכי)

— כ —

מעשה נפלא מהה"ק ר' אברהם בן הרה"ק מסטרעטין שהרגיש בבשר שיש בו צד איסור וקרא להשו"ב והודה ששחט בלי טבילה.

הרב הק' הנ"ל (מוה"ר אברהם זללה"ה בן הה"ק מהרי"ץ מסטרעטין זללה"ה) הי' מקפיד מאוד שהשו"ב יטבול עצמו במקוה קודם השחיטה. פ"א לא הי' לו פנאי להשו"ב ושחט בלא טבילה. ודרכו הי' כאשר הובא לפניו איזה מאכל הי' מריח קודם אכילה, ובוה הי' מרגיש אם יש בו איזה צד איסור. וכאשר הובא לפניו זה המאכל מהבשר ששחט השו"ב בלא טבילה, הרגיש תיכף וקרא להשו"ב ושאל אותו, והודה ששחט בלא טבילה, וקנס להשו"ב והזהיר אותו שלא יעשה עוד הפעם כן. וזה גלוי וידוע שהי' לו חוש הריח שהי' מרגיש תיכף כאשר הי' מריח בהמאכל אם יש בו איזה נדנדוד ספק איסור.

גם זה גלוי וידוע שאביו הק' וגם הוא ז"ל היו מקפידים מאוד שאשה שפרסה נדה לא תעשה עבורם איזה דבר מאכל, וכל החסידים היו יודעים מנהגם זה. פ"א הי' הה"ק מהרי"ץ עם בנו ר' אברהם הנ"ל (מסטרעטין) באיזו עיר, והכינו עבורם איזה סעודה, ובאה שכנה אחת לסייע לבשל, והאשה השכנה לא היתה טהורה, וכאשר הניחו המאכל לפני הק' מהרי"ץ, הרגיש תיכף ולא רצה לאכול ושלח את המאכל לבנו הק' ר' אברהם, וכאשר הי' רוצה לאכול והי' מריח בהמאכל, אמר שגם הוא אין רצונו במאכל כזה, ולא אכל כלל. והקרו ודרשו על הדבר, עד שנודע להם שבאה אשה שכינה לבשל המאכל ולא היתה טהורה, ומחמת זה לא הי' רצונם לאכול כי היו מקפידים על הדבר הזה.

(מספר דגל מחנה יהודא אות פ"ב ופ"ג)

— כא —

מין אחד הי' רגיל להתווכח עם הגה"ק ר' יצחק שור אודות הפסוק לא יאונה לצדיק כל און, ופיטם שלשה תרנגולים בבשר חזיר ומכרם להרבנית.

בשאלות ותשובות כח שור להגאון המפורסם מוהר"ר יצחק שור זצ"ל שהי' אב"ד גוואזדיץ, כתב שם בהקדמה נכדו הרה"ג מו"ה אבנר כתבן אב"ד רומניק-סאראט, איך שהי' בעיר גוואזדיץ מין אחד, שהי' רגיל תמיד להתווכח עם אא"ז המחבר, ופעם אחת התוכח עמו בדבר הפסוק „לא יאונה לצדיק כל און“ (משלי י"ב כ"א), באמרו כי מצד השכל והחקירה הוא דבר בלתי אפשר, והביא כמה ראיות לדבריו, ואא"ז סתר כל ראיותיו עד כי הלך מביתו סר וועף, ולמען נסות היעמדו דברי אא"ז לקח המין שלשה תרנגולים מסורסים ויפטם אותם רק בבשר חזיר, עד כי עבו ושמנו מאד, וישלח למכרם בשוק על ידי אחד ממשרתיו הנאמנים, וצוה עליו שישתדל למכרם רק על בית הרב, ואפילו במחיר קטן פחות משוויים, ובאם יבא איש אחר לקנותם יבקש מחירם כפליים ושלש.

וכן הי' כי הרבנית קנתה אותם, ותיכף נתנה לשחוט אחד מהם, וחלק ממנו בשלה לסעודת הערב, אבל אא"ז הי' דרכו בקודש תמיד, שכל זמן שלא נתבררה לו הסוגיא או הענין שעמד בו לא הי' אוכל וטועם מאומה, אף אם נמשך הדבר זמן רב, וכן הי' אז כי נתמשך עינונו באותו לילה בדבר הלכה בסוגיא קשה ולא אכל באותו לילה, וזוגתו הרבנית הטמינה התבשיל עם בשר העוף ליום השני, וכב"ב אכלו רק לחם וביצים. ביום השני כאשר באה לקחת הקדירה להחם על הכירה, מצאה פני הקדירה מכוסים קורי עכביש, ותראה זאת לבעלה הרב, ויאמר כי תשאיר הקדירה עם קורי עכביש כמו שהיא, ותבשל משאר הבשר בקדירה אחרת, ותעש כן. אבל ביום ההוא נקרא אל סעודת פדיון הבן ולא אכל בביתו, והטמינה הרבנית גם את הקדירה ההיא על יום המחרת, בבוקר מצאה גם אותה בקורי עכביש על כל הקדירה, ותודיע לבעלה, ויצוה להניח גם זאת ולבשל משאר הבשר בקדירה אחרת, וכן עשתה.

ביום ההוא באו לפניו שני אנשים לדון על סכום גדול וצרף עמו שני דיינים והמה היו תלמידיו, ויהי בעת ישבו למשפט וישלח את השמש להביא לו אבק שאיפה (שנופפטאבאק), וילך אחד מבעלי הדין החוצה, ויאמר להשמש לתת אותו להביא את הטאבאק והוא ילך לקרוא את פלוני, ויעש כן.

ובעה"ד קנה את הטאבאק והטמין בשולי הכלי שלשה אדרכמוני זהב ויכס עליהם עם אבק הטאבאק, ויתן להשמש למסור את הכלי להרב. ויהי כצאת בעה"ד החוצה והרב ובית דינו נכנסו לעומקא דדינא להוציא לאור משפט צדק עפ"י ד"ת, ותהי דעת אא"ז נוטה לזכות את בעל הדין הנ"ז. והדיינים נסו להראות לו עפ"י דינא כי הצדק עם הבע"ד שכנגדו, אבל הוא שם דבריהם לאל ויוכיח בכמה טעמים כי הצדק עם הראשון, וכה נתפלפלו כל היום עד אם יצא המשפט לאמתו, וכן נטמנה גם הקדירה ההיא על יום השני. כ"ה הלילה ההוא לא נתן הרב שינה לעיניו בחקרו משפט לברר דין אמת, ומהיותו ער שאף הרבה מהטאבאק עד בואו על המטמון אשר נתן בעה"ד בכליו, ויחרד לקראת המראה לאמר: מי שם זאת באמתחתי, ויחכה עד בוקר עד בא השמש, ויאיים עליו למען יגיד האמת, אי איפה ומיד מי לקח הטאבאק, ויספר לו כל הענין, וישלח תיכף לקרא את בעה"ד ויוכיח אותו על פניו, וישיב לו את השלשה אדומים אשר ביקש לעורר בהם את עיניו לעות משפט. אחר כך באו הדיינים ויספר להם הענין, ויחד ישבו למשפט ונשאו ונתנו כהלכה בלי נטייה, והצדיקו יחד את הצדיק והרשיעו את הרשע כפי משפט הד"ת. וא"ז נתן תודה לד' אשר מנעו מעשות עול במשפט ולהורות עמל ח"ו, והרבנית לקחה את הקדירה עם המרק עוה"פ, ותמצא גם הפעם מטוה עכביש עלי, ותמהר לספר לבעלה, ויכר הפעם כי לא דבר ריק הוא! ויאמר הלא דבר הוא! ומאת ד' היתה נסבה זאת, ועתה אל תגע בקדרות האלה ואל תבשלו עוד הבשר, ואל תשחטו עוד מהתרנגולים האלה עד אשר נראה רצון ה' בעיני זה.

וכן ה', בו ביום בא לביתו המין הזה כדרכו, והתחיל עוד הפעם להתוכח אתו בדבר הכתוב "לא יאונה לצדיק כל און" עד כי אמר לו: "הלא אדע כי צדיק אתה, אם כי אתה בענות רוחך לא תודה לזה, אבל לא תוכל להכחיש דבר הידוע לרוב העולם, המעידיים עליך כי צדיק אתה, ועל כל זה אכלת בשר חזיר". וישתומם אא"ז על זה ויאמר: איך תרהיב עוז בנפשך לומר כזאת? ויען המין: "הלא אשתך קנתה הג' תרנגולים אשר אנכי פטמתים רק בשומן חזיר, וגם נודע לי כי שחטת אחד מהם ובשלוהו ואכלת". אז הרים אא"ז ידו לד' ויברך אותו שנית על אשר שמרו מתקלה לאכול מאכל איסור ח"ו, ויספר להמין את כל הענין, והראה לו את כל שלש הקדירות עם מטוה העכביש אשר עליהן והבשר הנשאר כי לא טעם אף אחד מב"ב מכל זה, וישתומם גם המין ויאמר, עתה ידעתי כי ירא ד' אתה, ולא אינה לידך כל און.

— כב —

עובדא מזעזעת באחד שרצה לנסות את הגאון ר' ארי' לייב.

מוֹבֵא בנר ישראל עובדא מזעזעת באחד שרצה לנסות צדיק אחד להכשילו במאכלות אסורות. הגאון ר' ארי' לייב ז"ל, רב דקאטרינגען יצ"ו, נקרא לעיר מעמעל לדון בסכסוך של שני גבירים, ובמעמעל דר אז תושב קאטרינגען. כששמע שהרב שלו נמצא בעיר, רצה לילך להזמינו אצלו. זה הי' בעשרה בטבת. אחר התפלה נכנס לביהמ"ד הגדול במקום שהתפלל ר' לייבעלע; ניגש אליו בהכנעה גדולה, ופנה בבקשה שהרב יחלוק לו כבוד גדול הזה, לבוא לאכול בביתו הסעודה שאחר התענית, והוא לא פנה מביהמ"ד עד שהבטיח לו שימלא בקשתו. בערב בא ר' לייבעלע לביתו, ומצא שם אורחים חשובים ונכבדי העיר, שהזמין אותם בעה"ב לכבוד האורח הנכבד. הבית הי' מלא אורה כמו ביו"ט. כשכל האורחים הסבו לשלחן, כיבדו אותם בחמין (טיף) ואח"כ פירות, והיכף אח"כ רחצו ידיהם ואכלו פת, ואח"כ הביאו לשלחן אווז צלוי שריחו מילא את כל אויר הבית. ולגודל פליאת המסובין שם ר' לייבעלע את ידיו על מצחו והתעמק במחשבותיו, וכשהסיר ידיו ממצחו אמר: אם א' יביא מים אחרונים, אז אברך ברכת המזון. הבעה"ב התבייש מאוד ואמר להרב: למה לא יאכל כבודו מהאווז? הלא נשחט כדין, ונשרה ונמלח כדבעי ואין שום חשש בעיני כשרות, והוא כשר למהדרין. גם האורחים בקשו את הרב שיאכל האווז, אבל הרב באחת להביא מים אחרונים, והרב בירך ועזב את הבית. כל האורחים ליוו אותו עד האכסניא שלו וחזרו אל הסעודה. כולם התפעלו על התנהגותו של ר' לייבעלע, כי הי' ידוע לכל גודל והירותו בכבוד בני אדם, וניסו למצוא פתרון מה הביאו לבייש את בעל הבית. אבל עוד קודם הסעודה פרץ בעה"ב בבכי, וצעק בקול צעקה גדולה ומרה: "הרב הוא הצדיק ואני הרשע!" והמשיך בקול נמוך: איני יכול עוד להתאפק, אני צריך לספר האמת. האווז לא נשחט מעולם, רק אני חנקתי אותו בידי, ושלחתי על ידי שפחתי הערלית לתנור גוי לצלותו, כי רציתי להראות שאני יכול להכשיל את הרב עם מאכל נבילה. נשתוממו כל העומדים שם בשמעם דיבורים נוראים כאלו, וכולם ראו בחוש כמה גדולים דברי חכמינו ז"ל שאמרו: מן השמים משמרים לצדיק שלא יכשל במאכל אסור.

— כג —

מעשה מבעל התניא שהיה לו חוש הריח כמוריה ודאין.

פעם אחת זכיתי לנסוע עם כ"ק (אדמו"ר הוקן בעל ה"תניא" נבג"מ), ובאנו לכ"ק קריסלאווע, ונתאכסנו בבית החסיד המפורסם הנקרא ר' ישע'לע קריסלאווער, והוא לא הי' בביתו ובלילה דרש כ"ק דרוש ונמשך הדרוש עד אחר חצי הלילה, עד שאשת בעה"ב לא המתינה ליתן לכ"ק סעודת ערבית והלכה לישון, ואחר הדרוש נתן המשרת לכ"ק את הסעודה, ובבוקר קודם התפלה הלכתי בפרוודור לעשן הליולקע, שמעתי שאשת בעה"ב בוכה ומיללת כמו על מת ר"ל, ושאלתי אותה: מה זאת? ואמרה: איך לא אבכה, כי השם זיכני שישכון כ"ק אדמו"ר בצל קורתיו, וכעת נעשה סיבה רעה, שאכל כ"ק טריפות בסיבתי, כי הלכתי לישון ושכחתי לאמר שיש בצד אחד בכירה קדירה, והוא טריפות שבישלנו בעד שר א' שהוא לן בביתי, והנה השר לא צא לאכול ודמיתי שנשארה קדירתי בשלימות, וכעת ראיתי שנתחלפו הקדירות ונתנו הטריפות לכ"ק והכשרה נשארה בשלימות, כשמעתי זאת נפל עלי פחד עד שארכובתי דא לדא נקשן, והלכתי להמשרת, ואמר לי המשרת: מהו הפחד הגדול אשר על פניך? וסיפרתי לו הסיבה הרעה, ושחק ממני המשרת, ואמר לי: שוטה, וכי אין אתה יודע ומכיר קדושת רבינו, ואיך תאמין שיאונה לצדיק עון כזה, והוליך אותי לחדר והראה אותי איך הקדירה היא מלאה ולא נחסר ממנה טיפה, ואמר לי: תאמין לי שכך הי' ערכת לי את השלחן ונטל ידיו וברך המוציא, ואח"כ לקח כף ושאב מעט מהמרק והסתכל בו ואמר לי: אין רצוני לאכול את המרק, אמרתי לו: אפשר שיאכל כבודו את הבשר, כי לא אכלתם כל היום כי אם ב' כוסות טייא? ושחק ואמר: גם לא את הבשר מזה, ולקחתי ממנו ושפכתי בתוך הקדירה, והנה אתה רואה בחוש שלא נחסר אף טיפה, ואח"ז שאלו החסידים את פיו הקדוש מאין ידוע לו בהסתכלות בהכף שזהו טריפה? ודרכו בקודש הי' להלביש כל המופתים בלבוש הטבע מצד מהותו ההצנע לכת בתכלית, אמר להם: כמדומה לי שאתם סוברים שזהו מופת השגת הרוחניות, לא כן הוא הענין, כי המחשבה הנופלת לאדם פתאום אינה לחנם, ובעת שלקחתי הכף בידי נפל במחשבותי דין מעניני הטריפות לכן לא רציתי לאכול.

(מספר סיפורים גוראים)

— כד —

הרה"ק בעל ייטב לב הרגיש שיש בהרוטב שומן של בשר בהמה ולא אכלו.

פעם אחת התארח מרן בעל ייטב לב זצ"ל אצל ת"ח אחד, ואמר לבעה"ב שאינו אוכל בשר בהמה, וכשעשו הסעודה בשבילו בשלו רק בשר עוף, והביאו לפני הרה"ק זצ"ל הרוטב, ולא נגע בו רק סיפר סיפורים והאריך במעשיות. והלך בעה"ב למטבח ושאל את המבשלת מה אירע בבשר זה. וסיפרה כי היום שחטו עוף רזה מאוד, שלא הי' ברוטב שום שומן, ולקחה הרוטב של בשר בהמה שהיתה מלאה שומן, ושפכה מזה להרוטב שהכינה להייטב לב, כדי שהרוטב של הצדיק יהי' עם שומן כדבעי. הבעה"ב נתפעל מאד ובא וסיפר הדברים לפני הרב, אמר לו הרה"ק בפנים שוחקות: הלא אמרתי לך שאיני אוכל בשר בהמה.

— כה —

לא רצה לאכול בכלי שלא נטבלה

הגה"ק זצ"ל הי' אצל בעה"ב אחד והכינו לו קערה עם מרק, ולא נגע כלל בהמאכל, רק סיפר מעשיות זמן רב. ואח"כ שאל אותו הבעה"ב למה אינו אוכל, והשיב: התרצה שאוכל בכלי שלא נטבלה?

— כו —

הגה"ק מוה"ר אברהם יהושע פריינד אבדק"ק נאסאר היה מחמיר על עצמו אפילו בדברים שמותרים על פי ההלכה.

בענין מאכל ומשתה ראו גודל קדושתו ודקדוקי מצות שלו על כל דבר ודבר, ועל כל דבר שהי' לו ספק ברכה הציע כל השיטות עד שבירר ההלכה לאמיתה של תורה. דרכו הי' שלא הי' שותה יי"ש רק הבא מיורה חדשה שלא נשתמש בה יין נסך בשום פעם, ולא מיורה שנשתמשו בה יין נסך והגעילוה כמבואר בשו"ת קול ארי' (יו"ד סי' ג"ו) דהואיל והשלאנגען ארוכים ועקומים והולכים בדרך עקלתון אי אפשר לנקותם מאיסור בעין וע"כ לא

מהני להם הגעלה, ואף אם מבשלין אותן בעפר עד שנפגם, מפקפק בזה הרבה, הגם דלא מסיק שם להדיא לאיסור וכל העולם נוהגין היתר לבשל היורה באפר עד שנסתלק כל הריח ואח"כ להגעיל, עיין תשורת ש"י מהד"ת סי' קנ"ה שמתיר באופן זה, ונוהגין כן אפילו לפסח, אבל רבינו החמיר לעצמו. ופעם אחת שהוצרך לבריאות גופו העלימו ממנו ונתנו לו י"ש שנתבשל ביורה שהגעילו ואח"כ נודע לו, והתענה ע"ו, כדאמרינן בירושלמי פרתו של ר"א היתה יוצאת וכו' לא שלו היתה וכו' עד שהשחירו שיניו מרוב תעניות. וביום שנודע לו זאת לא דיבר עם שום אדם ולא רצה לקבל פתקאות כמה שבועות כי נתעצב אל לבו אולי נכשל ח"ו.

— כז —

מעשה נפלא שסיפר אבדק"ק נאסאד.

סיפר רבינו ז"ל שפעם אחת שבת הרהגה"צ מוה"ר צבי האבדק"ק ליסקא ז"ל בק"ק סיגעט יע"א ובתוך הבאים אל שלחן המלך הי' גם אביו הרב ר' משה ארי' ז"ל והביא דורון לת"ח צלוחית יין ממרתף הר' נפתלי האלפערט ע"ה וגם הר' קלמן כהנא כיבד את הרב במובחר יינו. אכן כאשר הקריב אליו קרבנו וגם עשה פעולות שהרב ישתה מיינו, הוא ז"ל שתה דייקא מיין הרב ר' משה ארי' ז"ל, הגם שלא הי' משוכח ואדרבה מעט חמצי (זייער"ל לעד). וכאשר ראה הר' קלמן שהרב אינו רוצה לשתות מיינו, הרהיב בנפשו עוז לשואלו על טעם הדבר, וישיבהו הרב ז"ל אמריו בשיחה נעימה שבאמת גם הוא בעצמו אינו יודע הסיבה למה זה ועל מה זה, איזה הרגש פנימי ממריץ אותו לשתות מיינו של ר' משה ארי', וכפי העולה על רוחו ומדמה בנפשו כי הוא מחמת שכל אחד ואחד חומד ומתאוה להתדבק ולהתקרב אל שרשו, ובודאי היין הזה שהוא שותה הוא מכרם ישראל וע"כ נוטה לבו לבחור בו. וכאשר לאחר זמן פגע הרב ר' משה ארי' בר' נפתלי האלפערט; אז נדברו יראי ד' מגדולת הצדיק הזה שבא לבית מלונם, ובתוך הדברים הגיד לו שבאמת יש לו במרתפו יין משוכח מזה שנתן לו, רק שגם הוא חשב בנפשו למשפט שלכבוד הרב ראוי והגון להקריב יין שהוא מכרם ישראל, ומובן שנתפעלו עד מאוד בראותם רוח הקודש דיבר באיש אלקים הזה.

(ע"כ מס' הדר"ק)

— כח —

מעשה נורא מהרה"ק ר' שמואל אבא מזיכלין, איך שאחד רצה להכשילו ביין נסך ונענש תיכף בעונש גדול.

בעת שהי' רבינו ז"ל גר בעיר אַזערָאָו משנת תרי"ב עד שנת תרט"ו, הי' שם באַזערָאָו איש אחד שהי' לו מסחר יין, ובכל ש"ק שלח בקבוק יין טוב לרבינו ז"ל לקידוש היום, ורבינו ז"ל היו שם באַזערָאָו גם כת אנשים מנגדים לו.

והנה הרשעים האלו חשבו מזימות רשע ומצאו, כי הבא לטמא פותחין לו, והלכו לסוחר יין הנ"ל, ושיחדו את המשרת שלו במעות הרבה, כי המשרת הי' נער חסר בינה, ופעלו אצלו שבעת שיתן לו אדונו הסוחר בקבוק יין טוב להוביל אותו לרבינו ז"ל על ש"ק לקידוש, או יחליפנו טוב ברע, ותמורת זה יקח בקבוק יין נסך שהי' אצל הסוחר הנ"ל עבור האינם יהודים, והיין שיתן לו אדונו ישאיר בבית ותמורת זה יביא לרבינו ז"ל היין נסך הנ"ל. והמשרת הפשוט הזה מחמת חמדת הממון שעיוורה את עיניו נתפתה להם לעשות הדבר הרע הזה ר"ל.

ויהי היום ערב ש"ק בעת נתן הסוחר יין להוביל לרבינו זצ"ל, הלך המשרת והחליף היין הזה לבקבוק יין נסך כאשר יעצו אותו הרשעים הנ"ל. ואחד מן הרשעים הלך בלאט בליל ש"ק לעמוד אחורי החלון אשר בבית רבינו ז"ל, לראות בעת אשר ישתה רבינו ז"ל ח"ו היין הזה, ואז ימצא ידים להוציא לעז על רבינו ז"ל ולרדפו רח"ל אשר זה כל מגמת הרשעים האלה. וכאשר החלונות שבבית רבינו ז"ל היו גבוהים מן הארץ מעט, הי' מוכרח להביא כלי גבוה למען לעמוד עליו שיוכל להביט בהחלון בעת כי יקדש רבינו קידוש היום.

והנה אחר התפלה בליל ש"ק, ורבינו ז"ל בא לשלחנו הטהור ואמר שלום עליכם ועוד דברי קודש כדרכו בקודש, והמשרת בקודש מזג את הכוס לקידוש ביין הזה, כי לא ידע המשרת בקודש משום דבר, והרשע הלז עמד אצל החלון וראה ושמח בלבו כי עוד מעט יצא זממו הרע לפועל.

אמנם כאשר אך פשט רבינו ז"ל את ידיו הקדושות ולקח הכוס מיד הנותן הי' הכוס מרתת מאד בידיו, וכרגע רץ רבינו ז"ל עם הכוס בידו למקום אשר עמדה שם קערת שופכין ושפך שמה הכוס יין הזה, וצוה תיכף להביא לו יין אחר וגם כוס אחר, וכל העם העומדים שם בעזרת רבינו ז"ל השתוממו מאד, כי לא יכלו להבין ולדעת מה זה ועל מה זה, ותיכף הביאו לרבינו ז"ל

כוס ויין אחר לקידוש. וזה האיש הרשע אשר עמד אחורי החלון לראות מה תהא בסופו, ובראותו את כל אשר נעשה בבית רבינו ז"ל, נרתע ונודעזע ורצה לברוח מהמקום הזה, כי ראה כי כלתה אליו הרעה ר"ל, אך מחמת הפחד והבהלה שנפלה עליו שכח שעומד על איזה דבר שגבוה מעל הארץ. וידי' כאשר פשט את רגליו לברוח נפל על הארץ ושיבר את רגליו, וצעק בקול גדול עד אשר באו אנשים אחרי הקול לראות מה זאת, וראו כי שוכב איש על הארץ וצועק בקול, ושאלו אותו מי הביאו הלום, ומגודל היסורים אשר באו עליו התודה וסיפר להם את כל אשר עשה וזמם לעשות, ותיכף הבינו וראו בחוש את רוח קדשו של רבינו ז"ל, אשר מן השמים הודיעו לו להצילו מדבר איסור ונתקיים בו לא יאונה לצדיק כל און.

— כט —

מעשה נפלא מהה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא.

פעם אחת ישב הה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא זצ"ה בסעודה, ואחד מגדולי הזמן ישב אצלו, והוא לפניהם בקבוק יין מחסיד אחד ומגו לשניהם כוסות. והרב ז"ל הי' תפוס ברעיונותיו, ובין כך וכך בא בעל היין בבהלה שבנו החליף ולא הביא היין שאמר, ומוזה היין אין כדאי להרה"ק לשתותו. ונתקיים בו המקרא לא יאונה לצדיק כל און. ונצטער מאוד הגדול היושב אצלו מה שלא הרגיש הוא בזה. ויאמר לו הרב ז"ל: לא נביא אני, רק אומר לך פירוש הפסוק הנאמר בבני יעקב בפרשת מקץ וישתו וישכרו עמו, ופירש"י ז"ל מיום שמכרוהו לא שתו יין ואף הוא לא שתה ועכשיו שתו. והוא פלא גדול — בשלמא יוסף שתה שראה את אחיו בביתו ושמה, אבל אצלם מה שמחה היום מיומים ומה ראו לשתות היום? הלא הם לא ידעו שיוסף הנהו. אלא ודאי שהשבטים הקדושים לא אכלו ולא שתו מעולם רק מה שהוא לעבודת הבורא, ועתה האט זיך געלאַזט טרינקען האָבען זיי געטרינג קען ודל"ב זיעוכי"א.

(מס' דברי ישכר דוב)

— 5 —

מעשה מרבינו יחיאל מפרישי שניצל משונאיו שרצו להכשילו ביו"נ.

מובא בספר שלשלת הקבלה מעשה נורא מהקדוש רבינו יחיאל מפרישי ז"ל תלמידו של רבינו יהודא החסיד, שהגיע לאזני המלך שיש לו מנורת שמן בביתו שמדליקין אותה בכל ערב שבת והיא דולקת כל השבוע, והלך המלך אליו לביתו להתוודע אם זה אמת, והמנהג הי' בעיר זו שהפריצים היו דופקים בביתם של יהודים שיתנו להם חפצים שונים, ורבינו יחיאל רצה שלא יפסיקו אותו מלימודיו, לקח מסמר והכה אותו בארץ, וכשבא איזה פריץ, כשדרך על המסמר נבלע הפריץ בארץ, כאשר בא המלך ודפק על הדלת, הלך רבינו יחיאל והכה על המסמר, אבל המסמר קרץ מן הארץ, ונפל פחד על הרב ואמר בוודאי שזה הוא המלך בעצמו, ופתח הדלת וביקש מחילה מהמלך, וגם המלך רעד ופחד, כי בהתחלה נבלע בארץ, ואח"כ שהמסמר קפץ מן הארץ, קפץ גם הוא מהקבר, וגם השרים פחדו שלא יבלעו בארץ, ובקשו ממנו להצילם. רבינו יחיאל לקח אותם לחדרו ונתן להם מיני מתיקה להשיב את נפשם ויסעדו לבם. אח"כ שאל הרב את המלך מה מבוקשו שבא אליו, ויען המלך ששמע שמנורתו בוערת בלי שמן, בוודאי שזה כישוף, ואמר לו הרב שהוא אינו מכשף ח"ו, רק שיש בזה איזה מין טיט שהוא בוער ויש לו סגולות לזה, ושאל אותו למה נבלע בארץ, ואמר לו הרב שיש רוח בדלת, שכל מי שרוצה לעשות לו רעה הוא בולע אותו בארץ, רק אני הצלתי אותך, המלך החשיבו מאוד ובמשך הזמן נעשה מהחשובים של המלך, ויתקנאו בו השרים ויאמרו אל המלך: היהודי הזה הוא שונא שלך, ולראי, אם תגיע ביין לא ירצה לשתות ממנו, ויקרא המלך את הרב לביתו ונתן לו כוס יין שישתה ממנו, ואמר שעכשיו באותו מעמד אינו יכול לשתות, רק ישתה קודם שילך מכאן, ובעת שהמלך רחץ את ידיו, לקח את המים של הרחצה ושתה ממנו ואמר אל המלך: תראה שאפילו מי הרחצה שלך אני שותה, מפני שזה מותר על פי דת ישראל, ויין אסור עפ"י הדת שלנו, אבל לא מפני שנאה אינני שותה, ועי"ז התגברה חשיבותו אצל המלך ונעשה מאוהביו המקורבים וחי בעושר וכבוד.

(מובא בספר המנהגים)

— לא —

מעשה נפלא מהה"ק בעל תולדות יעקב יוסף.

פעם אחת נסע הרה"ק בעל "תולדות יעקב יוסף" זי"ע מביתו ושבת במקום אחד. הי' שם חנוני אחד מוכר יין טוב ויקר מאד, ורצה לכבד את הרב הקדוש לקידוש בקבוק יין טוב. טעה המשרת ולקח בקבוק של יין נסך והביא לבית הרב והעמידו על השולחן. פתאום נתפקע ונשבר הבקבוק מאליו, ולהחנוני הי' צער גדול מזה, שלא זכה שהרה"ק יקדש על יינו. הלך החנוני בפחי נפש לביתו, ומצא הבקבוק עם היין הטוב שהכין בשביל הרב עומד במקומו. שאל להמשרת? מה זאת? נתוודע לו כי בקבוק היין שהביא לבית הרב הי' יין נסך.

(מובא בויכוחא רבא בין הרה"ק משעפעטיווקא עם הנודע ביהודא זי"ע)

— לב —

מעשה באחד שאכל טרפות במשך זמן עבודתו במלחמה.

פ"א בא לפניו איש אחד שעבד בעבודת הצבא, ושאל לו זקיני זצ"ל אם לא אכל טריפות במשך זמן עבודתו, והשיב לא, והאיש הי' בעל תפלה, בבקר צוה לו אא"ז זצ"ל להתפלל לפני העמוד, ואמר הברכות וטעה ואמר ברוך וכו' שעשאני גוי, וצוה לו אא"ז זצ"ל לילך מהעמוד, ואמר שבכוונה עשה לו כן, מחמת שכחש לו, ולא הודה על האמת שאכל טריפות ע"כ פיו הכשילו לפני הכל שעשאני גוי, שאכל טריפות, וזה פלא.

(אהל שלמה מהרה"צ מרדאמסק אות נה)

— לג —

בענין לייסד בית מזון כשר לבעלי המלחמה.

בתחילת המלחמה יסדתי בית מזון כשר לבעלי המלחמה ועי"ז נמנעו אלפים מישראל מלהכשל במאכלות אסורות. ומרן ז"ל שמח מאד בשמעו כל זאת, והגיע לו מזה נחת רוח ממש, כי אמר שגם בשדה המלחמה אסור לאכול טריפות כ"ז שיש לו לאכול לחם צר, וחובה היא למסור הגפוש על זה עד קצה

האחרון. וממני למדו גם בשאר מקומות כמו אוגוואר וקאשוי. ופעם אחת אשר לא הורשה לבעל מלחמה אחד לבא חוצה לאכול סעודת ש"ק, הלכתי בעצמי אליו לקאסערן ולקחתי מאכלו עמי.

והנה כאשר באתי לאחר זמן לא כביר אל כ"ק מרן הק' זצ"ל לאונסדארף, ומובן כי ראשית שאלתו היתה אודות בית המזון, ושמה מאד על אשר הודעתי אותו כי ב"ה הצלחתי.

מוז"ען שלחו אותנו לפרעסבורג. ואחר זמן מה חלקו אותי אל מקום אחד הסאניטעטס אַבטיילונג. ובאותו יום שהוצרכתי לילך באה ידיעה מן המיניסטער, כי קהל פרעסבורג קיבלו רשות ליסד בית מזון כשר לבעלי הצבא, כי היו שמה ערך כמה מאות אנשים כשרים שלא נכשלו במאכלות אסורות. ואני קבלתי על שכמי משרה זאת, כי הורגלתי בה מכבר, ואשר עשיתי ה' הצליח בידי, כי אכלו שם כמה מאות אנשים חשובים. גם יסדתי להם סאָל-דאָטנהיים, אשר שם ישבו כתות יראי ה' ולמדו איש איש לפי השגתו ויכלתו בחדר חם ומואר, ומרן ז"ל נתוודע מזה ושמה שמחה מרובה. ופלא גדול, כי טרם יסדתי הקיכע, עת נסעתי לבקר את כ"ק מרן ז"ל ובאתי בחדרו הק' בבגדי מלכות, ומישמש בהם בידי הקדושים ואמר בבכי' לא אוכל לראותך באלה הבגדים, והוכרחתי להחליף שמלותי להתראות לפניו, אבל אחר שיסדתי הבית מזון, עת באתי לפניו מישמש ג"כ בידי ואמר: אין זאָלכע בגדים קען מאָן אויך השי"ת דיענען. הבנתי כי סוף מעשה במחשבה תחילה, כי מאחר שבמונ-קאטש כבר נוסד בית התבשיל ולא נצרכתי עוד שם, לכן מאת ה' היתה זאת וישלחני אלקים למקום אחר לתקן גם שם תיקון גדול להחיות עם רב מישראל במאכלות כשרות. ובאמת הצלחתי שם ב"ה במעשי אלו שלא כדרך הטבע. וראיתי כי רוח קדשו של מרן ז"ל נתקיים בכל פסיעה ופסיעה.

(מס' תולדות שמואל פ' י"א, מהגה"צ מאונסדארף זצ"ל)

— לד —

מעשה מדה"ק מהרש"ז מסטרעטין שהיה לו הרגשה דקה בעניני מאכלות אסורות.

הרב הקדוש מהרש"ז בן מהרי"ץ מסטרעטין זללה"ה הי' לו חוש הריח להרגיש בהמאכל אם יש בו חשש איסור. ופי"א הי' בעיר ראָולע והיתה לו אכסניא אצל איש עשיר נכבד. ובליל שבת קודש כאשר הי' יושב ליד שלחנו הטהור, וכמה אנשים חסידים באו אצלו, וכאשר הובא לפניו ליפתן

משויפים שקורין פלאמין לא הי' רצונו לאכול השויפים. וחרה לבעל האכסניא שאין רצונו לאכול אצלו, וחושד אותו שלא בדק יפה לברור השויפים מהתולעים. ושאל אותו על זה, אז הושיט ידו הקדושה להקערה ולקח אחד מהשויפים ופתח אותו ומצא בו תולעים. אז ראה גודל קדושתו.
(מס' דגל מחנה יהודא אות צ"ה)

— לה —

גודל צדקתו ותמימותו של הגה"ק מקאלאמי וגודל ענות צדיק וקדושתו של הדברי חיים מצאנז.

ארשום בכאן ענין מבהיל הרעיון מגודל צדקתו ותמימותו של דו"ז הגה"ק מקאלאמי זי"ע וגודל ענות צדקו וקדושתו של מרן הגה"צ בעל דברי חיים מצאנז, מה ששמעתי כמ"פ מאבי מורי זצ"ל הי"ד, מה סספר לו הרב הקדוש בעל קדושת יו"ט זצ"ל מסיגעט. ובוה הלשון אמר לאבי ז"ל: אני אספר למעלתו מה שהייתי עד רא' אצל הרב מצאנז ז"ל, עוד הייתי צעיר לימים הייתי בצאנז ואז הי' שמה גם הרב מקאלאמי, והושיבו אותו אצל הרב ז"ל, וכשישבו כל המסובין אל השלחן הטהור, והביאו מרק של בשר להרב ז"ל ולכל המסובים, שהיו כמובן אנשים מסויימים, ת"ח, חסידים ואנשי מעשה — ובתוך המרק הי' נתון מעט כרכום, הנקרא זאפערן (שהי' אז מנהג לאכלו בהרבה מקומות), והרב ז"ל וכל המסובים התחילו לאכול והרב מקאלאמי לא טעם את המרק, ואחר שהרב ז"ל אכל מעט מרק, הרגיש שהרב מקאלאמי לא אכל כלל, ושאל אותו למה איננו אוכל, והשיב בזה"ל: הרשב"א הי' נוהר מכרכום (עיין יור"ד סוס"י קי"ד בשו"ע וש"ך ודג"מ שם). ולא ענהו הרב מאומה. ובין המסובים נעשה רעש גדול עד שהתחילו לדבר קשות וחלולים נגד הרב מקאלאמי, איך הרהיב בנפשו להחמיר נגד מרן ז"ל בפניו, בפרט אחר שכבר אכל מהמרק, והרב הקדוש הניח ראשו על ידו סמוך על השולחן. וכאשר המסובין הרעישו ביותר, הגבי' הרב ז"ל את ראשו, וגער במסובים, ואמר בזה"ל: שא'! איך מיין אז מיין זאפערן מעג מען עסען. נא' אז אונגארישע גדולים (שאו הי' הרב מקאלאמי בסיקס באונגארן) זאלען נישט זאגען אז ביי מיר עסט מען דבר שיש בו נדנוד איסור ח"ו, זאל מען אין מיין קעך מער קיין זאפערן נישט אריינברענגען. והמסובים רצו לחטוף שיריים מקערה שאכל ממנה הרה"ק ז"ל, ולא הניחום. כי אם קרא למשמשו

ואמר שגם מזה המרק של שיריים לא יאכלו עוד וישפכנו לחוק. וככה נשקט הרעש. עכ"ד הרב הק' מסיגעט זצ"ל.

וכז' הוא אשר לא יבוש ולא יכלם לדמות עצמו אפילו בדמיון כל דהו לגדולים שבדור הקודם. אבל עכ"פ כח קדושתם ואבירות לבם של קדושי עליון נבג"מ ישפיע עלינו בעזרת השם יתברך שנחזק עצמנו לזכות אותנו ואת חברינו — וכמו שנאמר ונשנה למעלה — ונלך בעקבות אבותינו ואבות אבותינו בכל אשר נפנה. וחפץ השי"ת בידינו יצליח — רם ה' ושפל יראה — יראה בשפלותנו וירוממנו מאשפות דלותנו — כי קטן יעקב ודל, ובושים אנו להרים פנים וממעמקים נקרא אל אחינו בני עורו נא והתעוררו נא. עכ"ל.

— לו —

לא רצה לשתות כי חלבו עכו"ם

הרב הצדיק ר"ש מניקלסבורג זי"ע התארח פ"א אצל ארענדאר בכפר אחד, והגישו לו שם כוס חלב לשתות ולא רצה לשתות. ובקשו אותו כמ"פ לשתות ולא שתה. ושאל אותו אחד ממקורביו למה לא רצה לשתות, והשיב הרה"צ ז"ל שאינו רואה את החלב. והתפלא האיש: הלא הכוס עמד על יד הרב על השלחן, והאיך אינו רואה אותו? והשיב הרה"צ: חכמינו ז"ל אמרו חלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו אסור לשתותו. כלומר שחלב שחלבו עכו"ם, ומי שהוא "ישראל" אינו רואהו, לכן לא ראיתי את החלב. וחקרו ובדקו אצל המשרתת וסיפרה האמת שהיום ה' החלב מחליבת עכו"ם, זי"ע.

— לו —

מעשה שאירע אצל בעל דברי חיים זצ"ל אודות החלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו

בעיר צאנז, ברחוב היהודים, ה' שם בית גדול שהי' שייך להאדון הבארוך, והיו בו כמה חנויות ודירות, ודרו שם רק יהודים לבד. ואני רפאל הכותב הייתי ג"כ דר בבית הנה, והי' בבית הנה חצר גדולה ורפת גדולה שעמדו שם בהמות של האדון בעה"ב, והי' יהודי אחד שהי' רגיל לבוא שמה בכל יום באשמורת הבוקר עם הכלים שלו, וחלבו לו לתוך כליו ולקח החלב לביתו. וכימי רבינו ז"ל שהי' מנהגו להיות נייעור כל הלילה ולעסוק בתורה, וגם האברכים היו רגילים להיות נייעורים בלילות בביהמ"ד ועסקו בתורה.

וגם אני הייתי בתוכם, וכשהייתי רגיל לילך לביתי מביהמ"ד כבר הי' היהודי חולב שם בחצר, והייתי רגיל לשתות חלב תיכף מהחליבה אצל היהודי. פעם אחת יצאתי מפתח בתי להחצר אל החליבה לשתות חלב, ומצאתי שהערלית חולבת בעצמה והיהודי לא הי' שם, ועדיין היו כל שערי הבית נעולים. סיפרתי זאת ביום לפני הבית דין צדק, ואמרו לי שלא יפה עשיתי, שהייתי צריך לקרוא עוד איש אחד שנהי' שני עדים בדבר שיוכלו לקנוס את האיש, על כן אמרו, שנכון שלא לדבר מזה היום כלל, כי בוודאי יארע כזאת עוד פעם, ואז אקרא אלי עוד איש אחד ויוכלו הבד"צ לעשות מה בדבר, וכך הי'. איזה ימים אחר זה אירע שנית שראיתי שאין ישראל עומד אצל החליבה, וקראתי עוד אחד שיראה זאת. וביום הלכנו אל הבד"צ וסיפרנו זאת לפניהם, שראינו שחלבו החלב עבור היהודי ולא עמד שום ישראל בעת החליבה. וילכו הבד"צ אל רבינו ויספרו לו המעשה, ויקראו אותי וגם את העד השני אל רבינו שנספר לפני רבינו גופא דעובדא. וסיפרנו שנית שמה, ומתוך הדברים נעשה ג"כ רעש על שאר הסותרים החולבים שהרבה מהם אין עומדים אצל החליבה, ושלח רבינו לקרוא גם אותם, וקנסו את כולם. ואמר רבינו ז"ל בזה"ל: שלשה דברים קבלנו מחותני הרב הגאון מלייפניק ז"ל איש מפי איש עד משה רבינו ע"ה, ואחד מהם הוא שחלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו, אין הטעם שמא יערבו בו חלב טמא, כי זה הטעם גילו החכמים רק לפני העולם, רק יש טעם כמוס בדבר שחלב שחלבו עכו"ם אסור. והי' בצאנז חסיד אחד, ר' משה שמואל ז"ל, והיתה דרכו שלא לאכול בדרך רק מאכלי חלב ולא בשר, וכשממע זאת מרבינו ז"ל לא רצה עוד לאכול בדרך מאכלי חלב. כתבתי זאת למען המצוה לספר הדבר.

(ספר דרכי חיים (כל הכתוב לחיים) אות ב')

— לח —

הגה"ק ר' חיים מטשערנאוויץ ראה אצל הגה"ק מזלאטשוב שנער הביא לפניו שאלה על דקון, והי' נראה שאין עליהן שום חשש איסור ובכ"ז לא רצה לומר כשר ואח"כ נודע שהעוף היה טרף מצד איסור אחר.

מספר מה"ד: הרב הגאון מו"ה שלום יוסף ה"ש ז"ל האבד"ק יוצעפאף כתב אלי כדברים האלה: אחרי עבור שבועות אחדים מאת בוא רבינו (הוא הגהצה"ק נוב"י זללה"ה) להעיר פראג, היתה סעודת ברית מילה בבית אחד

מגדולי וחשובי עיר פראג, ונתוועדו שמה גדולי התורה מיקירי קרתא ובראשם הגאב"ד, אז אמרו בלבם מתנגדיו להפיק זממם, והתייעצו לקנתרו בהלכה, ותארו שאלה בעצם קולית שנשברה, ואדני השאלה הטבעו באופן שיהיו בה פנים לאיסור ופנים להיתר, ונתנו העצם ליד ריש דוכנא אחד וצוו עליו, כי באמצע הסעודה יבוא לשאל שאלה זו להרב, וכן עשה. ורבינו פתח בהיתרא תחלה ודן בו להקל, אז סבבוהו לקפחו בהלכה ופלפלו עמו עד אשר הכריעו להחמיר. וכאשר ראו כי גמר בדעתו להחמיר, חזרו עוה"פ בחריפותם להראות פנים להיתר, וכן שנו ושלשו, עד אשר כמעט נלאה להכריע בזה. אז פתח פיו בחכמה ואמר להם: אנא אהוביי, פתרו נא לי את אשר אשאל מאתכם. הנה המנהג בכל תפוצות ישראל, שיבחרו אלוף לראשם איש אחד, אשר על פיו יהיו נחתכים כל דת ודין באיסור והיתר ויסמכו עליו, ולכאורה הלא השגיאה מצודתה פרוסה על כל איש, ולמה לא יחושו לנפשם, פן ואולי בהמשך הזמן ילכד ברשת השגיאה, ויכשיר את האסור ויטהר את הטמא, והמה לא ידעו במה יכשלו? ולא ידעו ולא השיבו דבר והחרישו לשמוע תשובתו — אבל הוא הדבר, כי רק אם האמת מגמת פניהם, ויבחרו איש אשר רוח ד' בו ותורת ד' אפודתו ויראתו חתולתו שלא יכשל בדבר הלכה, ודייק וגריס להיות מתון ומסיק שמעתתא אליבא דהלכתא בסייעתא דשמיא, אולם לאשר אנוש עלול לשגיאות, יסמכו בזכותא דרבים המסייעו להורות כדת שלא יכשל בדבר הלכה. וזהו אמנם כשהשאלה היא שאלה מקרית באמת, או זכות הרבים עומדת להמורה שלא יכשל בלשונו להורות שלא כהלכה, אולם אם השאלה לא נבראה רק לשעה לבעבור לקנתר את המורה, או זכות הרבים אין כאן ולכן האדם באשר הוא אדם עלול לטעות, יוכל בפיו לאמר כשר ואסור, טמא וטהור... המה ראו כן תמהו על חכמת אלקים אשר בקרבנו. בכל זאת לא עוממה האש העצורה בקרבם עליו ובמזימות זו חשבו עוד לנקום נקמת רבם ליום מועד ושעת הכושר.

והנה קרה שאלה על שור בוקא דאטמא ונשאלה מאת רבינו הגאב"ד והורה בה כשר ויהי בעלות המנחה וירונו מתנגדיו כי טעה בדבר הלכה ברורה, ויהי בבוא רבינו לביהמ"ד, וירא את האנשים מתלחשים זה עם זה, הבין כי לא דבר ריק הוא, ויוודע לו, כי בשלו ההמולה הזאת, כי הגידו לו שהשאלה אשר יצאת מלפניו להיתר היתה כשגגה מלפני השליט, ויאמר להם כתרו לי זעיר עד אשר אשוב לביתי להתבונן בה ואשיבה אתכם דבר. ויבוא לביתו ואחר עיונו ראה כי אמנם שגגה היא ותושי' נדחה ממנו, והדבר נגע ללבבו עד מאוד, ומרוב צער פלגי מים ירדו עיניו ויבך, וכה נתנמנם וישן. והנה זקנו הגאון רשכבה"ג הרבי ר' העשיל זצ"ל, נראה אליו בחלום ויאמר

לו: בני מחה דמעותיך מעיניך והבט וראה מ"ש התוס' האלו, ובדבריהם הוראתך ברורה, וייקץ. ויתבונן על דברי התוס' אשר הראהו וראה כי השאלה הלזו מפורשת להיתר. ומיד שב לבית המדרש, והמה עודם שם מיחלים לתשובתו. ויגד רבינו את הדברים להג"מ ר' זרח איידיליץ ז"ל, והראה לו דברי התוס' הללו. קפץ וקרא. חי ראשי כי לא ידע כבודו דברי התוס' האלו מדעת עצמו. או סיפר לו רבינו הגאבד"ק את חלומו. א"כ — אמר הג"מ ר' זרח — שאביכם הזקן עומד לימינכם בהוראה, מעתה הנני מקבל מרות מאת כהד"ג בכל לבי ולא אוסיף להרהר אחרים בהלכה, ומאז נהפך לאוהב. (שני סיפורים אלו שמעתי בשנת תרכ"ד בהיותי בלבוב והלכתי לקבל פני ש"ב כבוד הגאון מאיר עיני הגולה מו"ה יוסף שאול זצ"ל בלויית ידידי הרב הג"מ ר' אורי זאב סאלאט ז"ל).

— לט —

יודע צדיק נפש בהמה מעשה בר' יחיאל מיכל, שו"ב דק"ק קישלעטע, במדינת הונגריה

הרב הקדוש ר' יחיאל מיכל נתגדל בבית דודו, הרב הצדיק המפורסם ר' קלונימוס קלמן, בעל מאור ושמש. ועוד בימי נעוריו התנכר הנער במעלליו; תורה ויראת שמים היו מנת חלקו, יום ולילה לא פסק פיו מגירסא ותפלה. היה חביב על הבריות, וחבה יתירה נודעת לו מאת רבו הקדוש, שהתאבק בעפר רגליו עוד מימי ילדותו. וכשגדל, והיה מלא תורה ויראה, אמרו להושיבו על כסא הרבנות באחת מערי ישראל, כי כולם ראו בו את האיש שעטרת הרבנות הולמתו, אולם הוא נמנע מלקבל כבוד זה, ולא רצה להשתמש בכתרה של תורה, ומכיון שפרנסתו לא היתה מצויה, וכן קשה היה עליו להיות מצפה לשלחנם של אחרים, הלך ולמד הלכות שחיטה, מלאכה קלה וקדושה, המפרנסת את בעליה בכבוד. משנסמך מרבותיו השוחטים המובהקים, וקבל את ה"קבלה", נתמנה לשוחט בעיר קישליטה אשר במדינת הונגריה. כשנכנס לעיר והתחיל לעבוד את עבודתו, הפיל את תחינתו לפני ה', שיצליח את דרכו, לא יכשיר את הטרפייה ולא יטריף את הכשר, ויזכה להיות נהנה מיגיע כפיו. וה' היה אתו, וברך את מעשי ידיו, וגם הקצבים ראו ברכה בעמלם. השוחט עשה את מלאכתו, מלאכת שמים, באמונה;

עא

עסק בהלכות שחיטה יומם ולילה, וכל סעיפי ה"תבואות שור" ו"שולחן ערוך" ומפרשיהם ומפרשי מפרשיהם היו שגורים בפיו. לא ידע מנוחה אף רגע, וחשש תמיד לשכחה, המצויה בלב האדם, שמא יגיע חס ושלום על-ידה למדרגת אותם הטבחים, שאמרו עליהם: "כל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה אסור לאכול משחיטתו" (חולין ט', עמוד א'). הוא טרח, וטרחתו לא היתה לשוא; את הכל ידע על צד היותר טוב, היה מומחה בהשחזה, ידו היתה אמונה בשחיטה, ידע בטיב הבדיקה, וכל דבר קשה בעיר יביאו אליו. האומנות הקדושה היתה חביבה עליו, ולא הסיח דעתו ממנה אף רגע, ובעיקר שם לבו לה"חלף" והקדיש לו הרבה מזמנו; הוא היה כלי שעשועיו, כל מעיניו שם בו, ובהשחזתו עסק בקדושה ובטהרה. כל חייו השקיע בהכנת המאכלת, והדברים הגיעו לידי כך, עד שבסוף ימיו העידו צדיקי הדור, כי על סכין השחיטה שלו שורה שם הויה ברוך הוא. בדרכי חייו היה הש"ב איש תם וישר, נחבא אל הכלים, הצנע לכת עם ה', ומכניס אורחים. בני עירו כבדוהו על מדותיו הטובות, על ישרו וצניעותו, אבל לא ידעו עד היכן צדקתו מגעת, עד אשר היה מעשה ונתפרסם שמו בעיר וטבעו יצא בכל העולם.

ומעשה שהיה כך היה.

פעם אחת היה יום שוק גדול בעיר, וקצב אחד קנה פר בן בקר לשחיטה. הפר היה גדול וחזק, פר פרא, שהטיל אימה על כל הרואים אותו. הכניסו לרפת, וקשר אותו בשלשלת של ברזל אל אחד מעמודי העץ החזקים, שהרפת היתה נשענת עליהם, שיהא עומד שם עד שיגיע יומו להשחט. בהיותו שם לבדו, נתבהל הפר לפתע פתאום, והתחיל קופץ ורוקד, ומפני שלא היה שם איש להשקיטו ולרסנו, הלכה הבהלה וגדלה, עד שהגיעה לידי שגעון, ובטרופ דעתו הגדול עקר את עמוד העץ שהיה קשור אליו וברח מן הרפת. רץ ברחובות העיר בבהלה, ועמוד העץ התלוי בצוארו מזדקר לפניו, וברוצו נתקלו רגליו מדי פעם בפעם בעמוד הנגרר ופחדו גבר והלך. בדרכו בא הפר למקום השוק, מקום שם נתכנסו ובאו המון בני-אדם ליריד הגדול, השתולל לעיניהם ופגע בהרבה מהם. בראותם את הפר ואת מעשיו, התחילו לצעוק, והצעקה מקיפה את כל העיר: "מזיק ברשות הרבים"! קמה בהלה בעיר ובני-אדם גסים מנוסת חרב; בא מורך בלבבם. הנאספים ביריד ברחו ובאו בבתים הסמוכים, ואלה אשר ישבו בפנים לא העיזו לצאת החוצה, פן יפגע בהם הפר בדרך. משראה הקצב את האסון הגדול אשר קרהו, צוה להכריז בכל העיר, שעתידי הוא ליתן חמש מאות ר"כ לכל איש, אשר יעלה

בידו לתפוש את הפר השוטה חי, ולהביאו אליו. אך לא היה איש בכל העיר, בין מבני־ברית בין משאינם בני־ברית, שיסכן את נפשו ויעשה כדבר הזה.

בשעה זו תשע בערך, עמד השוחט ר' יחיאל מיכל בחדרו המיוחד והתפלל תפילת שחרית בהתלהבות גדולה, ולא ידע מכל הנעשה בעיר. אך כאשר הגיעה השמועה הזאת אל בני ביתו, והם יצאו בבהלה לסגור את החצר, כי פחד השור הדורס נפל גם עליהם. התחיל השוחט להרגיש ברוח שאינה מצויה המנשבת בביתו. כאשר כלה את תפלתו פנה אל בני־ביתו ושאל אותם: „מדוע אתם נבהלים כל כך? ומה קול הרעש אשר בחוץ?“ ענו ואמרו לו: „פר שוטה משתולל בחוץ ודורס הוא וטורף כחיה רעה.“ שמע את הדברים היוצאים מפי בני־ביתו, ולא אמר להם מאומה, רק בא אל חדרו פנימה, נטל את תיק הסכין שלו ויצא החוצה. אמרו בני־ביתו לעכבו משום סכנה, אך טרם אמרו לו דבר יצא ונעלם מעיניהם, ולא ידעו לאיזה צד פנה. בלכתו ברחוב ראה בני־אדם רצים בבהלה, עמד ושאל אותם: „באיזה רחוב נמצא הפר?“ השיבו לו: „הוא עתה ברחוב הסמוך לשוק הגדול, לכן אל ילך אדוני בדרך זו, כי היא בחזקת סכנה.“ נענע להם בראשו והמשיך את דרכו עד אשר הגיע למקום שראה שם את הפר היטב, כשהוא קופץ ורוקד ונוהם נהימות משונות. שהה שעה קלה, הביט בכל הסביבה ולא ראה נפש חיה בכל השטח; כל האנשים נמלטו על נפשם מפני פחד הבהמה, הסתכל כלפי מעלה וכיון את לבו לאביו שבשמים, אחר כך הוציא את החלף מתוך התיק, והוא נוצץ באור השמש ככלי כסף טהור. החזיק אותו בניציב הקצר, והעביר את הלהב על כף ידו משני הצדדין, בדק את חודו בצפורן, ומצאו חד וחלק. משגמר את הבדיקה, נתקרב יותר אל הפר, שלח את ידו שהחזיק בה את סכין השחיטה, כוון את עיניו אל הפר המשתולל, ושפתיו דובבו: „הבט נא וראה את המאכלת הנאה הזאת! ראויה היא לשחוט בה גם את שור הבר בירושלים לעיני שבעה הרועים, בבוא משיח צדקנו במהרה בימינו. ובכלי מפואר זה אני בא אליך כעת, ואומר לקיים בך את מצות שחיטה, המצווה עלינו מפי הגבורה.“ כאשר כלה השוחט את דבריו, נח הפר מזעפו, פסק מלדלג ומלרוץ, ועבר בשקט ובנחת את כל אורך הרחוב, מקצה האחד עד קצה השני. הליכותיו היו ישרות ומדודות; הלך מעדנות, פסע לאט, פסיעה אחרי פסיעה, וכשהגיע אל המקום שהשוחט נצב שם, וחלפו הנוצץ בידו, חדל מלכת — ועמד. האנשים, אשר היו בכתים הגדולים שברחוב ההוא, עמדו על יד החלונות והשתוממו, ולא העיזו לצאת החוצה גם אחרי ראותם את ידו הגדולה של השוחט, כי לא האמינו למראה עיניהם. רק אחד היה

שירד מן העליה אשר בביתו והתחיל להתקרב אל השוחט, הלא הוא הקצב בעל הפר. בראותו אותו ר' יחיאל מיכל מרחוק, קרא אליו ואמר לו, לגשת ולקשור את הפר לשם שחיטה. אולם הקצב פחד מלגשת, פן יגפהו הפר בחמתו, ורק אחרי שהשו"ב הבטיחו שלא יאונה לו כל רע נאות לעשות כדבריו, כאשר נגש הקצב אליו, כרע הפר ושכב לפניו; אז הסיר את הקורה מעל צוארו, ואסר את רגליו בחבל, כנהוג, אחרי כן קרב השוחט, בא אל הפר, העביר את כף ידו על עורו והחליק את שערו, והוא נשא את עיניו והביט אליו בחבה, וכשהרים ר' יחיאל מיכל את החלף, והתבונן בו היטב ובדקו שוב, פשט הפר את צוארו לשחיטה. מיד הוריד השוחט את ידו, ברך על השחיטה עובר לעשייתה, ושחט את הפר, בדק אותו במקומו ויצא כשר לכל הדעות, וכל תושבי העיר היהודים לקחו בשרו לכבוד יום א' של חג שחל להיות בשבת.

אחר הדברים האלה הוציא הקצב המש מאות ר"כ ואמר לתתם לשו"ב, כאשר הבטיח מראש, ליתן סכום זה לאיש אשר יעלה בידו לתפוש את הפר חי. אך השוחט לא רצה לקבל ממנו אף פרוטה, באמרו שהוא לא שמע כלל מהכרזת הקצב, וכל מה שעשה לא לשם שכר עשה, וכל כוונתו לא היתה אלא לקדש שם שמים ברבים. ומאותו יום ואילך נתפרסם שמו של השוחט, ושמעו הולך בכל המדינה, ואנשים נהרו אליו מכל קצות הארץ. זכותו וזכות כל הצדיקים תגן עלינו, מכל צרה תצילנו, ונוכה לביאת הגואל במהרה בימינו, אמן כן יהי רצון, אמן ואמן.

— מ —

רוח קדשו של הצדיק רבי מאיר מפרימישלאן זצ"ל, כשהיה בן עשר שנים

בימי ילדותו של הרב הקדוש ר' מאיר מפרימישלאן ז"ל, כשהי' כבן עשר שנים, למד אצל הרב החסיד ר' דוב ז"ל בפודהייץ. והי' נוהג הילד בכל יום חמישי בשבוע, שהוא יום השוק בפודהייץ, לקבץ נדבות ולחלקן לעניים לצרכי השבת. פעם אחת בא אל קצב אחד, ושמו שמעון, וביקש ממנו נדבה צ"ל אחד, אמר לו הקצב:

— מאיר'ל, אני נותן לך שני צ"ל, בתנאי שתגיד לי אם השור הזה שאני רוצה לקנותו יהי' כשר או לא. השיב הילד:

— אם תתן לי "חצי פירציגיר" (ערך עשרה צ"ל), אגיד לך.
הרהר קצת הקצב, ונתן לו. אמר לו הילד:

— השור הזה הוא טריפה.
שאל אותו הקצב על שור אחר אם יהי' כשר, והשיב לו:

— אם תתן עוד "חצי פירציגיר" אגיד לך.
נתן לו, והילד אמר:

— השור הזה הוא "גלאט כשר" (חלק, בלי שום סירכא).

הקצב הי' מסופק אם יש ממש בדברי הנער, אך בכל זאת נתן לו את שני "חצאי הפירציגיר", כי הנער הי' קדוש מבטן, ונחמד לבריות, וידעו שהמעות שהוא מקבץ הן לצורך עניים. לסוף קנה הקצב שמעון את השור השני, וקצב אחר קנה את הראשון, ודברי הנער נתקיימו: הראשון הי' טריפה והשני הי' "גלאט כשר".

בשבוע השני, כשבא הנער הקדוש לשוק השוורים לקבץ נדבות מן הסוחרים, אמר לו שמעון הקצב:

— מאיר'ל, אתן לך "פירציגיר" שלם, על מנת שתגיד לי על כל השוורים הנמצאים כאן להימכר, איזה מהם כשר ואיזה טריפה.
ענה הנער:

— אם תתן לי "חצי פירציגיר" בעד כל שור ושור אגיד לך.

לא אחר הקצב מלמלא דברי הנער, ושילם לו בעד כל השוורים כרצונו, והגיד לו: זה כשר וזה טריפה, וכן כולם.

והנער שמח שמחה גדולה, כי עתה יש בידו סכום הגון לחלק לעניים, ולא יצטרך לכתת רגליו כל היום לקבץ נדבות, ולהתבטל על ידי כך מתורתו.
— רצוני לעשות עמך חוזה, ואשלם לך בכל שבוע בעד כל השוורים כרצונך, רק שהדבר יהי' בסוד.

השיב לו הנער:

— אינני רוצה בחוזים ובסודות, רק אם תתן לי "חצי פירציגיר" בעד כל שור, אגיד לך.

וכך נמשך הדבר כרבע שנה, ואיש לא ידע מזה. בכל יום חמישי בא אליו הקצב, ושילם לו בעד כל השוורים מראש, והוא אמר לו: זה כשר, וזה טריפה. כתוצאה מזה נתעשר שמעון מאוד, והקצבים האחרים נתדלדלו. כי שמעון ידע לקנות רק את הכשרים. באו הקצבים וצעקו מרה לפני הרב דמתא, כי השוחטים ודאי לוקחים שוחד מהקצב שמעון, ומכשירים לו את כל בהמותיו, ושלהם מטריפים. השיב להם השוחט הזקן:

עה

— הלא אתם רואים בעיניכם בבית המטבחים, כי כל בהמותיו של שמעון הן „גלאט כשר“, ואין בהן אפילו מקום להסתפק כלל, ומה נעשה אם ההצלחה עומדת לימינו.

החרישו הקצבים, ולא ענו דבר.

והקצבים התחילו לספור צעדיהם של שמעון הקצב, ולראות מה הוא עושה, שכל בהמותיו הן באמת כשרות וחלקות. ביום החמישי, יום השוק, ראו, והנה הוא מטייל עם הנער מאיר בכיכר השוק, והוא מראה בידו על השוורים. כאשר הלך מעמו, באו גם הם אל הנער, ואמרו לו:

— מאיר'ל, התפלל גם עלינו, כאשר אתה מתפלל על שמעון, או עשה גם בעדנו, מה שאתה עושה בעד שמעון.

ענה להם הנער:

— אין אני עושה כלום. אם תתנו לי „חצי פירציגיר“ אגיד גם לכם.

— אמרו לו:

— מה אתה אומר לו לעשות? אמור נא לנו, ונעשה גם אנחנו כשמעון.

השיב להם:

— הוא שואל אותי איזה שור הוא כשר ואיזה טריפה, ואני מגיד לו.

נתנו לו „חצי פירציגיר“, ורמזו לו על שור העומד למולם. אמר הנער:

— שור זה הוא טריפה.

רמזו לו על שור אחר, אמר להם:

— הלא לא נתתם לי לצדקה רק „חצי פירציגיר“ אחד, ור' שמעון נותן

בעד כל שור ושור „חצי פירציגיר“.

אמרו הקצבים זה לזה:

— אכן נודע הדבר.

ומן היום ההוא והלאה עשו הקצבים יד אחד, ונתנו בשותפות להנער הקדוש הסכום אשר קצב לצדקה, והוליקוהו על פני שוק השוורים, והוא הגיד להם איזה מהם כשר ואיזה טריפה.

וכאשר נודע הדבר להמלמד של הנער, הרב ר' דוב, גער בו, וציוהו

לבל יאמר עוד דברים כאלה של רוח הקודש.

והמלמד ר' דוב הי' חסידו של הרב הקדוש ר' ארון ליב מפרימישליאן

ז"ל, אביו של הנער. כשנסע אחרי כן ר' דוב לאבי הנער, הצדיק ר' ארון ליב,

סיפר לו את כל המאורע, ושהוא, המלמד, גער בהנער על זה. השיב לו הצדיק:

— טוב עשית שגערת בו; אסור לנער „לספר מן החדר“.

הרב הק' מאפטא סיפר: בעיר יערוסלוב שלטה פעם אחת חולאת על ילדים קטנים ר"ל, וכתבו להרה"ק מוהר"א נ"ע (מליזענסק), וענה להם: מי אנכי כי שלחתם אלי, האם נביא או בן נביא אנכי אשר אדע סיבת החולאת? רק באשר פניתם אלי, אומר לכם, כי תראו מהיום והלאה להשגיח היטב על השוחטים בעירכם. וכן עשו אנשי העיר, ושכרו איש ת"ח ויר"ש שיעמוד אחורי בית המטבחים לראות מעשיהם. יום אחד שמע המשגיח, כי השוחט הזקן אמר להשוחט הצעיר: הטרם תדע כי עין אנשי העיר צופי' היטב על מעשינו, לכן תדקדק היטב ולא תעשה כמו שעשינו עד עתה. אז נוכחו לדעת כי דבר אלקים אמת בפי הקדוש הנ"ל, והסירו את השובי"ם ממשמרתם, וחמת המחלה שככה.

(מקדש מלך)

— מא —

מעשה נורא איך שחמשה אנשים נכשלו בשתיית חלב גמל ואחד ניצל.

על העובדא דלקמן אמר הה"ק ר' בונם מפשיסחא זי"ע, כשאני מזכיר א"ע בזה העובדא, מרכיש לי הרחבת הדעת. וגופא דעובדא הכי הוא. בעיר אחת הי' יריד גדול שנקבצו אליו כל סוחרי הארץ מקטן ועד גדול שבאו למכור סחורתם, מארבע פינות העולם, וקיבוץ גדול של המוני עם שבאו לקנות הפצים בזול מציאות גדולות וכו', ובבית משתה אחת, ישבו ע"י שולחן, חברה של מוכרים, ומשתעשעים בענייני מסחר, כל אחד מראה בקיאותו במסחר וכו' ומטכסים ביחד עצה, האיך לאסוף ממון הרבה, ויגש אליהם המשרת ושאלם, מה אוכל להביא, ששה כוסות קאווע לבנה ענו ביחד, אלי תביא רק קאווע שחורה בלי חלב, פתה אחד את פיו ואמר להמשרת. והחברים הציצו והביטו עליו בשחוק קל של ביטול על שפתיהם, וישבו בשתיקה כך עד שהביא את הכוסות ושתו. ובאמצע השתי' התחילו לשחוק מן אותו שקיבל בלי חלב, ושאל אותו אחד מבני החבורה, למה לא רצית לשתות בחלב. ענה לו כי אפשר יש לחוש על החלב אם הוא מהודר בתכלית הכשרות, ענה לו בקיצור, וכאן פרצו כלם בשחוק על פיהם: מה? אתה חושש לחלב טריפה, האם חסר דעה הנך. בוא עמי ואראה לך האיך כמה עשרות פרות הם בחוץ שמהם חולבים החלב, וטיפש הלז מפחד מחלב טמא. חסיד הלז ישב דומם ושתק ולא ענה להם, רק להם הי' כבר מה לדבר ובמה לבלות הזמן, כל דיבור הי' רק מחלב, פרה, חלב, פרה וכו'. וכששמע המשרת שמדברין מ"חלב" נכנס בפנים צוהלות ושאל אותם לפי תומו, האיך ערבה לכם היום

הקאווע. מה יום מיומים שאתה שואל ע"ז, השתוממו המסובין. ענה להם המשרת שהיום ה' החלב מעורב עם חלב גמל וזה נותן לו טעם עריבה ומתוקה. כששמעו המסובין דברים האלו יוצאין מפיו לפי תומו, נתלבנו פניהם כהחלב ששתו ולא יכלו לפתוח פיהם מחמת גודל העגמת נפש שגרם להם, ותיכף פייסו להחסיד הג"ל ואמרו לו, אשרי לחסיד שהוא משומר מן השמים ועליו אמר הכתוב לא יאונה לצדיק כל און (מס' נר ישראל).

— מב —

ב' קצבים האכילו נו"ט לאחינו בני ישראל בעיר קראקא ימים רבים.

לבעל הב"ח היה תלמיד אחד, עשיר ובעל צדקה, שהגאון היה מלמדו הלכות צדקה יום יום, כי חשש האיש פן לא יקלע אל המטרה בצדקותיו אשר יעשה. גם מעשה הצדקה תורה היא שצריכה למוד, היה אומר תמיד, שלא נכלם ולא נכשל במעשיו, הן בכמות והן באיכות. וכל מעשי הצדקה של העשיר, הנגלים והנסתרים, היו כולם על פי עצת הרב הגאון בעל הב"ח, ע"ה.

פעם אחת בא אל הרב הגאון מוזג אחד וספר לו כדברים האלה לאמר: «הנה זה עשרות בשנים אני חוכר את בית היין מאדוני הכפר, ועתה בא יהודי להסיג את גבולי. יום יום הוא דופק על פתחי הפריץ, משדלהו בדברים ומבטיח לו הוספה גדולה, ובלבד שיחכיר לו את בית היין. מורי ורבי! הנה האיש הלז יורד לחיי בני ביתי, רחם נא עלי והצילני מן הצרה הזאת». ויאמר אליו הרב: «לך אל הגביר, פלוני בן פלוני, ותבקש ממנו גמילות חסד בגופו, שילך אל הפריץ וידבר עליו טובות באזניו, באשר אדוני המקום ישאו פנים אליו». ויצא המוזג מאת פני הרב, ויבוא אל הגביר, וידבר אליו את כל הדברים אשר דבר באזני הרב; גם הפיל לפניו את תחינתו שימליץ עליו בפני הפריץ כעצת הרב. העשיר שמע את כל דברי היהודי, והבטיח לו לדבר עם אדוני המקום בדבר בית היין. אך המוזג לא הסתפק בהבטחת הגביר, והפציר בו מאד, שילך מיד וימהר לדבר עם הפריץ, שלא יקדמו העריץ במזימותיו. אז התנצל העשיר ואמר לו: «עליך לחכות עוד ימים מספר, עד אשר אסדר את עניני מסחרי ליריד הגדול אשר בלייפציג. כי זמנו עובר, ואם לא אסדר את הכל בימים הקרובים אפסיד את רוב הוני». כאשר שמע המוזג את דברי העשיר התחיל לבכות ואמר: «אם כן הדבר, אנה אני בא? הלא העריץ אשר בא להשיג את גבולי חרוץ הוא, ויבוא בתחבולותיו אל הפריץ ויקפח את פרנסתי». אז התחיל העשיר לפייסו בדברים ולחזקו בדברי אמונה ובטחון ויאמר אליו: «הלא יהודי אתה, ועליך להאמין בדברי חכמינו ז"ל שאמרו: מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה לראש השנה, ואין אדם נוגע במה שמוכן לחברו אפילו כמלוא נימא. ואם מאמין אתה

בדברי חכמינו, הרי תדע שלא יועילו לו לעריץ התחבולות הכי חרוצות, על כן לא תירא בפני בעל דינך הקשה. ואני, בבואי מן היריד, לא אסור אל ביתי עד אשר אבוא אל הפריץ, וברצון העליון וחסדו הגדול אהיה שליח לטובתך. אחר הדברים האלה קיים בו העשיר את הכתוב: תנו שכר לאובד ויין למרי נפש, וישתו שניהם לחיים ולהצלחה, וישלחנה לביתו לשלום.

יִצְאָה המוזג מבית העשיר ויבוא אל אשתו, ויספר לה את כל הדברים אשר דבר עם העשיר, ולבו מלא תקוה לימים יבואו. אך אשתו לא מצאה נחומים בדברי הגביר, אשר דבר על לב בעלה, ותבך ותדבר אליו דברים בוטים כמדקרות חרב. לבה היה מלא יאוש ופחד, והיא ראתה בעיני רוחה את מסיג גבולם, כשהוא הולך אל הפריץ ומנשל אותם מעל פרנסתם. בעלה ישב ולא יכול להשיב לה דבר; וכשהתחיל לפייסה, לדבר על לבה ולחזקה בדברי אמונה ובטחון, פרצה בבכיה וביללה והאשימה אותו שהוא, רק הוא, אשם בכל האסון אשר יקרה. לו היה בא אל העשיר איש אחר, לא היה מסתפק במשלים ובדברי כבושין לבד; לא היה נפטר ממנו עד אשר ילך אל הפריץ ויסדר את הכל בכי טוב. ככה עברו על המוזג ימי ריב ורוגז, ובביתו אין שלום ושלווה. אך סוף-סוף חלפו ימי היריד אשר בלייפציג, והעשיר קיים את דבריו: עוד לא דרכו רגליו על מפתן ביתו, סר אל בית הפריץ ודבר אתו ע"ד המוזג וחכירתו, ודבריו מצאו מסלות בלבבו. כאשר יצא העשיר מבית הפריץ שלח לקרוא את המוזג, וחדש את החוזה לעשר שנים.

לְיָמִים נפטר העשיר והלך לעולמו; בני העיר קראקא הספידוהו כהלכה והביאוהו למנוחת עולמים, כאשר נאה לגביר בעמו. פעם אחת בא בחלום לילה אל רבו בעל הב"ח ואמר לו: „באתי אליך מורי ורבי לספר לך איך קבלו את פני בפמליא של מעלה אחרי מותי. בבואי שמה בפעם הראשונה, מצאתי כמה נשמות מרחפות ומחכות ליום הדין, וביניהן שתי נשמות, שהכרתי אותן בהיותי עוד בעולם התחתון. הנשמות הללו היו נשמות שני קצבים, שהאכילו נבלות וטרפות לקהל ה', אשר בקראקא, ימים רבים. אחד מהם בא אליך, מורי ורבי, עוד בימי חייו והתודה על עונו, ובקש ממך תקון ודרך תשובה.“ „כן“, אמר הרב, „אמת נכון הדבר, אחד מהם חזר בתשובה שלמה, והשני לא התחרט ומת מות רשע.“ „אך פתאם שמעתי קול מכריז“ — המשיך העשיר את ספרו — „והקול נשמע בכל העולמות לאמר: פלוני בן פלוני יבוא לפני ב"ד של מעלה! והנה נכנס איש, וכלבים עזי נפש אצים רצים לפניו ומאחוריו במהומה של נביחה והם טוענים, שהאיש הזה הסיג את גבולם, וגזל מהם את הנבלות והטרפות, שהן מנת חלקם מימות עולם, ומכר אותן לבני אדם, ופתאם השלך הם, ובת קול יוצאת ומכריזה בחרדה: „טפה סרוחה! איך לא פחדת מפני יום הדין? איך העזת פניך להאכיל את בני נבלות וטרפות?“ אך הקצב היה נבוך ולא ענה מאומה, ותוך כדי דבור אחזו בו והשליכוהו לתוך עמקי שאול, והוא נאבד מתוך הקהל ואיננו.

אח"כ הכריזו עוד הפעם: „פלוני בן פלוני יבוא לפני בית-דין של מעלה!“ נכנס חברו בפחד ורעדה ועמד לפני בית הדין, והנה נשמע קול שואל בכעס ורוגז: „טפה סרוחה! איך לא פחדת מלהאכיל נבלות וטרפות לבניי? עוד לא גמרו את השאלה, והנה נשמע קול דממה דקה; בא מלאך מליץ אחד ובידו פסקי-דין מבית דינו של הב"ח, ועדים מעידים שקיים זה מה שכתוב בזה. מיד פרשו את המגלה ויקראו בה כדברים האלה: „פלוני בן פלוני שהאכיל נבלות וטרפות לעם ה' חטא בכפלים, למקום ולבריות. במה שנוגע לבריות, הרי גזל את הרבים, כי לקח מחיר של בשר כשר בעד בשר טרפה, ואין לו תקנה אחרת רק להקדיש את כל נכסיו לצרכי הרבים; ומה שנוגע למקום, עליו להסתפק בלחם צר ובמים לחץ ושב ורפא לו“. והעדים מעידים שמאותו היום ואילך הקדיש הקצב את כל נכסיו לצרכי הרבים, והוא נשאר בעירום ובחוסר כל, ובלה את ימיו בצומות ובתחנונים לפני אלקים. אחר הדברים האלה, לקחו את האיש, והובילוהו להיכל בעלי התשובה, ומיד נקראתי אני לבוא אל המלך. כאשר שמעתי את שמי יוצא מפורש מפי הכרוז, התחילו ארכובותי דא לדא נקשן. אולם חסדי ה' היו עלי ויצאתי זכאי בדיני, ותיכף באו מלאכי שלום והוליקוני בקול רינה ושריה להיכלי אשר בגן עדן. שערי גן עדן נפתחו לפני באורה ושמחה, וריח ניחוח עלה באפי שאין לשער אותו; טעם כזה לא טעמתי כל ימי היותי על הארץ, ויהי כאשר דרכו כפות רגלי על סף שערי גן העדן, והנה ראיתי מלאך אחד פוסע פסיעות קטנות לקראתי, גונח ומתאנח והוא נגש אלי ונצב לשטן לי בדרך, ואשאלהו לאמר: „מי אתה? ומה עשיתי לך שאתה בא לסגור את דרכי בפניי?“ ויען ויאמר: „אני הוא המלאך, שנברא מגמילות חסד, שעשית את המוזג בשעה שהולכת אל הפריץ לדבר עליו טובות“. כאשר שמעתי את הדברים האלה יוצאים מפי המלאך נבהלתי מאד ואמרתי: „וכי אפשר הדבר שמלאך של גמילות חסדים יתיצב לשטן לי בדרכי? הלא אנכי מהרתי אל הפריץ תיכף כבואי מן היריד, והצלתי משפחה שלמה מישראל“. אולם המלאך ענה דמעות נשפכו על ידך טרם שעשית טובה ליהודי ההוא, אך אינך יודע כמה דמעות נשפכו על ידך טרם בוא הישועה, וכמה מריבות וקטטות היו בין האיש והאשה עד אשר גסעת אל הפריץ, ודע לך שכל המעשים האלה בספר נכתבים, והם דורשים מאת ה"בית דין" צדק ומשפט, לדון אותך כפי החוק". או אמרתי לו: הלא לא עשיתי זאת מרוע לב, אלא כדי להציל את כספי, ולולא נסעתי ליריד הזה הייתי מפסיד את רוב הוני". אך טענותי לא הועילו, ועוד הפעם החזירוני לבית-דין של מעלה. ואחרי דין ודברים הוציא בית-הדין פסק חדש, שנעלי לשבת בשערי גן עדן ולא להכנס פנימה, כמספר הימים אשר המתין המוזג, עד שובי מן היריד אשר בליפציג. עוד לא כלו לקרוא את הפסק, ושני מלאכים קלים אחזו בי, והביאוני לשערי גן עדן, כמה ימים ישבתי שם לא אדע אך לי היה דומה כאלו יושב אני ימים ושנים. וגדול היה צערי בימים ההם שאין לתארו במלים, כלות הנפש ממש היתה לי בכל רגע ורגע אל מקום מנוחתי, שראיתי מרחוק ואליו לא באתי . . .”

ביום השני ספר הרב הגאון את החלום בפני קהל ועדה ואמר: "שמעו וראו! עד כמה צריכים בני אדם להיות נזהרים בכל מצוה, שלא להחמיץ אותה. ועל אחת כמה וכמה במצוות שבין אדם לחברו, כגון צדקה וגטילות חסדים שחיי בני אדם תלוין בהן, צריכים להיות תמיד מן הזריזין המקדימין למצוה".

(תשואות חן, ירושלים תרפ"ה)

— מג —

הבעש"ט הק' זי"ע שלח לקרוא רב אחד ואמר לו שהשו"ב שבעירו הוא מכת הש"צ והוא מאכיל נו"ט.

הבעש"ט הק' זי"ע שלח פעם לקרוא את הרב של ק"ק ביטשאטש, ואמר לו שהשוחט שבעירו הוא מכתו של שבתאי והוא מאכיל את בני העיר בטרירות. הכיכד? שאל הרב. ענהו הבעש"ט: "לאחר שמראה את הסכין לרב אם היא כשרה, הוא מכה בה בסכין על קורנס כדי לפגום בו. חזר הרב לעירו, עקב אחרי השוחט ובדק מעשיו, ואז נוכח שהבעש"ט צדק (שבחי הבעש"ט).

— מד —

מעשה נורא מהבעש"ט איך שהחזיר שו"ב אחד למוטב.

הבעש"ט בא פעם אל רב קהילה אחת וביקש להתאכסן אצלו בשבת, אמר הרב לאשתו שתכבד את האיש הגדול הזה ותנהג בו כבוד. ענתה האשה "הרי קנינו בשר, לכן נבחר את החלק הטוב לאורח". כשהלכה להביא את הבשר, לא מצאה כלום. נשבר לבה בקרבה והלכה לשכנתה לשאול אם יש לה בשר להשאיל לה. נאותה השכנה, אך משהלכה להביא את הבשר לא מצאה גם היא מכל מה שהי' לה. התיעצה הרבנית עם בעלה מה לעשות ותוך כדי שיחה ראתה מבעד החלון את השוחט עובר ליד ביתם. קראה לו וסיפרה לו את צרתה. סיפר להם השוחט כי רק לפני שעות מספר שחט בן בקר רך וטוב. אמר הבעש"ט: "אוהב אני לאכול את הראש, אך אבקש להביאו בשלימות ולנקרו כאן". הלך השוחט בזריזות, והביא את הראש לבית הרב. החל הבעש"ט לשוחח עם השוחט ואמר לו: "יש חילוק בענין השיניים, ספור נא מספר השיניים לבן בקר זה". פתח השוחט פי הבהמה השחווטה, תחב ידו לתוך פי' לספור את השיניים, אך מיד לאחר הכניסו את היד נסגר הפה ולא הי' יכול להוציא ידו. לחצו השיניים על ידו ומשכאב לו מאוד התחיל לצעוק, אמר לו הבעש"ט: רשע! הודה על חטאיך, שמעולם לא בדקת ריאות בהמה, הכשרת

והטרפת ככל העולה על רוחך". לאחר שהודה השוחט במעשיו, ביקש מהבעש"ט שיורה לו דרך תשובה, אח"כ הלכו הרב והבעש"ט לביהכ"ג, בהתקרב לבנין ביהכ"ג, העביר הבעש"ט ידו על פני הרב והראהו כמה מתבלים ורוחות היושבים על גג ביהכ"ג, התפלא הרב על כך, אמר לו הבעש"ט זי"ע: "דע לך שהש"ץ שלך חוטא כל לילה", מאז פטרו את הש"ץ והביאו אחר תחתיו. (שבחי הבעש"ט)

— מה —

שו"ב אחד בקש ברכת הצלחה מהרה"ק ר' מרדכי מנדבורנא זצ"ל, אמר לו הרה"ק בתימה שותפו של עמלק אתה רוצה להיות.

סיפור לי ידידי הרבני החסיד מו"ה שלום קליין נ"י מבילקע שבימי עלומיו יעץ אותו הה"ג מהר"מ ז"ל שהי' אז אב"ד שם, שאחרי שהוא גם בעל מתפלל טוב לכן טוב הי' שילמוד אומנות השו"ב עצתו אמונה זאת הוטבה בעיניו וקנה לו את הס' אוה"י ללמוד בו וכבר נתן תקיעת כף להשו"ב חיי"א הכהן זי"ע דשם שלא ישיג גבולו כנהוג, והתחיל ללמוד ה' שחיטות, ונסע אח"כ על ש"ק פ' תצא אל הה"ק ז"ל לקבל את ברכתו ולבקש הצלחה על אומנתו החדש הזה, וידוע אשר הה"ק ז"ל לא הי' קורא לתורה על השם כנהוג, אלא הי' אומר לכל א' מהעולים בתחילת הקריאה אתה תהי' כהן, ואתה לוי וכו' ותעמוד בעצמך בומנך ובמקומך אל הספר, וכן אמר גם לר"ש הנ"ל שהוא יהי' שביעי. בהגיע שביעי עלה כמצוה, וירא והנה קוראים לו פ' עמלק שהיא בפ' תצא שם, ויבין תומי כי לא דבר ריק הוא מהה"ק ז"ל שדוקא פ' עמלק עלה עתה בגורלו, עתה כאשר לומד שחיטות וכשר שבטבחים שותפו של עמלק (קידושין פ"ב א') ובודאי כונה מיוחדת לו בזה, ונוכח שכן הוא שכאשר נכנס אח"כ ביום א' ליקח ברכת הפרידה והגיש הפתקא אשר עלי' הציע בקשת הצלחה באומנות השו"ב, אל הה"ק ז"ל, אמר לו הה"ק ז"ל בתימה שחיטות . . . שותפו של עמלק אתה רוצה להיות, לא נכון הדבר, וראה כי רוח אלקים דובר בו וישמע לעצתו והניח האומנות הזאת.

— מז —

הרה"ק ר' מרדכי מנדבורנא זצ"ל בהיותו בבערגסאס בעת הסעודה אמר אַ אַ מחוי' לאכול בשר שיוצא מתחת שו"ב כזה.

סיפּר לי ידידי הרבני הנגיד החסיד מו"ה יוסף ליפשיטץ ע"ה שפ"א בהיות הה"ק ז"ל בבערעגסאס ובעת האכילה כאשר נתנו על השלחן את הבשר, ויהי בטעמו את הבשר התחיל הה"ק ז"ל למצוץ ולהתענג עם הבשר ההוא כאדם המחיי' את עצמו באיזה דבר טוב, ויאמר אַה יש לכם בשר טוב פה, מחוי' לאכול בשר שיוצא מתחת יד שוחט כזה, יש לכם בשר כשר וחקרו לידע שחיתת איזה שוחט הי' הבשר הזה למען לידע אל מי לפנות מעתה, ויודע להם ששחיתת השו"ב מוהרנ"ל ע"ה הי', אשר הי' ידוע באמת לירא אלקים והצנע לכת, ומובן מאליו שמאז הגיד הה"ק ז"ל זאת העמיס עליו עבודה רבה וגדולה, כי מרבים העם להביא דייקא אליו לשחוט.

(מס' תפארת מרדכי)

— מז —

מעשה נורא ממנקר שלא כהלכה.

לְרַגֵּל עבודתי נוכחתי להבין מאמר רבותינו ז"ל במשנה סוף קידושין: הכשר שבטבחים שותפו של עמלק, ובפי' רש"י: ספק טריפות בא לידו וחס על ממונו ומאכילן. אספר לך מעשה שהי' באחת המושבות שבסביבת חיפה. לפני עשרים שנה הי' שם קצב תימני ירא אלקים מאוד, אשר הי' מנקר בעצמו את הבשר ומוכרו באטליוז. כידוע לכל בעל מקצוע בניקור, יש בניקור עבודת פירוק החתיכות, ורק אח"כ מתחלת עצם עבודת הניקור, ואילו הוא לא ידע בכלל שיש חוץ מפרוק החתיכות איזו עבודה שהיא, והי' רק מפרק החתיכות ולא יותר, בחשבו לתומו שהפירוק הוא הניקור, וכך מכר כל השנים, עד שנפגש פעם בחיפה עם מנקר מומחה. הקצב הזה התפאר לפני המנקר מחיפה כי הוא מהיר במלאכתו ועושה את עבודת ניקור הירך ברבע שעה. המנקר מחיפה שידע מנסיונו כי ניקור הירך נמשך ארבע או חמש שעות, התפלא על המופת הזה, והחליט לראות כמו עיניו את הפלא הגדול הזה. ירד אתו למושב לראות בעבודתו, וראה כי פירוק החתיכות נקרא אצלו ניקור. המנקר העמיד את התימני על טעותו הנורא שהכשיל כל השנים רבים מישראל במאכלות אסורות. התימני שהי' יא"מ, בא אז לרבנים וביקש תיקון על עונו.

(מספר גבול ראשונים פ' ג')

— מח —

מעשה שהי' בר' אבא וכו'

ומעשה היה ברבי אבא (זוה"ק) ששאל אותו גוי אחד, כיצד אומר הכתוב טרף נתן ליראיו, והרי נאמר לכלב תשליכון אותו. אמר לו ר' אבא, ריקא שכמותך שאתה שואל שאלה כזו. אילו היה נאמר טרפה נתן ליראיו, היית יכול לשאול, עכשיו שנאמר טרף, הכונה מזונות, שמשיג על הצדיקים לתת להם אכלם. ואפילו אם תאמר שטרפה ממש, אין בזה קושיא, שהכונה שדיני הטרפה נתן הקב"ה לעמו כדי לקדשם שיהיו עם קדוש ויקיימו המצות בקדושה, ולא יטמאו פיהם במאכלות אסורות, שבו הם לומדים התורה הקדושה. וזהו שנאמר טרף נתן ליראיו, אבל לא לכם.

וכן אמרו בגמרא (פ"ק דחולין) שהצדיקים בטוחים שאין הקב"ה מביא תקלה על ידם. ואפילו בהמתם של צדיקים אין הקב"ה מביא חטא על ידם שאינם נכשלים במאכל אסור. כפי שראינו בחמורתו של ר' פנחס בן יאיר שהיתה שרויה שלשה ימים בלי מאכל, לפי שהשעורה שנתנו לה לא היתה מעושרת, כפי שבארנו בארוכה בפרשת חיי שרה פ"ב. (תוס' שם) והבטחה זו אינה אלא בדבר מאכל, שבזה משיגה הקב"ה על הצדיקים שלא יבואו לידי אכילת מאכל אסור, אבל בשאר איסורים אינם בטוחים ממכשול, אלא הם עצמם צריכים להיות זהירים בכך, שיתכן שיודמן שום איסור בשוגג והם לא ירגישו בכך.

(מס' ילקוט מעם לועז)

— מט —

הרה"ק ר' מרדכי מנדבורנא זצ"ל אמר שאסור לאכול השאלטאן במדינתו כי א"א לבדוק אותן מתולעים, ואם רוצים לאכלן אז צריכים לעשות שני ברכות: אחת על השאלטאן והשנית על התולעים.

דרכו הי' לעשות שהחיינו גם על כל מיני ירקות, וכאשר נהגו כל המשפחה הק' ז"ל*.

* על צנון ועל לפת (מאירין וריבען א"א סי' רכ"ה סי"ק י"ד) כי הבאה"ט או"ח סי' רכ"ח סי"ק י"ג בשם הפרישה דמברכין עליהם שהחיינו, ובס' דרה"ח כי

וכ' בס' גדומ"פ"א הייתי אצל הרבני המופלג מו"ה ש"א מדעברעצין בימי הספירה על סעודת צהרים, וכבדו אותי עם בצלים חדשים ולא רציתי לאכול באמרי, כי דכירנא ששמעתי כן מאיזה צדיק שנכון לעשות שהחיינו גם על ירקות ואין לעשות שהחיינו בימי הספירה ** ואמר לי הרבני הנ"ל עפ"י הש"ע (מ"א או"ח סי' רכ"ה ס"ק י"ד) אין לעשות שהחיינו על ירקות ועלי ועל צוארי יאכל כ' ולא יעשה שהחיינו, ולא יכולתי להשיב פניו ונעתרתי לרצונו בזה, אבל ויהי כאשר הביאו אל השלחן את הבשר עם שאלאטען לא רציתי לאכול גם מזה שכן שמעתי מהה"ג מהר"א נ"י שא"א לבדוק מאכל זה היטב מהתולעים אשר בהם, ובפרט שאיננו להוט כ"כ אחר מאכל זה אח"כ נסענו יחדיו לרבינו הק' מהר"מ ז"ל, ויהי כאשר הגענו לשם נתן לנו הה"ק ז"ל שלום ושאל את ר' ש"א הנ"ל מאין אתם, ויענה מדעברעצין, ושאל אותו הה"ק ז"ל שוב, האם צומח אצליכם ירקות, ואמר לו הידעתם שיש לעשות שהחיינו גם על ירקות וע"כ גם על שומים חדשים יש לעשות שהחיינו, ואם גם שמעתם שאסור לאכול שאלאטען כי א"א לבדוק אותם היטב מהתולעים

לברך שהחיינו גם על קישואין (גורקען), וכן משמע גם במהר"ל ה' ר"ה אבל המחש"ש שם (ס"ק י"ד) כי דאין לברך זמן על צנון, ועיין בס' כרם שלמה שכי' דעל צנון החדשים (מאנאסטרעטיכליך) הגדלים רק בירח זיו יש לברך בכל אופן שהחיינו, וגם המחש"ש מודה לטעם מהר"ו כמש"כ הפרישה, ועיין פרמ"ג או"ח סי' תקפ"ג מ"ו ס"ק ג', בשם מהר"ל דמשמע מדבריו שם דיש לברך שהחיינו על הפ"א, ועיין בשו"ת משנ"ש סי' ח"י מה שהק' על הפר"מ מדברי מהר"ל הנ"ל.

אלא דעיקר ברכת שהחיינו בא על השמחה ואין לך שמחה גדולה לקדוש ז"ל כמוהו מלהודות ולברך להבורא ית"ש בכל ההזדמנות, ועל כל דבר ודבר שנותן לו, ע"כ ברך שהחיינו על כל דבר, וכן מסיק גם במש"כ הנ"ל דע"כ מאן דמרגיש בנפשי' דיש לו באמת שמחה בדבר הבא לידו פשיטא דיש לו לברך בלי ספק, וכן כי החת"ס או"ח סי' ג"ה ומ"מ מי שיודע בעצמו שנהנה אין ברכתו רשות אלא חובה ואם אינו מברך הוא חוטא, ועיין בשו"ת ברכה או"ח סי' רכ"ג ובברכ"י סי' ע"ר, ועיין צ"ח ברכות דף סי' ע"א שכי' דלדעת רוב הפוס' שפסקו שם כלישנא ברתא ולא חשו לברכה שא"צ ללי"ק משום דס"ל דבברכת שהחיינו ליכא משום ברכה שא"צ, ויש רשות לברך שהחיינו אעפ"י שאינה חובה וכו' עיי"ש.

** מקור הדבר שלא לברך שהחיינו בימי הספירה הוא בס' צרור המור (לגאון קדמון) פ' אמור, אולם בס' עקרי הדי"ט (סוסי" כ"א) כי שכיון שדבר זה לא נזכר אלא בס' דרשות אין להחמיר ולהקפיד בזה, אולם כבר נהגו להחמיר משום דברכת שהחיינו בא על השמחה, כמו שאין עושין נישואין בימים האלה כמבואר באו"ח סי' תצ"ג ופוק חזי מאי עמא דבר.

ועיין בתוספ"ח אשר על החי"א כלל קל"א ס"ק י"ב, שכי' זמה שקצת נוהגין שלא ללבוש בגד חדש ושלא לברך שהחיינו בימי הספירה לא נמצא מזה זכר בפוס' ואחרונים, ומ"מ אם נהגו כן לא ישנו מנהגם בלי התרה, ועיין בהגהת הגר"א ז"ל או"ח סי' תקנ"א, וברמב"ן עה"ת פ' אמור, ובשו"ת פני מבין או"ח סי' קל"ג ב', ועיין בס' יפ"ל ח"ב בשם מר אביו הגי' ז"ל בס' מועד לכ"ח סי' ו' אות י"ב, שכי' מנהג טוב שלא לחנך מלבוש חדש כזה שראוי לעשות שהחיינו בין פסח לל"ג בעומר, ומצאת כי תדרשנו בס' פחד יצחק, ועיין בס' סי' תצ"ג אות ב' ובס' שא"י צד ט.

פה

אשר בו, ואמר בשחוק נעים אבל אם בכל זאת תרצו לאכול שאלאטען אזי תעשו שתי ברכות אחת בורא פרה"א על הסאלאט, והשני שהכל על התולעים אשר בהם . . .

(מס' תפארת מרדכי)

— נ —

מעשה נפלא מהרה"ק ר' אהרן מבעלזא מאיסור חמץ בפסח.

כ"ק מרן מהר"א ז"ל ספר מה שאירע אצל אביו ז"ל. איש אחד הכיר בעל אחווה שהיה לן גן וע"י טיפול מיוחד גדלו בגן ירקות חדשים עוד לפני חג הפסח (במדינת פולין לא גדל לפני פסח, בגלל הקור, שום ירק ופרי חדש). ולקח האיש ההוא מלפפון חדש מהגן הזה והביא למרן לצורך כרפס. האיש הזה חשב שזה יהיה בחשיבות אצל מרן ז"ל, אבל מרן לא רצה לקבל הפרי ההוא ואמר טעם הדבר דהנה כל המאכלים של פסח צריכים שמירה מעולה שלא נכשל ח"ו במשהו חמץ והנה האדם צריך לשמור עצמו בכל היכולת אבל העיקר צריך לידע שהכל תלוי בסיעתא דשמיא ועל כל דבר צריכים להתפלל להשי"ת שישמור אותנו שלא נכשל ח"ו. והנה אותם המאכלים שהיו בימי אבותינו ורבותינו הקדושים ז"ל וכבר התפללו הם עליהם ועשו דרך ומבוא לתפלה לכן גם לנו נקל להתפלל עליהם, אבל אותם המאכלים שלא היו בימי אבותינו ורבותינו והם לא התפללו עליהם ואנחנו צריכים לחפש דרך חדשה לתפלה להתפלל עליהם וזה הוא ענין קשה. ולכן לא רצה לקבל הפרי ההוא לאכילה בפסח. ומרן מהר"א ז"ל סיים דמלבד טעם זה היה גם בזה ענין רוה"ק, כי אח"כ נודע שלצורך הגידול שפכו יי"ש תחת הפירות (הגש"פ אמרי קודש).

— נא —

הרה"ק השר שלום מבעלזא ניצל מאיסור חמץ ומחלה ותולעים בפ"א.

כשכ"ק מרן מהר"ש ז"ל נסע לחתונה של אחד מבניו ועבר את הגבול, נשאר לשבות בש"ק בעיר אחת. שם היה בית כנסת אחד שלא התפללו בו, וכבר הרבה זמן הוא היה סגור. וכששאל מרן את אנשי העיר הטעם שלא מתפללים בביהכ"נ, הם אמרו שלא יודעים הטעם, והם לא ראו מילדותם שיתפללו שמה. וכשקראו לזקנים לשאול אותם, אמרו שהם שמעו שבפנים נמצאים הרבה ציפורים ובכל זמן שהתחילו להתפלל הפריעו הציפורים ולא נתנו להתפלל ולא הועיל שום דבר לגרשם משם. אמר מרן שהוא רוצה דוקא להתפלל בביהכ"נ הוזה בשבת, ובקש מהם שיפתחו בביהכ"נ. אבל אנשי העיר אמרו שהם לא יתפללו שם. ואעפ"כ בקש מרן שיפתחו ושיתנו רשות לו ולאנשיו שיתפללו שם. הם נתנו רשות ופתחו את ביהכ"נ, ואנשי העיר התפללו במנין שלהם ומרן ואנשיו הלכו לבית הכנסת. כשהתחילו להתפלל מנחה שמעו תיכף רעש של הציפורים שהפריעו להתפלל. כשהתחיל מרן לומר לכו נרננה, הסתובב והראה ביד לצד הפונה החוצה, ואמר בקול לכו נרננה, והציפורים התחילו לברוח משם, ואח"כ התפללו וכבר לא הפריעו אף פעם ומאז לא נשמע יותר מהם. למחרת באו גם אנשי העיר להתפלל שם ואחרי התפלה הלך מרן להמרא דאתרא לביקור. הרב היה מתנגד גדול ואעפ"כ כבד את מרן ובקש ממנו שיטעום אצלו, והוא הגיש י"ש ועוגות ומיני מרקחת. אמר מרן שהוא לא יכול לטעום כלום מכל מה שהכין לפי שהי"ש הוא חמץ שעבר עליו הפסח והעוגה לא הרימו ממנה חלה, והמיני מרקחת — לא בדקו הפירות מתולעים. הרב התבייש מאד וחרה לו מאד והלך לשר העיר למסור על מרן שהוא בא העירה לעשות מחלוקת. קרא שר העיר למרן וצוה שיברר שכל מה שאמר — הוא אמת. אמר מרן שיקראו לבעל החנות אשר שם קנה הי"ש. כשהוא בא, ומרן שאלו אם הוא יהודי, השיב שכן, וכי הוא ברח ממקומו והתיישב כאן בתור גוי, אבל באמת הוא יהודי, ורב העיר חשב שהוא גוי לכך קנה אצלו. (וראה בט"ז או"ח סי' תמ"ח סק"ד: ודבר פשוט הוא שאין למכור החמץ למומר דאע"פ שחטא ישראל הוא). אח"כ אמר מרן שתבא הרבנית ותגיד אם היא הרימה חלה. הרבנית ענתה שיש לה עוזרת משרתת יהודית והיא מרימה חלה. קראו להעוזרת ושאלו אותה אם היא הרימה חלה ואמרה שזה שייך לרבנית. אח"כ כששאלו את הרבנית אם היא בדקה הפירות

מתולעים, אמרה ג"כ שהעזורת עושה זאת, והעזורת אמרה שזה שייך לרבנית. לבסוף אמר מרן שבבית כנסת זה התפלל פעם חזן אחד והיו לו משוררים וביניהם היה אחד שהמחשבות שלו לא היו בסדר וממנו נעשתה כל הצרה הזאת בביהכ"נ (הגש"פ אמרי קדש).

— נב —

מעשה בחסיד אחד וכו'.

ומעשה היה (מובא בח"י דף קס"ב) בחסיד אחד שאמר לחנוני שנתן לו פחות: לא איכפת לי כ"כ זה שנתת לי פחות, כמו זה שתצטרך בגללי לבוא לכאן בגלגול אחר כדי לפרוע לי.

ומעשה היה בזמן האר"י ז"ל שת"ח אחד ביקש ממנו שיתן לו מכתב המלצה, שהוא רוצה לילך לעיר אחרת. והרב הסכים ונתן לו ואמר לו: לך לשם, כי שם יזמין לך השי"ת את בת זוגך. והת"ח לקח את האגרת והלך לאותה העיר. ושם חלקו לו כבוד גדול, ואחד מעשירי העיר נתן לו את בתו לאשה ונתן לו הרבה נדוניה ונכסים, והיה נשוי אתה שלשה חדשים ומתה האשה וירש את כל הנכסים וחזר לעירו ונכנס אצל הרב לבקרו. אמר לו הרב: דע שהאשה הזאת היתה איש בגלגול הראשון, וזה היה חברך פלוני שלקח ממך הרבה מעות, ומפני שגרם לך צער שלא כדין, נהנית ממנו עכשיו שלשה חדשים, ובגלל הגזל שגזל ממך, ירשת עכשיו כל נכסיו, או אמרו תלמידיו הפסוק הזה: גדול העצה רוב העליליה אשר עיניך פקוחות על כל דרכי בני אדם לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו (ירמי' לב) ר"ל נפלאים מעשי השי"ת שמשלם לכל אחד כגמולו מדה כנגד מדה, ואינו מותר כלום.

— נג —

האר"י הק' ראה במצחו של הק' ר' אברהם גאלאנטי שמץ של גזל.

ועוד היה מעשה בזמן הרב הנ"ל שרבי אברהם גאלאנטי ז"ל ביקש ממנו תיקון לנפשו. תמה האר"י ואמר: כיצד רב גדול כמו ר' אברהם גאלאנטי מבקש ממני תיקון. אמר לו ר"א: יסתכל נא מר במצחי ויראה אם רשום בו שמץ עון ואם יש, אני משביעו בשם הקדוש שיאמר לי מהו. נסתכל האר"י ז"ל במצחו ואמר לו: אני רואה רשום במצחו שמץ גזל. נשתומם ר"א ואמר: אם יש בי עון גזל אנא אני בא. וכך הלך לביתו אבל ועצוב, ולבש שק ואפר וקרא לכל הפועלים שהיו אורגים בשבילו בגדים, וכשראו את הרב והגה הוא בשק ואפר נשתוממו. אמר להם הרב: דעו שאני בשר ודם, ואיני רוצה ליכנס

לגיהנם ע"י עצמי. ולכן מכאן ואילך אם תדקדקו הרבה בשכרכם להוציא ממני עד סוף הפרוטה האחרונה, מה טוב. ואם לא, לנו לשלום, ואיני רוצה שתעבדו עוד למעני. אמרו לו הפועלים: איזה חשבון יש לנו לעשות, שהרי מן היום שנכנסנו למלאכה ראינו ברכה בכסף שלקחנו מידך, ויש לנו לאכול ולשתות ולחסוך, ואין בינינו אחד שעשה חשבון ממה שנתת ומן המלאכה שעשינו. אמר הרב: אכן נודע הדבר. זהו מכשול הגזל שיש בידי. כי לא עשינו חשבון על הכסף שאני חייב לכם. ועתה הנה אשים כסף בפניכם, וכל אחד יקח כמה שרוצה. ותמחלו על כל מה שעבר בינינו. ור"א שם כסף בפניהם, ולא רצה אחד מהם לקחת אפילו פרוטה אחת, חוץ מאשה אחת שהושיטה ידה ולקחה שתי פרוטות. וכולם ענו ואמרו: אנו מוחלים לך במחילה גמורה עד סוף פרוטה אחרונה.

עמד הרב והלך לבית המדרש של הרב האר"י. יצא הרב האר"י לקראתו ואמר לו: האם נצטער מר כל אותו צער על ספק הגזל שראיתי רשום במצחו. אמר לו ר"א: וכי קל הדבר איסור ספק גזל עכשיו רוצה אני שישוב ויסתכל במצחי אם עדיין רשום הסימן. נסתכל הרב האר"י במצחו ואמר: עכשיו איני רואה כל סימן. או גילה לו האר"י שספק הגזל שהיה בידו היו ב' הפרוטות שהושיטה האשה ולקחה. והעון היה שהאשה הזאת היתה האורגת המומחית בין כולם והיה מגיע לה יותר שכר, ולקחה בשוה עם כולם, ולכן דקדקו עמו בשמים ורשמו על מצחו הסימן הנ"ל, שלא היה הגון מה שעשה.

ויתבונן האדם בסיפור הזה וילמד לקח שבגלל ענין כזה שהיה צריך לשלם לפועלת שכר יותר מאחרים, נרשם במצחו עון גזל, עאכ"ו למי שיש בידו כספו של חברו שגזלו או רימהו או אינה אותו בעסקו, שבודאי רשומים במצחו עונות הרבה, וכיצד ישא פניו ביה"כ לסלוח לו ולכתוב בספר החיים.

וזהו שאומר הפייטן בוידוי של יום כפור: שאלתי לכפי להיותם בשואות אל כפים. ויענוני איך תהיינה בלי נקיון כפים, פרושות השמים. כלומר: בקשתי מכפות ידי שינשאו בתפלה לשמים, והם ענוני כיצד אפשר לידיים המזוהמות בגזל להיות פרושות לשמים. ומה יענו החייטים ביום הדין אלו החוטאים בנפשיהם שאם אדם נותן להם בגד לתפור, שלא זו בלבד שגונבים הבד, אלא גם מקצרים הבגד, ועוברים כל עת וכל רגע על לא תגנוב ועבירה הזו נעשית להם כהיתר, ואבוי לנפשם מגודל העבירה שעושים שאינם נותנים לבם לשוב בתשובה על כך. ויש הרבה חייטים שהם יהודים כשרים ואוהבים לעשות מצות ומעשים טובים, ועבירה זו היא היתר בעיניהם, ואינם יודעים שאין כל תועלת במצות ובמע"ט שעושים יום ולילה כל זמן שעושים עבירה זו, שהרי היא עבירה חמורה כל כך כפי שכתבנו. וכל חייט הזהיר בזה, בודאי שכרו הרבה מאד, שהרי בא לידו דבר שהבעלים אינם יכולים לדעת אם גזל מהם, וכבשו יצרם ולא גנבו. וזה נחשב כאילו עשו מצוה גדולה.

פט

והאיסור גול הוא בין מישראל ובין מגוי אע"פ שהוא עובד ע"ז. אדרבה, גול הגוי חמור יותר לפי שגורם לחילול ה' והגוי מקלל את דת ישראל ומבוזה האומה הישראלית. לכן הזהירה תורה לא לגזול אפילו מן הגוי [במקום שיש חילול ה']. (שם בשם ס' הקנה) וכל הגזול מגוי עומד השר של אותה אומה שלמעלה והוא מקטרג בפני הקב"ה. ואז נגזר * שהשפיע שנועד לאדם זה, נוטלו שר האומה ההיא ונותנו לאומתו, ומשאירו יבש מן הטובה.

(מס' ילקוט מעם לועז ויקרא דף רפ"ט)

— נד —

הסבא משפאלי הזהיר חוכר אחד שלא ישיג גבול רעהו ולא שמע בקולו והשיג והעונש שנענש הוא וב"ב.

מעשה נפלא, הפלא ופלא, בחוכר אחד שהסיג את גבול רעהו, ולא שמע בקול סבא קדישא משפולי, כאשר הזהירו שלא יעבור על לאו של „לא תסיג“, והעונש שנענש, הוא ובני ביתו, עד שחזר בתשובה שלמה, והחזיר את האבדה לבעליו הראשונים.

פרק ראשון

בכפר אחד, אחוזת נחלתו של האדון הגרף רדזיבילוב, דר כמה שנים יהודי אחד, ושמו עזריאל בריסקר. ויהי האיש הזה חוכר את בית-הריחים, אשר אצל הנהר, ומן העסק הזה התפרנס בכבוד גדול, ולשלחנו היו מצפים גם בניו וחתניו. ואע"פ שהאיש עזריאל היה כפרי ובעל-בית פשוט, מכל מקום דרכו דרך הגבירים; נתן צדקה ביד רחבה, ובעיקר עסק במצות הכנסת אורחים, והיה מדקדק לקימה בכל פרטיה ודקדוקיה. בכפר הסמוך, גם הוא קנינו של אותו הגרף, ישב עוד יהודי אחד כמה וכמה שנים, ושמו יעקב רייף. ויהי האיש ההוא מוכסן הכפר, בעל בית-המרוח, וגם פרנסתו היתה מצויה בריוח. ושני השכנים האלה חיו בשלום איש עם רעהו, מעת שהכירו זה את זה, ומעולם לא היה ריב ביניהם. כל היהודים, הדרים בכפרי הסביבה, היה דרכם ללכת ולבוא בשבת קודש אל בית עזריאל בריסקר, להתאסף ולהתפלל בצבור, והוא הקצה ל„מנין“ חדר מיוחד ובו „ארוץ-הקודש“, גם עשה לו אוהל על גבי המים אצל הריחים לשם מקוה, ויתקן בתוכו תיבה ורצפת-נסרים מנוקבת, והמקוה היתה כשרה כדת, ובימיה-הקייץ היו טובלים בה.

(*) וצ"ע באגרא דפרקא אות קכ"ו.

ברוב השנים הופרה הידידות שבין שני השכנים בגלל ענין השדוכים; לעזריאל היה בן וליעקב — בת, ויואל יעקב להתחתן בשכנו עזריאל ולקחת את בנו לחתן, אך עזריאל סרב בדבר. ראשית, לפי שמשפחת עזריאל עולה ביחוסה על משפחת יעקב ולא נאה לו כלל להתחתן עמו, ושנית, המחנות עצמו איננו לפי טעמו, הוא אינו מתנהג בעניני היהדות בכשרות גמורה; קצת משכיל הוא, מן המתחכמים, על כן מאן עזריאל להתחתן עמו. ומוזה נולד הרוגו בין השכנים האלה, והרוגו היה גדל יותר ויותר, עד שהחליט יעקב בלבו לקחת נקם מעזריאל על מאונו זה. וילך אל אדון הכפר, והתחיל לפתותו, שישכיר לו את בית־הריחים שעזריאל מחזיק בו. ואעפ"י שהאדון הגרף לא אבה לו בתחלה, אך יעקב זה לשון חלקה לו, ועל ידי דברי חנופה, מלשינות ופתויים שונים, הפך את לב האדון לרעה על עזריאל. יעקב זה אין כחו אלא בפיו, וילך להלשין על שכנו, שעוסק הוא בדברים אסורים, וגם מקלקל ומשחית הוא את בית־הריחים. ומלבד זה, הבטיח לשלם דמי שכירות, כמעט פי שנים, מאשר ישלם עזריאל. על הוספה כזאת לא יכול לותר גם הגרף, והלך והשכיר את בית־הריחים ליעקב, גם כתב חוזה ומסרו לידו, כמנהג. אחר הדברים האלה, שלח הגרף מודעה לעזריאל ויודיעהו, שעליו לעקור את דירתו בסוף השנה ולפנות את המקום לחוכר החדש, שהשכיר לו את בית־הריחים. כאשר נשמעה הבשורה הזאת בבית עזריאל, נתנו כולם את קולם בבכי ויללה; הזמן עד תום השנה קצר, רק כשני חדשים, ועסק אחר לשכור. אין זה נקל כל כך. נסה עזריאל ללכת אל האדון הגדול הגרף לבקש על נפשו, אך לא נתנוהו לבוא לפניו, באמרם לו שילך אל הסוכן המנהל את עסקי האדון. וילך עזריאל אל הסוכן, ויבך לפניו בדמעות שלישי, אך הוא ענה, שאין אחרי המעשה כלום. מכיון שהאדון כבר חתם על החוזה ונמסר לידי יעקב שכנו, אין לחזור בדבר, ומלבד זה אין דרך האדונים בכלל לחזור בהם. עוד עצה אחת יש, אמר לו הסוכן, כאשר נכמרו רחמיו עליו: "יותר שכנו על כל העסק ויתחרט, יחזיר את החוזה ויפסיד את שלש מאות הכסף שנתן בערבון, ואז יוכל הוא להשתדל אצל הגרף, שהעסק יעמוד ברשותו גם להבא, אם יוסיף איוז הוספה". ואע"פ שידע עזריאל, שיעקב הוא שונאו, וגם איש אכזרי, מכל מקום אמר ללכת אליו הביתה, להתנפל לפניו ולבקש ממנו רחמים עליו ועל ביתו, שיחזיר את כתב החוזה לידי בעליו, ואת שלש מאות הכסף שעליו להפסיד ישלם עזריאל.

וילך עזריאל ואשתו אל בית יעקב, ויבכו לפניו בדמעות שלישי, ויתחננו אליו, שירחם עליהם ולא יקפח פרנסת כמה משפחות. אולם לשוא בכו והתחננו, יעקב ואשתו פיגה הכבידו לבם, ולא אבו שמוע. וכאשר פצרו העלובים בהם מאד, הפכו אלה פניהם ונכנסו לחדר השני, ויסגרו את הדלת אחריהם. ויאמר עזריאל אל אשתו: "אם יעקב ופיגה רעיתו אטמו את אוניהם משמוע בקול בכיתנו, מוטב לנו לבכות ולהתחנן לפני שומע קול בכית עמו ישראל ברחמים, כי שערי דמעות לא ננעלו, והוא בודאי ירחם עלינו ויושיענו". וילכו וישבו לביתם, והחליטו לנסוע אל סבא קדישא משפולי, שהיה מפורסם לבעל מופת גדול, לשפוך לפניו את מר נפשם.

פרק שני

ויסע עזריאל עם אשתו לשפולי לפני חג השבועות, והיו מוכרחים להשאר שם גם לימי החג, כי לא עלה בידם לדבר עם סבא קדישא קודם החג. ואף על פי שכבר נתן שלום לצדיק, וגם הגיש לפניו "פתקא", ובו כתוב: "שלא יוכל אדם אחר לקפח פרנסתו", מכל מקום מוכרח הוא להשאר, כי בשעת קריאת הבקשה לא ענהו מאומה, רק אמר: "מן הסתם ישאר כאן לחוג חג השבועות, ויש עוד פנאי..." על כן נשאר עזריאל בשפולי ולא שב הביתה לחוג שם את חג הבכורים עם בני ביתו. וכל ימי החג לא היו לו ימי שמחה, כי אם הלך קדורנית; כולו מלא עצב ועגמת-נפש, ועל פניו לא נראה גם צחוק קל, ויתפלל בדמעות כמו ביום הכפורים.

יודי ביום הראשון לחג השבועות, כאשר חלקו יין לכל המסובים מסביב לשלחן, נתנו יין גם לעזריאל. אך כאשר פתח עזריאל את פיו לשתות ולומר "לחיים", כנהוג, לא יכול להתאפק מבכי; עיניו ולגו דמעות, ומפיו לא הוציא אף הגה, ויצעק עליו סבא קדישא ויאמר: "שוטה! מדוע אתה בוכה? הלא חג שבועות היום, ולמה באת אלי להעציבני ביום הקדוש הזה שנקרא

"יום חתונתו ויום שמחת לבו"? האם באת אלי להשבית לי את שמחת החתונה? והלאי שהיית משבר את ידיך ואת רגליך לפני דרוך כפות רגליך על מפתן ביתי". ודרכו של סבא קדישא נודע, שאם היה חפץ להמתיק את הדינין של איזה איש ולחלצו מן המצר, היה מבזה ומקללו ברבים. אולם עזריאל לא ידע סוד זה, ויהי כשמעו את הדברים הקשים כשהם יוצאים מפי סבא נתבהל מאד, וכמעט שנתעלף מרוב פחד וצער. או פנה אליו סבא וידבר אליו רכות לאמר: "האם זוכר אתה מה שקרה בביתך לפני שש שנים, בערך? עני אחד דפק על דלתי ביתך בליל חרף קר, ואתה פתחת לו את הדלת והכנסת אותו לתוך ביתך. גם הכינות לו חמין לשתות, והחיית את נפשו ממש, ונתת לו מקום לשכב ולישון כל הלילה. ליום המחרת קם העני, נטל את ידי והתפלל, ואחרי כן אמר שהוא רוצה לבדוק את מזוזות ביתך על הטובה שעשית עמו. וילך האיש ויבדוק את המזוזות וימצא, שבשני פתחים לא היו כלל מזוזות כי אם נייר ריק, ואמרת אין זה רק שהנכרי הידוע לך גנב את המזוזות מתוך הנייר... ויען עזריאל ויאמר: "אמת נכון הדבר, זוכר אני את הכל". "אני הייתי העני הזה — הוסיף סבא קדישא — ואתה אל תירא כלל, בלי ספק יעזור לך השם יתברך ויהפך לך את הקללה לברכה". ויצו עליו לשתות את היין ויאמר: "לחיים", כמנהג, ויאמר לו עוד: "הנה שמך עזריאל בן דבורה, והיום קראנו ב"אקדמות" את הפסוק "עד ב יקר אחסנתיה חביבין דבקבעת". עד ב הרי לך ראשי התיבות של שמך עזריאל בן דבורה. ובזכות מצות הכנסת אורחים יתקיים בך שתהיה "יקר אחסנתיה", ותחשב בין חביבי המקום, למען תשאר "דבקעת", היינו תשב על מקומך וכנך כל ימי חיך, ולא יוכל איש להזיזך ממקום פרנסתך". אז נהפך עזריאל לאיש אחר וישב לשלחן הסעודה בלב שמח.

בתום החג נכנס עזריאל ואשתו אל סבא קדישא להפרד ממנו בברכת שלום, ויספר לפניו עוד הפעם את פרשת צרותיו, ואת כל מה שעשה לו שכנו יעקב בהסיגו את גבולו. ויבך הוא ואשתו, ויבקשו עצה ממנו, להצילם מחרפת הרעב. ויקח סבא קדישא ניר ודיו ועט, ויכתוב את הדברים האלה:

„אתה יעקב! שמעתי עליך שאתה רוצה להסיג את גבול שכנך עזריאל, על כן אני מזהירך שאסור לך לעשות כן, ואם יש לך איזו תביעה עליו, הומינהו לדין תורה, ואם לא תשמע לדברי תתחרט; ואין עונשין אלא מזהירין תחלה, ואם תאבה ותשמע תתברך, הק' ליבוש משפולי“.

מסר סבא קדישא את פסת הניר לידי עזריאל ויאמר אליו: „כאשר תבוא הביתה, תלך תיכף לשכנך יעקב ותמסר לידו את הפתק הזה, ותאמר לו שהיית בביתי ואנכי הבטחתך שתשאר על מקומך, והיה אם ישמע לדברי אלה — מוטב, ואם לאו, תשכר לך דירה באותו הכפר או בכפר הסמוך, ותעקר את דירתך מבית הריחים לזמן קצר, עד אשר יבוא אליכם ויבקשכם, שתקבלו מידו את ה"חווה", והוא יצא משם בפחי נפש“.

ויסע עזריאל ואשתו הביתה, ויעשו כדברי סבא קדישא, אך האיש יעקב לא שם לבו לדברי עזריאל, ויזרק לו את הפתק בשחוק ויאמר: „אותו הרבי שהיית אצלו הוא מושל בעירו, ופה בכפר הלא יש לנו מושל, ברוך השם, האדון שלנו“, וילך עזריאל לביתו, ויקיים את כל דברי סבא קדישא, וישכר לו דירה בכפר הסמוך. כאשר הגיע היום המוגבל, עקר עזריאל את דירתו מבית הריחים, וילך לשבת בבית החדש אשר שכר לו, ויעקב שכנו קבע את דירתו בביתו הוא.

לא ארכו הימים, ותלך פיגה אשת יעקב אל האהל אשר אצל בית הריחים לטבול במי המקוה הכשרה, שהכין ותקן עזריאל, ולא חפצה לנסוע העירה, גם דרכן של השכנות היה לטבול ולהתרחץ שם בימי הקיץ, עוד מן הימים הראשונים שבנו שם את האהל, ויהי ברדת פיגה אל מקוה המים, לקחה אתה את בתה הגדולה, כדי שלא תהיה שם יחידה וכי תשמור גם על הבגדים, ומפני שהיה אז הקיץ בתקפו, והחום היה גדול, ישבה לה הבת על מפתן האהל, תחת העצים שהיו נטועים מסביב, ואמה נכנסה בפנים האהל להתרחץ ולטבול כדרכה תמיד. אבל בפעם הזאת קרה לה מקרה נורא: כאשר ירדה על המדרגות לטבול, נשברו תחתיה המורדות עם נסרי הרצפה, ותפול לתוך עמקי המים, ולא הספיקה לצעוק אף צעקה אחת. מחמת הפחד והבהלה נתעלפה מיד ולא ידעה מה עמה, גם בתה אשר ישבה למעלה על מפתן האהל בחוץ, לא שמעה מאומה, ולא ידעה כלל מה שעבר על אמה בפנים האהל.

פרק שלישי

וידו' כאשר נשברה הרצפה תחת רגלי פיגה אשת יעקב ותפול לתוך המים, כי התעלפה, ותצא במקומה מתוך מעמקי המים אשה אחת מבנות השדים, אשר משכנן בנהרות ובפרט במים הנוהרים אצל הריחים, שהיתה דומה לפיגה בקומתה ובקלסתר פניה. בת פיגה שישבה על מפתן האהל, והביטה מדי פעם בפעם מאחוריה לראות את אמה העולה מן הרחצה, בראותה את אמה עולה מן המים והיא מתלבשת כדרכה, לא שאלה אותה שום דבר ושתייה לא דברו מאומה. אחרי שלבשה האשה את בגדיה, בגדי פיגה, ותצא מן האהל, הלכה אחריה גם בתה, ותבאנה שתייהן הביתה, דירת יעקב. והנה הבת, שלא ידעה כלל את דבר האסון שקרה את אמה, שבה למלאכתה ולעבודתה אשר בבית, ואחר כך יצאה לשוח עם חברותיה. גם יעקב לא היה בבית, כי היה טרוד עוד בבית-הריחים, רק הילדים הצעירים היו בבית וישחקו וישתובבו, ויחשבו שהאשה הזאת היא אמם. ויהי כאשר קרבו אליה הילדים, ויבואו אליה בדרישות שונות, כדרכם תמיד לבוא לפני אמם, ולבקש ממנה בקשות שונות, לא ענתה אותם מאומה, רק הרחיקה אותם מפניה וגם דחפה אותם החוץ והרחק. אחר כך הלכה ותקח את כל הקדרות עם התבשילים, שהיו מוכנים לסעודת הערב לכל בני-הבית, ותאכל מן הקדרות. כראות הילדים שהאם אוכלת, הקיפו אותה בצעקות, כדרכם תמיד, וידרשו ממנה לתת גם להם לאכול. אולם היא לא ענתה אותם דבר, אך דחפה אותם מפניה בדחיפות ובעיטות, עד שהם התחילו לצעוק ולבכות. בתוך כך שמעה הבת הגדולה בחוץ את הבכיות והצעקות של הילדים בפנים, ותמהר הביתה לראות ולדעת מה שם. אך מה נבהלה בראותה את מעשיה המשונים של אמה, העימדת אצל התנור, ופניה מכוסים, והיא מעוטפת עוד באותם הבגדים שבאה בהם מן הרחצה, ואוכלת מן הקדרות, אוכלת בלי הפסק שלא כדרך בני אדם. ויהי כאשר קראה הבת: "אמה! אמה! שבי במקומך ואתן לך לאכול, הלא זאת היא סעודת הערב שהוכנה לכולנו". לא ענתה מאומה, אך עמדה ואכלה, כאלו לא שמעה כלל את דברי הבת. ותגש הבת אליה להביט בפניה ולדבר עמה, גם חפצה להסיר את המעטפה אשר על ראשה, אולם גם איתה דחפה, ותפול הבת ארצה, ותתן קולה בבכי וצעקה. כאשר ראו הילדים, שאחותם הגדולה בוכה וצועקת, התחילו כולם לבכות ולצעוק יחד, עד שאחד מהם רץ החוצה ויבוא אל בית-הריחים ויצעק: "אבא! אבא! בוא מהר!" כשמוע יעקב את צעקת הילד נגש אליו וישאלהו: "מה בבית?" אך הילד היה מבוהל ולא ידע מה לענות בראשונה. אחרי כן ענה בקצור: "האם מכה אותנו ותאכל את כל סעודת הערב". וירץ יעקב אל ביתו ויבהל גם הוא, בראותו את כל הילדים כשהם בוכים, ובתו הגדולה שוכבת על הארץ ובוכה וצועקת. ועוד יותר השתומם, כאשר ראה את אשתו מעוטפת במלבושי הרחצה, עומדת אצל הכירה ובידיה קדרה שהריקה אותה כולה. ולא ידע יעקב מה לעשות, והתחיל לצעוק: "פיגה! פיגה! מה לך? מה עשית?" אולם אחרי כן כאשר

ראה את בתו, והנה היא שוכבת על הארץ וצועקת: «ראשי! ראשי! — רץ אליה וירימנה מן הארץ, ויחבוש את ראשה במטפחת טבולה במים קרים. וידבר גם עם אשתו, וינס לקחת ממנה את המעטפה ולהביט בפניה, אבל גם אותו דחפה דחיפה עצומה, ויפול ארצה. אך הוא קם תיכף על רגליו, ויגש אליה עוד הפעם, והתחיל לבכות ולהתחנן לפניה, שתענהו על שאלותיו, ותאמר לו מה היה לה. או נתפרץ מפיה שחוק איום בקול משונה, כקול בהמה או חיה, עד שנבהלו כולם מן הקול הנורא הזה. אחר כך נגשה אל הדלת ותפתח אותה, ותצא אל הפרוודור, ומשם עלתה דרך המעלות על העליה, ותשכב לישון על העשב והחציר אשר שם.

כאשר נתישבה מעט דעתם של יעקב ובתו, החליטו לעלות אחריה על העליה, ויעלו שניהם, ופנס מאיר ביד יעקב, ויראו והנה היא שוכבת על החציר מעוטפת כבראשונה, ויגשו אליה לאט לאט להביט בפניה, ויבקשו אותה לרדת למטה, ותשכב במטתה אשר בבית. אולם כאשר נגשו אליה ירבה לה, ותחטוף את הפנס המאיר מיד יעקב, ותשליכהו ארצה, ושוב פרץ מפיה שחוק נורא בקול משונה כבראשונה, וירדו יעקב ובתו מן העליה, והניחו אותה שם שוכבת על החציר, ויאמרו: «אין זה כי אם נבהלה באהל הטבילה, ונטרפה דעתה עליה ונשתגעה; ובכך תשכב לה שם עד הבקר, ואז נראה אם מעשיה ונדע לעוץ עצה». וילכו לישון. בלילה נדדה שנתם, ובבקר השכם עלה יעקב על העליה, וימצאנה שוכבת על החציר וישנה. ולא רצה להעיר אותה משנתה

בחשבו, אולי אחר השינה תתישב עליה דעתה ותתפקח. וירד יעקב מן העליה בלאט, וילך לראות באהל המקוה מה נהיה שם, וירא והנה נסרים מהרצפה צפים על פני המים. ויתפלא מאד, ויקח מקל ארוך ויבדוק את הרצפה וינסנה, וימצא שרצפת המקוה נתקלקלה כולה. ויאמר יעקב: «אכן נודע הדבר, כאשר ירדה לטבול, נשברו תחתיה נסרי הרצפה ותפול לתוך מעמקי המים, ואף שעלתה אחרי כן מתוך המים, מכל מקום, מחמת הבהלה, נטרפה עליה דעתה». ויבוא יעקב אל ביתו ויספר לבתו, שנודעה לו סבת המחלה, כי כמעט שטבעה במעמקי מי המקוה, מחמת שנפרצו תחתיה הנסרים מרצפתה, שהיו בודאי ישנים ובלתי חזקים, ומפני שנתבהלה נשתטית. וינחמו זה את זה, כי הרופאים בודאי ימצאו לה מזון ותרופה, מאחר שנודעה להם סבת המחלה.

פרק רביעי

וַיְהִי בַבֶּקֶר, אַחֲרֵי אֲשֶׁר הִקְיֵצוּ הַיְלָדִים וְכָל בְּנֵי-בֵית מִשְׁנָתָם, וַיַּחֲלוּ לַהֲכִין סְעוּדַת-שְׁחִירַת כְּדָרְכָם בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, וְאַחֲרַי אֲשֶׁר הוֹכְנָה הַסְּעוּדָה, יֵרְדֶה הָאִשָּׁה מִן הָעֲלִיָּה, מְעוּטֶפֶת כְּמוֹ אֲתוּמוֹל, וְתִקַּח אֶת כָּל הַלֶּחֶם, הַקְּדֻרוֹת עִם הַתְּבַשְׂיָלִין, וְתֵעָלֶם עַל הָעֲלִיָּה, וְתֹאכַל אֶת הַכֹּל — וְאֵת הַקְּדֻרוֹת הַרִיקוֹת הַשְּׁלִיכָה עַל הָרִצְפָה אֲשֶׁר בַּפְּרוּוּדוֹר, וְשׁוֹב שֹׁכְבָה עַל הַחֲצִיר לִישׁוֹן, וּמִפְּנֵי שֶׁעַד עֵתָה כְּמַעֲט כּוֹלֵם נִדְחָפוּ וְהוֹכּוּ עַל יָדָהּ, פָּחְדוּ לַעֲלוֹת אֵלֶיהָ, פֶּן תִּדְחַפֶּם וְתִשְׁלִיכֶם מִן הָעֲלִיָּה אֲרֻצָּה, מָה עֲשׂוּ? עֲמְדוּ עַל הַמַּעֲלוֹת וְהִסְתַּכְלוּ בְּמַעֲשֵׂיהָ מֵרְחוֹק, וְהִיא

צה

בהכינם בבית סעודת-הצהרים, ירדה שוב ולקחה את כל המאכלים ועלתה עמהם על העליה, אכלה את הכל, ואת הכלים הריקים זרקה על הארץ, ואחר-כך שכבה על החציר לישון.

כן עברו שלשת ימים, והיא התנהגה כן בכל הסעודות, והיו מוכרחים לבשל פעמים כל סעודה וסעודה, ונתפרסם הדבר בכל הכפר שפיגה אשת יעקב בשתגענה. ביום הרביעי אמרה בת יעקב אל אביה: „אבי יקירי! מה תהיה התכלית? הלא אתה רואה שבצרה גדולה אנחנו. אולי בא עלינו העונש הזה, מפני שכרתנו אוכל מפי כמה משפחות שישבו כאן לפנינו? הלא המה עזריאל ובניו וחנניו. עליכן עליך לנסוע אליו ולהחזיר לו את בית הריחים, ובזכות זה אולי תרפא אמי היקרה”. ובאמרה את הדברים האלה, פרצה בבכיה גדולה. אולם אביה היה איש קשה-לב וקשה-עורף, חוקר ומשכיל, ויאמר אל בתו: „אל תוסיפי לדבר עוד דברי שטות כאלה, לו בא השגעון עליה בלי שום סבה, שלא על פי דרך הטבע, אז היה מקום לדברייך אלה. אבל הלא אנחנו יודעים את סבת מחלתה, שנתבלבלה מחמת שנפרצה הרצפה תחת רגליה בשעת הטבילה, ואם כן, מה ענין זה לעסק הריחים? הלא מקרים כאלה, מעשים הם בכל יום, שאנשים משתגעים מחמת סבות שונות, אף על פי שלא הסיגו גבול. ועתה את דורשת ממני, שבשביל ספק קל שבקלים נפסיד את הפרנסה, הלא גם את כאחת המשוגעות תדברי. ואם אין את מאמנת לדברי, אנכי אסע מחר העירה ואביא הנה רופא מומחה, ונשמע מה יאמר הוא”.

ויעש יעקב כן, ויסע העירה והביא דוקטור מפורסם, ויספרו לו את כל התנהגותה, אך הרופא אמר שאי אפשר לו לומר מאומה עד שיבדקנה היטב, ויחשבו תחבולות מה לעשות, ואיך לסדר את הדברים, שהרופא יוכל לראותה ולבדקה כהוגן, ויאמרו להמתין עד שתרד מן העליה לקחת לה אוכל, ואז יתפסוה אנשים גבורים, ויחזיקו בה בכח, עד אשר הרופא יבדקנה היטב ויעמוד על מחלתה, ויקח יעקב ארבעה אנשים ערלים גבורים, ויעמידם להיות נכונים לתפשה ולהחזיקה, כאשר תרד מן העליה, וכן היה: כאשר ירדה, בזמן סעודת-הצהרים כדרכה, מעוטפת במעטפה על ראשה, ותלך ישר אל הכירה לקחת את הקדרות, קפץ עליה אחד מן הערלים הגבורים ויתפסנה ביד אחת. אבל היא פערה פיה בשחוק איום ובקול משונה, ותחטוף את הקדרה בידה השנייה, ותשפוך עליו את התבשיל הרותח, והאיש נכוה בפניו ובידיו, ויעזבנה לנפשה והתחיל לצעוק מרוב כאב. מיד קפצו עליה שלשת הערלים הנשארים, אולם היא התחילה להסתובב עם קדרת-הברזל הריקה אשר בידה, ותך על ימין ועל שמאל, עד אשר כולם יצאו פצועים והדם זרם מעל פניהם וידיהם. ויצעקו כולם מרוב פחדם וכאבם, וצעקה ויללה נשמעו בבית, וירוצו כל האנשים הנמצאים בבית החוצה, גם הדוקטור קפץ דרך החלון, והיא נשארה בבית לבדה. ותקח את הקדרה השניה עם התבשיל, ואת כל הלחם אשר מצאה בבית, ותלך ותעל על העליה. שם ישבה לה על החציר ותאכל את התבשילים ואת הלחם, ואת הכלים הריקים השליכה ארצה, כדרכה מדי פעם

בפעם. כאשר ראו יעקב ושאר האנשים שלקחה את המאכלים והלכה למקומה. שבו הביתה, ויחלו לחשוב עצות ותחבולות מה לעשות. ויספר יעקב לדוקטור את סבת מחלתה, וגם הוא הסכים לדברי יעקב. שהבהלה היא סבת מחלתה, שעל ידי הפחד חלשו עצביהמות. גם אמר שדרך המשוגעים האלה, שבשבועות הראשונים למחלתם הם גבורים וחזקים ומאכלם הוא שלא כדרך הטבע, אוכלים הם כמו סוסים. כשמוע יעקב את דברי הדוקטור אמר לבתו: "שמעי נא, בתי, את דברי הרופא, שגם הוא מסכים לדברי, שהשגעון הזה הוא מקרה טבעי".

ויבקש יעקב מאת הדוקטור עצה, לדעת איך להתנהג אתה להבא, ויאמר הרופא אל יעקב ואל בתו: "הלא תדעי, אם תכינו לה סעודות כאלה בכל יום ויום, היא תתגבר בכל פעם יותר ויותר. על כן עצתי שלא תכינו בעבורה כל מאכל, רק תבשלו בשבילה מים עם עצמות גדולות של בשר, שתחשוב שאלה הן בשר, ועוד קדרה אחת עם תפוחי־אדמה כדי להחיות את גפשה. ואחרי עבור איזה זמן יחלש כחה לאט לאט, עד שתחלה ותשכב ולא תוכל ללכת, ואז תורידו אותה מן העליה, תרחצו אותה ותשכיבוה במטה, ואם אבוא אליה אז, אבדקנה היטב ואקוה לרפאותה. וכדי להחיש את חלישות כחה, אכתב לה גם "רצפט" לקחתו בבית המרקחת, ולשפוך ממנו חלק ידוע בתוך התבשילים, שיכינו בשבילה בכל יום ויום. אך עליכם להזהר שלא תכינו את מאכלכם בבית הזה, כי אם בבית אחר, בבית אחד השכנים, ושם גם תאכלו את כל ארוחותיהם". דברי הרופא מצאו חן בעיני יעקב, ויודה לו על עצתו המחוכמת, וישלם לו בעד טרחתו ביד רחבה וישלחהו לביתו.

וידי ממחרת ויעשו כאשר צוה הדוקטור. כל בני־הבית הלכו אל בית השכן, ויאכלו שם את אשר הכינו להם, ובביתם הכינו לאשה קדרות מים בלי אוכל, רק עצמות גדולות ותפוחי־אדמה. והנה בזמן שכל בני־הבית ישבו בבית השכן, ירדה היא מן העליה ותבוא הביתה לקחת לה לאכול, ותחפש אחרי לחם ושאר מאכלים ולא מצאה. ותקח את הקדרות מן הכירה, ותאכל מן התבשילין אשר בהן, אבל תיכף הכירה שמרמים אותה, והתחילה להתנקם בכלי הבית: שברה את הכלים, הקערות והקדרות. אחר כך לקחה סכין ותחתך את כל הכרים והכסתות, ותורק את הנוצות דרך החלון החוצה. אנשים רבים התקבצו מסביב לבית יעקב, אך כולם פחדו להכנס לבית פנימה. ואחרי ששבה ועלתה לעלית הגג, נכנסו האנשים הביתה ויראו את החורבן הגדול אשר בבית. יעקב ובתו ראו את הנזק הרב שהיא הסבה להם, הבינו שעצת הדוקטור היא שטות ואינה ישרה כל כך כמו שחשבו מראש, ויפחדו שמא תעשה ככה גם בעת ארוחת הצהריים. ומלבד זה חששו פן תבוא גם לבית שכנתם או לבית הריחים, וגם שם תסב להם חורבן כעין זה, ויאמרו שאין חכמה ואין עצה כי אם להכין לה אוכל די צרכה, כאשר הכינו עד עתה. וימהרו להכין לה שתי קדרות מלאות אוכל וגם לחם לעת סעודת הצהריים. וכך היה: כאשר ירדה ברחו כולם מפניה ויצאו מן הבית, והיא לקחה לה את הלחם, ואחרי כן טעמה את המאכלים ותרא כי טובים הם, ותקח את הכל

ותעל למעלה, ולא הסבה שום נזק. אז הבינו שאין להם עצה אחרת, כי אם להכין פעמים בכל יום שתי קדרות מלאות תבשילין עם לחם, והיא תתן להם מנוח, ויתחילו לחפש אחרי תחבולות אחרות איך אפשר לרפאותה, ויאמרו לערבב בתוך המאכלים סממני רפואות ולהביא לה ארוכה למחלתה על ידיהם.

נניח את יעקב ובני ביתו בעבודתם, להכין מדי יום ביומו אוכל עם כמה מיני רפואות לשם המשוגעת, ונסורה ונראה מה שנעשתה לפיגה אשת יעקב האמתית.

פרק חמישי

אִתּוֹ הִנְהַר שְׁעֵמֶד עַל יַד בֵּית הַרְיָחִים, וְגַם הַמְקוּה שֶׁשֶׁם טַבְעָה פִּיגָה אִשְׁתּוֹ יַעֲקֹב, הָיָה רְחוֹק כַּחֲצֵי פֶּרְסָא בְּעֶרְךָ מִן הַנְּהַר הַגָּדוֹל הַנִּקְרָא דְּנִיפֶר, אֲשֶׁר בּוֹ עִבְרוּ הַרְבֵּה אֲנִיּוֹת סוּחָר. וְהִנְהַר הַזֶּה שֶׁעַל יָדוֹ בֵּית הַרְיָחִים, הָיָה שׁוֹטֵף וְעוֹבֵר עֲדֵי גַפְלוֹ בְּנֶהַר הַגָּדוֹל, הַנְּהַר דְּנִיפֶר. אֲצֵל חוֹפֵי הַדְּנִיפֶר, נִמְצְאִים הַרְבֵּה כַּפְרִים מַעֲבֵר מִזֶּה וּמִזֶּה, וְגַם יֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁלֹּא נִמְצְאוּ שָׁם כַּפֵּר, רַק יַעֲרוֹת גְּדוֹלִים וְשִׁדוֹת מְלֵאִים עֵשְׂבִים, הַגְּבוּהִים יוֹתֵר מִקְנֵי הַדָּגָן; וְהַמְקוֹמוֹת הָאֵלֶּה נִקְרָאִים „סְטִיפּוֹת“. גַּם יֵשׁ הַרְבֵּה קִרְקָעוֹת, מֵהַלֵּךְ פֶּרְסָאוֹת, אֲצֵל חוֹפֵי הַנְּהַר דְּנִיפֶר, שֶׁהֵן מְדַבֵּר שִׁמְם וְאַרְץ מְלַחָה. וְיֵהִי כֹאֲשֶׁר נִפְלָה פִּיגָה אִשְׁתּוֹ יַעֲקֹב לַתּוֹךְ הַמַּיִם וּנְתַעֲלָפָה, סַחְפוּה הַמַּיִם מִתַּחַת, הַזּוֹרְמִים בַּחֻזְקָה, הֵלֵאָה, עַד שֶׁצָּפָה מִמַּעַל עַל פְּנֵי הַנְּהַר, וְשָׁטָה עִם זֶרֶם הַמַּיִם עַד שֶׁנִּסְחַפְּהָ אֶל תּוֹךְ מֵימֵי הַנְּהַר הַגָּדוֹל, נִהַר דְּנִיפֶר. וְתוֹךְ זֶרֶם הַמַּיִם שֶׁל הַדְּנִיפֶר נִסְחַפְּהָ כְּמֵה פֶּרְסָאוֹת, עַד שֶׁנּוֹרְקָה עַל חוֹף שֶׁל חוֹל, בְּמִקּוֹם מְדַבֵּר שִׁמְם, וְתִשְׁכַּב שָׁם עַד אֹרֵךְ הַבּוֹקֵר. הַשֶּׁמֶשׁ הִתְחִילָה לְזָרוּחַ וְתִשְׁלַח עַל גוֹה הַקֶּר קֶרְנֵי אֹרֶה הַחַמּוֹת, וְהִפְיָחוּ בָּהּ נִשְׁמֵשׁ חַיִּים. הָיָה הַקִּיצָה מִתּוֹךְ הַהֲתַעֲלָפוֹת וְלֹא יָדְעָה מַה הָיָה לָּהּ, בְּרֵאוֹתָהּ שֶׁהִיא שׁוֹכֶבֶת עֲרוּמָה תַּחַת כַּפַּת הַשָּׁמַיִם, עַל שֶׁפֶת נֶהַר גְּדוֹל כְּמוֹ יָם. הָיָה לֹא זָכְרָה כֹּל מִי הָיָה, וּמֵה עָבַר עֲלֶיהָ, וּמֵאִיִן הָיָה בָּאָה הַנְּהַר, כִּי דַעְתָּה הִיתָה מְטוֹרֶפֶת עֲלֶיהָ מַעֲט, וְלֹא חֲשָׁבָה בְּשׁוֹם דְּבָר, רַק חֲפָשָׁה אַחֲרֵי אִיזָה מְקוֹם סֹתֵר לְבְרוּחַ שִׁמְהָ וְלִהְסֹתֵר. וְתִשָּׂא אֶת עֵינֶיהָ וְתִרְאֵהוּ, כִּי לֹא רְחוֹק מִמְקוֹמָהּ נִמְצָא מְקוֹם הַרְבֵּה עֲצִים עַל שֶׁפֶת הַנְּהַר, וְהַעֲצִים הַזּוֹלְכִים וּמִשְׁתַּרְעִים גַּם עַל פְּנֵי הַמַּיִם, וְהֵם כּוֹבְשִׁים חֶלֶק מֵהַנְּהַר, וְתִרְץ שִׁמְהָ מֵהָר, וְהִסְתַּתְּרָה בֵּין הַעֲצִים אֲשֶׁר עַל הַ„קִמְפָּא“, וְתִשֵּׁב לְנוֹחַ. וְיֵהִי כֹאֲשֶׁר שָׁבָה לְמִנּוּחָתָהּ, הִתְחִילָה לַחְקוֹר וְלַעֲיִין הֵיטֵב בְּדַבָּר וְלִהְזַכֵּר אֵיךְ בָּאָה לְכַאֵן, וְלֹאט לֹאט שָׁבוּ אֵלֶיהָ כַּח זְכוּרָנָהּ וְשִׁכְלָהּ וְתִדַּע מִי הָיָה. גַּם נִזְכְּרָה אֵיךְ נִפְלָה לַתּוֹךְ הַמַּיִם, וְהִבִּינָה שֶׁבְּדֶרֶךְ נִסְ הַצִּיפּוֹ הַמַּיִם אֹתָהּ וְנִסְחַפְּהָ לַתּוֹךְ הַזֶּרֶם הַחוּץ שֶׁל הַנְּהַר הַגָּדוֹל הַזֶּה, עַד אֲשֶׁר הִגִּיעָה הֵנָּה, לַתּוֹךְ הַמְדַבֵּר הַזֶּה. הָיָה לֹא יָדְעָה בְּאִיזוֹ אֶרֶץ הָיָה נִמְצָאת; מִי יוֹדֵעַ כְּמֵה פֶּרְסָאוֹת הָיָה צָפָה כָּבֵר עַל פְּנֵי הַמַּיִם? אִיזָה מִשְׁפַּחְתָּהּ, אִיזָה וּילְדִיָּהּ? הַתְּשׁוּב עוֹד בַּחַיִּים אֶל בֵּיתָהּ לְרֵאוֹת אֶת בַּעֲלָהּ וּילְדִיָּהּ? וּמִתּוֹךְ מַחֲשָׁבוֹת וְהִרְהוּרִים הִתְחִילָה לְבַכּוֹת מְאֹד. אַחַר כֵּךְ הִתְחִילָה לְהַרְגִישׁ שֶׁהִיא רַעֲבָה, וְתִלָּךְ לַחֲפֹשׁ

אחרי מזונות להשקיט את רעבונה, ובדרך עלתה מחשבה בלבה, שצריכה היא למצוא לה איזה מקור למזונותיה. הלא במקום מדבר ושממה היא נמצאת. בראשונה חשבה לעלות על איזה עץ גבוה שעומד על שפת הנהר, ולהיות צופה מרחוק, ואם תראה ספינה ממרחק תבוא, תצעק בכל כחה עד שישמעו אנשי הספינה ויבואו לעזרתה. אך לבסוף נמלכה בדעתה שלא נכון לעשות כן, הלא אפשר הדבר שהאניה תהיה של שודדי הים, המצויים מאד במקומות האלה, ואם תפול לידיהם, יתעללו בה בראשונה, ואחרי כן ימכרוה ממכרת שפחה; לא תעשה כדבר הזה, מוטב לה למות ברעב מלנפול בידי שודדים. ויהי כאשר התחיל הרעב לענותה, ותחפש אחרי אוכל על האדמה כמו על העצים, אולי תמצא איזה דבר הראוי לאכילה. ולאשרה מצאה על ה"קמפא" פירות שאפשר לאכלם. כאשר הלכה הלוך וחפש, ראתה על מקום אחד גדלים הרבה דובדבנים אדומים, כחול הים לרוב; גם מצאה שם הרבה עצי אגוז אשר מפירותיהם אפשר להתפרנס בשעת הדחק. ותשמח בלבה, כי ראתה בדבר הזה ישועת אלקים, שהוא עומד לימינה ולא תגוע ברעב. ותלקט הרבה דובדבנים אדומים, ותאכל ותחי נפשה, גם מן האגוזים לקטה ותאכל.

כל היום הראשון לא עשתה מאומה, רק הסתתרה בעבי היער בין סבכי העצים, כי יראה מאד, פן יבואו למקום הזה ביום אנשים רעים או גזלנים. רק פעמים אחדות היתה מטפסת ועולה על ראש איזה עץ גבוה, לראות אם שטות אניות בנהר הזה או בים זה, כי לא ידעה אם זה הוא נהר גדול או ים; כל כך היה הדניפר רחב במקום ההוא. גם על הסביבה, הגדולה והרחבה אשר ביבשה, היתה מבטת היטב לראות מה נמצא שם, אבל לא ראתה שום איש. מלבד כמה מיני עופות אשר קננו שם על העצים, הפריעה אותה בכל פעם ממנוחתה גם ארנבת אחת, אשר רצה ממקומה הנה ושוב. לפנות ערב התחילה לתלוש עלים הרבה וענפים רכים, והציעה אותם כמו מצע לשכב עליו בין העצים, ואחרי שלקטה הרבה דובדבנים וקטפה לה אגוזים ותאכל די שבעה, שכבה לישון.

ביום השני קמה ממשכבה בבקר השכם, והתחילה ללכת על ה"קמפא" הלאה לתור אותה. ויהי במצאה עץ גבוה ביותר, טפסה ועלתה על ראשו. לראות ולהכיר את כל הסביבה. אולם בכל הסביבה לא ראתה לכל מלוא מבט עיניה מקום ישוב, רק מעבר השני של ה"קמפא" נראה לפניה עמק רחב משתרע, ושם גדלים עשבים גבוהים, ותרד מן העץ ותלך שמה למקום העשב, ותתלש מן העשבים, הגבוהים כשתי אמות בנידך, ותאלמם לאלומות, ותשב עמהם למקומה הראשון. והיה בראותה שהעשבים האלה ארוכים, דקים ורכים הם, ותנס לקלוע מהם מחצלת, וכאשר עלה הדבר בידיה, ארגה מהם גם מלבושים, לכסות את מערומי גופה. ותעש לה שתי מחצלות גדולות, וגם קלעה לה מן העשבים חגורה ארוכה ורחבה; במחצלת אחת כסתה את גופה, ועליה חגרה את החגורה, והמחצלת השניה היתה לה למעטפה, ועטפה בה את

צט

ראשה וכל גופה. שלשה ימים עמל בעבודה הזאת, להכין לה את שתי המחצלות האלה, ואחרי כן התחילה לחשוב איך להכין נעלים לרגליה היחפות, שנפצעו בין האבנים, הקוצים והדרדרים, הממלאים את כל המקום. ותעל על שפת הנהר ותחפש אחרי מקום טיט וחמר, ותקח מהם ותערבבם עם חול, ותגבל את החמר הזה לדפוס עקב הרגל, ואת הדפוס הזה הניחה מול השמש הזורחת, עד שנתיבש ונתקשה כמו אבן. ולפי מדת הדפוס הזה ארגה לה מן העשבים תבן לרגליה היחפות; וכן רכשה לה גם נעלים. פעם הלכה על שפת הנהר ותרא הרבה קליפות שבלולים מתגלגלות בהמון רב, ותחפש ביניהן ותבור מהן את הקליפות החדות ביותר, ותשתמש בהן במקום סכין לחתוך את כל דבר הצריך חתוך. בעבודה הזאת עבדה זמן רב, עד שהכינה לה מן הענפים הדקים ומן העשבים מצע לשכב עליו, מכסה לכסות בו ושתי מחצלות וחגורה אחת להתלבש בהן, וגם נעלים לרגליה היחפות. מלבד זה הביאה לה עוד עלומות עשב מן העמק, ותקשר את ראשי הענפים של שני עצים הסמוכים זה לזה, והניחה עליהם אלומות עשב ממעל, ותעש כמו גג שיהיה לה למחסה ולמסתור מחום השמש ומזרמי הגשם ומסערות הרוח.

אחרי שגמרה את כל עבודתה, התחילה לדאוג ולחשוב, מה יהיה לסוף? ולשם איזו תכלית יושבת היא במקום הזה? וגמרה בלבה להודיע למקום הישוב, שהיא נמצאת במקום הזה. אבל איך אפשר לה להודיע את כל מה שעבר עליה, ושהיא נמצאת פה? או עלתה על דעתה העצה הזאת, לקלוע סלים קטנים מהעשבים ומן הענפים הרכים ולמלאותם בדובדבנים ואגוזים, גם לשבור ענפים עבים מענפי העץ, ולחקוק עליהם בקליפת השבלולים.

בכתב עברי ובכתב רוסי, את הדברים אלה: «להודיע ליעקב רייף שאנכי אשתו פיגה נמצאת ביער אצל החוף», ולהשיט את הכלים האלה מדי יום ביומו על פני הנהר הגדול. וכן עשתה; כל הימים קלעה סלים, כדי שיהיו לה מן המוכן, ובכל בקר ובקר לקחה שני סלים ותמלאם דובדבנים ואגוזים, ותקשרם זה לזה. גם הניחה בתוכם שני גורי העץ, שחרתה עליהם את מקום מציאותה, ותקשרם הדק היטב על הסלים ותשלחם על פני המים. ומפני שמימי הנהר רצים ושוטפים בזרם גדול, על כן צפו הסלים עם הענפים במרוצה על פני המים במרחק רב, עד שהגיעו גם למקום אניות מסחר. מלחי האניות, בראותם את הסלים היפים, הקשורים אל ענפי עץ וצפים על פני המים, התפלאו על זה, ויצודו את הענפים עם הסלים. ויהי בראותם את הסלים עם הפירות, ואת הכתב אשר על גורי העץ, ויביאום אל רב־החובל. כאשר קרא רב־החובל את הכתב, הבין מדעתו, שאין זאת כי אם נלקחה האשה הזאת בשביה על ידי שודדים, והיא מודיעה באופן זה, כי עודנה חיה, למען יחפשו אחריה ויצילו אותה מידי השודדים, הנמצאים באיזה יער על חוף הנהר. ויקח רב־החובל את הענפים עם הסלים וימסרם לידי הממשלה, ושרי הממשלה פרסמו את הדבר הזה ברבים, כי על ידי הפרסום

יהיה אפשר להם לדעת גם מי הוא האיש יעקב רייף, ומה קרה בביתו, ואז ידעו מה לעשות.

והאשה פיגה לא נחה ולא שקטה, בכל יום ויום קלעה וסרגה סלים חדשים, קטנים ויפים, ותשלחם על פני המים. ותעש כן בכל בקר ובקר, להשליך שני ענפי עצים, ועליהם חרותה המודעה בעברית וברוסית, לתוך מימי הנהר, ובהם קשורים שני סלים יפים, מרהיבים את העיץ במלאכתם הדקה, וממולאים דובדבנים אדומים ואגוזים. המלחים וחובלי האניות נתנו את עיניהם לראות, אם צפים על פני המים עוד ענפים עם סלים, והיו מוצאים אותם במקומות שונים, וכל המקרה הזה היה הולך ומתפרסם יותר ויותר, עד שנעשה לשיחה בפי הבריות, והיה לענין נעלם ונפלא לענות בו בני אדם אשר במדינה.

פרק ששי

הסוכן, המנהל את עסקי הגרף דרויבילוב, דר גם הוא באותו הכפר שדר שם יעקב רייף. ויהי כאשר נודע לו על דבר האשה שאבדה ונמצאת

באיוה יער על חוף הדניפר, היה דומה לו שהשם הנזכר אינו מוזר לו, אך לא זכר מי הוא האיש הזה, אבל כאשר השמועה הזאת הלכה ונתפשטה, היתה לשיחת הבריות, התחיל לעיין בדבר, וימצא שבעל-הריחים אשר בכפר שמו יעקב רייף, אך לא ידע בבירור אם שם אשתו פיגה, ואף על פי ששמע שאשתו נמצאת בבית בעלה והיא נשתגעה, מכל מקום החליט בלבו לשלוח אחרי יעקב רייף, לדבר אתו ולשאול את פיו, אולי יודע הוא באיוה מקום נמצא עוד אחד ממשפחתו, ששמו גם כן יעקב רייף, וישלח הסוכן לקרוא אליו את בעל הריחים, ויספר לו את כל הדבר הזה, ויבהל יעקב מאד ויאמר: "הלא אשתי פיגה שמה". והיה במבוכה גדולה, ויספר לסוכן הגרף את כל תהלוכות אשתו המשוגעת הנמצאת בביתו, ויתפלא הסוכן מאד, ויאמר: "גם לי ידיעה בחכמת הרפואה, ולא שמעתי עוד מימי דבר נפלא כזה". ויבקש ממנו רשות לבוא אליו מחר להתחקות על שרשי המקרה הנפלא הזה, והנה בכפר הזה היה רועה צאן, שהיה נודע למכשף גדול, וישלח הסוכן לקרוא לרועה הצאן, ויספר לו את המקרה הלז, וידרוש ממנו שלא ילך מחר השדה לרעות את הצאן, רק ישאר בבית, ואחר ילך במקומו השדה, והוא יבקר עמו יחד את בית יעקב בעל הריחים, ויתרצה הרועה להשאר מחר בביתו, ולשלוח את הצאן למרעה על יד אחר, והוא ילך עם הסוכן לחקור את דבר המשוגעת הנפלאה ההיא.

ויהי ביום השני, ויבוא הסוכן עם רועה הצאן יחד אל בית יעקב רייף, ויוחילו עד אשר תכנס המשוגעת הביתה, לקחת לה את האוכל המוכן בשבילה, ויצו הרועה להטמין את הלחם, ולא יהיה מונח על השלחן, כדי שתהיה צריכה לחפש אחריו, ותשהה בבית יותר, ואז יוכל להתחקות היטב לדעת ולהכיר אותה, ויעשו כן, כאשר הגיעה שעת אכילתה, נפתחה הדלת,

קא

והמשוגעת נכנסה ובאה הביתה, ותישר ללכת אל מקום הלחם, ובראותה שהלחם אין, נגשה אל הכירה לראות אם יש אוכל בקדרות. ויהי בראותה שהתבשילין עומדים מוכנים, ותחפש אחרי הלחם בארון האוכל. אחרי שמצאה את הלחם, וחפצה ללכת אל הכירה לקחת גם את הקדרות ולעלות למעלה על העליה, קפץ הרועה ממקומו ויטיצב בדרך לקראתה, לעכב אותה בלכתה. ויבט ישר בפניה המעוטפים במעטפה, אחר כך תפס את המעטפה בכונה להסירה מעל ראשה. ותחפוץ המשוגעת לדחוף אותו מפניה ולהכותו אחור, אך הרועה תפסה בידיה והוציא מתוך נעלי רגליו סכין ארוכה מכושפת ויצעק בקול: — «עמדי, ארוה, ואל תעשי מאומה! ואם לאו אשחטך בסכיני זו». היא לא ענתה דבר, אך פרצה בשחוקה האיום והמשונה, עד שגם הרועה נבהל מפניה ויסוג אחור. ותקח את שתי הקדרות, שעמדו על הכירה, ותצא מן הבית, ותעל על העליה.

אחר יציאתה מן הבית, אמר הרועה אל הסוכן ואל יעקב רייף: «אכן נודע לי הדבר, האשה הזאת אינה אשתך, היא שדה אחת משדות המים. ולוא היתה משדות היבשה, אפשר היה למשול עליה ולגרשה מכאן, אך מפני שהיא משדות הנהרות והימים, אין לנו, מכשפי היבשה, שליטה עליה». ויאמר יעקב: «אפשר הדבר, שכל הענין הזה איננו אך מעשה עזריאל; הוא חפץ להנקם בי מפני שהסגתי את גבולו וחקרתי את הריחיים». והסוכן הוסיף ואמר: «הוא הלך אל המכשפים, ובמעשי כשוף החליפו את פיגה בשדת המים, ואותה שלחו לאיזה יער במרחקים». אולם הרועה בטל את דבריהם אלה ויאמר: «אי אפשר שכל הדבר הזה יעשה על ידי כשוף; אין הכשוף שולט בשדי המים, ודבר ברור לי, כי יש כאן השפעת כח יותר עליון». גם הזהיר את יעקב, להכין לה תמיד את המאכל במועדו וכרצונה, כי הרי יש בכחה להחריב את כל הבית וגם לעקור את הריחיים ממקומם. וישאל יעקב: «ועד מתי ימשך כל הדבר הזה?». «אין שעור לדבר» — ענה הרועה — «רק מי ששלח אותה הנה, הוא יוכל גם להרחיקה מכאן». «אם כן» — אמר יעקב — «אודה בפניכם ולא אבוש, שכל העבודה הזאת מתחת ידי הצדיק יצאה, שהתרה בפני התראה גמורה, בשעה שחקרתי את הריחיים, שלא להסיג את גבול שכני עזריאל, ואני לא שמתי לב לדבריו». «אם כן — אמר הרועה המכשף — אין לך עצה אחרת, בלתי אם ללכת ולהתרפס לפני עזריאל, שהוא יסע אתך אל הצדיק, ורק הוא יחלצך מן הצרה הזאת». ויפרדו הרועה והסוכן מבית יעקב, ויזהירו אותו, לבל יאחר לנסוע אל עזריאל, כי מי יודע מה שתעשה לו השדה הזאת אם לא יתקן את המעוות.

באותו יום הלך יעקב בחרפה ובבושה ובהכנעה גדולה אל עזריאל הביתה, ויבך לפניו בדמעות שלישי, באמרו: «חטאתי לאלקי ישראל וחטאתי לאותו צדיק, שהבאת לי את ההתראה ממנו, והמרייתי את פיו. ועוד גדלה חטאתי פי שבע נגדך ונגד בני ביתך, שקפחתי את פרנסתך ופרנסת כל אלה התלויים בך, ועתה הנני חוזר בתשובה, ולך וקח לך שוב את הריחיים». ויאמר אליו עזריאל: «אנכי לא עשיתי לך כל רעה ואין בידי לעשות לך טובה.

עצתי שנסע שנינו אל הצדיק משפולי, שהבאתי לך ממנו את כתב ההתראה. ומה שהוא יאמר לנו נעשה, ואז אולי יתוקן הכל לטובה".

ויעשו כן ויסעו שניהם לשפולי, ויבואו אל בית הסבא קדישא, אך הסבא לא הניח את יעקב לבוא לפניו, כי עבר על החרם של הגאון מהר"ם מרוטנברג בדבר הסגת גבול. ויצוה הסבא לקבל בראשונה נזיפה בפני עשרה, גם יבטיח לחזור בתשובה שלמה ולציית את פסק הדין שיוציא הוא ובית דינו, ואחר כך יראה את פניו. ויעש יעקב ככל אשר פקד עליו הרב הצדיק, ואחרי כן בא לפני הסבא קדישא, ויבך לפניו שיעזור לו לגרש את הצרה מביתו, ולהחזיר את אשתו הראשונה אליו. ויאמר אליו הסבא קדישא: "הלא תדע שהאשה נקראת בשם ריחיים בפי חכמינו, זכרונם לברכה, ומפני שלקחת מהאיש הזה את הריחיים שלו, על כן נענשת מדה כנגד מדה, וניטלו ממך הריחיים שלך". ויאמר יעקב: "הלא אין דבר שיעמוד בפני התשובה! הנני חוזר בתשובה שלמה, ואני מקבל עלי לקיים את כל אשר יגזור עלי". ויען הסבא קדישא ויאמר: "טוב הדבר, ודאי שהתשובה מועילה והכל יתוקן בעזרת השם יתברך". אחרי כן הוציא הסבא קדישא פסק זה: "יעקב ריף ימסור תיכף את החוזה לידי עזריאל בריסקר, וגם יפסיד את כל ההוצאות שגרם במעשיו, לרבות גם שלש מאות כסף שנתן בערבון, וימסור מיד את השובר על הסכום ההוא, ומלבד זה יתן שטר כתוב וחתום בחתימת יד יעקב, שהכל שייך לעזריאל בעל הריחיים". ויוסף לאמר: "כאשר תבואו הביתה, תשכרו תיכף עגלות, וכל אחד מכם יעמיס את כליו על העגלות בלילה. ולמחרת הבקר, בשעה שש, יסע עזריאל עם כליו העמוסים לביתו הראשון אשר שם הריחיים, ובאותה השעה בעצמה יסע יעקב עם כליו מן בית הריחיים לקבוע דירתו באותו הבית שעזריאל דר בו עד עכשיו. והיה, בפגשכם זה את זה באמצע הדרך, תעמדו, ותושיטו את הידים האחד לשני לשלום, ותבקשו מחילה וסליחה איש מרעהו. ומאותה שעה ואילך תהיו ידידים נאמנים כבראשונה. גם תתחננו זה עם זה, כי הזוג של יוצאי חלצים מן השמים הוא. ואם תשמעו לדברי אלה, ותעשו ככל אשר אני מצוה אתכם, תמצאו שניכם פרנסה בריוח, והשם יתברך יעזור לכם. גם ליעקב יומין הקדוש ברוך הוא עסק הגון, ויתפרנס בכבוד, אשתו תבוא בשלום לביתה, והצרה שבבית תתעלם". ויפרדו שניהם מאת פני הסבא קדישא ויסעו לביתם.

וידעו כאשר באו לביתם, הלכו שניהם, עזריאל ויעקב, אל הסוכן אשר על הכפר, ויספרו לו את דבר פסק הדין שהוציא הסבא משפולי. ויאמר הסוכן: "טוב הדבר, אשתדל להוציא ולקיים את הפסק הזה כרצונכם; גם

אשתדל להשפיע על הגרף שדמי הערבון יוחזרו ליעקב, ושלא לקחת מעזריאל בטיחות אחרת במקומם. ומלבד זה אדבר על לבו, שלא יקח מעזריאל שום הוספה, רק ישלם את המחיר ששלם לפניו. אך דבר אחד אני דורש מכם, שלא יצא יעקב ממקומו עד אשר אבא שמה ואראה מה יהיה סופה של

אותה האשה אשר בעליה. ויבטיחו לו לעשות כן ולחכות לו מחר בבוקר השכם, בשעת צאת יעקב מביתו.

ברִיִּלָהּ ההוא, העמיסו יעקב ועזריאל את כליהם על העגלות אשר שכרו להם, ויכינו הכל עד אור הבקר. בבקר השכם, לפני השעה הששית, בא הסוכן בלית הרועה המכשף, ושאלו את יעקב מה נשמע בדבר השדה. ויען יעקב ויאמר: "עד עתה לא שמעתי מאומה, גם לא ידעתי מה יהיה סופה". ויצו יעקב לבעלי העגלות, להסיע את העגלות המלאות ממקומן, על הדרך הפונה לכפר השני. באותו הרגע שזזו העגלות ממקומן, ויעקב עודנו עומד ומדבר עם הסוכן והרועה, יצאה השדה מפתח הבית, מלובשת ומעוטפת כדרכה, ותלך אחרי העגלה האחרונה. בראותם אותה נגדרת אחרי העגלה, נבהלו מאד, והסוכן גם הרועה אמרו אל יעקב: "מה מר ורע גורלך! הלא היא הולכת אחריך, לדירתך החדשה, ומה הועיל ה"רבי" שלך בתקנתו?" או אחזו חיל ורעדה את יעקב ולא ידע לפצות פה; גם לא יכול לנוע ממקומו מרוב יגון וצער. אך הדבר הזה לא ארך; בעבור העגלות על פני אהל המקוה, שעל גבי הנהר, נטתה השדה הצדה, נכנסה לפנים האהל ושם נעלמה. יעקב והסוכן פחדו להכנס אחריה האהל ולראות מה אתה, אך הרועה המכשף לא פחד וילך אחריה, ויפתח בלאט את דלת האהל. אך מה השתומם בראותו שהאשה איננה ורק מלבושיה מונחים על הרצפה, וירץ הרועה החוצה ויספר להם, כי נעלמה השדה ואיננה; מאותו המקום שבאה שמה שבה, וילכו כולם ויבואו האהלה, לראות אם אמת נכון הדבר, ויראו את הבגדים על הרצפה, ויתפלאו מאד. ולב יעקב צהל ושמה, ויאמן בהבטחות הצדיק וכל מה שדבר אליהם. ויאמרו הסוכן והרועה לשרוף את האהל עם המלבושים יחד במקומם, שלא ישאר אף זכר להם, ולא יפחדו בני אדם ללכת במקום ההוא. ויעשו כן, ובהפרד יעקב מהם ברכוהו בהצלחה, ויבקשו ממנו להודיע להם ביום בוא פיגה אשתו הביתה, למען יבואו לשמוע את הנפלאות אשר עברו עליה. והבטיח להם יעקב למלא את בקשתם זו, וילך ויסע לדרכו.

בדרך נשא יעקב את עיניו השמימה, ויודה לה' יתברך על החסד הגדול שעשה עמו, והסיר ממנו ומבני ביתו את הפגע הרע. ויתחנן אליו

מתוך דמעות, שיגמור את החסד שהתחיל לעשות אתו לטובה, גם סלוח יסלח לכל פשעיו ועוונותיו, מתוך הרהורים אלה, הרהורי תשובה ותקוה, נפגשו עזריאל ויעקב באמצע הדרך, ויפלו איש על צואר רעהו, ויבכו וישקו איש את אחיו, וימחלו זה לזה מחילה גמורה, והעבירו את הטינה אשר היתה בלב איש על חברו, ויכרתו ביניהם ברית אחים, להשאר אוהבים כל ימי חייהם, גם הבטיחו זה את זה להתחתן זה בזה, אם יעזור ה' ואשת יעקב תשוב הביתה בשלום. ויפרדו איש מעל אחיו, ויבכו שניהם, ויברכו איש את רעהו, ויאמרו: "יתן ה' שיתקיימו בנו דברי הכתוב: הזורעים בדמעה ברנה יקצרו"...

פרק שביעי

פיגה אשת יעקב ישבה שם על ה"קמפא", שהיתה רחוקה כעשר פרסאות בערך מביתה, ולא ידעה איפה היא נמצאת. גם כל האנשים ששמעו על אודותיה לא ידעו את מקום משכנה, כי על חוף הדניפר השתרעו הרבה קמפות כאלה עם יערות גדולים ועבותים, וביניהם מרחק רב של עמקים וכרים, גם מדבריות חול ושממה, לכן קשה היה לאיש לבוא שמה. לא הועילו גם שיחות הבריות, כי איש לא ידע את מקום היער, באיזה מקום הוא נמצא על חוף הנהר הגדול. אך פיגה עשתה את שלה, היא שלחה מדי יום ביום את הודעותיה על פני המים, בפי הענפים הקשורים אל הסלים הנאים, ותקותה היתה חזקה, כי על ידי הידיעות האלה תצמח לה ישועה. והנה, אם הקדוש ברוך הוא רוצה לשים קץ לחושך ולהוציא ממסגר אסיר, הוא מוצא לו תמיד פודה ומציל. והנה גם ישועתה באה ממקום שלא פללה כלל וכלל, משלשה אדונים בעלי כפרים אשר בסביבה ההיא, שיצאו לצוד ציד ארנבות ושועלים המצויים במקום ההוא לרוב — ובמצודתם עלתה האשה פיגה. ודרך הצידים לקחת עמהם כלבים גדולים המלומדים לשם ציד, ללכת ולחפש בחושם החזק אחרי החיות והעופות, הנסתרים בפנות הסבכים ובמחבוא היער. ויקר מקרה, שהם הגיעו בשעת צידם אל אותו המקום, ששם מצאה לה את מנוחתה האשה פיגה, בין סתרי ענפי העצים. הם רדפו אחרי שני שועלים, אשר הסתתרו בין העצים והעשבים הגבוהים, וכלביהם רצים לפניהם ונובחים. ויברחו השועלים ויגיעו עד מקום ה"קמפא", להסתתר בעבי היער, והכלבים רדפו אחריהם להוציאם אל כר נרחב של חול, כדי שהציידים יראו לירות עליהם מרחוק. ויהי כאשר הגיע קול נביחת הכלבים לאוני פיגה, יראה מאד מפני הכלבים, פן יתנפלו עליה, ולבה היה נוקפה מאד לאמר: הנה בא הקץ! ומפני הפחד טפסה ועלתה על ראש עץ גבוה, לבל יוכלו הכלבים להתנפל עליה על נקלה. גם מקל ארוך תפשה בידיה, למען תגרש בו את הכלבים אם יתנפלו עליה, אבל כל זה לא הועיל לה מאומה. כאשר באו הכלבים בין עצי ה"קמפא", הרגישו בחוש הריח שלהם, שבמקום הזה נמצא איזה איש, ותיכף הגיעו למקום הימצאה. אך גם הכלבים נבהלו מפניה, כי מעולם לא ראו בן אדם במלבושי תבן כאלה, והחלו לנבוח יותר. לאט לאט נתקרבו אליה, אל העץ שהוא עמדה עליו, ויבקשו לסחוב אותה משם. היא נבהלה מאד, ותצעק בקול גדול, ותאיים עליהם במקל אשר בידה. אך הם לא פחדו מפני המקל, ואדרבא, נתמלאו כעס וחמה, ויקצפו וירוצו מסביב לעץ, וינבחו בקול קורע שחקים. בתוך כך התקרבו גם הציידים, רוכבים על סוסים, אל המקום ההוא, ויבהלו מאד בשמעם קול בן אדם צועק מעל ראש העץ, מאימת הכלבים הנובחים. ויתקעו בחצוצרות אשר בידיהם, לאות שהכלבים לא ינשכו אותה, רק יעמדו על מקומם וינבחו, עד אשר הם יגיעו שמה, למקום עמידתם, כי כלבי הציידים מלומדים הם, להבין את רצון בעליהם, על פי תקיעות

קה

החצוצרות. ובאופן זה הבינו הכלבים ויחכו לציידים בעליהם, עדי הגיעם לקול נביחתם אליהם. וילכו הציידים לקול האשה, בצעקתה, ולקול הכלבים בנביחתם, עדי הגיעם למקום האשה הצועקת. כאשר ראו את האשה המעוטפת במחצלאות תבן, נבהלו מאד, כי לא ידעו מה היא, אם מבני אדם או רוח רעה היא. וירהיבו בנפשם לשאול את פיה מרחוק: „מי את? ומה שמך?“ ותען אותם בלשונם: „אשה אומללה אני, שנסחפתי הנה בזרם גלי המים, ופה אנכי יושבת זה שבועות אחדים, מפני שאיני יודעת למצא את הדרך הביתה.“ ויהי כשמעם את הדברים האלה, נגשו אליה והתחילו לדבר אתה ולשאלה על פרטי הדברים. ותספר להם, שהלכה להתרחץ בנהר הסמוך לביתה, ואינה יודעת איך הגיע הדבר לידי זה, אך בבקר, כאשר הקיצה משנתה, והנה היא נמצאת במקום הזה; נראה שטבעה במים, והם הציפו אותה לכאן. איך נשארה בחיים, אף שהמים טלטלוה „מעת לעת“, אינה מבינה; בדרך נס נצלה. ובמקום הזה הסתתרה, ותקלע לה מן העשבים מחצלאות, לכסות בהן את מערומי בשרה. כאשר שמעו את שם הכפר, מקום מגוריה, והם ידעו היטב את הגרף אדון הכפר, וינחמו אותה ויאמרו לה: „אנחנו בעלי היערות והכפרים האלה — ולא יאונה לך כל רע.“ גם הבטיחוה להשיבה הביתה לבני משפחתה. מיד רכב צייד אחד אל ביתו להביא עגלה רתומה לסוסים טובים, גם מלבושים מתאימים לה, ושני הציידים נשארה אתה, וישבו וישחו ביניהם. ותספר בפניהם את כל אשר עבר עליה, ויתפלאו על הנסים שעברו עליה ועל חכמתה הרבה שחלק לה ה', להכין את הכל מתוך עשבי השדה ולהתפרנס מפרי האדמה והעצים. וישמחו האדונים מאד, על אשר הקרה ה' לידם להצילה מצרתה, וישחקו ויאמרו: „הנה רכבנו לצוד ציד שועל, ועלה בידינו לצוד ציד אשה“.

לפנות ערב באה העגלה עם מלבושים נאים לה, וילכו האנשים משם, וישאירוה לבדה ללבוש את הבגדים. אחרי כן ישבה האשה בעגלה, והאדונים הציידים רכבו על סוסים אחריה, ויסעו ויבואו לחצר אחד האדונים האלה. ויתנו לה לחם וחמין, פירות טובים וביצים להשיב את נפשה; גם נתנו לה חדר מיוחד ללון. ויהי בבקר, והנה נקבצו ובאו שלשת האדונים יחד, ויאמרו לרכב אחריה וללוותה עד מקום כפר מגוריה, כדי לדעת את שרש דבר המקרה הנפלא הזה. וירתמו בעבורה עגלה כבודה לסוסים יפים, ותסע לבדה במרכבה, והם רכבו אחריה.

וידו כבואה הביתה, וירעש כל הכפר. ובראותה, כי בעלה וילדיה אינם שם, אך עזריאל יושב לו שוב בבית הריחיים, השתוממה מאד. ובפרט היה הדבר לפלא בעיניה, כאשר ראתה איך שמשפחת עזריאל מקבלת אותה בסבר פנים יפות. ומתוך אהבה מרובה — והם הלא שונאים זה לזה, ומשפחה אחת אויבת את השניה, אך לבסוף נודע לה, שבעלה החזיר את הריחיים למשפחת עזריאל, והוא דר בכפר הסמוך ואהבה וידידות שוררות ביניהם. גם לסוכן

של הגרף הודיעו את דבר בואה, ויבוא תיכף אל המקום ההוא, לראות בעיניו את האשה הנפלאה הזאת ולשמוע את כל אשר עבר עליה. אך האשה בקשה מאת כל האנשים, שלא לעכב אותה כי אם לתתה לנסוע מהר אל בעלה וילדיה, כי היא מתגעגעת עליהם מאד וחפצה היא לראותם. ויקח סוכן הכפר שתי מרכבות כבודות, אחת לו ואחת לכל בני בית עזריאל, ופיגה ישבה במרכבת האדונים אשר הביאוה הביתה, ויסעו כלם יחד אל הכפר, ששם נמצא בית משפחת יעקב. וישלחו בראשונה רכב אחד, לבשר את בשורת בואה בבית יעקב, כדי שלא תהיה סכנה אם תבוא לפתע פתאם, ותבוא כל הכבודה לפני בית יעקב. את שמחת המשפחה הזאת אין לשער; כל הלילה היו נעורים, שמחים וצוהלים. ויכתבו ארבעת האדונים בלשונם, וגם עזריאל ויעקב בלשון היהודית, את כל המעשה הזה מהחל עד כלה, להודיע לעולם את נפלאות ה' יתברך, שהראה על ידי עבדו הסבא קדישא משפולי; ואחר כך נסעו לביתם. ביום המחרת התחתן עזריאל עם יעקב ויכתבו תנאים, גם הכינו כרה גדולה, והשמחה היתה גדולה במעונם. אחרי התנאים נסעו כולם, המחותרנים ונשיהם, גם החתן והכלה, אל הסבא קדישא, ויספרו לפניו את כל המעשה הזה. וישמח הצדיק עליהם מאד, ויברך אותם, וישבו לביתם בשמחה רבה. יעקב ריף עסק במסחרים טובים, גם עם הגרף פוטוצקי בא בקשרי המסחר, ובכל מקום אשר פנה הצליח ונתעשר מאד. ומאז נהפך לבן עליו והיה לאיש אחר, האמין אמונת צדיקים ונעשה למכנים אורחים גדול. שני המחותרנים היו שניהם עשירים גדולים כל ימי חייהם, ויבלו בטוב ובנעימים את כל ימיהם.

(תפארת מהר"ל, פיעטרקוב תרע"ב)

— נה —

הרה"ק ר' אהרן מצ'רנאביל אמר: מי שמשוג גבול רעהו מתגלגל בזכוב או בצרעה.

הצה"ק ר' אהרן מצ'רנאביל ז"ל בנו של הרה"ק ר' מאטעלע מצ'רנאביל ז"ל, אמר פעם לחסידיו, כי מי שאינו נוהר בעולם הזה שלא להציק לזולתו, או מי שמשוג גבול רעהו, הוא מתגלגל לזכוב או לצרעה. כי מובא בירושלמי ברכות ט, א, מפני מה ברא הקב"ה שקצים ורמשים בעולמו? זכוב נברא כדי לפרנס את הצרעה, פשפש נברא כדי לפרנס לעלוקה, נחש נברא כדי לפרנס לחפיפית, שבלול נברא כדי לפרנס את החזזית. לכן תזהרו שלא יאכל אחד את חברו, והבוטח בה' חסד יסובבנהו.

(ס"י)

— נו —

למה נקרא שמו של מרדכי "היהודי" ששומר עצמו
מטריפות, ושומר גם על אסתר ונערותיו.

איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי ר' שמעיה אומר וכי לא היה יהודי בשושן הבירה אלא מרדכי בלבד והא כתיב (שם ט) והיהודים אשר בשושן אלא לפי שהיה יהודי צדיק ובן אבות ומזרע המלוכה והיה עוסק בתורה כל ימיו ובפיו לא היה נכנס מאכל אסור לפיכך נקרא איש יהודי ושמו מרדכי לפי שהיתה תפלתו נכנסת לפני הקב"ה כמרדכי בן יאיר שהיה מאיר פנים בהלכה בן שמעי שיצא לקלל את דוד בן קיש שהקיש על דלתי רחמים ונפתחו לו. ר' שמעון אומר בא וראה חכמתו של מרדכי שהיה יודע שבשבעים לשון והיה מרדכי בלשון והיה יושב בשער המלך לראות שלא תטמא אסתר ונערותיה בכל מאכל אסור וכו'. (פדר"א פרק ג)

— נז —

מעשה נורא מהגאון הגדול רבי יוסף שאול נטענזאהן
אבדק"ק לבוב והגליל זצ"ל שהרגיש בעופות שהם נבילות
וטריפות ולא נשחטו כדת, על ידי שפרחו שם עופות טמאים
ולא יכלו להבריחם משם.

פ"א הי' ביחד באיזה מקום עם הרב אשר מוציא לאור ספר זרע קודש, תלמידו של הגאון הנ"ל והגאון זצ"ל השקיף בעד החלון ובאותו צד הבית הי' המסחר של עופות והראה לו באצבע אשר באותו צד של בית יש אשה אשר מוכרת העופות יקראו אותה תיכף ומיד, ויאמרו לה שהרב מלעמבערג קרא אותה שתבא לביתו תיכף ומיד, ולא רצתה לבוא, אבל לבסוף באת, ושאל אותה הגאון מי שחט את העופות. בקיצור, היא הודה שהיא בעצמה שוחטת את העופות. ואמר לאנשים אשר עמדו שמה שאין זה רוח הקודש רק בגמרא איתא שהחכמים היו מסופקים פעם מאיזה מין הוא הזוזיר אם הוא מין טמא או טהור. רק אחר שראוהו הולך אצל העורב אמרו לא בחינם הולך הזוזיר אצל העורב אלא מפני שהוא מינו. כמו כן בכאן ראה שהעורבים הלכו אצל העופות של האשה הנ"ל ולא עלתה בידה להבריחם, מיד הבין שהעופות הם נבילות וטריפות.

— נח —

רבי זעירא אכל מפירות שלא הי' מעושר כי אפילו אצל
האמוראים שייך שיאכלו מאכל שאינו מתוקן.

מעשה בר' ירמיה ששלח סל עם תאנים שלא היו מתוקנים (שלא נלקח מהם מעשר) לר' זעירא. והיה ר' ירמיה סובר ואומר וכי ר' זעירא יאכל תחילה דבר עד שיתקנו תחלה. ור' זעירא אמר וכי ר' ירמיה ישלח לי דבר שאינו מתוקן. ולא תקנו הוא. בין כך ובין כך נאכלו התאנים בעודם טבל. למחר עמד ר' זעירא עם ר' ירמיה שאל ר' זעירא לר' ירמיה התאנים ששלחת לי נתת מהם מעשר. אמר לו לא נתתי מעשר מהם כי אמר אמרתי וכי ר' זעירא יאכל פירות שאינם מתוקנים אמר לו ר' זעירא אף אני אמרתי כן וכי ר' ירמיה ישלח לי דבר שאינו מתוקן. א"ר אבא בר זבינא בשם ר' זעירא אם היו הראשונים כמלאכים אנחנו כנגדם כבני אדם. ואם היו דורות הראשונים כבני אדם אנחנו חשובים כנגדם כמו חמורים ואעפ"כ אין אנחנו כמו חמורו של ר' פנחס בן יאיר שלא אכל דבר שאינו מתוקן כמבואר בהמעשה שאחר זה (ע' מד"ר חיי שרה פרשה ס').

— נט —

מעשה בחמורו של רבי פנחס בן יאיר שלא רצה לאכול
מתבואה של דמאי אע"פ שמותר ליתן דמאי לאכול
לבהמה.

מעשה בחמורו של ר' פנחס בן יאיר שגנבוה לסטים בלילה והיתה אצלם שלשה ימים ולא היתה טועמת אצלם כלום. אחר שלשה ימים אמרו להחזירה לר' פנחס בן יאיר לפי שייראו שלא תמות אצלם מחמת שאינה אוכלת ותסרח כל המערה הוציאוה מן המערה והלכה ועמדה אצל פתח אדונה ר' פנחס בן יאיר. התחילה לצעוק והכיר ר' פנחס את קולה. ואמר לבני ביתו פתחו הפתח להנעלבת הלז כי זה שלשה ימים אשר לא אכלה מאומה. ואמר להם תנו לה מה לאכול. נתנו לה שעורים ולא רצתה לאכול. אמרו אליו נתנו לה שעורים ואינה טועמת מאומה. אמר להם נתתם מן השעורים תרומות ומעשרות. אמרו אליו וכי לא כן למד רבינו אותנו אשר זרע שנלקח למאכל בהמה פטור מן דמאי. אמר להם מה נעשה להנעלבת הלז שהיא מחמרת על עצמה הרבה הגם שזה המאכל פטור מדמאי והיא מחמרת עליה ביותר. הפרישו דמאי ואכלה (שקלים שם. ועי' מד"ר חיי שרה שם. ועי' לקמן מס' חולין פ"א אות ת"צ).

קט

— ס —

רבי פנחס בן יאיר גילה לאנשים שהעכברים אכלו כל תבואתם בשביל שלא נתנו מעשר מהתבואה.

מעשה בר' פנחס בן יאיר שהלך למקום אחד באו אצלו אנשים משם ואמרו לו עכברים אוכלים את התבואה. גור עליהם ר' פנחס בן יאיר וקיבץ כל העכברים התחילו העכברים לצפצף בפייהם אמר להאנשים מן המקום הזה מבינים אתם מה שהעכברים אומרים. אמרו לו לאו. אמר להם הם אומרים שאין אתם נותנים מעשרות כראוי לכן הם אוכלים את תבואתכם. אמרו לו ערב אתה בעדינו שמהיום והלאה נחזור למוטב. עשה כן וערב בעדם. והם נתנו המעשרות כראוי ולא אכלו עוד העכברים התבואה שלהם.

(מס' מעשי הגדולים)

וטעמן של דבר: (מהריב"ש יו"ד סי' א') כיון שהגוף נהנה מן האיסור הרי אין זה מן הראוי שגופו של הצדיק יהפך להיות חתיכה דאיסורא. ולכן שומרם הקב"ה מכך. (תוס' שם) וכן עליכם לדעת שהבטחה זו אינה בכל המאכלות האסורות אלא בנבלה וטרפה ובתולעים וכיוצא בהן מן המאכלים שהם אסורים תמיד. שמן השמים פותחים לו העינים שיראה את התולעת בתוך המאכל. ושתגיע לו הידיעה שהבשר טרפה. אבל אם האוכל מותר. אלא הזמן גרם שיהיה אסור. כגון חמץ בפסח. שכל האיסור הוא רק לימי הפסח; וכן באכילת גבינה אחר בשר. שגם הגבינה מותרת כשלעצמה. אלא כאן הזמן גרם שתיאסר מפני שקודם לכן אכל בשר. במציאות כזו אין הקב"ה שומר על הצדיקים. אלא כל אחד ואחד צריך להיזהר שלא יכנס לפיו חמץ אפילו משהו. ולא גבינה אחר בשר. ואם אירע לו כך ידע שהוא פשע בזה ולא שם לבו שאכל בשר או שהיום פסח.

(מס' ילקוט מעם לועז שמות דף תתכה)

— סא —

הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זצ"ל לא רצה לאכול אמילו בשר עופות בשום פעם רק כשראה ברוח קדשו שיש איזה גלגול בהעוף שצריך תיקון.

פ"א שאלו את הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זצ"ל למה יסגף עצמו באכילה כי באם יאכל כדבעי יהי' לו יותר כח לעבוד ה'. ואז הכינה לו הרבנית חצי עוף ואכל והרגיש בעצמו כוח גדול ועבד יותר את עבודתו הקדושה ביתר כח. ואמרו לו הלא רבינו רואה שאם אוכלים לשובע מתפללים ביתר שאת וביתר עוז. ויהי ביום המחרת נתנה לו הרבנית לאכול ולא רצה

לטעום כלום ושאלו אותו למה אתמול אכל כדבעי וכעת אינו רוצה אף לטעום. והשיב הרה"ק כי אתמול היתה נשמה גדולה מתגלגלת בעוף והנשמה הזאת נתנה לי כוח לעבוד השי"ת בכוח גדול אבל כעת איני מרגיש דבר זה במאכל זה ע"כ אינני אוכל. (פאר וכבוד)

— סב —

השותה יין נסך עונשו להתגלגל בחמור, וצריך לזזהר גם ביין שרף.

שמעתי מפי מורי הגאון אבי ז"ל ששמע מפי הקדוש רבי יעקב שמעמילעש ז"ל שכל מי שנכשל בעון יין נסך על כרחו אחר כך יהי' מגולגל בחמור כי לשון נופל על לשון כי תרגום של יין הוא חמר, על כן יראה האדם ויפריש עצמו מאיסור יין נסך ומיין שרף שעושים משמרים של יין נסך הוא גם כן אסור כמו יין נסך וכל הפורש מאיסור זה נקרא קדוש וקדוש יאמר לו. (קב הישר פרק עו דפוס ישן. ובדפוסים החדשים חסר)

— סג —

אנשי מעשה מחמירים אפילו בהסתכלות עבו"ם על היין.

בספר מדרש תלפיות אות י' כתב בשם ספר טעמי המצות וז"ל: ראיתי אנשי מעשה שהיו מחמירים על עצמן שאפילו בראיית העכו"ם את היין לא היו רוצים לשתותו, אע"פ שלא נגע בו הערל כיון שנתן בו עינו אין בו סימן ברכה, ומנהג ותיקין הוא.

(טעמי המנהגים עמוד קלד)

— סד —

חכמי ישראל עברו על עבירות נוראות ע"י שנכשלו פעם אחת בטריפות הגם שהי' באונס גמור, ונענשו אח"כ במיתה משונה רח"ל.

מוכא בספר שמחת הרגל על מגילת רות, כי מלך ספרד אחד קרא לחכמי ישראל וגזר עליהם אחד משלש, או לאכול חזיר או לשתות יין נסך, ובחרו לשתות יין נסך, כאומרם שהוא רק איסור דרכנן. וישתו וישכרו עמו ואח"כ הביא לפניהם מאכלות אסורות ויאכלו וישכעו מאוד. ואח"כ הציע לפניהם

קיא

מטות זהב וכסף והביא להם זונות והזנו אותם בשכרוהם. ויהי בבוקר כאשר פג יינם מעליהם אז ראו את כל הנבלה אשר עשו ובשלשתם לקו ומתו באותו שנה במיתה משונה ר"ל. (ועי' אבות דר"נ פ' ט"ז אות ב' מעשה דר"ע וכו').

— סה —

הבעל שם טוב זי"ע לא רצה לאכול לפת ע"י שנתגדל בכנסיות נכרים.

על שולחנו של הבעש"ט זי"ע הניחו לפת בשעת הסעודה, כשראה הבעש"ט זי"ע את הלפת, אמר שאינו רוצה לאכול, כיון שראה שלפת זה גדל בכנסיית נכרים. היזו את הלפת לשיפולי השולחן ואיש לא טעם ממנו. (שבחי הבעש"ט)

— סו —

מעשה מגדול אחד איך שצריכים ליזהר לנער ולברוק התיק של טלית ותפילין בערב פסח מפרורי חמץ שנופלים שם כל השנה מהתיקון כו'.

סיפר כ"ק אדמוה"ז מוהרא"ז זצלה"ה שפ"א באמצע התפילה בערב פסח עלה במחשבתו. היות ונרתיק של טלית ותפילין לא שומרים כהוגן כל השנה מפרורי חמץ, כי לפעמים מחלקים בביהמ"ד מזונות וי"ש לתיקון וכדומה, ויארע לפעמים שיפול פרורי חמץ לתוך הנרתיק של הטלית ותפילין, ותיכף ומיד אחר התפילה ניקה בעצמו היטב את הנרתיקים, ואף הופכן לצידן הפנימי לנקותו, ואח"כ גדלה שמחתו מאד שחידש דקדוק בעניני פסח, שהוא מילתא דלא רמיא עליה דאיניש.

— סז —

מעשה מצדיק שבדק השטריימעל מחמץ, וזכה לאור גדול.

וברומה לזה סיפר כ"ק אדמוה"ז מוהרא"ז זצלה"ה, שעוד בשחר ימיו כשישב על כס הנשיאות בעיר נדבורנא, עלה בדעתו, היות ומלבוש שב"ק השטריימיל מונח לפעמים בשב"ק וביו"ט הן בבית, והן בביהמ"ד, על השולחן

ק"ב

שאוכלים עליו, ויכול להיות לפעמים פירורין משיירי הסעודה, ונכנס לתוך השטריימיל, וה"ו יוכל להישאר שם בפסח, ותיכף כשעלה במחשבתו זאת, לקח בהתלהבות את השטריימיל ובדק אותו לכל צדדיו ואפילו מתחת לראשיו (שפיצעו) עד שהוכשר לפסח, והמשיך אדמוה"ו, ואמר בזה"ל, ראו מה מצוה עושה, כי השטריימיל שהיה לו בעת זו היה כבר משומש וישן מאד, ובליל התקדש חגג אחר התפילה ניגשו אליו המקורבים, וברכו אותו בברכת תתחדש על שקנה לו שטריימיל חדש, ונימק רבנו הק' כי ע"י שהייתה לו השתדלות מצוה זאת, נשפע על השטריימיל המשומש והישן, אור חדש ממש, מגודל המצוה לש"ש.

— סח —

הנזהר מלהניח כל השנה ספרים על שלחן שאוכלים עליו מקיים מצות עשה.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א אמר בשם דודו הרה"ק ר' יוסף מניריטיהאז בהרה"ק מוהר"מ מנדבורנא זצלה"ה, שאם שומרים כל השנה מלהניח ספרים על שולחן שאוכלים עליו, מקיימים בזה מ"ע של למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך.

(מס' רזא דעובדא שער האותיות אות ז')

— טט —

הצדיק מהר"ם בנעט זצ"ל כמעט לא הלך כל השנה חוץ לביתו ואעפ"כ דקדק לילך לאפות מצות אפילו לבני ביתו, אף שהי' שם משגיח נאמן.

בא וראה איך נהג אדמו"ר הגאון החסיד מהר"מ בנעט הנ"ל זי"ע. אף שהי' פרוש מהעולם רוב ימיו לא נראה בחוץ רק ישב כל השנה בבית מדרשו ומקום תפלתו חוץ מה שלפעמים הלך מביתו לבהכ"נ בש"ק קודם קריאת התורה וביו"כ, או לסנדקאות ודומיהם כידוע לכל מפרישות שלו. ולבית האופה המצות אפילו של ב"ב הלך בעצמו עם הבני ישיבה שלו והשגיח וגם עשה מצות ומה יפה אף נעים המנהג בק"ק ג"ש שראיתי ב"ה שמדקדקין מאוד באפיית המצות שיהיה בהכשר גדול, והוא שבכל בית שאופין שם מצות הנקרא (באק הויז) אפי' בעל האופה בר אוריין אינו נאמן ע"ע, רק (הבעקער) מחוייב דוקא לשכור למדן וי"ש א', ונקרא (אויבר משגיח) משגיח וכו'.

קיג

— ע —

איך צריך לדקדק בכשרות ובמצות גם בשביל האורחים.

... ברם זכור אותו איש הצדיק לטוב אשר היה מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום הוא ידי ה' ואוהב ישראל הרב המאה"ג הצדיק המנוח מו"ה אהרן הלוי זי"ע, (שהיה אב"ד בק"ק שיראדו). עוד מדה אחרת היתה בו עשה חסד עם העניים עם מסירת נפש לפעמים כאשר ידעתי מכמה ענינים כאלו. בפרט כאשר בא ימי החג הנ"ל או בזה עצמו לכבוד אבינו שבשמים ובניו העניים שיהיו להם מצות בכשרות כראוי ונכון. וזכות זה יעמוד לו שיוכה לחזות בנועם זיו העליון. (תהלים משפט צדק. שושני לקט).

— עא —

מעשה נורא מאיש שנכשל בחמץ בפסח. (ב) על ידי אכילת חמץ הלכו הכלל ישראל בגלות.

היה מעשה שאירע מקרה רע רח"ל לאיש אחד שהיו לו קשרי מסחר עם אדונים בעלי אחוזות, ובחזה"מ פסח היה אצל אדון אחד בעיני מסחר והלה כיבדו בכוס שכר. היהודי שכח שפסח היום, ושתה השכר. אח"כ כשזכר — בא אל הגאון ר' יוסף שאול גתנזון זצ"ל לקבל תשובה ע"ז. הגאון מהרי"ש ז"ל שלחו לכ"ק מרן מהרי"י ז"ל, וציוה אותו שבשובו — יבא אצלו עם תשובת אדמו"ר הק' ז"ל. ויהי כאשר סיפר האיש לכ"ק מרן ז"ל מה שאירע לו, וביקש תשובה ע"ז. הורה לן מרן שיסע מביתו לאה"ק. כששמע הגאון מהרי"ש ז"ל את זה אמר שהיה רוצה לדעת מקור דין זה. כשספרו זאת למרן ז"ל, אמר שמקור ד"ז הוא ממדרש איכה: גלתה יהודה מעוני שאכלו חמץ בפסח. מבואר מזה דעונש אכילת חמץ בפסח הוא גלות. ואם אדם צריך כבר לגלות מביתו למקום אחר, מוטב כבר שיסע לארה"ק. אח"כ אמר הגאון מהרי"ש ז"ל: ראו איך שיש לצדיקים עינים פקוחות ומאירות בתורה דהטעם שעל תיבת ונכרתה (שמות י"ב י"ט) דכ' גבי אוכל חמץ הוא גר שייס מה שאין כן בשאר מקומות דכ' גמי ונכרתה. לרמו דהתיקון של עוון חמץ בפסח הוא גלות.

(מס' הגש"פ אמרי קודש).

— עב —

מעשה מאמורא שמסר נפשו למיתה שלא רצה לאכול דבר איסור — וע"י מסירת נפשו ניצול לבסוף ממיתה.

מעשה בר' אבא בר זמינא שהיה חייט. והיה פעם אחת תופר בגדים ומתקן אצל גוי אחד כביתו בעיר רומי. הביא זה הגוי לפני ר' אבא זה החייט בשר נבלה ואמר לו אכול זאת. אמר לו אין אני אוכל מאכל זה. אמר לו הגוי אני אומר לך שתאכל שבאם אין אתה אוכל אזי אהרגך. אמר לו ר' אבא אם אתה רוצה להרוג אותי הרשות בידך ואין אני אוכל זאת כי הוא בשר נבלה וזה אסור עלינו, כי אנכי יהודי. אמר לו זה הגוי כעת אני אגלה לך את הכל. כי כוונתי היתה בזה להיפוך. כי אדרבה אם היית אוכל זאת היית הורגך כי כל אדם צריך להיות חזק ואמיץ באמונתו. אם הוא יהודי צריך לאחוז בדת יהודית לגמרי. אפילו אם רוצים להרגו צריך לשמור את דתו. וכמו כן אם הוא גוי צריך להיות גוי גמור. אמר ר' מנא אם היה ר' אבא בר זמינא שמע את מה שהתירו רבנים בשאר המצות לעבור ואל יהרג בצנעא. היה אוכל הבשר הזה כי זה ג"כ היה בצנעא (עי' מזה בספר חסידים סימן רי"ט).

(מעשי הגדולים)

— עג —

אדם פשוט זכה לעולם הבא, על ידי שהי' נזהר מספק מאכל איסור.

בספר הקנה דף קל"ב כ' וז"ל, ושמע בני כי פעם אחת הלכתי לכרכי הים וראיתי אדם אחד צד דגים והעלה ברשת שלו ז' דגים וזרקה לשמים ויצאה פס יד וקבלה, שמע קול ואמר מזומנין לך לעוה"ב, ואמר לי לעולם לא נכנסתי לא בספר הוראת אכילה ולא בספק הוראת עבירה. ואמרתי לו אשריו ואשרי יולדתו עכ"ל.

— עד —

מעשה פלא מתלמיד הבשטה"ק זי"ע שהרגיש במאכל איסור, על ידי שראה גודל התאווה לזה, והציל כל חבריו הצדיקים והחסידים מאיסור נורא של אכילת טריפות.

באחד מסיפורי חב"ד מסופר, אשר בעת התועדות גדולה שהיתה אצל החסידים ואנ"ש, בימים הראשונים של נשיאות בעל התניא זי"ע נבג"מ, בעת שהיו אז הארזי לבנון אדירי התורה, זקני החסידים שזכו עוד להסתופף אצל קוה"ק הבעש"ט זי"ע ועכ"א, וחסידים שהתגוררו שנים ו'בות אצל המגיד ממעזריטש זי"ע, בעלי כשרונות אמיתיים מתלמידים הראשונים של הרבי נ"ע, אבירי חכמה ואדירי הדיעה, והחסיד ר' נתן שו"ב זביא סעודה טובה, ריאה צלוי, ושם בעת ההתועדות הי' ג"כ החסיד ר' שמואל מונקעש. בין גדולי החסידים לומדי נגלה ומשכילי החסידות, הי' ר' שמואל נחשב כעין בדחן; בלימוד, הן בנגלה והן בנסתר, לא נשמע מפיו כלום, וגם אריכות התפלה ע"ד חב"ד לא ראו אצלו, רק בשמחה כל היום ומילתא דבדיחותא תמיד על לשונו. ובכל התועדות הי' ר' שמואל השמש, שזביא וחילק המשקה להמסובים, וכשהביאו הסעודה מר' נתן, נתנו הקדירה לר' שמואל מונקעש שיחלק להעולם. והוא הי' במגז טוב ורקד הרבה, ועשה הרבה "חכמות" עם המאכל, וכמה שלא ביקשו שיחלק את המאכל, רקד הרבה ולא הטה אוזן קשבת לכל דבריהם.

וככה עברו שעות אחדות, עד שהחליטו האברכים בעלי הזרוע לקחת בעל כרחו. כשראה ר' שמואל שהם רוצים ליקח בזרוע, קפץ מהר וזרק המאכל לתוך מים עכורים, והתחיל שוב לרקוד בשמחה עצומה. וכולם נשארו מאד משתוממים ממעשה הלז: היתכן לעבור על כל תשחית וביזוי אוכלין על זה האופן, והם לא שקטו עד שהחליטו לקיים פסק עליו. וכשמע היהלטה קפץ ר' שמואל במהירות על השולחן והזמין עצמו לקבל הפסק דין. והאברכים נתנו ביד רחבה, כשהרגיש שהחברה הפסיקה, ירד מהשולחן בניחותא והלך לחפש איזה מאכל אחר עבור החסידים. כבר הי' אז אחר חצות לילה, עכ"ז מצא אחד מבעה"ב שבליאזנא שקיבל ממנו קערה גדולה עם כרוב מחומץ. הוא חזר בריקוד של שמחה והעמיד הקערה על השולחן. ואותם שרצו תחילה לטעום מהריאה הצלוי, הביטו בעינים רוגזות על ר' שמואל מונקעש. פתאם הגיע הקצב במרוצה ובבהלה גדולה וצעק: רבותי, אל תאכלו מהריאה, מפני שהיא טריפה. כולם נשארו משתוממים ומבוהלים מצעקת הקצב. והקצב סיפר שאירע כאן טעות גדולה, כי הוא הי' באותו יום בכפר, ואשתו נתנה לאשת השוחט ריאה טריפה במקום הכשרה, וכשבא הקצב הביתה בקדרותא דצפרא ונתודע לו שמר' נתן שו"ב באו לקחת הריאה, נעשה מבוהל, וכשראה הטעות רץ לעורר את השו"ב להודיעו, ושם נתודע לו אשר הריאה נלקחה אל הרבי בכיהמדר.

כששמעו זקני החסידים את המעשה, קראו את ר' שמואל אליהם ושאלו אותם, איך הרהיב בנפשו עוז להראות מופתים ועניני רוה"ק, וגזרו לקיים לו פסק, וברגע כמימרא כבר הי' ר' שמואל על השולחן, אבל עכשיו כבר לא נגשו האברכים, אבל זקני החסידים צוו לו שירד מן השולחן ויספר להם איך ידע שהריאה היא טריפה. אני — אומר ר' שמואל — לא ידעתי כלום. אבל כשהלכתי בפעם הראשונה אל הרבי על יחידות, הסכמתי בלבי וגמרתי בדעתי, שכל דבר גשמי נועם וערב לא ארצה. וכשהביאו את המאכל, נתאוה לי מאד, וראיתי גם שהרבה נתאוו לזה, החלטתי שבזוודאי הוא דבר איסור, כי דבר היתר אין לו כח המושך כ"כ, כמו שאמר הרבי על הפסוק ורב תבואות בכח שור, פי' שכל המושך של הנפש הבהמית הוא יותר חזק מכח המושך של הנפש האלקית שהוא אדם, ולכן זרקתי הריאה אל המים כעורים. ראו עד היכן הדברים מגיעים, ה' ירחם.

— עה —

עובדא מחרידה ומזעזעת, איך בכל הפארמעס הגדולים מערבים חלב חזיר בתוך חלב הפרות רח"ל, והרבה מאחבנ"י שותים חלב עכו"ם בלי שישראל עומד ע"ג בהיתר קלוש של איזה רבנים, שכאן לא שייך הטעם של חז"ל לערב דבר טמא.

... נודמן לי מחמת

פרנסתי לשהות זמן טובא בעיר "ראקוואד פענסלוועניע", ולא הי' שם כלל לקנות "חלב ישראל", וטרחתי ונסעתי לעשיריות מחלבות (פארעם) גדולות וקטנות ולא רצו למכור לי אפילו טיפת חלב, כולם פה אחד הודו ואמרו כי כל חלב הנחלב במחלבה שלהם כבר נמכר ע"י (קאנטראקט) לבית חרושת גדול מאוד, ואשר ע"כ ידיהם אסורות מלמכור ליחידים אפילו משהו מחלבם, מידי דברי עם הבעלי בתים של בתי מחלבות הנ"ל, נדהמתי לשמוע סדר יצרותן ומכירתן.

הרצתי להם גודל תמיהתי, על מה שראיתי בכל מחלבה (פארעם) חזירים לרוב, ובגודל תמימותי שאלתי מה ענין גידולי חזירים במחלבה? הכי עסקיהם נעשית בכפליים למכור בשר חזיר על מנת לאכול, וחלב פרה לשתות? הבעלי בתים (וכן שמעתי מהפועלים דשם) אמרו לי כי טעיתי בדמיוני וכל עסקן במכירת חלב לכה, אך שלעסק זה נצרך להם חזירים, כאויר לנשימה, ובלעדם יכולים לסגור המחליבה, פי' שמאד מצוי כי בעלי הקאמפאני הלוקחים חלבם באין לקבל החלב ב' או ג' פעמים כשכוע וככדי שלא יתקלקל חלב הנחלב מידי עמדו כמה ימים, מוכרחים האיכרים

קז

לערב חלב חזיר, הגורם שחלב הפרה יתקיים ימים רבים, וגם מרוויחים שהחלב נעשה שמן יותר ע"י תערובת זו.

דרשתי וחקרתי היטב והחרדה אחזתני, כאשר נוכחתי לדעת שבמתכונת זו נמצאים כל בתי החליבה הקטנים שבמדינות פננסלאוועניע, וג"כ בשאר עיירות.

נוסף על כל הנ"ל, שמעתי מבעלי המחלבות הנ"ל שהחברה (הקאמפאני) שלו מכרי החלב לוקח לוקח ג"כ חלב ממאה ארבעים ושבעה 147 בעלי מחליבות (פארעם'ס) ומקפת כל פננסלוועניא כאשר מסחרם גדול והולך עד שמצודתם פרוסה במכירת חלבם לחלק חשוב מעיר נוא-יארק, ועוד איזה עיירות הסמוכות.

ויהי בשמעי הדברים האלה אימה חשכה וחרדה גדולה נפלה עלי וארכבותי דא לדא נקשן, ובכל גופי אחזני השבץ, הלא זאת אומרת שכל יהודים החפשים ורכבות מהחרדים לרבות כמה בעלי מכשירין המסתמכים על פסק הרבנים הנ"ל להקל בארצה"ב מטעם שאין מערבין חלב טמא, ולא נמצא טמא בעדר כל סמכותם על משענת קנה רצוף, שהרי מדברי בתי החליבה הנ"ל יוצא כי הפצה גדולה של תערובת חלב חזיר בחלב רגיל מתהלכת בכל קצות ארצה"ב שהרי מובן מאליו דכמעשי בתי חליבה (פארעם'ס) הנ"ל עושין שאר בתי החליבה גם כשאר עיירות שכארצה"ב כדי להשיג שתי מטרות הנ"ל (היינו חלב שמן וחלב המתקיים לכמה ימים) ומאז נגזל ממש המנוחה ממני כיום ותדר שנתי מעיני כלילה, קול גדול ולא יסף דופק מבין מפתחי לבי בקריאה חזקה מה לך נדרם כיון שגילו לך דבר נורא זו מן השמים באופן פלאי על ידי מסבב כל הסיבות, הלא ימצאך עון גדול אם לא תעשה המוטל עליך לפרסם בשערי בתי ישראל מה שראו עיניך ושמעו אזניך כסדר ייצור החלב כארצה"ב, ואולי יהי לתועלת גם לבני ישראל שבשאר ארצות לחקור גם המה בשבע חקירות ובדיקות אם לא כמכשולי בני ארצה"ב נכשלים גם המה.

— עו —

בבתי החרושת הגדולים כמעט אי אפשר להמשגיח לראות כל הסדר. מערבים דברים אסורים, והמשגיח אינו יכול להרגיש כלום מזה.

שם במרחץ ישבנו יחד אני ... עם כ"ק אדמו"ר בעל דרכי תשובה וצ"ל על ספסל בתוך היער, ושאלנו את כ"ק אודות ה"קאקוס-פוטער" שמסתפקים ממנו למאכלי בשר ולמה לא ניחוש כמו בחלב שקדים שצריכים להניח שקדים כשמבשלים אותו עם בשר דלא ליתי לאחלופי. והשיב לנו: מה לכם לשאול אותי שאלה זו? הלא אי איישר חילי אבטליני' לגמרי. כי אני שלחתי

את בני (בהמ"ח מנחת אלעזר) לעיר אוסטו, מקום הפאבריק הגדול צערעס, ובבואו בבית המכונה וישאל: היכן הוא המשגיח? ויענו אותו: עתה הלך לביתו. הלך אחריו ויאמר לו: היכן המפתח מחדר הכשר? ויאמר שכחתי אותו בבית המכונה. ודי בזה. ועוד לו יהי שעומד שם משגיח בתדירות, האיך אפשר להיות משגיח בפאבריק גדול אשר יוצאים ממנו 24 וואגאן סחורות הנעשים מחלב, בורית ונרות ועוד וקנים (ריירען) שופכים מזה ומזה מתהום ארצה ועד רום רקיע. ובעיני בשר אי אפשר להיות משגיח על זה. ועוד הסכמנו זה זמן לא כביר באסיפה כללית שלא ליתן שום הכשר רק לאנשים שיש להם בעצמם נאמנות בעניני כשרות, להם יתנו הכשר לכשיבואו המקום שאין מכירים אותם ויתנו עידיהן בכתב הכשר. ומה אוכל לעשות שאין לי כח לבטלו. ועוד אספר לכם זה זמן לא כביר רצה האדון... לעשות בית חרושת (פאבריק) בעיר טשאפ ורצו ליתן לי שני אלפים לשנה שאניח הבד"צ שלי ליתן לו הכשר ומשגיח, ולא נתתי מטעם הנ"ל. ועוד האיך אתן הכשר על דבר שאדמו"ר הקדוש משינאווע אסרו.

(מס' שיחות יקרים אות פ')

— עז —

סיפור נפלא איך שהגה"צ ר' מיכאל דוב ווייסמאנדעל זצ"ל, תפס חמץ בעת ייצור יין שרף כשר לפסח.

את הסיפור דלהלן סיפר הגה"צ מנייטרא שליט"א שהוא העיד ששמע זאת מפה קדשו של הגאון הצדיק ר' מיכאל בער זצ"ל.

ומעשה שהי' כך הי': ויהי היום נכנס לביתו של רבה של נייטרא אדם דתי שהוא בעל מפעל, וביקש מרבה של נייטרא שיתן לו השגחה על יין שרף שהוא מכין לפסח, תחילה לא רצה רבה של נייטרא לשמוע כלל על כך, מאחר והוא ידע בכמה קשיים שהדבר כרוך, אך לאחר שבעל המפעל לחץ עליו ולא הרפה, הוא הסכים כתנאי כפול שחתנו הגה"צ ר' מיכאל בער יכדוק את כל המפעל מתחילת הייצור ועד לשיווק, ובעל המפעל הסכים.

ר' מיכאל בער ביקש שלשים יום בכדי שיוכל ללמוד את תהליך הייצור, האם באמת הכל על הצד היותר טוב, כעשרים וחשע הימים הראשונים עבר הכל חלק, ונראה היה שבעל המפעל יקבל את ההכשר המבוקש.

ק"ט

אבל ביום השלושים קרה משהו מעניין, ר' מיכאל בער שם לב לצינור קטן שאינו יכול להגיע אל הקצה השני שלו, ואז הוא שאל את בעל הבית מהיכן מגיע צנור זה, ואז הוא נאלץ להודות שדרך צנור זה הוא מכניס חומר שהוא חמץ ודאי...

עח

מעשה שהי', מנהלי בתי החרושת אינם מקבלים את מרות המכשירים.

רבה של שאפראן זצ"ל הגיע בשנות המלחמה לפעסט, ולא ניתן היה להשיג מצות יד, ובדלית ברירה הוא פנה למאפיה המקומית היכן שאפו מצות יד, ומצא שם חתיכות מצה שכלל לא היו ראויים לאכילה בפסח. ואז הוא פנה מיד לביתו של הגה"צ ר"י שטייף זצ"ל שנתן את ההכשר לאותה מאפיה, והעמיד בפניו את העובדות.

(ב) הראב"ד זצ"ל שהיה מפורסם לצדיק וחמים לאחר ששמע את הדברים קם מכסאו וניגש מיד למאפיה ביחד עם רבה של שאפראן זצ"ל, והזהיר את בעל המאפיה שמהיום והלאה עליו לשמוע להוראותיו של הרב משאפראן (זצ"ל) ולאפות על פי הוראותיו, לבעל בית באותו רגע לא היה כל התנגדות לכך. (ג) אך לא עבר זמן רב, והבעל הבית שינה פניו, וכבר בפרט הראשון שרבה של שאפראן העיר לו, הוא אמר לרב, ללמוד אמנם אתה יודע יותר טוב ממני, אך לאפות מצות אני יודע יותר טוב!! ולא רצה לעשות כפי שהורה לו הרב. (ד) הנה יש לנו כאן צדיק וענוותן כהלל, גדול בתורה וישראל, — זלזל הבעל הבית ברב.

עט

עדותו של הגה"צ משפראן זצ"ל, שכאן בארצות הברית אי אפשר לסמוך על הכשרים.

נזכרתי בסיפור מעניין שקרה לפני עשר שנים, כשרבה של שאפראן זצ"ל הגיע לביהמ"ד למנחה ומעריב, וכינס את הציבור והודיע שאין לשחות מיץ מסויים מאחר והמיץ טרף, והוסיף ואמר שהיום לא ניתן כלל להסתמך על הכשרים.

— פ —

מעשה נורא שאירע בנוי יורק לפני 50 שנה (בערך בשנת תרצ"ה) כשיהודי בעל צדקה גדול האכיל טריפות את כל העיר במשך הרבה שנים, וכל זאת תחת מטה של צדקה וחסד.

היה זה לפני כ-40 שנה כאן בארצות הברית, ב"איסט סייד" — האיזור היהודי היפה ביותר באותה תקופה, התגוררו שם יהודים שומרי תור"מ, שדקדקו על קלה כבחמורה, יהודים חרדים — היה ליהודי מפעל לבשר, הוא מכר בשרים, לסוחרים וליחידים, כל סוגי הבשר, נקניקיות ופאסטראמי ועוד. הבעל הבית היה יהודי ירא וחרד, שניכר היה עליו שהוא לכאורה יר"ש גדול, היה לו זקן ארוך, ההכנסת אורחים שלו הפך לשם דבר בעולם כולו ממש כמו אברהם אבינו ע"ה בזמנו, כשיהודי היה מתארח אצלו הוא היה נותן לו סידור לומר ברכות, ומיד נתן לו את הספל ליטול ידיים נתן לו לאכול ודאג שיברך וכן הלאה, וכן הוא היה בעל צדקה גדול, הוא היה נותן ביד רחבה, ועד כדי כך שלרגע לא נתנו לו מנוחה, מיד כשיצא משולח אחד נכנס שני, עמדו בתור אצלו מהבורק עד הערב, את העסקים ניהלו אנשים מיוחדים ששילם להם, והוא ישב וחילק צדקה — דבר שהוא נדיר אפילו בזמנינו. הנתינות שלו לא היו נתינות בסכומים קטנים, הוא היה נותן תמיד סכומים גדולים, והדבר הוביל לכך, שכל יהודי בנוי יורק לא רצה לקנות בשר במקום אחר אלא רק אצלו כי היו סמוכים ובטוחים שמדובר בכשר כשר שאין עליו כל פקפוק.

בנוסף לכך, היה לביח"ר שלו שם טוב, כי הוא נשא על עצמו את החותמת של רב הונגרי ששימש באחת הקהילות הידועות בהונגריה, שהיה ידוע כגאון וגדול בתורה, והיה מחבר של ספרי שו"ת, והיה מתפלפל עם גדולי הדור, ונוצר מצב שהאיטליזים האחרים כמעט ולא יכלו למכור בשר, כי כולם העדיפו לקנות בשר אצל הבעל צדקה.

חלק קנו אצלו בשל צדקותו של בעל הבית, ואחרים קנו אצלו כי הם קיוו שע"י כך הם יוכלו לקבל אצלו גם כספים למען מטרת באירופה, וחלק אחר היה מקבל אצלו את הבשר חנם, — גם בתור חלק ממעשה הצדקה שלו — לרבנים, ראשי ישיבות, מלמדים, וחלק מהישיבות חילקו בשר חנם. היה זה בשעת לילה מאוחרת, תפסה המשטרה שתי משאיות ענקיות (טריילרס) שפירקו במפעל של בעל הצדקה, בשר של חמורים וגמלים, המשטרה חקרה בו במקום מנין הבשר, — באותה תקופה הממשלה היתה מפקחת על תהליך ייצור הבשר, וכשהיו מוצאים זיופים ושקרים היו מענישים

קכא

בענשים קשים, לדאכוננו כיום אין יותר את אותה משמעת — ואז נודע שכך מתנהל הדבר כבר במשך שנים — צמרמורת עבר בכל הגוף כששמעו את הסיפור.

כשהשמועה עדיין לא הספיקה לצאת לרחוב, נודע לבעל הבית שהמטרה תפסה את המיירה, וכי מיד יודע על כך בכל העיר, הוא תפס מיד את ידי ורגליו, וברח למקום שלא נודע שם הסתתר תקופה ארוכה...

העיר כולה סערה, הנושא הפך לשיחת היום בכל בתי הכנסת, במקואות, וכן במקומות העבודה, אפילו ילדים בתלמודי התורה דיברו על העוול הגדול שנגרם בעקבות מעשה זה כשהאכילו אותם בבשר חמורים וגמלים, הם הרי למדו במפורש בחומש שהדבר אסור — ככו הילדים.

לא ניתן כלל לתאר במילים את הסערה שפרצה בצבור כולו גדולים וקטנים. אדם אחד החל לצעוק, חייבים לתפוס אותו ולהרוג אותו, ושני ענה לו: לא! זו לא הדרך, אנו חייבים ללמוד מהמעשה הזה מוסר השכל לדורות הבאים, חייבים לתפוס את היהודי ולהכניסו לבית הכנסת, ושם להכריז על העוול שהוא גרם ולהזכיר לצבור כולו את חומרת העבירה הגדולה שבמעשים כאלו, ולציין את העונש הגדול הממתין לו כשמים על כך, ואז להשכיב את האיש וכל אחד יקח שוט ויכה בו בכל כוחו כמה שרק ניתן, וכל אחד יעבור לידו וירק בפניו. אחרים ציינו שלא רק הבעל הבית אשם, גם המשגיחים אשמים, וכן הרבנים המכשירים, הם אשמים בדיוק כמו הבעל הבית, ולכן אין ספק שגם הם צריכים להיענש בדיוק כמו הבעל הבית כי הם עשו את עצמם כאילו שאינם יודעים. בסופו של דבר המשטרה תפסה את בעל הבית והכניסו אותו לבית הסוהר, ושם הוא נפטר ל"ע, אין צורך להוסיף לסיפור זה — העיתונות הביאה זאת בהרחבה רבה.

— פא —

פוחזים וריקים לוחצים להגאון הרהחיד"א זצ"ל, ומאנסים אותו לתת הכשר.

וככה תאכלו אותו מתניכם חגורים (יב, יא). מעשה ברבי חיים-יוסף-דוד אזולאי — החיד"א, שיצא כשליח ארץ-ישראל לחוץ-לארץ, באניה שירד בה ירד איש סוחר אחד שהוביל אתו מלאי גדול של גבינה בלתי כשירה למדינת איטליה. אותו סוחר ידע שהחיד"א רב גדול ומפורסם שיצאו לו מוניטין בכל תפוצות ישראל, והיה כאשר ישיג ממנו, "הכשר" על הגבינה יעלה העסק יפה. לכן היה משתדל אצל החיד"א יום יום שיתן לו, "הכשר", גם הציע לו סכום כסף גדול, ואף איים עליו באיומים נוראים אם לא יתן. אבל, כמוכן, שהחיד"א השיב פניו ריקם. הלך אותו סוחר ושכר כמה פוחזים וריקים מן מלחי האניה והללו התנפלו

על החיד"א באמצע הלילה ואמרו להשליכו לים, אם לא יתן את כתב ההכשר המבוקש. משראה הרב שחייו בסכנה ואין מפלט. עמד וכתב להם, "הכשר" כדת וכדין לאמר: "הגבינה של המוכ"ז כשרה וישרה היא למהדרין מן המהדרין, יאכלו ענוים וישבעו וכו' וכו' וסיים: הכותב וחותם ביום ג' לסדר וככה תאכלו אותו מתניכם חגורים וגומר, בספר שמו"ת שנת תק"ח לפ"ח.

כשהגיע הסוחר לאיטליה פירסם ברבים שיש לו גבינה למכירה למהדרין מן המהדרין בהכשר הגאון הגדול והמפורסם הנודע בישראל החיד"א. אולם כנהוג נתבקש הסוחר להכנס אל הרב, "מארי דאתרא" להראות את ה"הכשר".

קרא הרב, את ההכשר וראה שאמנם הכשר טוב ותקיף הוא, אבל כיון שהגיע לפסוק שבתאריך נצנצה תמיהה בלבו: לשם מה ציין החיד"א כי הפסוק שבתאריך נמצא בספר שמו"ת? דבר שגם תינוק של בית רבו יודע.

העמיק הרב לחשוב עד שמצא: שמו"ת ראשי התיבות: "שנים מקרא ואחד תרגום", עיין בתרגום על הפסוק הניתן ומצא שתרגום אונקלוס מתרגם: "מתניכם חגורים – חרציון יהון אסירין", עמד ופירש לעצמו: חריצי הגבינה יהיו אסורים.

צוה הרב לאסור את הסוחר בבית הכלא של הקהלה ואחרי חקירה ודרישה נמרצת הודה הסוחר כי הוציא את ה"הכשר" מהחיד"א במעשי אלימות. עמד הרב ובירך על החידה של החיד"א: "ברוך שחלק מחמתו ליראיו".

— פב —

טבח מאכיל נבילות וטריפות מת במיתה משונה וכלבים מלקקין דמו.

מעשה בטבח בציפורין שהי' מאכיל לישראל נבילות וטריפות, פע"א שתה יין ער"ש עלה לגג ונפל ומת והיו כלבים מלקקין דמו, שאלו לר' חנינא אי מותר להעביר המת משם, אמר להם כתיב וכשר בשדה טריפה לא תאכלו לכלב תשליכון אותו, וזה הי' גוזל הכלבים ומאכילן לישראל וע"כ הניחו אותו שם כי משלהן אוכלין (ירושלמי תרומות פ"ח ה"ג, ילקוט פ' אמר).

— פג —

שוחט מאכיל טריפות, והרבנים אינם יכולים לבדוק אחריו,
ושאר השוחטים שותקים מפני המחלוקת.

ע"י בדכ"ת סי' ל"ט סק"ז בעובדא דק"ק בארדיטשוב שאסר
המהרש"ק את השו"ב דשם שנתכשרו אצלו יותר מהרגיל, וגם אני ראיתי
בעיר אחת שנתכשרו אצל השו"ב האחד כמעט כל מה ששחט, ומאותן
הבהמות ששחטו שאר השוכי"ם נטרפו אצלם למחצה ויותר והרבנים לא
ידעו לבדוק אחריו ואחרי מעשיו ותלו הדבר באומנותו שהתפאר שמצטיין
יותר מ שאר השוחטים, והקצבים החזיקו בו והפליגו כשבחו, וחבירי
השוחטים העלימו עין ממנו מפני המחלוקת עד שהקב"ה אנה לידו ונתפס
ברשעו והוסר ממשמרתו (שמושה של תורה דף ק"ח לבעהמ"ח מצודות
דוד על קש"ה).

— פד —

הבעל שם טוב הקדוש גילה שבא להעולם לתקן הקלקולים
מהשוחטים.

שמעתי בשם רבינו הק' הבעש"ט זי"ע כי הוא בא לעוה"ז לתקן תיקון
עולם ואשר הי' עומד העולם ברפיון בקלקולם בשלשה עמודים שהעולם עומד
עליהם (תורה עבודה וגמ"ח) כי עמוד התורה קלקלו הבעלי דרשנים שנסעו מעיר
לעיר ואמרו דרשות של דופי לעור עיני העולם ובדו להם מדרשים פליאים
ותירצו אותם והם היו בעצמותם קלים ונוכלים, ועמוד העבודה קלקלו החזונים
הידועים בקלותם ופחזותם כי בימינו אין לנו רק התפלה שבמקום תמידין תקנום
וזהו העבודה בגלותינו (בעוה"ר), ועמוד הגמ"ח קלקלו השוחטים הקלים לאשר
אחז"ל (תענית כ"ג ע"ב) גבי אבא חלקי' דקדים סליק עננא מהאי זייתא
דדביתהו משום דאיתתא שכיחא בביתא ויהבי ריפתא לעניי ומקרבי הנייתא, וכן
אמרי' (כתובות ס"ז ע"ב) ופירש"י ומיקרבי הנייתא הנאתי מזומנת שאני מחלקת
לחם ובשר וכו' (ולא בממון וכו') וע"י שנתנו לאכול לעניים מבשר נבילות
וטריפות שהאכילו השו"ב הקלים נמצאו שלא עשו גמ"ח רק שעוד הכשילו את
העניים הסובבים ממקום למקום, וע"כ הי' כל שלשה עמודים רופפים עד שבא
רבינו הבעש"ט הק' זי"ע והי' בתחלת ימיו שו"ב ואח"כ בהתגלותו התפלל לפני
העמוד והי' ש"ץ ועורר לב העולם בתפלותיו בקולות נוראים והי' אומר מאמרי
תורות ע"ד האמת כדי לתקן כל אלו הקלקולים ולהעמיד תיקון עולם על מכוננו,
ע"כ שמעתי. (דברי תורה, ח"ג פ"ו)

— פה —

מעשה מהגאון החתם סופר זי"ע.

הי' עובדא נוראה בימי החת"ם זצ"ל כנער אחד בן ז' שנים יתום מאב, אינו מכין מה שמדכרין אליו, מדבר ואינו יודע בעצמו מה מדבר. כל מעשיו רמיוותיו, וקריעותיו מעידין ומגידין שהוא שוטה ודעהי' קלישת'י מאד. ואחר התייעצות עמוקה של הרופאים המומחים הציעו העצה היחידית שילך לבית חינוך לילדים כאלה, וכלי שום ספק יחעלה שם עכ"פ להגיע למעלת בעל אנושי לישא וליתן ולכלכל דבריו במשפט לטרוף טרף לו, אבל דא עקא כי בשום אופן כל ינתן להביא לו מאכלות כשרות וצריך לאכול נכילות וטריפות כשאר ילדי נכרים שבשם.

והניף ידו מרן רשכבה"ג מהר"ם סופר זצ"ל ככח תורתו להמציא היתר להנעלב הלזה וסיים דבריו כהאי לישנא:

ומ"מ העידו קדמונינו ז"ל שעי' מאכלות אסורות כנערות מטמטם הלב ומוליד לו טבע רע, עדיין אני אומר מוטב שיהי' שוטה כל ימיו וכו' (שו"ת חת"ס או"ח סי' פ"ג).

— פו —

רבה של צאנו זי"ע מעיד על שוחטים שהתקלקלו בגלל השחיטה

הדברי חיים בשו"ת (יר"ד חלק א' סי' ז') כותב שהוא ראה הרבה יראי שמים ולומדי תורה שהתקלקלו לאחר שנהיו שוחטים, שוחטים אחרים שהיו קלים קלקלו אותם, ולכן הרבה קהלות בגרמניה עזבו את הדת רח"ל.
(שו"ת דברי חיים שם)

קכה

— פז —

מעשה מכהן גדול שנעשה צדוקי בשביל שאכל טריפות.

מובא ביערות דבש שיוחנן כהן גדול נעשה צדוקי אחר שמוש בכהונה שמונים שנה, מחמת שנכשל בשוגג במאכל איסור.

שומר שמים!!!

איש קדוש שנכנס בק"ק, מקום השראת השכינה ולא ניזק פ' שנים, כל התפלות של כלל ישראל וכפרתן נתקבלו על ידו, אעפ"כ כיון שנכשל, רק בשוגג, פ"א בימי זקנתו נעשה צדוקי.

— פח —

מעשה נורא שאירע בסלאוואקוי מקצב שהי' מאכיל טריפות ח"ו, ונענש שעכברים אכלו בשרו.

ידוע המעשה הנורא שאירע בתקופתנו לפני כארבעים שנה במלאווקי בישוב סמוך לווישניץ, שהקצב דשם הי' מוכר לאחד מחשובי בעלי הבתים ולבסוף נחלה במחלה מסוכנת ואז קרא לפני גסיסתו את הדיין של הקהלה והודה לפניו שהרבה שנים מכר בשר טריפה לישראל ואמר שזה בשר כשר, ואח"כ מת. וכשהחברא קדישא התחילו לחפור הקבר נתמלא הקבר עכברים, ורצו להבריח את העכברים ולא יכלו בשום אופן, וחפרו קבר אחר וגם זה נתמלא עכברים, וזרקו לתוך הקבר קש ועצים ועשו שריפה גדולה ושמעו קולות כבי' ומרוב פחד ברחו משם החבריא קדישא ואח"כ שוב נתמלא הקבר עכברים ובאו לפני הרב ושאלו אותו מה לעשות והשיב שישכיבו את המת כך בקבר ושמו את המת בתוך הקבר מתוך בכיות על החרפה של המת ותיכף שהשכיבו אותו בתוך הקבר התנפלו עליו העכברים ואכלוהו כולו רח"ל. המעשה הזאת נתפרסמה בכל הסביבה ורבים עשו תשובה.

— פט —

מעשה מעשרת השבטים.

כתב בס' דרך הנשר בשם הגאון ר' יצחק ראב"ד ווערבא שהה"צ ר' עקיבא יוסף שלעזינגער ז"ל (חתן הגה"ק ר' הלל מקאלאמייא זצ"ל) כתב בספרו ש"מ שבשנת כת"ר לפ"ק בערב פסח בא לבית חותנו איש אחד מאזיען בשם ר' אליעזר ב"ר שמעון ממדינת טיבעט (שכוא בן יאפאן וחינא) ודבריו הי' רק בלשה"ק ובקשתו הי' מחותנו הה"ק ר' הלל זצ"ל להיות אצלו פסח בלבד, ורק בתנאי זה כי הסדר יעשה הוא בעצמו על שלחן מיוחד לו, והוא יתן לו המצות וצרכי הסדר, ונרצה לו, והי' כן, ולא אכל בליל פסח, כ"א כשיעור כזית מצה כהלכה, ושוב לא אכל כל הפסח עוד מצה, ורק אכילתו הי' מפירות ותפוחי ארץ ולוזים, ולא רצה לקבל שום מתנה, ולא שום ממון ולא צרכי נסיעה וסתם שם והדברי אשר שמעתי ממנו ואיתי אותו החג אכתוב קצת אשר בזכרוני, הסדר הי' בלהבות פלאים כל פסוק אשר אמר בקול הי' מתרגם אותו בלשונו אשר לא נודע לנו, ורק איזהו דברי זוהר ומדרשים אשר אזכיר בחוכם שמענו, התפלל בהתלהבות בקולות וברקים לערך ב' או ג' שעות ואח"כ בא לביתו וטעם רק תפוחי ארץ בצים ופירות וכיוצא בלא בשר ומצה, ולא הי' זמן לשמוע ולדרוש ממנו, כ"א בחוה"מ וביו"ט דרשתי ממנו על מהותם ומאות תורתם, וא"ל כי הוא משולח ובא בטעם כמס' ע"פ מצות הראשים, כאשר אביו הוא ג"כ ראש הב"ד, וביניהם הם במספר לערך צ"ו אלפים ב"י תחת דגלם, וסדר הזה עם שרי עשרה שרי חמישים שרי מאות שרי אלפים והם מקיימין המעשרות, וכל בי עשרה ביכלתם להחזיק פרנסת מנהל ת"ח היושב עה"ת ועבודה ומלמד עמהם בשבתות ומועדים בקביעות עתים לתו' לפי יכלתם, ראש הנשיאים הוא מקובל ובעל רוח"ק והוא מנהיג הדור ע"פ הוא נעשה כ"ד, צדיק מושל ביראת אלקים ולא לבד לשפוט את עדתם כ"א כמו שכ' אצל בני יששכר יודעי כינה לעתים מה יעשו ישראל בכל הגולה, ואצלו ס' בשם האב"ב (ר"ת אחינו בני ישראל בגולה) והנה מה שדיבר בסוד עם מנו"ח "ל לא אדע, ורק אשר שמעתי וראיתי ממנו אני כותב כי שקר שנאתי, והנה האיש הזה דברתי עמו בד"ת ביו"ט והוא רצה רק בלימוד הפייט של ר"א הקליר, ובו דרש ע"ד האמת וכו' עם עמקות אשר ל"ה מוחי סובל, בשרשי הגלגולים, ועד"ז גילה לי הנשמות של דורינו, ואמר כי הראשונים מן לועזים בלע"ז המה באו בגלגול מן דור של כת ש"ץ ימ"ש, כאשר נכשלו עם חצונים ובאו לחיצונים, ואעתיק ממקצת מס' האביב מהנוגע לדעת כדורנו וז"ל: ר' נתן אדלר ותלמידו ר'משה סופר מפ"ב מקובלים בנסתר, רנ"א רצה לפסול השוחטים דפד"מ, ולהכניע חותם הס"א ששורה על שוחטים פסולים בסוד על חרבך תחי' וגו' ואלמלא השיג כל רצונו בא משיח, אך הס"ס

קכז

העמיד עליו רודפים קצבים והוצרך לברוח מפ"פ ועל ר' משולם טימסניץ מפ"ב כ' נשמת שרף — ועל הנוב"י כ' עינו כעין חשמל — ועל מדינת מעהרן פיהם כ' נחתם היא עם חותמו של ס"ס ר"ל, וישמור עצמו כל בעל נפש לעבור שם (ואין לך דבר שעומד בפני התשובה) — ובעיר פראג כ"ז שהי' הנוב"י בחיים ל"ה יכול הס"ס להיות שם, רק בדוחק בבחי' אורח ועכשיו מולך שם, ותחלת הקלקול יצא ע"י חזן וקאה"ר וכו' — ועל בתי כנסיות אלו כ' שם כל תפלתם בהם תועבה כמו אשר מתפלל בבית הכבוד, וגרוע יותר כי שם אשר מזכירין שם, ועוד זאת הי' לי לפלא, כי בבית מו"ח היה כלב מונח תחת שלחנו תמיד ובשום אופן ל"ה כח לגרשו מן הבית, וכל הכאות בו לא הועילו, וכאשר ראה הוא כן אמר לי למה אינו מתקן את הכלב הזה, וכי לא ידע מנהו כי זה הי' רב לוע"ז ממקום פלוני ושהי' סמוך לו, אשר קללו בקללות נמרצות, ונתגלגל בכלב הזה, והיא בסוד ויקרא ל"ה נובח בשמו, כי לה ר"ת לשון הנכרים, (וכזה כ' בילקוט ראובני גם בר"ת לשון הרע) וחשבתי שאינו כדאי להזכיר זה למו"ח, אך בא היום וכו', ספרתי דברים הנ"ל למו"ח אשר אמר לי האישי הנעלמי הנ"ל, והשיב לי אני לא אדע איזה תיקון לעשות לו, והגדתי זה להנ"ל, וא"ל זה תיקונו אשר יעשה לו והגדתי למו"ח ועשה כן, ומן אותה השעה נעלם הכלב ולא בא עוד והי' לפלא, וגם בעיני יפלא, והאישי הנ"ל ברגלו בא וברגלו הלך כבוקר אור אס"ח אחר תפלת שחרית, והי' ברצונו שיסע על מסילת הברזל כנהוג ולשלם בעדו ולא רצה לקבל שום ממון לעזר וכתב, כ"א לקיים את פקודתו אשר קבל מן הראשים שלהם, להיות פסח אצלינו לבד, ושוב לשוב לדרכו אשר פנה על דרך קאשויא, ומשם דרך פולין ורוסיא לפנות, והלכתי אני עם בני הישיבה שלי שהי' לי לערך ע' תלמודים אז, ללותו לדרכו, עד כי נעלם ע"כ.

— ז —

עדות ת"ח שראה שמערבנים חלב טמא בתוך חלב טהור כדי שלא יתקלקל החלב

ת"ח וחסידי יר"ש שדר כמ"ש כברלין העיד שנודמן לפניו בעת הליכתו לשאוף אויר צח, ראה חליבת פרות בבית אדון אחד ואחר כל החליבה ראה שהביאו כלי עם חלב מסוסים ועירבו בכל החלב ושאל להאדון למה יעשה כן, והשיב לו כי בתערובת זה יוכל לשהות החלב ימים רבים ולא יתקלקל כי החלב טמא אינו מניח להעמיד ואינו מתקלקל וכמה גדולים דברי חז"ל שחששו לזה.

— צא —

יהודים הודו שמערבבים חלב חמור עם חלב ישראל בכדי שלא יקפיא ויהי' ראוי לבישול רח"ל

ראיתי מובא בס' א' מגדולי תלמידי מהר"ם שי"ק ז"ל, שסיפר לו רבו הגאון מהרח"צ מנהיימר ז"ל, שפ"א כימי בחרותו בעת הקיץ נסע לוויין הבירה ממאטערסדארף בעגלה ונסעו אז אתו יהודים סוחרים שהובילו משם חלב לעיה"ב וויין, ושאל אותם האיך אפשר שלא יקפיא החלב כימי החום בערך ב' או ג' ימים עד בואם שמה, והשיבו לו שיש להם לזה פעולה טובה שלא יקפאו, היינו שנותנים לכל כלי גדול של חלב פרה כף או שתיים מחלב חמור וזה מחזיק החלב שלא יקפיא, ועי"ז ראוי עדיין לבישול.

— צב —

החפץ חיים מזהיר מפני מקוה שאינה כשרה

בעיירה לא הרחק מראדין נפסלה המקוה המקומית, ולאף אחד במקום לא היה איכפת לתקן את המקוה, ואז החליט החפץ חיים לעבור לאותו עיר, וכשהגיע לשם הוא שלח לכנס את כל העיר, והודיע שהוא נמצא ומבקש להגיד דרשה בבית הכנסת. כששמעו בעיירה על כך, סגרו כולם את החנויות ובאו לבית הכנסת, ואז פתח החפץ חיים ואמר: רבותי! כשאגיע לעולם העליון ישאלו אותי מה שמך? אשיב ישראל מאיר, ישאלו אותי האם ידעת שבעיירה זו יש מקוה פסולה? אשיב כן, ואז בודאי ישאלו אותי ומה עשית?, אשיב, שנסעתי לעיירה והזהרתי את תושבי המקום, ולא רצו לשמוע בקולי, ולכן אני מבקש מכם שתמסרו לי בכתב שאני הזהרתי אתכם.

— צג —

קרושת הצדיק אינה מאפשרת שיכשל בטריפות, אפילו כשנראה ברור ככשר

אני רוצה לספר דבר מעניין ששמעתי באוני מהגאון האמיתי החסיד הרב מזלאטשוב.

קכט

ילד צעיר בא אליו פעם בשאלה, ואחז ביד חלק מהמעיים של העופות, ושומן כיסה את המעיים, השומן היה יבש וקשה ונראה היה שאין כלל שאלה על העוף. הגה"ק מזולאטשוב תפס בידו את המעיים, ונטה לאסור, טענתי אז בפניו שלא נראה כלל על העוף שהוא טרף?, השיב לי הרב: מה אני יכול לעשות שפי אינו מאפשר לי לומר כשר, ולכי נוטה יותר לטריפה, יכול להיות שהעוף טרף מסיבה אחרת, אבל לא בגלל שאלה זו, ואז הוא פנה אל הילד ושאל האם יש לו כאן את כל העוף, והילד השיב שהעוף כולו נמצא בבית, הרב ציוה על הילד ללכת הביתה ולהביא את העוף, וכשהוא הביא את העוף, הוא מצא על המעיים "מכה אשר כתובה" שהיא כאמת טריפה.

אני מאוד התפעלתי להיווכח שדרך צדיק הקב"ה אינו מאפשר חלילה שום כשלון.

לאחר הסיפור הזה הוא אמר לי, שעכשיו אני מבין איך שצריך להתפלל בכוונה גדולה את התפלה של רנב"ה, "שלא אומר על טמא טהור", ואין הכוונה שלא אטעה חלילה בדין, זה כבר כתוב כשאומרים "שלא יארע תקלה על ידי", הכוונה שלא ייצא מתחת ידי היתר גם במקרה שאין אני רואה את צד האיסור, שהפה לא יוכל לומר שהעוף מותר. (ספר ארץ החיים על מס' ברכות דף כ"ח מהגה"ק מוה"ר חיים מטשערנאוויץ זצוק"ל כעל באר מים חיים).

— צד —

רוח קדשו של ר' סנדר מרגליות זצוק"ל הצילתו משתיית יין שרף חמץ בפסח

הגה"ק רבי שלמה קלוגער סיפר, שהגה"ק מוה"ר (אלכסנדר) סנדר מרגליות זצוק"ל לא שתה בפסח יין שרף, רק מהיין ששלח לו מוה"ר ר' לייב מיכעלעס מלכוב ז"ל, בכל ערב פסח הוא היה נוהג לשלוח לו בתוך חותם דרך שליח מיוחד, רק עליו הוא סמך, חוץ מיין שרף זה הוא נהג שלא לשתות מיין שרף אחר בפסח, הוא היה ידוע כצדיק ישר ונאמן.

כדרכו מדי ערב פסח, ציוה ר' לייב מיכעלעס ז"ל על המשרת להביא מהמרתף יין שרף שהיה כבר מוכן לפסח, ואז אירע טעות, והמשרת במקום להעלות את היין שרף של פסח הוא העלה יין שרף של חמץ, שנראה היה בדיוק כמו היין שהיה כשר לפסח, והוא שלח את היין החמץ להגה"ק ר' אלכסנדר סנדר מרגליות זצוק"ל. כשהגה"ק ר' אלכסנדר סנדר מרגליות זצוק"ל הגיע בחג הפסח בבוקר חזרה מן התפילה, הוא לא רצה לעשות על היין הזה קידוש כפי שנהג לעשות מדי שנה, הוא לקח לידו את הבקבוק וסיבכו מימין לשמאל ומצד לצד במשך הרבה זמן, ובינתיים הגיעו למקום עולי רגל רבים שבאו לקבל פני רבם, וכבר היה מאוחר, והחל לומר תורה, הרבנית הזכירה לו כל הזמן שכבר תיכף ערב וכי לא עשה קידוש. בינתיים הגיע שליח עם מכתב בהול ממוה"ר ר' לייב זצ"ל, שבו הודיע לו

שהוא עשה טעות וכי הוא שלח לו יין שהוא חמץ גמור, כל הסוככים אותו היו מלא התפעלות מכך.

(מוכא בשם הגדולים החדש מערכת ס')

— צה —

**עצה טובה מהצה"ק ר' אהרן ראטה זצ"ל בעל שומר
אמונים, טהרת הקודש ועוד**

מה נאמר ומה נדבר בענין השוחטים, היות היום שנמצאו קלי דעת בעוה"ר, אוי לנו מה שאנחנו רואים ואין בידינו למחות, כי כל כך נסתמו הלבבות כי א"א לומר ולדבר, ונתקיים בנו מאמר חז"ל (סוטה מ"ט ע"ב) אין תוכחה, ושומר נפשו יברח ממקום שיש שוחטים הללו, ומי יתן לנו כח שנוכל להזהר מאכילת בשר לגמרי, אבל מה נעשה כי תש כחינו, וכש"כ מה נעשה בעניני הקצבים, שיש הרבה קלי הדעת שחשודים לאכול טריפות, וגם בשביל קצת הרווחה חוטפים ומוכרים מן הבא בידם דברים אסורים ר"ל, בפרט במקום שאין שם משגיחים, ומכשילים הניקור בעוה"ר ממיעות היראה ומיעוט השגתם בפרט בכפרים, וגמצא הרבה פעמים גידים אסורים בתוך הבשר, ואשרי לאלו היר"ש שנוהרים שאינם אוכלים רק בשר עוף, ומזה יוצא מהרבה חששים, ואין דברינו בדרך כלל ח"ו, כי ישראל קדושים הם וחלילה לי לדבר בכלל, רק בפרטות אני מדבר במקום שאין בנמצא משגיחים כשרים ויראי השם, ומי שרוצה לקדש עצמו לפני בוראו נתיצת' עם כמה שוחטים ידאים, ואמרו לי לעצה טובה שלא לאכול רק בשר עוף, וזה עצה לשמור נפשו מכמה מכשולים כידוע ליודעים וכש"כ עכשיו בדורנו.

(שלחן הטהור)

— צו —

**סומכים על השוחטים בעינים עוורות, בעוד שאם אותם
שוחט יבקש ללוות מעות מאותו איש לא יסמוך עליו**

בספה"ק באר מים חיים פ' חיי כתב ז"ל: בדורותינו היום אם יבוא אחד ובידו סכין לשחוט, ויאמר כי הוא שו"ב ומומחה, יאמינו לו בכל שהוא, ולא ישאל ויחקור וידרוש עליו כ"כ, ויאמר מן הסתם כל המצויים אצל שחיטה מומחים הם, וכמו"כ אם א' יביא יין וחלב או דג וכדומה מדב"ים הנמצאים בהם חשש איסור, או אם יתנו לפניו דברים הצריכים בדיקה מתולעים וכו', יאמר מן הסתם יהודי מוחזק בכשרות הוא, ואינו חשוד להאכיל דבר שאינו ראוי לאכול, ולא כן יעשה אם יבוא אחד ללוות מאתו מעות או שאר דברי חפץ, לא יאמין לו כפשוטו בשום אופן עד אשר ידרוש ויחקור וישאל היטב עליו, מי הוא זה ואיזה הוא, ואם נאמן

קלא

הוא או אינו כ"כ, ואם כבר יתרצה ליתן לו, יעמיד עליו עדים ויכתוב בספר וחתום, ויפחד וירעד עד כלות הזמן אולי לא ישלם לו, והכל בשביל כי זה הוא העיקר בעיניו בכל עבודתו שעובד בעוה"ז, ולזה יתן כל לבו ונפשו ועיניו שלא לבוא לידי הפסד, משא"כ במצות ד' שלטפל נחשב בעיניו, ואם לא יהי' על צד היותר טוב, מה יהי' בזה כיון שלא זה הוא עיקר עבודתו עיי"ש באריכות שמתמרמר על מצב הדור, ומה נענה אנן אבתי".

— צז —

קצב ביקש מהרה"ק מברדיטשוב שלא הכירו לשחוט עבורו, וכשביקש ממנו הלואה לזמן קצר חשש הקצב מפניו

ועד"ז יסופר בשם הרה"ק מברדיטשוב זל"ה, שפ"א בא אצל קצב אחד שלא הכירו, ושאל אותו הקצב אם אינו שו"ב, כי יש לו לשחוט בהמה אחת, והשו"ב דר כשני פרסאות ממקום הכפר, והשעה רחוקה לו להמתין עד כי יבוא השו"ב, ענהו הרה"ק הן, ורצה הקצב שהרכ ישחוט לו הבהמה וישלם לו כפליים לתשועה, אמר לו הרה"ק אעשה רצונך, אבל בקשה אחת יש לי אליך, הן אני צריך היום לכיחי עשרים רו"כ והוא נחוץ מאד, לכן אבקשך אשר תמחול להלות לי סך הנ"ל, ובעוד ימים אחדים אשיבם לך כרב תודה, כי הלא הנני נוסע על הכפרים עבור נדבות, וב"ה כי הנני איש אמת ולא אשקר באמונתי, א"ל הקצב לדבר הזה יסלח לי מר, כי הלא אעפ"כ אינני מכיר את מעלתו ואיך יוכל לבקש ממני דבר גדול כזה להלוות עשרים רו"כ לאיש אשר אינני מכירו, אז אמר אליו הרה"ק ישמעו אזניך מה שאתה מוצא מפיו, עשרים רו"כ אינך חפץ להלוות לי יען כי אינך מכיר אותי, ולשחוט לך בהמה רצונך לסמוך עלי, ואם הי' מזדמן אחד אשר חפץ להרויח הרייניש משכר השחיטה, והי' שוחט הבהמה ובודקה ומכשירה, היית ח"ו מאכיל נבילות וטריפות לישראל, אשר זה עבירה יותר גדולה מן עשרים רו"כ שלא להחזיר (כי עכ"פ כל יום בעמוד והחזיר ומעוות שיוכל לתקן) ואז החזיר הרה"ק את הקצב למוטב, שמעתה לא יעשה מעשה כזאת, וגילה לו כי איננו שו"ב, רק רצה להעבירו מדעתו דעת נקלה.

— צח —

אדמו"ר הזקן בעל ה"תניא" והשו"ע מוסר נפשו בבית האסורים על כשרות המאכלות

בזמן ישיבתו של אדמו"ר הזקן בעל ה"תניא" במבצר הפיטרופטבלי בפטרבורג, עבר עליו פעם אחת כמה ימים שלא אכל מאומה, כי לא היה שם מאכל כשר. פקידי בית האסורים חשבו, שאינו אוכל במתכוון כדי שימות, ועל כן רצו

להכניס את המאכל לפיו בעל כרחו, אך הצדיק סתם פיו הקדוש בחזקה ולא יכלו לפתחו בשום אופן, ותהי שם צעקה רכה, ואדמו"ר היה בצרה גדולה. בתוך כך בא לשם השר חוקר-הדין ובשמעו קול הצעקה שאל מה זאת, כשסיפרו לו, אמר להם: — לאיש כזה לא יאה להכניס את המאכל לפיו בעל כרחו, כי אם לדבר אליו עד שיתרצה.

נכנס אליו השר בעצמו ושאלו:

— למה אינך אוכל? הלא אפשר שתצא זכאי כדיןך, וכשלא תאכל בוודאי תמות, והלא מאבד עצמו לדעת אין לו חלק לעוה"ב.

השיב לו אדמו"ר:

— איני אוכל מפני שמאכל כשר אין לנו כאן, וטריפות לא אוכל, אף אם לא יהיה לי חלק לעוה"ב.

שאלו השר:

— ואם אשיג לך מאכל כשר, התאמין לי?

השיב לו אדמו"ר:

— לעת עתה אין צורך בשום מאכל, כי הקיבה נחלשה מאוד: רק נחוצ להשיג מבית מרקחת איזה דבר לחזק את הקיבה, וגם אם היו משיגים לי "איינגימאכץ" (מרקחת צנון) טוב מאיש יהודי, הייתי אוכל.

והוסיף אדמו"ר לאמר לו:

— "איינגימאכץ" הוא ממרירו למיתקא, ואני צריך לזה עכשיו...

אמר לו השר:

— ואם אני אשיג לך זאת, התאמין לי?

השיב לו אדמו"ר, שאם הוא בעצמו יקח מיד היהודי, ושום אדם זולתו לא יגע בו עד שיגיע אליו, אז יאכל.

ובפטרבורג ישב אז הגביר ר' מרדכי מליפלי לצורך עסקיו, והיה חשוב מאוד אצל שרי המלוכה, ע"כ שלח השר אליו בקשה, שישלח לו תיכף "איינגימאכץ" טוב וכשר ע"י יהודי. הדבר נכנס בלב ר"מ: למה לו זה לשר? ולכו אמר לו, שזהו בשביל הרבי (שהוא היה מחסידי הגדולים), ועל כן שלח לו תיכף את ה"איינגימאכץ", והניח בתוכו פתקא קטנה בזה הלשון: "אני רוצה לידע מי הוא האוכל את ה"איינגימאכץ" שלי, ובאיזה מקום", וחתם שמו. השר שמר דבריו באמונה, ולא נגע כלל המאכל, והביאו בכבודו ובעצמו כמו שהוא ליד אדמו"ר, ואדמו"ר מצא שם את הפתקא, כאשר תם האוכל ביקש מהשר שישגיג לו עוד מהמאכל הזה, ומעט אוכל הניח בתוך הכלי, ואמר להשר:

— מעט אוכל צריך להניח, שתחול עליי הברכה.

ותחת המעט שנשאר הניח פתקא קטנה בזה הלשון: "אני הוא האוכל זה, ובמקום פלוני", וחתם שמו, וגם כתב שתיכף ישלחו איש אחד לוילנא, השר לא נגע גם בזה, ומסר את הכלי לר"מ, ור"מ מצא את הפתקא ותחי רוחו ורוח אנ"ש (אנשי שלומנו). ותיכף שלח ע"י השר שנית את המאכל, ואיש אחד נשלח לוילנא

קלג

ואף שלא ידעו כלל על מה ולמה נשלח האיש, בטחו בכוח אדמו"ר, שבוודאי שם בוילנא יודע לאיש מטרת נסיעתו, וכן היה.

— צט —

מאכילים את העם בשר סוסים וחמורים

זהו ככלל לא צחוק או סיפור בדים, הדבר היה כתוב בעיתונים שחור על גבי לבן, ואף אחד אינו שם לב לכך כשיש דברים יותר חשובים, למשל מה אומר פורד, או מה אומר סאדאט, ומה חושב קיסינג'ר, ומה דעת חוסיין, והיכן נמצאים הרוסים, כל זה נראה חשוב יותר מכל החמורים והסוסים...

אבל ידידי היקרים, כאן מדובר מטרדגדיה מצערת, ממציאות שבה אנו חיים ושהיא חשובה יותר מאשר כל האישים הערכים או אחרים מראשי אומות העולם. לכן, מותר לכם לשמוע, הסוסים והחמורים הוחיקים בארץ כשהם מתפגרים מעבירים אותם לגן החיות בתל אביב, שם כמובן זה אוכל מצויין וטוב והחיות נהנות מאוכל זה...

לאחרונה מציינים ראשי גן החיות שזה זמן ארוך שאינם מקבלים עוד אוכל של חמורים וסוסים, וכי החיות מאוד מתגעגעות לאוכל זה, אז החלו לחקור ולדרוש מה קורה כאן, האם הבהמות הטמאות זוכות לאריכות ימים ואינן רוצות להתפגר, או שמא מעבירים אותם לגני חיות אחרים, או שולחים אותם לחו"ל... מתברר שאת הבשר של הסוסים והחמורים מעבירים לחיות מסוג אחר ששמן "בני אדם", על כך מדווחת העיתונות שהבשר הזה חדר למסעדות בכל רחבי הארץ אורחים היושבים ליד שולחנות פרומייקה ומשלמים עשרות לירות עבור מנת הבשר שעובד למנות בשר מטוגנות, ולאיש לא עולה ברעיון לחשוב שמדובר כאן ב"בשר חמורים" או "בשר סוסים".

האנשים העושים זאת כודאי נפלו על הראש — כך אתם חושבים — אך המציאות היא שהם מתכוונים לכסף, ובשביל זה הם מוכנים אפילו לטרוף בני אדם, בוודאי הנכם וזכרים את הסיפור עם אותו סטודנט שאכל מוח של בן אדם... שנית, הם טוענים: כתוב בתורה "לכלב תשליכין אותו" שבשר נבילה זורקים לכלבים, אבל לא כתוב בתורה שהכוונה היא לכלבים בעלי ארבע רגלים, אולי הכוונה גם לכלבים בעלי שני רגלים...
כן רבותי, כך זה נראה כשלא חיים על פי התורה, כשמחנכים בחינוך כפרני — מגיעים לכך שאוכלים בשר חמורים!

*

אבל מורי ורבותי, הרשו לי להעלות מהרהורי לבי כשמדובר במעשה נבלה שכזה.

אולי גם אנחנו אשמים בכך, אם מדובר בכך באכילת בשר חמורים וסוסים, אולי גם בצד השני משהו לא בסדר? מי יודע?!, הלא אומרים בשם הגאונים

שחבל ארוך משוך משני צדי המחנה, וכשצד אחד נמשך לכיון אחר אוטומטית גם הצד השני נמשך אחריו, ומספרים בשמו של ר' ישראל סלנטר שאמר כשנודע שבפאריז הגבירו את חילולי השבת סימן שבקאוונע משהו נחלש בענין שמירת השבת, ולכן אנו נאלצים לחשוב לרגע מה קורה בענין הכשרות בחוגים שלנו.

*

אינני בא כאן להצביע על מעשה שאירע פה או שם, אבל אני שואל — כמי שאינו מומחה בענין — כשמכינים לחתונות סעודות גדולות ומגלגלים מאות עופות, האם נזהרים בסכין השחיטה, בבדיקה, בריאות, במליחה, וכן הלאה, האם יראי שמים נזהרים בכל הפרטים, או האם סומכים על השני הטוען שהכל על צד היותר טוב — או שפלוגי ופלוגי אוכלים, ולכן אין צורך כלל להרהר אחריהם, או אחרים האומרים אתה רואה שכולם אוכלים אז מדוע שיהיה צורך עוד לשאול. יתכן שאלו העוסקים בנושא לוועגים לי, אבל יתכן גם שזה נותן צביטה בלב, אבל אני מדבר כאן כאדם שאינו יודע אלא רק מבקש להעיר בכדי שיחשבו ברצינות יתר בענין.

הרשו לי בהזדמנות זו שאלה נוספת, איך נשחטים העופות, אין ספק שהשוחטים הם יהודים יקרים אבל לעתים הם שוחטים כל כך הרבה — כאלו השוחטים 500 לשעה, אחרים 600 לשעה, ואחרים 700 לשעה, — ומי יודע אם לא יוצא מכשול מתחת ידיהם, אז הרי מותר להרהר בענין כשמעלים על הדעת ששוחטים עשרה עופות בדקה — האם זה לא יותר מדי בכדי שיעורר את האדם בטרם שהוא יושב לאכול?

יתכן ואיני מכיר טוב את הנושא, אך כששם זה אוהז עד כדי כך, עלינו להרהר, אצלינו מה נעשה.

(נר ישראל)

— ק —

האוכל נבלות וטרפות ומתרגל בזה, לבו מתטמם ואינו מרגיש כלל בסרחון הנבילה

אל תשקצו את נפשתיכם וגו' ולא תטמאו בהם ונטמאתם כם (ויקרא י"א מג), ובחז"ל (יומא ל"ט ע"א) ונטמאתם חסר כתיב, אל תקרי ונטמאתם אלא ונטממם, דהיינו מי שאוכל שקצים ורמשים, נבלות וטרפות מתטמם לבו ונפשו של אדם, עד שאינו מרגיש ומתבונן כלל אח"כ.

הדבר דומה לסוחר שהי' לו חנות של בושם, שנכנס פעם אחת לבורסקי, ולא יכול להתמהמה שם אף רגע, כי סרחון העורות עלה באפו, ויען שלא הורגל בזה מעולם ברח על נפשו, כמשך הזמן נודמן לו שירד מעסקיו עסק הכושם, והוכרח להחליף מסחר זה למפח נפש, כי לא הי' יכול לסכול ריח העורות, אבל כאשר

קלה

התרגל במסחרו עמד וישב כל היום והלילה כחנותו ולא הרגיש בריח הסרחון, ונדמה הי' לו כי בורסקי הוא מבטן ומלידה.

כן הוא הענין עם מי שאוכל נבלות וטרפות ומתרגל בזה, עד שלבו מתמטמם ואינו מרגיש כלל בסרחון הנבילה, ולכן צוותה התורה ולא תטמאו בהם ונטמאתם בהם, היינו שלא יטמא נפשו וטרפות וטרפות אפי' פעם א', כי מכיון שיתרגל בהן כבר קשה יהי' לו לפרוש מהן, כמו הבורסקי בסרחון העורות (חפץ חיים).

— קא —

הגה"צ כ"ק אדמו"ר מקאשוי שליט"א בהקדמה לספרו טל השמים עה"ת צועק על כשרות המאכלים והמקוואות בארצות הברית

מענינים החמורים שאנו מזלזלים בהם המה המאכלות אסורות שמטמטמים את הלב ואם כי מנינו בראש דברינו ד' אבות נזיקין שגרמו לחורבן המדינה בתורה ויר"ש יש לחשוב גם זאת, שנחטטמו הבנים ובנות כמאכלות אסורות דין גרמא שיצאו מה שיצאו. בראש וראשון למדנו לזלזל באי' חלב עכו"ם אשר כידוע מד' רבי הגה"ק א"ה מצאנו בעל דברי חיים זי"ע בשם חותנו גאון הגאונים הברוך טעם זי"ע שמקובל בידו דור אחר דור שיש שם איסור נוסף מלבד הטעם המבואר בגמ' ולא רצו לגלותו, וממילא אין שום היתר בשום מקום, ובפרט שחולבים במדינה זו לערך חמישית מכל החלב שבמדינה גם במהמות טמאות, וכל מי שנכשל יעזוב דרכו ויגעיל כליו ומה שא"א להגעיל ישברם, וישוב את ה' וירחמהו וכ"ש בגבינה שאיסורה חמורה גם מצד הקיבה שגיבנו אותה בה. וכן כל מה שנעשה חוץ לבית ע"י פאברייק (בית חרושת) לא יסמוך על השערות עד שידע מה הוא אוכל וק"ו בן בנו של ק"ו בשר ושומן שאין לאכול רק אם השו"ב יר"ש באמת מרכיב מבית ומחוץ כמו שכתבנו למעלה, המשגיח התמידי ג"כ כמותו, והרב הנותן ההשגחה יהי' מההולכים בדרך רבותינו ואבותינו ואם שלש אלה יעשה לה אז יאכלו ענוים וישבעו לא זולת, ושמת סכין בלועך אם בעל נפש אתה.

אם כך גדלה החיוב לבקר ולמצוא מעש בכל דבר שאיסורו איסור לאו או דרבנן עאכו"כ בדבר שכל טהרתן וקדושתן של ישראל תלוי' בו היא המקוה טהורה, כמה צריך לדקדק שיהי' נעשה בכל החומרות לצאת ידי שיטות הפוסקי', ואין לסמוך בהכשר המקוה רק על רב גדול ירא שמים מובהק, ובעל הוראה רגיל ובקי בהלכות החמורות, ויהי' מההולכים בדרך המקובל הוא ובני ביתו. ואחר שהכשיר אין לסמוך על זה לבד, רק שיעמוד תמיד תחת השגחת רב כזה שיראתו התמימה קודמת לחכמתו ויודע ההלכות והאישי המחזיק המקוה יהא יר"ש ואשתו כמותו, ולא פרוע ראש הולכת בגילוי בשר והיאך יהא לה נאמנות, הי' יצילנו לסמוך באי' כרת, על קלי הדעת, ובעיני ראיתי מקוואות שסומכין על כלנים בורים

וריקים, והוא העד הוא הדיין הוא הבע"ד, להכשיר ולהשיק, מטהר ומסיק, ואם רב גדול מפורסם ביראתו ותורתו, הכשירו פעם א' אז סומכין על זה כמה שנים, כאלו הבטיח הרב שלעולם יהי' חוסן ולא יהא חשש זחילה או שאר חששות שנולדים ברבות הימים, וגם הפליטים שבאו ראיתי שסומכין על זה ומשתמשים במקואות כאלו במקומות הקיץ אשר לפני כמה שנים הוכשר פעם אחד, והיאך לא ידעו שמקוה צריכה השגחה תמידית, וגם הכלנית צריכה שתהא בת סמכא, וה' יטהר לבכינו ויזרוק עלינו מים טהורים.

לא יסמוך עצמו על שום כתב הכשר רק באופן שכתבנו באות הקודם במהות הרב והמשגיח התמידי, וכ"ש בדברים הבאים על שולחן בפסח שלא יסמוך עצמו רק באופנים שכתבנו ואשרי למי שעושה מה שאפשר בביתו בעצמו. עכ"ז לא ניתנה תורה למלאכי השרת וכשל כח הסבל בלי עזר, רק ידקדק כמו שכתבנו ולהתפלל אל ה' רחום וחנון שלא יבא בפנינו שום מאכל איסור ושום משקה של איסור ונוכה לזרע קודש תמימים וישרים בע"ה שלא יהא לבם אטום ח"ו, רק פתוח כפתחו של אולם לתורתו ועבודתו.

— קב —

הגה"צ הנ"ל בהקדמה על ספרו ברכות שמים ע"מ מכות פוסק שעל מאכלות אסורות אסור לברך

קדושים תהיו כ' הרמב"ם ז"ל (בפ' קדושים) לקדש עצמו במותר לו, ולא להיות נבל ברשות התורה, ולשום מעצור לכל דברי הרשות, וא' מהם המבואר בכתוב, כל עמל אדם לפיהו, האכילה ושתי', יתירה, אשר מכלה הגוף כמו שכתב הרמב"ם ז"ל (הלכות דיעות פרק ד' הלכה ב'), ומכלה הנשמה, וכודאי הדור חלש ואין בנו כח לסיגופים ותעניתים, אולם לא להיות מזוללי בשר ומסובאי יין בלא הגבול הראוי, ודבר זה הגורם להיות נכשל במאכלות ושתיות האסורות, נעשה כחוק חיוב שצריך לאכול כל מין מאכל שישנו בעולם, וממילא אפילו אין הכשרות ברור, פקוח נפש דוחה כל איסורין שבתורה, אין אנו עושין הרבה חקירות, רק אם יש איזה פיתקא באותיות של קודש כבר הוא בחזקת כשר לנפש היפה, וכן אם יש איזה סוחר או עד כבר הותר הכל, והאמת שבלתי ידיעה ברורה על כל הנכנס לפה שהוא כשר, אז ע"פ רוב א"א להמלט מלהכשל במאכלות אסורות ר"ל, והחיוב לשאול למורה הוראה חרדי, ותלמיד חכם אמיתי, בכל מאכל האם אפשר לסמוך על כשרות דבר זה או לא, וכן אצל שמחות וחתונות לידע בכירור גמור מהו זה ועל מה זה, ואפילו אם באמת כשר לא צריך להרגיל עצמו וזרעו לאכול מכל מין ומין המתרגש ובא לעולם בתענוגים, שבזה עצמו מחליש הנשמה ומחליש הגוף, ומדחי אל דחי ח"ו אנו יוצאים לבקש לימודנו, בכל מיני מאכל, ומן ההיתר אנו באים ח"ו לאיסור, ושמת סכין בלועך אם בעל נפש אתה אמר החכם מכל אדם (משלי כג).

קלז

ק"ח בן בנו של ק"ח במשקאות, אשר רוב רובם אסור לשותתם, והלא ישנם משקאות בהכשר ברור ולמה לשתות ממי שיחור אשר כמעט כולם אינם כשרות, גם בלעדי זה תסמר שערות אנוש לראות איך ירדנו לשתות יין שרף כמו בני עשיו אשר נבראו לצורך זה, לשתות ולהשתכר, ומעולם לא ראינו בר ישראל לשתות רק כטיפה מן הים, ועתה הצלוחיות עומדות הכן לרוב, לרוות הצמאים, וכל בית שאין יין שרף נשפך כמים אינו בית, אוי לעינים שכך רואות, כזאת וכזאת גברה יד הס"א בעוה"ר, ורגילים אנו לפרש (יואל ב' כו) "ואכלתם אכול" אך בכשרות ברור, דעל מאכלות אסורות אסור לברך ע"כ יהי' האי ושכוע באופן "והלתם את שם ה"א", אשר מותר לברך עלי', שנית "אשר עשה עמכם להפליא" דמבואר בשו"ע מפליא לעשות שקושר ה' רוחני בגשמי וזה פלא, ע"כ כל צורך אכילה לא לתאוה תהא רק "להפליא" לקשור הרוחני בגשמי לקיים הגוף עם הנשמה.

— קג —

עוד מהגה"צ הנ"ל בענין הזיופים שבקו' "פרי תמרים" והמכשולות העצומות שיצא לכל העולם ע"י בירורם, וע"י פס"ד של הקלים בהוראה להקל באיסורים חמורים.

הגיע לידי בעת גמר החיבור הזה ספר החדש "כרכות שמים" עמ"ס שבת ח"ב, שנדפס זה עתה מהגה"צ המפ' מקאשוי שליט"א, וראיתי לנחוץ להעתיק כאן מש"כ שם על זה בקונטרס "קצה השמים" פרק ה'.

הנה כתיב כי לא מאסתים ולא געלחים, וגם אחר ימי האופל ומצוקה, בע"ה יסדו גאונינו ישיבות ובתי חינוך לטובה, וכ"ה גדלו והצליחו וכפורחת עלתה נצם, וישנם ב"ה ת"ח אברכים מופלגים בתורה בעלי כשרון, רק בא הס"מ ומרקד, לטשטש ולבלבל המוחות, יודע שכל מורה הוראה אפי' המומחים וזקנים בתורה ובשנים, כמה טרחו להעמיד ההוראה ברתת ובזיעה ופחד, ובכל שאלה חמורה נטלו עצה מחבריהם הרבנים, אפי' שימשו הרבה שנים בהוראה, אמנם על ידי הנדודים שהכל כמדבר, כל אברך שיש לו קצת ידיעה בשו"ע באיזה הלכה, כבר חושב שיכול להיות משיב, וכותב ומדפיס תשובות בכתב עת, ומחברים ספרים להלכה, וכ"א מגמתו תמיד לחדש חידושים בעל פה ולעקור המקובל והנהוג, כי אינו לפי כבודו להעתיק מהישן, וגורמים מכשולות, וכבר כ' בהתעוררות תשובה להגה"ק דערלוי הי"ד, זי"ע בשם אביו רבן של ישראל הכתב סופר, שלא יכתבו תשובות מי שאינו בקי ברוב הש"ס, ורבינו גאון ישראל הבעל אור חדש ז"ל בספרו דרשות חות יאיר, כ' שראה אברך שכתב תשובה בענין עגונה וכעס עליו, איך ירהיב בנפשו מי שאינו בקי ביסודות הש"ס לכתוב תשובה באיסור חמור ע"ש, ועתה כ"א פוסק בענינים חמורים, ולא לבד לשואלים יחידים, רק בדברים שנוגעים להכלל, כאילו להם ניתנה הארץ, והלא כל דבר שנוגע לכלל שייך לגדולי הדור, כי החיוב לשמש הרבה, ולשאול בכל ענין ובפרט בשאלה חמורה גם

את אחרים, ולא להשיב תיכף ומיד, רק לעיין הרבה ואח"כ לשאול גם דעת אחרים, ומבעלי תשובות אלו שקופצים להורות בדבר שנוגע להכלל, באים מכשולות עצומות, מכשילים הרבים לדורות, ונושאים כל העונות על עצמם, ומה מאד לבי דוי, הלא כמעט נועלים בפני עצמם ח"ו דרכי התשובה, כידוע עון מכשילי הרבים ומי בקש זאת מידם לקפוץ ולהיות מורה, כבן סורר ומורה, ישבו ללמוד ש"ס ופוסקים, ואח"כ להורות, ואם השעה צריכה לכך, אז יעיין בכל פעם ולשאול עצת אחרים ג"כ, ולא בדרך חדש להקל בכמה איסורים שכבר מקובלים בין קהלות עדות הישרים, ולחפש קולות על כל דבר, ויש גם שעל ידי שגגה או שאר סיבות, מסלפים דברי אלקים חיים, ומעתיקים להיפוך בהעתקתם מספרים, גם בגובה לב חולקים על רבותינו מדורות שעברו, וגורמים רח"ל מכשול לרבים, וכל זה על ידי טל ילדות, שהרב ילדות עושה (סוטה ז'). ה' הטוב יכפר וירחם, ויערה עלינו רוח טהרה, א"ס.

ובאמת בכל עניני הוראה יהי' פחד ה' ויראתו לנגד עיניו, לעיין ולחפש עד שידו מגעת ואחר כל היגיעות לשאול גם דעת אחרים. ולא ייבוש ולא יכלם. כי כך נהגו רבותינו. וכל שכן בענינים החמורים וכן הי' אצל כל רבותינו המורה ומפחד אלוקי' בהוראה, והלא בספרי שו"ת של רבותינו בכל ענין חמור רואים שבקשו לצרף עוד שני גדולים, ומה נענה אנו יתושים, בבקאותינו וידיעותינו הד"ל וכו'.
ואם רוצה לחבר ספר בהלכה לא יכירע רק יבא וילקט שיטות הפוסקים, ותבא עליו ברכה, ואם מדפיס תשובות, או כל הלכה חמורה וישאל לכל הפחות ג' גדולים שיסמכו על תשובה שלו, בענין הנוגע להכלל לא יכנס לזה כלל, לא יחלוק על רבותינו, רק אדרבה, יראה לתרץ דבריהם, כי כל דבריהם כגחלי אש שהיו בקיאים בכל, וגדלו בקדושה וכטהרה, והיה להם סיעתא דשמיא, רק אם יש עוד שאר גדולים מאז שהורו באופן אחר, אז אפשר לסמוך עליהם במקום הצורך.
ובאמת יש עוד מכשול הנוגע גם לרבנים הגדולים, שיש שואלים ממדינה למדינה, וכידוע בכל מדינה ישנם ענינים שאינם דומים זה לזה, הן בכשרות הן בסידור של פאברקע"ן, כל שכן בכל הנוגע הן במאכלים הן בחשמישי קדושה, צריך לזהר שלא להשיב להשואל, כי מזה נולדים תקלות שונות וגדולות, וטרם שתבא שאלה כזו מהרבנים הגדולים, זה לזה, אין להשיב, כי אח"כ קשה לתקן והגדולים בתמימותם משיבים לכל אחד, אולם צריך להבחין אם הדבר נוגע לרבים, וגם אם יש לחשוב שיש חילוקים בין מדינה למדינה עכ"ל"ק.

— קד —

מחאה על מכירת הבשר ע"י קצבים קלים

בס"ד יום, ד' פ' לך שנת תשל"ה פה פיטצבורג יצ"ו.
הנה באתי לעורר בדבר הפירצה הנוראה שנפרץ במלואו כאן בעיר פיטצבורג שיש כאן בוטשער שיש לו השגחה מרב מובהק, וחוף מזה שהבוטשער הוא קל

קלט

שבקלים שרוחץ בכריכת שחי' בתערוכת רח"ל ג"כ מכניס בשר משוחט קל שמגלח זקנו בימי הספירה וכו' וכו'.

ומה שנעשה בענין הניקור חס מלהזכיר שאחד סומך על השני ועוד ועוד שאיני יכול לכתוב על הגליון. ואנשים לומדי תורה ויראי השם אינם נותנים על לבם מה שנעשה כאן, וכדאי לפרסם הענין שראיתי מובא בשו"ת אבני צדק להרב י. י. טייטלבוים יור"ד א' רואה אני דבריך טובים שאפילו בעסקי העולם כל משכיל בוחר לנפשו הדרך היותר משומר מכל נזק ומכשול ואפילו באפשר רחוק, על אחת כמה וכמה שיש לנו לעשות כן בדרכי התורה והמצות וכו' ואיך נכנס עצמינו במקום צר ומשעול הכרמים ע"כ.

וכנוגע לענין שאחד מן הרבנים המפורסמים הוא הרב המכשיר, צר לי מאוד להשיב על זה שתי תשובות. באמת פלא בעיני מאוד למה הרבנים בארצינו אוזנים מידת השתיקה, והא לך דברים נעימים מרב מפורסם שכתב על זה בדרך כלל, הלא הוא הרב יהודה סג"ל ראזנער בספר "כתב יושר דברי אמת" וז"ל הלא או ראה או ידע כתיב ואיך מעידים על פי ידיעה מפי איש ולרוב הוי ע"י השתלשלות הידועה, כי הרב מאמין לאיש מכירו שהוא נאמן לו לפי השערותו והאיש הנאמן הזה מאמין לאיש אחר פחות ממנו וכך הולך הנאמנות עד שהשלישי והרביעי עבריין ממש, ובעיני ראיתי עדות רב כזה שהי' נותן הכשר לאיש נאמן אולם הנאמן נתן נאמנות לשני והשני לשלישי, עד שבן השלישי שהי' מחלל בפרהסיא בא ג"כ בכלל הנאמנים. ולפי דעתי עדות הכשר כזה אשר הרב איננו עד הרואה הוא בטל ומבוטל על פי דין, ואם כי הרב מעיד על המשגיח גם בזה אינו רק עדות של ידועה קמייתא ומי יודע אם לא שבק הימנותא. כבר כתב הגאון בדברי חיים ח"ר יו"ד ס"ס ו' בזה"ל "ועיני ראו כמה יראי השם לומדי תורה שהיו אצל צדיקים ולאחר שנתחנכו באומנות זה של שו"כ נהפכו לאיש אחר אשר אם לא ראיתי בעיני לא האמנתי" ממילא אין לת"ח ליכנס בפרצות דחוקות מאוד וצריך להיות כהשכל ודעת איך ליתן הכשר ועל מי לסמוך ולהיות עינו פקוחה בכל המתרחש תחת הכשרו.

(ח. ק.)

קה

איש כשר ויר"ש בעל מאפיות מצות תובע מהרב להשגיח על הכשרות, כי הוא (הבעל הבית) ידאג רק לרווחים ולא על הכשרות

תאבו נא בטובכם להשיבוני מפני מה נזנח כל כך שדה ההשגחה וכל מי שרוצה ליטול את כו' רובא דרובא בעלי איטליז (בוטשערס) אין להם משגיח כלל וכלל וזה שיש לו אינו רק מראית עין ובפרט הקעטערערס שיש לנו אינטערעס שיתנו ליהנות מכל מידי מגדניות וזה גורם שיעלימו עין מהרבה מיני חששות

(ואמת שהיום יש חסידים ויראי השם שאין אוכלים רק טועמים מיני פירות וכדו')
 ואוכלים שם הרבה יראים בעבור שאומרים שהקעטערער הוא בר סמכא. ודכירנא
 כד הוינא טליא ולמדתי אצל מו"ר הה"ק מו"ה ש"י קליין ז"ל בעל המחבר ספר
 דרך הטובה והישרה וקול סופרים והוא הי' חסיד מפואר וי"ש גדול וסיפר לנו
 שכשאשר דר בניר באטור ושם הי' המנהג להשכיר בכל שנה האפי' של מצות ושנה
 אחת השכיר הה"צ הנ"ל את בית האפי' וכאשר שהגה"ק אב"ד נירבאטור הי'
 אוהבו וידידו שמח מאוד שהבית אפי' של מצות הי' ביד ת"ח וי"ש גדול אבל
 הה"צ הנ"ל לא רצה שיסמכו עליו לכן הלך להגה"ק מניר באטור וצ"ל ואמר לו,
 להוי ידוע לכן שאני אראה רק להרויח ממון ואשגיח רק על זה ולא על הכשרות
 ובכן אני מבקש ממעלתו שיעמיד משגיח הגון ואיש קשה אשר לא ישא פני איש,
 וכל זה מפני שהי' י"ש באמת ולא רצה שיסמכו עליו בדבר שיש לו נגיעות, וכאן
 הכל כשרים במקום שעל כל צעד צריכים להביט בעינים פקוחות כי בקל יכולים
 להיות נכשלים במאכלות אסורות.

(אהרן קליין שו"ב)

— קו —

אטליזים בבארא פארק אינם מנקרים את הבשר

לכבוד המערכת נ"י.

אני כבר שוחט ומנקר במשך 42 שנה בעיר גדולה בארצות הברית, כבר חמש
 שנים שאני בפנסיה ומתגורר בכורו פארק, ויש לי שני שאלות שהם למעשה שאלה
 אחת, נכנסתי לאטליז על מנת לקנות בשר ולתמהוני הרב ראיתי שאינם מנקרים
 רח"ל, וכשבקשתי שינקרו את החלב ואת הגידים לא ידעו בין ימינם לשמאלם.
 שומו שמים! הם לא ידעו כלל שצריך לנקר.

שאלתי: האם זו כשרות? יהודים יראי שמים וחסידים אוכלים בלי ניקור? אני
 שאלתי רבנים ותשובתם היתה: אין לנו את הכח של הרב, וא"כ האם מותר למכור
 ליהודים המשלמים לבשר שהוא גלאט כשר, האם זה כשר?.

ב. קייטערערס ומסעדות אין להם השגחה, האם היה באירופה בית הארחה או
 מסעדה בלי משגיח תמידי?, רבנית העוסקת בקייטעריןג אמרה לי שהיא
 המשגיחה, אמת, אצל הקונסרבטיבים גם אשה יכולה לשמש ברבנות, וא"כ למה
 שלא תוכל להיות משגיחה?, לדאבוני זו "עיר פרוצה בלי חומה" ומה יעשו איזובי
 הקיר כמדינות אמריקה, אם בבארא פארק הכשרות כשפל המדריגה?.

(דער איד פ' תבא שנת תש"מ)

